

Rapport 12:2026

Norsk deltakelse i Erasmus+

Evaluering og samfunnsøkonomisk analyse

Jostein Ryssevik (red.)

Hanna Jones

Inger Nordhagen

Karin Ibenholt

Audun Gleinsvik

Jostein Ryssevik, Hanna Jones, Inger Nordhagen,
Karin Ibenholt, Audun Gleinsvik

Norsk deltakelse i Erasmus+

EVALUERING OG SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE

Ideas2evidence Rapport 12/2026

IDEAS2EVIDENCE
Bygger kunnskap

© ideas2evidence 2026

ideas2evidence

Villaveien 5

5007 Bergen

Telefon: 91817197

post@ideas2evidence.com

Bergen, mars, 2026

ISBN 978-82-8441-094-4

Forord

Denne rapporten presenterer analyser og konklusjoner fra en resultat- og effektevaluering av norsk deltakelse i Erasmus+ med hovedvekt på perioden 2021-2027. Målet med evalueringen er å gi en samlet vurdering av utbytte av deltakelsen for individer, organisasjoner og institusjoner, og det norske samfunnet som helhet. Evalueringen bygger på kunnskap fra tidligere studier av Erasmus+ i Norge, og et rikt materiale av spørreundersøkelser, intervjuer og administrative data samlet inn i spesielt for dette prosjektet.

Rapporten inkluderer også en samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i Erasmus+ i neste programperiode (2028-2034). Evalueringen og den samfunnsøkonomiske analysen skal inngå i kunnskapsgrunnlaget for regjeringens og Stortingets beslutning om norsk deltakelse i Erasmus+ i neste programperiode.

Prosjektet har vært gjennomført av et team bestående av Jostein Ryssevik (prosjektleder), Hanna Jones og Inger Nordhagen fra ideas2evidence, Karin Ibenholt fra Samfunnsøkonomisk Analyse og Audun Gleinsvik fra Proba Samfunnsanalyse.

Evalueringen i del 1 av rapporten er utarbeidet av ideas2evidence, med enkelte bidrag fra Proba Samfunnsanalyse. Den samfunnsøkonomiske analysen i del 2 er utarbeidet av Samfunnsøkonomisk Analyse. Kapittelet 10 i del 2 om forslaget til program for Erasmus+ 2028-2034 er utarbeidet av ideas2evidence.

Vi vil takke alle som har bidratt med sin tid til å delta i intervju og svare på undersøkelser. En særlig takk til de to nasjonalkontorene ved HK-dir og Bufdir for arbeid med tilrettelegging av data og svar på våre mange spørsmål.

Bergen,

juni, 2026

Innhold

Sammendrag.....	1
Kapittel 1: Bakgrunn, metode og data.....	6
1.1 Om Erasmus+ og norsk deltakelse	6
1.2 Om evalueringen.....	7
1.3 Gjennomføring, data og metoder	8
1.4 Rapportens oppbygging	10
Kapittel 2: Norsk deltakelse i Erasmus+.....	13
2.1 Om Erasmus+	13
2.2 Om den norske deltakelsen	16
2.3 Erasmus+-strategien	18
2.4 Erasmus+ i et endringsteoretisk perspektiv	21
Kapittel 3: Relevans for norske policymål.....	25
3.1 Hvordan vurdere relevans?.....	25
3.2 Relevans for norske interesser og interessenter.....	26
3.3 Kapitteloppsummering.....	35
Kapittel 4: Resultater av den norske deltakelsen	37
4.1 Deltakelse i desentraliserte tiltak	37
4.2 Deltakelse i sentraliserte tiltak	46
4.3 Hva får Norge igjen for å delta i Erasmus+?	51
4.4 Resultatmål	55
4.5 Kapitteloppsummering.....	59
Kapittel 5: Utbytte og måloppnåelse på individnivå.....	61
5.1 Hvilke mål skal programmet realisere?	61
5.2 Hva viser foreliggende kunnskap?.....	62
5.3 Vurderinger av utbytte for «learners»	66
5.4 Vurderinger av utbytte for «staff»	69
5.5 Internasjonalisering hjemme	72
5.6 Kapitteloppsummering.....	73

Kapittel 6: Utbytte og måloppnåelse på institusjonsnivå	75
6.1 Hvilke mål skal programmet realisere?	75
6.2 Hva viser foreliggende kunnskap?.....	75
6.3 Bruk av Erasmus+ til å nå strategiske mål	79
6.4 Vurderinger av utbytte på institusjonsnivå	81
6.5 Kapitteloppsummering.....	88
Kapittel 7: Utbytte og måloppnåelse på samfunnsnivå	89
7.1 Hvilke mål skal programmet realisere?	89
7.2 Hva viser foreliggende kunnskap?.....	91
7.3 De fire horisontale prioriteringene	93
7.4 Utbytte på samfunnsnivå - prosjektledere	94
7.5 Utbytte på samfunnsnivå – ledere	98
7.6 Kapitteloppsummering.....	101
Kapittel 8: Programmets merverdi	103
8.1 Kunne målene blitt nådd uten Erasmus+?	103
8.2 Hva kan vi lære av Storbritannia og Sveits?	108
8.3 Hvilke egenskaper fremmer eller hindrer måloppnåelse?	113
8.4 Står utbyttet i forhold til innsatsen?	117
8.5 Oppnås varige utbytte?.....	120
8.6 Kapitteloppsummering.....	122
Kapittel 9: Samlet vurdering	124
9.1 Langvarig, omfattende og på mange nivå	124
9.2 Relevans	124
9.3 Interesse, bredde og kvalitet.....	125
9.4 Resultatmål	125
9.5 Strategisk orientering og langsiktighet.....	126
9.6 Utbytte på individnivå	126
9.7 Utbytte på institusjonsnivå	127
9.8 Utbytte på samfunnsnivå	128
9.9 Geopolitisk bakteppe	129

9.10 Varige virkninger	129
9.11 Kostnadssiden	130
9.12 De som ikke deltar?.....	131
9.13 Oppsummert.....	132
Kapittel 10: Erasmus+ 2028-2034 - kontinuitet og fornying	134
10.1 Hovedlinjene i forslaget til nytt program	134
10.2 Endringer i forhold til dagens program	135
10.3 Oppsummert.....	143
Kapittel 11: Samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i Erasmus+ 2028-2034	145
11.1 Introduksjon til samfunnsøkonomisk analyse	145
11.2 Alternativet til deltakelse i Erasmus+ (nullalternativ)	148
11.3 Kostnader	153
11.4 Nyttevirkninger	164
11.5 Samfunnsnytten av å delta eller ikke	180
11.6 Oppsummert.....	183
Litteratur	185

Sammendrag

- ◆ Målet med evalueringen er å gi en samlet vurdering av utbytte av deltakelsen for individer, organisasjoner og institusjoner, og det norske samfunnet som helhet. Evalueringen bygger på kunnskap fra tidligere studier av Erasmus+ i Norge, og et rikt materiale av spørreundersøkelser, intervjuer og administrative data samlet inn i spesielt for dette prosjektet.
- ◆ Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. Erasmus+ er en svært omfattende satsing og omtales ofte som verdens største utdanningsprogram med et samlet budsjett for inneværende periode (2021-2027) på 26,4 milliarder euro.
- ◆ Norge har deltatt i Erasmus+ og dets ulike forløpere siden 1992, og gjennom EØS-avtalen har Norge status som land assosiert til programmet (programland) på lik linje med medlemslandene i EU. Deltakelsen har vart lenge, involvert mange, på mange ulike måter og samfunnsnivå.
- ◆ I juni 2021 la regjeringen Solberg fram den første strategien for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Strategien fremhever betydningen av det europeiske utdanningssamarbeidet og understreker at «resultatene av norsk deltakelse i Erasmus+ har vært gode». Å satse på Erasmus+ blir omtalt som en integrert del av norsk politikk, og det understrekes at det «er stor grad av sammenfall mellom de europeiske og de norske målsettingene, prioriteringene og utfordringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett».
- ◆ Et sentralt element i Erasmus+ sitt målhierarki er de fire horisontale prioriteringene: a) inkludering og mangfold, b) medborgerskap, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse, c) bærekraft og grønn omstilling, og d) digital omstilling.
- ◆ En gjennomgang av sentrale norske policydokumenter innenfor utdanning og opplæring, ungdom og idrett viser en betydelig grad av sammenfall mellom norske policy-mål og målsettingene for Erasmus+. Innfor utdanning og opplæring handler dette blant annet om kvalitet og arbeidslivsrelevans, på ungdomsfeltet om inkludering, medvirkning og redusert utenforskap, og i idrettssektoren om kompetanseutvikling.
- ◆ Våre informanter og respondenter støtter dette utgangspunktet. De bekrefter at programmet gir dem mulighet til å jobbe for mål som er viktige for deres egen organisasjon, og de mener at programmet er blitt mer relevant over tid.
- ◆ Interessen for å delta i Erasmus+ i Norge er stor og voksende, og hele rammen som tilføres de to nasjonalkontorene for nasjonale utlysninger blir fordelt. For de fleste sektorer og tiltak er konkurransen om midlene stor, og kvaliteten på søknadene er jevnt over god, og for noen målgrupper også økende. Samtidig kan en altfor hard konkurranse føre til at nåløyet blir for trangt, og at det bli vanskelig for nye og mer uerfarne aktører å slippe inn.
- ◆ Norske aktører har vært aktive deltakere i den europeiske konkurransen om de sentraliserte midlene, blant annet om de europeiske universitetsalliansene. De har klart seg rimelig godt i denne konkurransen. Våre beregninger viser at de norske aktørenes konkurranseutsatte andel av de sentraliserte midlene er på samme nivå som Norges tildelte andel av de desentraliserte midlene.
- ◆ Avhengig av om vi studerer pengestrømmene eller ser på verdien av aktivitetene som norske aktører deltar i, varierer anslagene på hva Norge «får igjen» for deltagelsen fra 4,28 til 10,29 milliarder norske kroner. Til sammenligning betaler Norge en kontingent på ca. 8,4 milliarder kroner for å delta i Erasmus+ i perioden 2021-2027.

- ◆ For det store flertallet av de kvantitative målene som er satt i Erasmus+-strategien, er målene allerede nådd, eller på god vei til å bli nådd i løpet av de to neste årene. Programmet har derfor i all hovedsak utløst det aktivitetsnivået i Norge som var ønsket og forventet ved inngangen til perioden.
- ◆ Det er forventet at deltakelsen i Erasmus+ skal gi effekter både for individene som deltar, for institusjonene og organisasjonene som disse individene er tilknyttet, og for det norske samfunnet som helhet.
- ◆ Når det gjelder individene som deltar, har vi mye kunnskap som bekrefter at målene langt på vei blir nådd. For ungdom, elever og studenter er det særlig forhold som personlig utvikling, dannelse, verdibygging og interkulturell forståelse som trekkes fram. Kompetanse, språkkunnskap og faglig utbytte er også viktig, men i noe mindre grad. Derimot har den norske forskningen ikke klart å påvise at studenter som har vært på utvekslingsopphold, gjør det bedre i arbeidsmarkedet enn andre.
- ◆ For ansatte som benytter Erasmus+ til å reise ut, handler utbyttet om nettverk, kompetanse og faglig utvikling, i tillegg til jobbtilfredshet og motivasjon. Men også for de ansatte blir forhold knyttet til personlig utvikling og interkulturell forståelse, ofte trukket fram.
- ◆ Internasjonalisering hjemme handler om en forventning om at mobilitet og deltakelse i samarbeidsprosjekter skal bidra til å skape et internasjonalt læringsmiljø, som kommer flere enn de som er direkte involvert i aktivitetene til gode. Våre undersøkelser tyder på at det her foreligger et uforløst potensial, særlig når det gjelder å dra nytte av den innkommende mobiliteten.
- ◆ Funnene tyder på at deltakelsen i Erasmus+ i betydelig grad bidrar til de forventede effektene på institusjonsnivå, i form av økt utdanningskvalitet og kvalitetsheving i ungdoms- og idrettssektoren, og i form av omdømme og synlighet.
- ◆ Når det gjelder utdanningskvalitet, er det særlig tilgangen til internasjonale nettverk og kompetanse som bidrar. Utvikling av utdanningstilbud og pedagogisk praksis er også et utbytte som trekkes fram av mange. Resultatene er noe svakere når det gjelder arbeidslivsrelevans og gode koblinger mellom utdanning og forskning.
- ◆ Det foreligger mindre kunnskap om kvalitetsheving i andre sektorer (ungdomsarbeid og idrett). Samtidig tyder våre data på at deltakelse i Erasmus+ kan gi effekter på institusjonsnivå også i disse sektorene, særlig i form av utvidede nettverk, utvikling av kompetanse og personlig utvikling og muligheter for de ansatte som igjen kan komme deres organisasjoner til gode.
- ◆ Strategisk forankring og bruk er blitt fremholdt som en viktig forutsetning for at utdanningsinstitusjoner og andre aktører skal oppnå gode resultater på institusjonsnivå. Funnene tyder på at den strategiske bruken av Erasmus+ har økt over tid, men at det fortsatt er potensiale for mer bevissthet rundt dette.
- ◆ De viktigste bidragene til måloppnåelse på samfunnsnivå forventes å komme fra de langsiktige og aggregerte effektene av de mange enkeltprosjektene og aktivitetene som norske utdanningsinstitusjoner og aktører innenfor ungdomsarbeid og idrett deltar i. Men deltakelsen i Erasmus+ gir også norske myndigheter tilgang til sentrale europeiske policyarenaer som mer direkte vil kunne bidra til å nå norske mål.
- ◆ Målene på samfunnsnivå handler på den ene siden om å løse de strukturelle utfordringene som Norge og Europa står overfor, knyttet til kompetanse, konkurranseevne og omstilling. På den andre siden handler det om å bygge samfunn basert på felleseuropeiske verdier preget av

inkludering, mangfold, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse. De to dimensjonene er blitt kalt for Erasmus+ sitt doble DNA.

- ◆ Våre data viser at de horisontale prioriteringene er relevante i en norsk kontekst, de verdibaserte mer enn de instrumentelle. Prosjekter som koordineres fra Norge er også i betydelig grad konsentrert rundt disse temaene, slik Erasmus+-strategien oppfordrer til. De svakeste vurderingene knyttes til grønn og digital omstilling, der mange av våre respondenter og informanter ser ut til å vurdere det som lite sannsynlig at Erasmus+ kan spille en avgjørende rolle.
- ◆ Alt i alt er det den verdibaserte måloppnåelsen som vurderes som viktigst av et flertall av aktørene. Men vi ser også at det for mange ikke handler om et enten/eller. Mange har et bilde av Erasmus+ som et verktøy for å oppnå både materielle og verdibaserte mål, og de mener at programmet med ulik styrke bidrar til begge deler.
- ◆ Et samfunns mål som ikke var nevnt i regjeringens Erasmus+-strategi, er programmets bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit og bånd mellom landene i Europa. Denne siden ved Erasmus+-samarbeidet er blitt viktigere og har fått en framtrædende plass i vurderingene til de norske aktørene. Dette henger sammen med økte geopolitiske spenninger og en pågående revurdering av Norges interesse av tettere bånd til Europa.
- ◆ For det store flertallet av informantene er Erasmus+ den aller viktigste, eller blant de aller viktigste, tilskuddsordningene som de benytter seg av. Det store flertallet forteller også at aktivitetene som finansieres gjennom Erasmus+, ikke ville blitt gjennomført uten dette programmet, og at det ville bli utfordrende å fortsette å jobbe for mange av målene som aktørene er opptatt av, dersom Norge ikke blir med i neste programperiode.
- ◆ Erfaringene fra Sveits og Storbritannia bygger i noen grad opp under disse konklusjonene. Begge land har etablert nasjonale ordninger til erstatning for deler av Erasmus+, men opplever at mobiliteten er på et lavere nivå enn den ville vært innenfor programmet. Den største utfordringen har likevel vært å erstatte det institusjonelle samarbeidet som Erasmus+ legger til rette for. I begge land uttrykkes det bekymring for at de blir stående på utsiden av kunnskapsutviklingen som foregår innenfor disse nettverkene, og at dette på sikt vil gå ut over innovasjons- og omstillingsevnen. At begge land på eget initiativ returnerer til Erasmus+ i 2027, kan tolkes som et uttrykk for at kostnadene ved å stå utenfor ble vurdert som for store.
- ◆ Både erfaringene fra Sveits og Storbritannia, og de norske aktørenes vurderinger av ordningen, sannsynliggjør derfor at Erasmus+ gir merverdi og addisjonalitet til landene som deltar.
- ◆ Mange er opptatt av de administrative byrdene som deltakelsen i programmet medfører. Kompleksiteten i søknads- og rapporteringsrutiner gjør det utfordrende for mindre aktører med lite administrativ kapasitet å delta. Dette er særlig kritisk i ungdoms- og idrettssektoren hvor mange i målgruppen tilhører frivilligheten.
- ◆ Et betydelig flertall av brukerne mener at innsatsen og kostnadene ved å delta i programmet likevel står i forhold til det vi får igjen for å delta, både for den enkelte deltaker og for samfunnet som helhet. Det er også stor enighet om at mange av de resultatene som oppnås gjennom deltagelsen i Erasmus+, vil vare ved lenge etter at det enkelte prosjekt er avsluttet.
- ◆ Forslaget til nytt Erasmus+-program for perioden 2028-2034 er langt på vei en videreføring av dagens program. Selv om strukturen i programmet endres, er porteføljen av aktiviteter med noen få unntak den samme som i inneværende programperiode.
- ◆ Mye av diskusjonen rundt det nye forslaget har handlet om styring og om balansen mellom Europakommisjonens ønske om fleksibilitet og programlandenes ønske om forutsigbarhet og

medbestemmelse. Budsjettet er ikke fordelt på sektor og forvaltningsmodell og åpner derfor større rom for strategiske omprioriteringer i løpet av programperioden.

- ◆ Forslaget om stipender på strategiske områder er det eneste nye tiltaket som har skapt nevneverdig diskusjon, både på grunn av kostnadene og på grunn av signalene det gir om et program som i større grad blir sett som et instrument for økt europeisk omstillingsevne og konkurransekraft.
- ◆ Den samfunnsøkonomiske analysen viser at deltakelse i Erasmus+ gir mer mobilitet og mer europeisk samarbeid enn en situasjon hvor Norge bruker tilsvarende midler på internasjonal mobilitet og samarbeid gjennom nasjonale ordninger (det såkalte nullalternativet). Erfaringer fra Sveits og Storbritannia viser at nasjonale ordninger kan erstatte deler av Erasmus+, men at man når smalere målgrupper, at både den utgående og innkommende mobiliteten reduseres, og ikke minst at tilgang til europeiske samarbeidsarenaer blir kraftig svekket. Det er spesielt ungdomssektoren som vil være mindre representert i nullalternativet.
- ◆ Kostnadene ved Erasmus+ består blant annet av norsk kontingent til EU, administrasjonskostnader hos nasjonalkontorene og deltagende organisasjoner, reisestipend og skattefinansieringskostnader. For neste programperiode anslås Norges kontingent til Erasmus+ til om lag 10 milliarder kroner, og samlet samfunnsøkonomisk kostnad til om lag 13 milliarder kroner.
- ◆ Nullalternativet anslås å ha lavere prissatte kostnader, om lag 8 milliarder kroner, men høyere ikke-prissatte kostnader knyttet til blant annet etablering av nye ordninger, høyere søkekostnader og økt administrasjon.
- ◆ Vi legger til grunn at den prissatte nytten er lik i begge alternativer, og anslått til om lag 5,6 milliarder kroner. Dette følger av at det avsettes like store midler til mobilitet og samarbeidsprosjekter i nullalternativet som i Erasmus+.
- ◆ Erasmus+ skaper vesentlig større ikke-prissatte nytteeffekter enn nullalternativet. Mernytten oppstår særlig gjennom større tilgang til internasjonale nettverk, inkludering av deltakere med færre muligheter, styrking av demokratiske verdier, europeisk samarbeid og økt kvalitet i utdanningen.
- ◆ Ungdomstiltakene i Erasmus+, inkludert innlemmingen av Det europeiske solidaritetskorpsset, vil være vanskelig å erstatte fullt ut med nasjonale ordninger. I ungdomstiltakene i Erasmus+ har man et særlig fokus på å nå deltakere med færre muligheter. Deltakelse i tiltakene kan bidra til inkludering, mestring og redusert risiko for utenforskap. Dermed kan ungdomstiltakene gi stor samfunnsøkonomisk nytte.
- ◆ Internasjonal mobilitet og samarbeid gjør det mulig for organisasjoner og enkeltpersoner å bygge og videreutvikle nettverk, som også gir positive effekter for samfunnet. I nullalternativet vil det være lavere mobilitet og færre internasjonale samarbeidsprosjekter, og dermed tilgang til færre nettverk. Sammenlignet med deltakelse i Erasmus+ vil det kunne gi mindre tilgang til kompetanse, erfaringer og nye perspektiver.
- ◆ Nytten av internasjonalt samarbeid og kunnskapsdeling er særlig viktige for et lite land som Norge. Deltakelsen i Erasmus+ kan også forventes å øke verdien av deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, ettersom utveksling og samarbeid i regi av Erasmus+ kan etablere et grunnlag for forsknings- og innovasjonssamarbeid som vinner frem i konkurransen i rammeprogrammet.
- ◆ Verdien av samarbeidet med EU forsterkes ytterligere av dagens geopolitiske usikkerhet, økende handelspolitiske spenninger og kriger, sanksjonsregimer og konkurranse mellom store økonomiske

blokker, det vil si USA, Kina og EU. Erasmus+ er en del av de EU-programmer og -strategier som er viktige virkemidler for å styrke europeisk innovasjon, digital konkurransekraft og grønn omstilling.

- ◆ Det er betydelig usikkerhet i beregningene, særlig knyttet til programmets endelige utforming, størrelsen på kontingenten til Erasmus+ i norske kroner, hvor stor andel av kontingenten som kommer tilbake til Norge i form av finansiering av mobilitet og samarbeid, og hvor raskt alternative nasjonale ordninger kan etableres. Usikkerheten endrer likevel ikke hovedkonklusjonen: Erasmus+ koster mer enn nasjonale ordninger, men gir vesentlig høyere nytten for samfunnet.
- ◆ Vi vurderer at deltakelse i det kommende Erasmus+-programmet gir større nytte enn kostnadene, og at Norge ikke ville fått tilsvarende nytte ved å gjennomføre disse aktivitetene i egen regi. Nytten av deltakelsen kan imidlertid økes ved å legge til rette for at norske organisasjoner deltar i flere sentraliserte samarbeidsprosjekter, enten dette er som koordinator eller partner. Dette vil både øke beløpet som Norge får tilbake fra Erasmus+ og økte de positive effektene som denne type samarbeid gir.

Kapittel 1: Bakgrunn, metode og data

I dette kapittelet presenterer vi bakgrunnen for evalueringen og problemstillingene som skal belyses. Vi gjennomgår også hvilke informasjonskilder, data og metoder som har blitt benyttet i arbeidet.

1.1 Om Erasmus+ og norsk deltakelse

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. Erasmus+ er en svært omfattende satsning og omtales ofte som verdens største utdanningsprogram med et samlet budsjett for inneværende periode (2021-2027) på 26,4 milliarder euro.

Norge har deltatt i programmet og dets ulike forløpere siden 1992 og gjennom EØS-avtalen har Norge status som land assosiert til programmet (programland) ¹, på lik linje med medlemslandene i EU. I 2021 la regjeringen Solberg fram en ny strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ i perioden 2021-2027 (Kunnskapsdepartementet, 2021). Her fremheves de gode erfaringene som Norge har fra deltakelsen i programmet, og det formuleres ambisiøse mål for den inneværende perioden. Strategien understreker også det sterke sammenfallet mellom de europeiske og norske målsettingene og prioriteringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett, og at deltakelsen i Erasmus+ bidrar til at vi når norske kunnskaps- og ungdomspolitiske mål gjennom internasjonalt samarbeid.

Det er programlandene som forvalter størsteparten av midlene i Erasmus+ (rundt 80 prosent). I Norge er det Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) som er nasjonalkontor for den delen av programmet som omhandler utdanning, opplæring og idrett, mens Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har den tilsvarende rollen for ungdomsdelen av programmet. De resterende 17 prosentene av midlene forvaltes sentralt av EU-kommisjonen.

Erasmus+ er et ambisiøst, omfattende og komplekst program. Det gjelder både målsettinger, målgrupper, aktiviteter og forvaltning. Programmet har en grenseflate til en rekke andre programmer, strategier og politiske visjoner, og det forventes at det skal gi resultater og effekter både for enkeltindivider, institusjoner og organisasjoner, og for system- og politikkutvikling både nasjonalt og på EU-nivå.

Porteføljen av aktiviteter omfatter hele utdannings- og opplæringssektoren, fra barnehage til høyere utdanning og livslang læring (83 prosent av midlene). I tillegg kommer ordninger for ungdom, ungdomsarbeidere-/ledere og ungdomsorganisasjoner (vel 10,3 prosent) og idrettssektoren (knappt 1,9 prosent).

Det har i løpet av årene programmet har eksistert, skjedd en dreining fra et Erasmus som i betydelig grad handlet om internasjonal mobilitet, til et langt bredere program hvor institusjonelt samarbeid og policy-utvikling har fått en mer betydningsfull plass. Dette er en endring som gjenspeiles i

¹ Betegnelsen «programland» ble formelt sett endret til «land assosiert til programmet» ved overgangen til inneværende programperiode, men uten at dette medførte noen endring i statusen til disse landene.

tiltaksporteføljen til programmet, og kanskje i enda større grad i hvordan Erasmus+ er blitt oppfattet og brukt i Norge.

Målsettinger knyttet til kvalitet i opplæring og utdanning har stått sentralt i Erasmus+. I Norge ble denne sammenhengen særlig sterkt framhevet i Meld. St. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. På europeisk nivå har Erasmus+ også blitt knyttet til målsettinger om økonomisk vekst og til et Europe med tette koblinger mellom utdanning, innovasjon og forskning. I den inneværende perioden er det i tillegg lagt til et nytt sett av overgripende målsettinger (horisontale prioriteringer) som gir føringer for internasjonaliseringsarbeidets tematiske orientering; grønn og digital omstilling (ofte omtalt som «the twin transitions»), aktivt medborgerskap, og inkludering og mangfold. Dette har gitt programmet en sterkere verdimeisig orientering. Det er også lagt vekt på at programmets ulike aktiviteter skal kunne brukes av grupper som ellers er vanskelige å nå.

1.2 Om evalueringen

Oppdraget

Det foreligger per i dag ingen samlet evaluering av effektene av den norske deltakelsen i Erasmus+ og heller ingen forsøk på å fastlegge de samlede samfunnsøkonomiske virkningene av denne deltakelsen.

Det har riktignok vært gjennomført en rekke utredninger og evalueringer som setter søkelyset på utvalgte tiltak og målgrupper, blant annet utvalgte prestisjetiltak (Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024), ansattmobilitet i UH-sektoren (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg, 2023), skoleutvekslingspartnerskap (Dahle, Misje og Ryssevik, 2021) og mobilitet i fag- og yrkesopplæringen (Dahle, Bråstein og Ryssevik, 2019). Det er også flere relevante pågående og nylig avsluttede utredningsoppdrag, blant annet om strategisk bruk av Erasmus+ blant kommuner og fylkeskommuner (Jordell et al., 2026), utvikling av utdanningstilbud gjennom Erasmus+ (Jones et al., 2026) og elev- og lærlingemobilitet (Jones, Haukanes og Rønning, 2026). I tillegg har det vært gjennomført egne studier av den norske deltakelsen i Erasmus+ knyttet til Europakommisjonens midtveis- og sluttevalueringer av den enkelte programperiode (Nordhagen og Dahle, 2017; Ryssevik, Nordhagen, Hageberg og Misje, 2024). Disse omhandler hele programmet, men er utarbeidet etter en felleseuropeisk mal som ikke møter det norske kunnskapsbehovet fullt ut.

Det er på denne bakgrunn Kunnskapsdepartementet har ønsket å få gjennomført:

- ♦ en *evaluering* som ser på *effektene* av norsk deltakelse i Erasmus+ fra 2014 til 2025, det vil si hele forrige og deler av inneværende programperiode, og
- ♦ en *samfunnsøkonomisk analyse* av det potensielle utbyttet av norsk deltakelse i den neste programperioden (2028–2034).

Evalueringen og den samfunnsøkonomiske analysen skal inngå i kunnskapsgrunnlaget for regjeringens og Stortingets beslutning om norsk deltakelse i Erasmus+ i neste programperiode. De er slik sett en parallell til flere lignende oppdrag som omhandler andre EU-programmer som Norge deltar i, blant andre forskningssamarbeidet (Horisont Europa) og kultur- og mediasamarbeidet (Kreativt Europa).

Beskrivelsen av evalueringsoppdraget var forholdsvis åpen, ut over at dette skulle være en evaluering av *effektene av den norske deltakelsen* i forrige og inneværende programperiode (med hovedfokus på

den inneværende), og at alle deler av programmet skal dekkes. Evalueringen skulle også ta utgangspunkt i målene for den norske deltakelsen, slik disse er beskrevet i strategien for norsk deltakelse i Erasmus+ (Kunnskapsdepartementet, 2021), men ikke begrenses til disse.

Vi har i arbeidet med evalueringen tolket *effekter av norsk deltakelse* i vid forstand, det vil si som et begrep som både inkluderer *kortsiktige resultater* av deltakelsen, og mer *langsiktige effekter* for individer, for institusjoner og organisasjoner og for samfunnet som helhet. Det er disse virkningene, på ulike nivåer og med ulikt tidsperspektiv, som skal beskrives og måles.

1.3 Gjennomføring, data og metoder

Gitt Erasmus+-programmets omfang og kompleksitet, både når det gjelder målgrupper, tiltakstyper og målstruktur, krever en grundig og rimelig komplett analyse av resultater og effekter en svært effektiv analysedesign og et bredt og variert tilfang av data. Vår strategi har vært å bygge analysene på en kombinasjon av kunnskap fra eksisterende norske og internasjonale studier, reanalyser av eksisterende data og noen strategisk utvalgte og målrettede datainnsamlingsaktiviteter som fyller ut og binder sammen disse datakildene. I det følgende beskriver vi hvilke kunnskaps- og datakilder som er benyttet.

Kunnskap fra tidligere studier

Det er i løpet av de siste årene blitt gjennomført en rekke studier av enkelttiltak og avgrensede målgruppers bruk av Erasmus+. Mange av disse er utarbeidet av Ideas2evidence og av HK-dir (og tidligere Diku og SIU). Noen er gjennomført under den forrige programperioden, men det finnes også flere relevante studier fra inneværende periode, blant annet en studie av ansattmobilitet i UH-sektoren (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg, 2023) og av utvalgte prestisjetiltak fra begge perioder (Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024). I tillegg kommer flere studier av individuelle effekter av studentmobilitet gjennomført av NIFU og OsloMet (bl.a. Sadeghi, Wiers-Jenssen og Thørrisen, 2022) og analyser av ungdomsmobilitet gjennomført av blant andre NOVA (Huang og Bøler, 2021). Midtveisevalueringene av de to programperiodene (Nordhagen og Dahle 2017; Ryssevik, Nordhagen, Hageberg og Misje, 2024), som tar et samlet blick på hele programmet, er også relevante her. Vi har systematisert kunnskapen fra alle disse studiene og satt funn som gjelder enkelttiltak og avgrensede målgrupper inn i en større sammenheng.

Vi har i noen grad også dratt nytte av kunnskap fra andre lands studier og fra internasjonale studier som sammenfatter data og erfaringer fra mange land. Dette gjelder Europakommisjonens egne midtveis- og sluttevalueringer. Det gjelder også de bredt anlagte Erasmus+ Higher Education Impact Studies fra forrige programperiode (bl.a. Europakommisjonen, 2019) og rapportene fra RAY-nettverket (Research-based Analysis and Monitoring of the European Youths Programmes). Internasjonale studier er først og fremst blitt brukt til å sette de norske studiene og erfaringene i kontekst.

Intervjuer på sentralt nivå

Innledningsvis i prosjektet ble det gjennomført tre lengre gruppeintervjuer ved hver av de to nasjonalkontorene lokalisert hos henholdsvis HK-dir (11 informanter) og Bufdir (6 informanter) (se tabell 1.1). Formålet med disse intervjuene var å få inngående kunnskap om bruken av Erasmus+ i

Norge fra et forvalter-perspektiv. Vi har også gjennomført et gruppeintervju i Kunnskapsdepartementet med til sammen fire informanter med Erasmus+ som ansvarsområde.

Intervjuer med representanter for brukerne

Vi har i tidligere utredninger om norsk deltakelse i Erasmus+ gjennomført mange intervjuer blant de som er tetttest på de ulike aktivitetene og prosjektene. Dette gjelder faktiske deltakere i mobiliteter og kontaktpersoner i ulike former for mobilitets- og samarbeidsprosjekt. I dette prosjektet har vi i større grad rettet oppmerksomheten mot informanter fra organisasjoner og myndighetsorgan som enten representerer større grupper av brukere eller strategiske overbygninger (paraplyorganisasjoner, universitetsallianser og akkrediterte kommuner og fylkeskommuner).

Sentrale tema i intervjuene har blant annet vært utbyttet av Erasmus+ for den/de brukergruppene informanten representerer, hvilke mål for sektoren Erasmus+ kan bidra til å nå, og hvorvidt det hadde vært mulig å oppnå det samme uten finansiering gjennom Erasmus+. I intervjuene diskuterte vi også hva som fremmer og hemmer et godt utbytte av Erasmus+ i en norsk kontekst.

Tabell 1.1 oppsummerer antall intervjuer og antall informanter vi har snakket med, fordelt på de to sektorene utdanning og opplæring og ungdom. Idrettssektoren var et tema i intervjuene ved HK-dir, men det er ikke gjort intervjuer med representantene for målgruppene i denne sektoren

Tabell 1.1: Oppsummering av antall intervjuer og informanter

Sektor	Informant	Antall intervjuer	Antall informanter
Utdanning	Kunnskapsdepartementet	1	4
	HK-dir (nasjonalkontor)	3	11
	UHR	1	1
	Nasjonalt fagskoleråd	1	4
	ANSA	1	1
	Universitetsallianser	3	4
	Akkreditert fylkeskommune	1	1
	Akkreditert kommune	1	1
	Totalt	12	27
Ungdom	Buudir (nasjonalkontor)	3	6
	Ungdom og fritid	1	1
	KS	2	2
	LNU	1	1
	Totalt	7	10
TOTALT		19	37

Spørreundersøkelse til prosjektledere

For å få et breddebilde av hvordan Erasmus+ brukes og vurderes i de ulike målgruppene, har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant kontaktpersonene for samtlige norskledede prosjekter i inneværende programperiode. Dette gjelder kontaktpersoner for både mobilitetsprosjekter (KA1) og ulike former for samarbeid (KA2), inkludert prestisjetiltak hvor midlene forvaltes sentralt. For sistnevnte har vi også inkludert kontaktpersoner for norske deltakere i prosjekter koordinert fra et annet land. Undersøkelsen, som ble gjennomført i perioden 4. til 25. november 2025, ble sendt til 1.133 respondenter og mottok 639 svar. Dette gir en svarprosent på 56,4 prosent. Merk at mange av

disse respondentene har vært engasjert i mange ulike prosjekter og tiltak. De ble eksplisitt bedt om å svare med utgangspunkt i erfaringer fra alle disse tiltakene og ikke spesifikke enkelttiltak. Det betyr at vi i analyser av data fra denne undersøkelsen normalt ikke skiller mellom mobilitets- og samarbeidstiltak.

Kontaktinformasjonen til undersøkelsen ble mottatt fra HK-dir og Bufdir og videre bearbeidet av oss.

Spørreundersøkelse til ledere

Vi har også gjennomført en spørreundersøkelse rettet til ledere av alle typer organisasjoner som har benyttet seg av Erasmus+. Det gjelder representanter fra rektoratet ved UH-institusjoner, ledere og styreere fra andre deler av utdanningssystemet, representanter fra relevante deler av forvaltningen i kommuner og fylkeskommuner og ledere for organisasjoner og for involverte virksomheter. Formålet med denne undersøkelsen har vært å få et mer strategisk blikk på hvordan Erasmus+ brukes og vurderes i de relevante målgruppene. Det er så langt vi vet første gang det er blitt rettet en undersøkelse mot denne målgruppen med et slikt formål.

Listen av mottakere ble utarbeidet med utgangspunkt i kontaktlisten til prosjektlederne og kontaktinformasjonen ble samlet inn manuelt gjennom web-research og telefonkontakt.

Undersøkelsen gikk ut til 517 mottakere og ble gjennomført i perioden 4. til 14. desember 2025. Vi fikk svar fra 267 mottakere som gir en svarprosent på 51,6 prosent.

Administrative data fra nasjonalkontorene

I evalueringen har vi også benyttet oss av betydelige mengder administrative data mottatt fra de to nasjonalkontorene. Dette gjelder data om søkere, tildelinger, prosjekter og mobiliteter.

Datamaterialet er hovedsakelig brukt til å beskrive de konkrete og målbare resultatene av den norske deltakelsen i Erasmus+.

Undersøkelser av erfaringer fra Sveits og Storbritannia

Vi har gjort egne undersøkelser av de to landenes erfaringer med å stå utenfor Erasmus+ etter at de begge tidligere har vært en del av programmet. I tillegg til analyser av relevante dokumenter og evalueringer ble det i Sveits gjennomført to intervju, ett med en representant for Movetia som forvalter tiltak for internasjonalisering i Sveits og ett med utdanningsavdelingen i departementet for økonomi, utdanning og forskning. Når det gjelder Storbritannia, ble det gjennomført et gruppeintervju med fem ansatte i Department of Education.

1.4 Rapportens oppbygging

Rapporten er bygget opp på følgende måte:

Del 1: Evaluering av norsk deltakelse i Erasmus+ i perioden 2021-2027

Kapittel 2 gir en oversikt over Erasmus+ og hvordan programmet har utviklet seg i løpet av de nesten 40 årene det har eksistert. Det gir også en kort introduksjon til den norske deltakelsen i programmet og regjeringens strategi for inneværende programperiode. Til slutt presenteres det analytiske rammeverket som ligger til grunn for evalueringen.

Kapittel 3 diskuterer programmets relevans og går dypere inn i en av forutsetningene for den norske deltakelsen – det tette sammenfallet mellom målene for Erasmus+ og norske policymål innenfor utdanning, ungdom og idrett.

Kapittel 4 setter søkelyset på aktivitetene som Erasmus+ har utløst i Norge i inneværende programperiode. Vi presenterer tall for søkere, tildelinger, prosjekt og mobiliteter og diskuterer deltakelse, tildelingsprosent, søknadskvalitet og konkurranse. Vi går også systematisk gjennom de kvantitative resultatmålene i Erasmus+-strategien og presenterer status for disse.

Kapittel 5 er det første av tre kapitler som diskuterer effektene av den norske deltakelsen i Erasmus+. I dette kapittel ser vi på utbytte og effekter for individene som deltar; både ungdom, elever og studenter og lærere, ansatte og ledere. Analysene bygger på tidligere studier og resultater fra våre egne undersøkelser.

Kapittel 6 presenterer analyser av utbytte og effekter på institusjonsnivå. Vi diskuterer også forutsetningene for at slike effekter skal oppstå og potensielle koblinger mellom utbytte for individene og de organisatoriske enhetene som disse individene er tilknyttet.

Kapittel 7 flytter oppmerksomheten mot det norske samfunnet som helhet og diskuterer i hvor stor grad deltakelsen i programmet også gir mer langsiktige effekter på samfunnsnivå. Utgangspunktet for analysene er de overordnede målene i Erasmus+-strategien og skillet mellom verdibaserte og mer instrumentelle og materielle mål.

Kapittel 8 diskuterer spørsmål rundt programmets addisjonalitet og merverdi for deltakerne og Norge som helhet. Vi spør om utbytte står i et rimelig forhold til innsats og kostnader, og om Norge eventuelt kunne oppnådd det samme utenfor Erasmus+. Vi diskuterer også i hvor stor grad effektene av deltakelsen i programmet kan beskrives som varige. Analysene bygger på erfaringer fra Sveits og Storbritannia og vurderinger fra de norske deltakerne.

Kapittel 9 samler trådene fra del 1 av rapporten og diskuterer de viktigste konklusjonene.

Del 2: Samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i perioden 2028-2035

Kapittel 10 presenterer hovedtrekkene i Europakommisjonens forslag til nytt Erasmus+-program for perioden 2028-2035. Vi gjennomgår også de offisielle norske reaksjonene på forslaget, samt innspill og kommentarer fra andre aktører i Europa.

Kapittel 11 inneholder den samfunnsøkonomiske analysen av norsk deltakelse i neste programperiode.

Del 1:

Evaluering av norsk deltakelse i Erasmus+ i perioden 2021-2027

Kapittel 2: Norsk deltakelse i Erasmus+

I dette kapittelet gir vi en kort oversikt over utviklingen i Erasmus+ siden den spede begynnelsen for nesten 40 år siden og fram til dagens omfattende og mangesidige program. Vi gir også en kort beskrivelse av den norske deltakelsen i programmet og av regjeringens strategi for deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet som ble utformet ved inngangen til inneværende programperiode. Til slutt presenterer vi et mer analytisk blikk på Erasmus+ som virkemiddel og rammeverket som ligger til grunn for denne evalueringen.

2.1 Om Erasmus+

Dagens Erasmus+ kan dateres tilbake til 1987 og etableringen av et program for utveksling av universitetsstudenter mellom EUs den gang 12 medlemsland. Det hadde riktignok eksistert mer avgrensede og kortsiktige ordninger for studentmobilitet i Europa tidligere, men dette var første gang det ble organisert som et enhetlig og langsiktig program.

Erasmus, som det da het, fungerte i mange år som et rent studentutvekslingsprogram innenfor rammene av større paraplyprogram, først Sokrates I og II i perioden 1994-2006, deretter EUs program for livslang læring i perioden 2007-2013. Her opererte Erasmus side om side med andre spesialiserte delprogram som Comenius, Grundtvig og Leonardo da Vinci, med fokus på mobilitet i henholdsvis grunnopplæring, voksenopplæring og fag- og yrkesutdanning, i tillegg til et voksende antall andre delprogram for ulike former for europeisk utdanningssamarbeid. Parallelt med dette utviklet det som skulle bli EUs ungdomsprogram, seg. Det første ungdomsprogrammet, Youth for Europe I, ble etablert i 1989 og videreført under ulike navn fram til Youth in Action (2007-2013). Etter hvert ble også European Voluntary Service (EVS) et program som la til rette for at ungdom skulle kunne jobbe frivillig i et annet land, en del av dette ungdomsprogrammet.

I 2014 ble det gjennomført en grundig opprydding i det organisatoriske landskapet, og det er Erasmus+ (nå med et plustegn lagt til) som blir den nye paraplyen, som tar opp i seg alle de andre delprogrammene på utdanningsområdet i tillegg til ungdomsprogrammet. Erasmus+ blir dermed EUs nye altomfattende og enhetlige program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett. Samtidig blir sammenhengen mellom de ulike delene av programmet tydeligere, med felles målstruktur, forvaltning, regler for deltakelse, programinnhold osv.

Inneværende programperiode av Erasmus+ (2021-2027) er langt på vei en videreføring av programmet slik det ble utformet i 2014. Programmet har riktignok fått en tydeligere tematisk orientering med fire «horisontale prioriteringer», samt at de såkalte «prestisjetiltakene» for mer omfattende institusjonelt samarbeid har fått en større plass (se nedenfor). I tillegg er budsjettet nesten doblet fra 14,7 til 26,4 milliarder euro. Ut over dette er forskjellene mellom de to programperiodene forholdsvis små. Den eneste større organisatoriske endringen er at Europeisk Volontørtjeneste, som hadde vært en del av Erasmus+ siden 2000, ble skilt ut igjen som et selvstendig program under navnet Det europeiske solidaritetskorps fra 2018.

I det lange perspektivet har det skjedd store endringer siden den spede begynnelsen for snart 40 år siden. For det første handler dette om volum og rekkevidde. I det første året, 1987, reiste 3.244 universitetsstudenter på utveksling med Erasmus-stipend (Erasmus Programme, 2026). I 2025 fikk nesten 1,5 millioner individer denne muligheten, ikke bare studenter, men også skoleelever, lærlinger, ansatte på alle nivåer i utdanningssystemet fra barnehage til UH-sektor, ungdom, ungdomsarbeidere/-ledere og ledere i idrettsorganisasjoner (Europakommisjonen, n.d.-a). Siden begynnelsen i 1987 har nesten 18 millioner enkeltindivider deltatt i internasjonal mobilitet ved hjelp av Erasmus+ (Europakommisjonen, n.d.-a).

Erasmus+ har også utviklet seg fra et program som nesten utelukkende handlet om internasjonal mobilitet, til et langt bredere program hvor institusjonelt samarbeid og policy-utvikling har fått en mer betydningsfull plass. Den største endringen på dette området skjedde i 2014 hvor programmets aktiviteter ble delt inn tre såkalte Key Actions:

KA1: Læringsmobilitet som legger til rette for at ungdom, elever, studenter, lærlinger, lærere, ansatte i universitetssektoren og ungdoms- og idrettsledere får muligheten til å reise ut for å lære av, og sammen med, andre.

KA2: Samarbeid mellom organisasjoner og institusjoner som stimulerer til etablering av partnerskap mellom utdanningsinstitusjoner fra flere land og mellom utdanningsinstitusjoner og andre relevante organisasjoner og aktører fra samfunns- og arbeidsliv. Tiltaket omfatter også samarbeid mellom organisasjoner og institusjoner på ungdoms- og idrettsfeltet.

KA3: Politikktutvikling og samarbeid mellom deltakerlandene som omfatter finansiering og tilrettelegging for aktiviteter og prosjekter, som arbeider for samarbeid og gjennomføring av EU-initiativer og EU-politikk innenfor utdanning, opplæring, ungdomspolitik og idrett.

Parallelt med denne utvidelsen av innholdet i samarbeidet har Erasmus+ fått økt betydning som et verktøy for realisering av politiske og strategiske mål, både på EU-, nasjons-, og institusjonsnivå.

På EU-nivå har programmet blitt knyttet tettere opp til de store reformprosessene på utdanningsområdet, først og fremst utviklingen av *Det europeiske utdanningsområdet (EEA)* som bygger på en ambisjon om å skape sømløse utdanningsmuligheter av høy kvalitet på tvers av Europa. Erasmus+ er sett som et sentralt virkemiddel i realiseringen av denne ambisjonen. Tilsvarende skulle de fire horisontale prioriteringene, som fikk en prominent plass i programmet fra 2021, bidra til å rette oppmerksomheten mot noen av de mest sentrale utfordringene for Europa ved inngangen til 2020-årene:

- ◆ Inkludering og mangfold
- ◆ Medborgerskap, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse
- ◆ Bærekraft og grønn omstilling
- ◆ Digital omstilling

Hver enkelt av disse er forankret i viktige policy-initiativ innenfor EU, bl.a. *The European Green Deal*², *Shaping Europe's Digital Future*³, *Digital Education Action Plan*⁴, *The European Skills Agenda*⁵, *The European Pillar of Social Rights Action Plan*⁶, *European Union Youth Strategy*⁷ og *European Union Work Plan for Sport*⁸.

Den strategiske dreiningen har også gjort Erasmus+ mer relevant som redskap for realisering av *nasjonale politiske mål*. Dette er tydelig uttrykt i den første norske strategien for deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet som ble utarbeidet av regjeringen Solberg i forbindelse med starten på inneværende programperiode (Kunnskapsdepartementet, 2021). Her uttrykkes det eksplisitt at deltakelsen i Erasmus+ både gir Norge muligheten til å jobbe for å nå norske *utdannings- og ungdomspolitiske mål*, og til å *løse de store tverrgående utfordringene* som det norske samfunnet står overfor. Premisset som strategien bygger på, er at det norske og europeiske utfordringsbildet i stor grad er sammenfallende (se mer om den norske strategien nedenfor). I tillegg gir deltakelsen i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet norske myndigheter en plass ved bordet på viktige policy-arenaer hvor relevant EU-politikk diskuteres og implementeres.

Dreiningen mot sterkere innslag av institusjonelt samarbeid har også gjort Erasmus+ til et mer sentralt *strategisk virkemiddel* for utdanningsinstitusjoner og andre relevante organisasjoner som benytter seg av programmet. Særlig viktig i denne sammenhengen er de såkalte prestisjetiltakene som ble introdusert i forrige programperiode, men som har en enda viktigere plass i den inneværende. Fremst blant disse er tiltaket Europeisk universitetsallianser (EUI) som knytter universitetene i Europa sammen i langsiktige strategiske allianser, og som langt på vei er i ferd med å erstatte tidligere samarbeidskonstellasjoner mellom universitetene i Europa. Dette er samarbeid som er forankret i institusjonenes ledelse og strategier, og som har et tydeligere top-down preg enn mye av det andre samarbeidet som foregår innenfor rammene av Erasmus+.

Det er nasjonalkontorene i programlandene som forvalter størstedelen av midlene i Erasmus+ (i inneværende periode ca. 80 prosent).⁹ Dette er midler som lyses ut nasjonalt, og som målgruppene i de enkelte programlandene kan søke på. Disse omtales gjerne som desentraliserte midler. De resterende 17 prosent av midlene forvaltes sentralt av Europakommisjonens *European Education and Culture Executive Agency (EACEA)*. Dette omfatter prestisjetiltakene, inkludert Europeiske universitetsallianser, utvalgte andre tiltak for institusjonelt samarbeid, samt mye av aktivitetene under

² European Commission. (2019). The European Green Deal (Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM/2019/640 final).

³ European Commission. (2020). Shaping Europe's Digital Future. Publications Office of the European Union.

⁴ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions>

⁵ https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/european-skills-agenda_en

⁶ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

⁷ https://youth.europa.eu/strategy_en

⁸ <https://sport.ec.europa.eu/news/adoption-of-new-eu-work-plan-for-sport-2024-2027>

⁹ Fortalen til forordningen (paragraf 24) sier at: «Overall, at least 75 % of the Programme budget should be implemented under indirect management by the national agencies.» Europakommisjonen (2021). Den faktiske fordelingen for perioden vil trolig ende rundt 80 prosent.

KA3.¹⁰ Disse sentraliserte midlene lyses ut sentralt, og søkere fra alle programlandene konkurrerer om den samme potten.

Når det gjelder fordelingen på de tre hovedsektorene, er det utdanning og opplæring som er overlegent størst med ca. 83 prosent av budsjettet, mens ungdom og idrett disponerer henholdsvis 10,3 og 1,9 prosent i innværende programperiode. De resterende 4,8 prosent av midlene går til administrasjon og forvaltning av ordningen.

2.2 Om den norske deltakelsen

Norge fikk muligheten til å delta i utdanningssamarbeidet i EU i 1992, som et forberedende tiltak før den formelle inngåelsen av EØS-avtalen i 1994. Dette skjedde mer eller mindre samtidig som internasjonalisering ble satt på den politiske agendaen som *et redskap for kvalitetsutvikling* i UH-sektoren¹¹ – en tankegang som ble enda tydeligere formulert i *kvalitetsreformen* rundt et tiår senere (Meld. St. 27, 2000–2001). Det er også her at regjeringen formulerer målet om at alle høyere utdanningsinstitusjoner skal kunne tilby studenter som ønsker det, et studieopphold i utlandet som en del av et gradsstudium. Noen år senere, i 2004, ble også *Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU)* etablert for å bidra til gjennomføringen av internasjonaliseringsstrategien i kvalitetsreformen og for å bistå lærestedene i deres internasjonaliseringsarbeid. Den nasjonale forvaltningen av Erasmus var en del av dette oppdraget.¹²

SIU fikk også forvaltningsansvaret for de andre internasjonaliseringsprogrammene til EU, blant annet Comenius (1995), Grundtvig (2000) og Leonardo da Vinci (2007), og fikk dermed også oppgaver rettet mot grunnopplæringen.¹³ I etterkant av den første stortingsmeldingen som har internasjonalisering i hele utdanningssystemet som tema (Meld. St. 14, 2008–2009), ble SIUs oppdrag utvidet til å også fungere som service- og kompetansesenter for skoler og skolemyndigheter. Selv om mange skoler har tradisjoner for internasjonalt samarbeid som går tilbake til 1990-talet, var det først med Kunnskapsløftet (Meld. St. 30, 2003–2004, *Kultur for læring*) at det internasjonale perspektivet fikk en mer framtrædende plass i de utdanningspolitiske dokumentene for grunnopplæringen. I motsetning til i høyere utdanning kan man derfor si at deltakelsen kom før de politiske signalene.

I ungdomssektoren gav EØS-avtalen tilsvarende muligheter for deltakelse i EUs ungdomsprogram, og Norge har deltatt kontinuerlig i de ulike programmene siden 1994. Etter 2014 har dette skjedd

¹⁰ Inkludert i dette er også det såkalte Jean Monnet-aktivitetene som gir støtte til undervisning, opplæring og debatt om EU.

¹¹ Dette ble formulert med økende styrke i NOU 1988:28 *Med viten og vilje* og NOU 1989:13 *Grenseløs læring. Mottak av utenlandske studenter, studentutveksling og internasjonalisering av høyere utdanning*, og deretter i St.meld. nr. 40 (1990–91) *Fra visjon til virke. Om høyere utdanning*.

¹² Forløperen til SIU, Senter for Internasjonalt universitetssamarbeid, var opprinnelig et organ under Universitets- og høyskolerådet, men ble i 2004 overført til staten og reorganisert som et forvaltningsorgan for å håndtere disse oppgavene.

¹³ Før SIU overtok forvaltningsansvaret i 2004 var dette en oppgave som ble satt ut på anbud, og flere ulike aktører var involvert, blant annet Teknologisk institutt som i flere år forvaltet Leonardo da Vinci.

innenfor rammen av Erasmus+. ¹⁴ Bufdir har vært nasjonal forvalter av ungdomsdelen av programmet siden direktoratet ble etablert i 2004. ¹⁵

EØS-avtalen gir Norge muligheter til å delta i alle sektorprogrammene som defineres innenfor avtalens virkeområde, inkludert Erasmus+. I forkant av hver programperiode må Norge ta stilling til hvilke programmer vi ønsker å delta i. Deltakelse krever beslutning i regjeringen og Stortingets samtykke. Ved deltakelse gir EØS-avtalen Norge de samme rettighetene og pliktene i programmet som medlemslandene. Innlemmelse av Erasmus+ i EØS-avtalen gir også Norge en plass i programkomiteen som bidrar i utformingen av programmet.

Betalingen for den norske deltakelsen i EUs sektorprogrammer beregnes med utgangspunkt i EØS-avtalens alminnelige bidragsnøkkel, også kalt «proporsjonalitetsfaktoren» ¹⁶, som i 2025 var på 2,58 prosent (Stortinget, 2025, s. 152). Den samlede kontingenten for hele programperioden er beregnet til rundt 8,3 milliarder NOK (det vil si vel 1 milliard NOK per år). Dette utgjør omtrent 16,8 prosent av de samlede kostnadene for Norges deltakelse i til sammen 13 EU-programmer i perioden 2021-2027. Til sammenligning utgjør deltakelsen i forsknings- og innovasjonssamarbeidet Horisont Europa 55,7 prosent av denne summen (Stortinget, 2025).

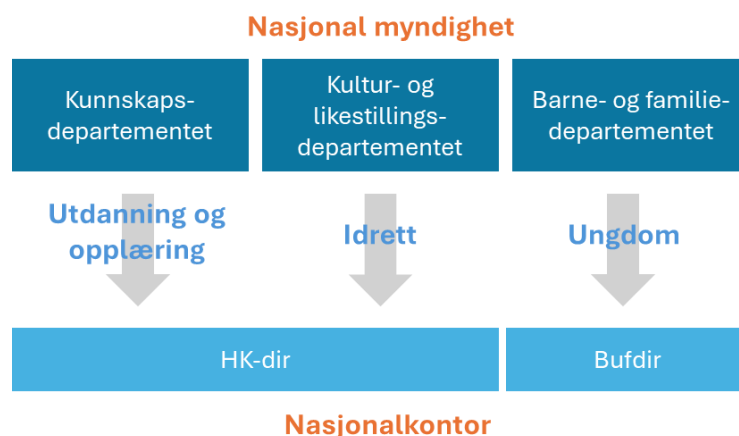
Forvaltningen av Erasmus+ er i all hovedsak slik den tok form etter årtusenskiftet. Ungdomsdelen av programmet forvaltes av et eget nasjonalkontor lagt til Bufdir, mens utdanning og opplæring, samt idrett forvaltes av et tilsvarende nasjonalkontor ved HK-dir. Nasjonalkontorenes oppgave er å administrere utlysningene, tildele midler og følge opp tilskuddsmottakerne i den perioden de mottar tilskudd. Det ligger også til nasjonalkontorene å drive aktivt informasjonsarbeid og sørge for at informasjon om programmet og mulighetene når ut til de aktuelle brukergruppene. Dette inkluderer også å assistere søkere og bidra til bygging av nettverk mellom potensielle samarbeidspartnere. I tillegg er nasjonalkontorene det viktigste knutepunktet mellom Norge og den sentrale forvaltningsenheten i EU, *EACEA*, og tilsvarende mellom Norge og nasjonalkontorene i de andre programlandene.

På myndighetsnivå er ansvaret for den norske deltakelsen i Erasmus+ lagt til tre departementer, Kunnskapsdepartementet (utdanning og opplæring), Barne- og familiedepartementet (ungdom) og Kultur- og likestillingsdepartementet (idrett). Den samlede styrings- og forvaltningsmodellen for Erasmus+ i Norge ser dermed slik ut:

¹⁴ Merk likevel at Norge valgte å ikke delta i Det europeiske solidaritetskorpsset da dette ble skilt ut som et selvstendig program i 2018.

¹⁵ Før Bufdir overtok i 2004, lå forvaltningsansvaret en periode hos Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK) og enda tidligere hos Atlantis ungdomsutveksling, en ikke-kommersiell stiftelse opprettet av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoners.

¹⁶ Bidragsnøkkelene er et uttrykk for Norges andel av det aggregerte bruttonasjonalproduktet i hele EU-området pluss Norge. Størrelsen på Norges bidrag vil variere fra år til år og vil både påvirkes av utviklingen av BNP og vekslingskursen mot euro. I løpet av årene 2021-2026 har bidragsnøkkelene variert fra 2,33 (2022) til 3,37 (2024).

2.3 Erasmus+ -strategien

I juni 2021 la regjeringen Solberg fram den første strategien for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Fra tidligere var det utarbeidet en strategi for kunnskapssamarbeidet med prioriterte land utenfor EU/EØS og Nord-Amerika (Panorama-strategien) for perioden 2016-2020¹⁷, men dette var første gang utdanningssamarbeidet i Europa ble behandlet i et eget strategidokument.

Erasmus+-strategien fremhever betydningen av det europeiske utdanningssamarbeidet og understreker at *«resultatene av norsk deltakelse i Erasmus+ har vært gode»* (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 6). Deltakelsen beskrives som en *«investering»* som forplikter, men som også gir *«mange muligheter vi ikke ville hatt ved å stå alene»*. Å satse på Erasmus+ blir omtalt som en integrert del av norsk politikk, og det understrekes at det *«er stor grad av sammenfall mellom de europeiske og de norske målsettingene, prioriteringene og utfordringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett»*.

I strategien skilles det mellom *kvantitative resultatmål* på den ene siden og fire større og mer overordnede *samfunns mål* på den andre. De kvantitative resultatmålene formidler forventninger til omfanget og bredden av den norske deltakelsen, og til at deltakelsen skal ha en innretning som bidrar til å nå de mer overordnede samfunnsmålene. Resultatmålene er delt i fire grupper:

- ◆ **Mobilitet:** Mål for hvor mange i ulike målgrupper som skal delta i mobiliteter i løpet av programperioden.
- ◆ **Partnerskap for samarbeid:** Mål for hvor mange norske institusjoner eller organisasjoner som skal delta i, eller koordinere, partnerskap for samarbeid, og hvor mange av de norskkoordinerte prosjektene som skal inkludere deltakere fra arbeids- og næringsliv.
- ◆ **Prestisjetiltak:** Mål for hvor mange av de ulike prestisjetiltakene som norske institusjoner skal koordinere eller delta i som partnere.

¹⁷ Panorama-strategien var en strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika for perioden 2016-2020. Det ble framlagt en ny versjon av denne strategien i april 2021 for perioden 2021-2027.

- ◆ **Samfunnsutfordringer:** Mål for hvor stor andel av norskkoordinerte partnerskap som skal ha de ulike horisontale prioriteringene som tema, samt mål for andel prosjekter som kombinerer fysisk og digital mobilitet.

De kvantitative resultatmålene beskrives som ambisiøse og er mer enn doblet fra tilsvarende mål satt for perioden 2014-2020.

De fire overordnede målene retter oppmerksomheten mot de ønskede virkningene av deltakelsen i Erasmus+ for deltakerne og det norske samfunnet.

- ◆ Mål 1: Samarbeidet skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer.
- ◆ Mål 2: Samarbeidet skal styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv.
- ◆ Mål 3: Samarbeidet skal gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø.
- ◆ Mål 4: Samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser.

Mål 1 og 4 er mål på samfunnsnivå. De beskriver endringer i det norske samfunnet som deltakelsen i Erasmus+ skal bidra til. Dette gjelder til dels også mål 2. Mål 3 ligger derimot nærmere individnivået og målgruppene som gis muligheter for deltakelse i et internasjonalt læringsmiljø gjennom programmet. Hver av målene er videre utdypet i teksten. For hvert mål er det også definert konkrete tiltak som i hovedsak skal gjennomføres av de to nasjonalkontorene for å legge til rette for at de fire hovedmålene blir nådd.¹⁸

Å løse store samfunnsutfordringer

Samfunnsutfordringene det vises til under mål 1, er i hovedsak avgrenset av *de fire horisontale prioriteringene* som ble introdusert i Erasmus+ i innværende programperiode, og som gir programmet en tydeligere tematisk og til dels verdimessig orientering: a) inkludering og mangfold, b) medborgerskap, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse, c) bærekraft og grønn omstilling og d) digital omstilling. Dette er utfordringer som i Erasmus+-strategien beskrives som «*komplekse, tverrsektorielle og tverrfaglige*».

Strategien er ikke tydelig på *hvordan* den norske deltakelsen i programmet skal bidra til å løse disse utfordringene, men det er mulig å se for seg tre ulike mekanismer:

Programmet kan for det første bidra gjennom *kanalisering av oppmerksomhet*. Det forventes at prosjekter og samarbeidstiltak setter de fire utfordringene på agendaen, og på denne måten bidrar til å skape interesse for, og bevissthet rundt, de prioriterte temaene. For det andre vil samarbeidet kunne bidra til å løse samfunnsutfordringer gjennom *kunnskapsutvikling*. Selv om Erasmus+ er rettet mot europeisk utdanningssamarbeid og ikke forskning, er grenseflaten tett mellom forskning og kunnskapsutvikling på den ene siden og undervisning og kunnskapsspredning på den andre. Det er derfor mulig å se for seg at samarbeidet i Erasmus+ kan bidra til oppdatert, relevant og forskningsnær undervisning innenfor disse temaene. Tilsvarende vil utvikling av praksisnær kunnskap (i motsetning til forskningsbasert) både i og utenfor utdannings- og opplæringssektoren kunne bidra til måloppnåelse.

¹⁸ HK-dir har videre utarbeidet en handlingsplan som operasjonaliserer disse tiltakene i konkrete tidfestede aktiviteter (HK-dir, 2022).

For det tredje vil viktige sider ved hvordan programmet er utformet kunne bidra til å løse de ulike samfunnsutfordringene. For det første er programmet inkluderende «by design» ved å legge særlig vekt på å nå ut til individer og grupper som vanligvis ikke har muligheter for å delta i internasjonalt arbeid. Det oppfordres også til aktiv samfunnsdeltakelse og til å involvere ungdom og elever i dialog og samarbeid med likesinnede fra andre land. For det andre har programmet i økende grad lagt vekt på bærekraft og på å redusere klimaavtrykket som omfattende reisevirksomhet medfører, blant annet gjennom premiering av klimavennlige reiser og opphold. Og for det tredje er et av målene med programmet å bidra til digital utvikling og standardisering innenfor utdanning, ungdomsarbeid og idrett, der blant annet European Student Card blir trukket fram som et prominent eksempel. I den norske Erasmus+-strategien er det først og fremst denne tredje mekanismen, effektene av programmets utforming, som vektlegges.

Å styrke samhandlingen mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv

Også det andre hovedmålet, *samarbeidet skal styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv*, inneholder forventninger om utbytte på samfunnsnivå. Ifølge strategien handler dette først og fremst om tilgang til relevant kompetanse for et arbeidsmarked i endring, som blant annet skal oppnås gjennom et tettere samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv. I strategien ses dette i lys av kompetansepolitikken hvor arbeidslivsrelevans, livslang læring og bekjempelse av utenforskap står sentralt. Det legges også særlig vekt på hvordan internasjonalt samarbeid gjennom Erasmus+ kan brukes strategisk av kommuner og fylkeskommuner for å løse lokale og regionale kompetanseutfordringer.¹⁹

Å gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø

Det tredje overordnede målet framhever betydningen av å øke den norske deltakelsen i mobilitets- og samarbeidstiltak og sørge for at også individer og grupper som normalt ikke deltar i slike aktiviteter, får muligheten til å høste erfaringer fra et internasjonalt læringsmiljø. Det fremheves at deltakelsen varierer både mellom sektorer, målgrupper og ulike deler av landet, og at det er viktig at både nasjonalkontorene og andre relevante myndighetsorgan jobber aktivt for å få flere med.²⁰ Blant annet vises det til at målet som ble formulert i Kvalitetsmeldingen (Meld. St. 16 (2016–2017)) om at halvparten av alle studenter som tar en grad ved en norsk UH-institusjon, skal gjennomføre et utvekslingsopphold, langt fra er nådd. Det pekes på at mobilitet og samarbeid er utviklende for individene som deltar, men at deltakelsen også skal gi mer langsiktige effekter på institusjonsnivå. I høyere utdanning er målet at Erasmus+ skal bidra til en *kulturendring*, og både i de ulike delene av utdanningssystemet og på ungdomsfeltet ses internasjonalisering som et redskap for *kvalitetsutvikling*.²¹ Også innkommende mobilitet blir sett som et

¹⁹ Akkrediteringsordningen, som ble innført i inneværende programperiode, og som er blitt benyttet av norske kommuner og fylkeskommuner til å bli akkreditert som et konsortium som også omfatter underliggende skoler, er et sentralt virkemiddel i denne sammenheng. Det samme er flere av prestisjetiltakene, bl.a. sentrene for fremragende yrkesfag (CoVE).

²⁰ Blant skal både Utdanningsdirektoratet og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet utarbeide strategier som reflekterer deres ansvar for å øke deltakelsen i Erasmus+.

²¹ Den positive sammenhengen mellom internasjonalisering og kvalitet ble etablert i Kvalitetsreformen fra 2003, og stadfestes og utdypes i Meld. St. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*.

kvalitetsutviklende virkemiddel ved å legge til rette for en internasjonalisering av lokale læringsmiljøer («internasjonalisering hjemme»). Det samme gjelder i ungdomssektoren, hvor blant annet mobilitet blant ungdomsarbeidere- og ledere skal bidra til bedre kvalitet i det lokale ungdomsarbeidet.

Å bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser

Når det gjelder det fjerde hovedmålet i Erasmus+-strategien, *utvikling av politikk og rammebetingelser*, handler dette i stor grad om deltakelse på de ulike policy-arenaene som Erasmus+ gir norske myndigheter tilgang til. Dette er arenaer hvor viktige policy-prosesser diskuteres og hvor norske myndigheter både kan formidle norske synspunkt og få informasjon om hva som foregår i andre land og på EU-nivå. Dette knytter Norge tettere til sentrale utviklingsprosesser i EU, blant annet utviklingen av Det europeiske utdanningsområdet. I tillegg til deltakelsen på myndighetsnivå er strategien opptatt av at norske aktører utnytter de større og mer strategiske satsningene i Erasmus+, blant annet universitetsalliansene, og knytter deltakelsen tydeligere til egne strategiske mål. Bedre utnyttelse av potensielle synergier mellom ulike programmer, blant annet det europeiske utdannings- og forskningssamarbeidet, står også sentralt her.

2.4 Erasmus+ i et endringsteoretisk perspektiv

Endringsteori og resultatkjeder

Når man skal beskrive og evaluere et komplekst og omfattende program som Erasmus+, gir det ofte mening å nytte et *endringsteoretisk* utgangspunkt. En endringsteori er en beskrivelse og illustrasjon på hvordan og hvorfor man ser for seg at et tiltak skal føre til visse resultater og effekter. Endringsteorien beskriver sammenhengene mellom ulike nivåer av resultater og legger vekt på hvilke betingelser som må være til stede for at ønskede effekter skal inntreffe (Funnel og Rogers, 2011).

I et endringsteoretisk perspektiv ses et program, som Erasmus+, som en «*intervensjon*» som gjennomføres for å løse en utfordring eller oppnå et resultat. Det utarbeides derfor en beskrivelse eller modell som viser hvilke virkemidler og ressurser som denne intervensjonen består av, hvilke aktiviteter man forventer at intervensjonen skal utløse, og hvilke resultater og mer langsiktige virkninger man forventer at dette skal gi. Både for forrige og inneværende programperiode av Erasmus+ har Europakommisjonen utarbeidet såkalte *intervensjonslogikkmodeller* som illustrerer dette (se European Parliamentary Research Service, 2023, s. 17; Europakommisjonen, 2023b).

I Figur 2.1 nedenfor, har vi tatt utgangspunkt i intervensjonslogikkmodellen for inneværende periode, men omformet og tilpasset denne til den generiske modellen for *resultatkjeder* i den norske *Veileder for evaluering av statlige tilskuddsordninger* (DFØ, 2007). Gitt at dette er en resultatkjede som setter søkelyset på den norske deltakelsen i Erasmus+, har vi også innarbeidet de norske målene og prioriteringene slik disse kommer til uttrykk i regjeringens Erasmus+-strategi, men med enkelte utvidelser der dette har vært relevant. Det siste gjelder blant annet beskrivelser av forventede effekter fra andre relevante policydokument som Meld. St. nr.7, (2020-2021), *En verden av muligheter* og Meld. St. 16, (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*.

Figur 2.1: Resultatkjede for norsk deltakelse i Erasmus+ (2021-2027)

Stegene i resultatkjeden

De to første kolonnene i denne modellen beskriver programmets innretning (kolonne 1) og innsatsfaktorene som realiserer dette programmet i Norge (kolonne 2). Dette er input-siden i resultatkjeden.

De fire neste kolonnene beskriver resultatene og effektene som det forventes at den norske deltakelsen i programmet skal lede til, altså output-siden. Den første av disse inneholder de konkrete aktivitetene som utløses av innsatsfaktorene, blant annet mobilitet og samarbeidsprosjekt (kolonne 3). Dette samsvarer i all hovedsak med resultatmålene som er listet i strategien (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 9), og hvor det er fastsatt kvantitative måltall for de ulike aktivitetene. De tre neste kolonnene beskriver forventede effekter av disse aktivitetene på henholdsvis individnivå (kolonne 4), institusjonsnivå (kolonne 5) og samfunnsnivå (kolonne 6).

Effektene på individnivå handler om utbyttet som deltakere i mobiliteter og prosjektsamarbeid oppnår gjennom deltakelsen.²² Dette er et område hvor det for enkelte målgrupper er gjennomført mange empiriske studier, både internasjonalt og i Norge. I tråd med forventningene ser man også for seg at individer som ikke selv er direkte involvert i mobilitet eller prosjektsamarbeid, kan få et utbytte, dels gjennom den mekanismen som er blitt kalt «internasjonalisering hjemme» og dels gjennom den forventede kvalitetshevingen av institusjonenes arbeid som vil utløses av disse aktivitetene.

Effektene på institusjonsnivå kommer dels fra de endringene som skjer hos de individene som er involvert i aktivitetene (fra kolonne 4). For eksempel vil ansattmobilitet blant undervisere kunne bidra til å heve kvaliteten på institusjonens undervisningstilbud (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg,

²² Merk at vi her i tråd med Erasmus+-terminologi skiller mellom «learners» og «staff». Dette er samlekategori som er ment å fungere på tvers av sektorer. Eksempelvis inkluderer «staff» både akademisk og administrativt ansatte i høyere utdanning, lærere og ansatte i barnehager, ungdomsarbeidere/-ledere osv.

2023). Men effektene kommer også mer direkte fra de aktivitetene institusjonen er involvert i. For eksempel vil deltakelse i samarbeidsprosjekter som involverer arbeidslivspartnere, kunne bidra til å øke utdanningenes arbeidslivsrelevans og gi institusjonen et større nettverk av norske og internasjonale arbeidslivsaktører å spille på. Tilsvarende vil samarbeidsprosjekt som utvikler nye undervisningstilbud eller -metoder, kunne bidra til å heve utdanningsinstitusjonenes undervisningskvalitet.

Tilsvarende er *effektene på samfunnsnivå* avhengig av at effektene på individ- og institusjonsnivå realiseres. Det er de aggregerte effektene av et program med svært mange deltakende aktører som over tid vil kunne gi disse effektene. Men også her er det effekter som kommer direkte fra de aktivitetene som er oppgitt i kolonne 3, og da særlig de policy-orienterte aktivitetene og den betydningen disse kan ha for norsk politikkutforming.

En virkningskjede som dette bygger med andre ord på en underliggende tanke om *kausalitet*, det vi si en forventning om at et tiltak vil utløse aktiviteter som deretter vil gi effekter på ulike nivåer. Modellen er derfor et velegnet redskap for å identifisere hvilke aktiviteter og effekter som skal beskrives og måles, og hvilke forutsetninger som må være til stede for at det ene skal lede til det andre.

Måling av resultater og effekter

I en analyse av effekter vil man, som vist i figur 2.1, ikke stoppe med de aktivitetene som programmet og innsatsfaktorene utløser. Man vil også forsøke å avgjøre i hvor stor grad de forventede effektene av disse aktivitetene, faktisk oppnås. Fordi forventede effekter rent programteoretisk samsvarer med målene for ordningen, kaller vi gjerne dette for måloppnåelse. Resultater og effekter er vanskeligere å måle jo lenger ut i virkningskjeden man kommer. Aktivitetene i kolonne 3 kan tallfestes med utgangspunkt i data fra de administrative systemene til de to nasjonalkontorene, og det kan forholdsvis enkelt avgjøres om måltallene i strategien blir nådd. Også flertallet av effektene på individnivå (kolonne 4) er målbare, bl.a. gjennom de rapportene som alle som deltar i mobiliteter, må fylle ut etter endt reise og gjennom survey-undersøkelser rettet mot de ulike målgruppene.

Effektene i kolonne 5 og 6, og særlig effektene på samfunnsnivå (kolonne 6), er mer utfordrende å måle. For det første er de vanskeligere å operasjonalisere og kvantifisere. For det andre er det mer utfordrende å avgjøre om de effektene som eventuelt kan observeres, skyldes aktiviteter innenfor rammen av Erasmus+ eller andre programmer eller faktorer som kan ha påvirket utfallet. Det siste har også med tid å gjøre. Mens effekter på individnivå vil opptre som en direkte følge av de aktivitetene de er forårsaket av, er effekter på samfunnsnivå langsiktige og vil ta tid å realisere.

Et sentralt mål for analyser av effekter er å avgjøre om Erasmus+ gir høyere måloppnåelse for deltakende individer, organisasjoner og i siste instans også samfunnet, enn tilsvarende aktiviteter utenfor programmet. Med andre ord, kunne Norge oppnådd de samme effektene ved å kanalisere midlene til andre internasjonaliseringsprogram eller eventuelt gjennom bilateralt utdanningssamarbeid med utvalgte enkeltland? Dette er et kontrafaktisk spørsmål som det i utgangspunktet er vanskelig å gi et eksakt svar på. Den vanligste måten å tilnærme seg denne problemstillingen på er å spørre brukerne av programmet om de mener de kunne oppnådd det samme uten Erasmus+-finansiering. En alternativ tilnærming er å sammenligne norske aktiviteter og måloppnåelse innenfor Erasmus+ med land som står utenfor Erasmus+. Sveits og Storbritannia er på mange måter test-caser for hva som er mulig å oppnå med internasjonalt utdanningssamarbeid

utenfor de strukturene og rammene som Erasmus+ tilbyr. I evalueringen gjør vi bruk av begge disse tilnærmingene.

En logisk del av endringsteorien, som ikke er inkludert i resultatkjeden i figur 2.1 over, er *problemforståelsen*, det vil si beskrivelsen av utfordringene som intervensjonen er utformet for å løse. Dette er et logisk ledd som kommer før, eller til venstre for, de seks leddene i resultatkjeden. Det er denne problemforståelsen som er utgangspunktet for utformingen av programmet og de ulike virkemidlene og tiltakene som inngår. I det neste kapittelet går vi dypere inn i denne problemforståelsen og vurderer i hvor stor grad både problemforståelsen og målene som kan avledes av denne, også er relevant i en norsk kontekst. Deretter blir kolonne 3-6 behandlet i suksessive kapitler ut over i rapporten.

Kapittel 3: Relevans for norske policymål

Et grunnleggende argument for den norske satsingen på Erasmus+ er at det er et betydelig sammenfall mellom programmets målsettinger og høyt prioriterte norske mål på relevante samfunnsområder. Erasmus+ gir derfor muligheter for å benytte programmet som et virkemiddel for å løse norske samfunnsutfordringer og gjennomføre norsk politikk. I dette kapitlet undersøker vi om Erasmus+ er et relevant virkemiddel for å nå sentrale norske målsettinger.

3.1 Hvordan vurdere relevans?

I evalueringer av statlige innsatser og investeringer er vurdering av innsatsens relevans et sentralt evalueringskriterium. DFØ sin veileder for evaluering av statlige innsatser viser til OECD sin definisjon av relevansen til en innsats:

The extent to which the intervention's objectives and design respond to beneficiaries' global, country and partner/institution needs, policies and priorities, and continue to do so if circumstances change.

(OECD, 2021, s. 38)

Basert på denne definisjonen handler relevans om to overordnede forhold. For det første skal spørsmålet om relevans avklare om tiltakets mål og utforming er tilpasset brukerens behov og samfunnets prioriteringer. Det handler om å forstå hvorfor tiltaket er nødvendig. For det andre handler det om tilpasning over tid hvis samfunnsutfordringer endrer seg. Har vi valgt riktig virkemiddel og tiltak for å løse problemet?

Siden dette er en evaluering av hva som er det norske utbyttet av å delta i Erasmus+, har vi valgt følgende hovedproblemstillinger for å vurdere relevans:

1. I hvilken grad er Erasmus+ sine mål og aktiviteter velegnet til å svare på sentrale norske utfordringer og politiske målsettinger?
2. I hvilken grad oppleves Erasmus+ som et relevant virkemiddel for norske interessenter?
3. I hvilken grad er Erasmus+ relevant for norske behov og politiske målsettinger over tid, med skiftende omstendigheter?

Vurderingene i dette kapitlet bygger på dokumentstudier av politiske grunnlagsdokumenter, som stortingsmeldinger, handlingsplaner og strategier, intervjuene vi har gjennomført i forbindelse med denne evalueringen, samt funn fra spørreundersøkelsen til prosjektledere.

3.2 Relevans for norske interesser og interesser

Spørsmålet om programmets relevans for norske interesser handler både om hvorvidt målsettingene for Erasmus+ adresserer viktige behov og problemer i det norske samfunnet, og om aktivitetene og tiltakene i programmet adresserer målsettingene.

Som påpekt i kapittel 2 stadfester den norske Erasmus+-strategien at det er høyt samsvar mellom europeiske og norske målsettinger. Strategien oppfordrer alle til å gripe mulighetene det europeiske samarbeidet gir og understreker at deltakelse er helt avgjørende for å nå sentrale norske målsettinger:

Det er bare på denne måten vi når målsettingene som skal bidra til å bedre kvalitet og relevans i norsk utdanning, opplæring, ungdom- og idrettssamarbeid. Og det er bare på denne måten vi klarer å løse de store, globale utfordringene.

Kunnskapsdepartementet, 2021

Dokumentstudier av sentrale norske politiske grunnlagsdokumenter og intervjuer med sentrale aktører tyder på at programmet har høy relevans for norske interesser, men at programmet er et viktigere virkemiddel på noen områder enn andre.

Tematisk relevans for norske policymål

En gjennomgang av sentrale styringsdokumenter på utdannings-, ungdoms- og idrettsfeltet viser at Erasmus+ gjennomgående adresserer problemstillinger som er høyt på den politiske agendaen i Norge.

Utdanningsfeltet

Som påpekt i kapittel 2 har internasjonalt samarbeid fått stadig mer oppmerksomhet som et virkemiddel for å nå kunnskapspolitiske mål. I UH-sektoren kom dette først særlig tydelig til syne i Kvalitetsreformen (Meld. St. 27, 2000–2001), i grunnopplæringen gjennom Kunnskapsløftet. Relevansen av Erasmus+ for norske målsettinger kommer til uttrykk på alle nivåer i utdanningssystemet. I det følgende gir vi noen eksempler på dette.

På tvers av alle utdanningsnivå er det en sentral norsk målsetting å *heve kvaliteten på opplæringen* (Meld. St. 34 (2023 – 2024); Meld. St. 16 (2020–2021); Meld. St. 11 (2024–2025)). Dette er også et viktig mål i Erasmus+, og programmet gir mulighet for tett samarbeid med sterke fagmiljøer utenfor Norge, som kan bidra til utveksling og utvikling av både faglige, pedagogiske og didaktiske tilnærminger som norske elever og studenter kan nyte godt av.

Både *Mobilitetsmeldingen* (Meld. St. 7 (2020–2021)) og *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032* (Meld. St. 5 (2022–2023)) peker på internasjonalt samarbeid som en forutsetning for å løse de store samfunnsutfordringene vi står overfor. Langtidsplanen stadfester at forskning og høyere utdanning er viktigere enn noen gang, og at vi er avhengige av forskningsbasert kunnskap og kompetanse for å løse disse utfordringene. Langtidsplanen peker på at internasjonalt samarbeid er sentralt for å håndtere utfordringer og kriser, og «mulighetene for internasjonalt samarbeid bør utnyttes i sterkere grad» (Meld. St. 5 (2022–2023, s. 13). Meldingen fastsatte tre nye overordnede mål for sektoren og fastslo at «deltakelse i internasjonalt utdannings- og forskningsarbeid er en forutsetning for at universitetene og høyskolene skal nå disse målene» (s. 75).

Innenfor høyere utdanning er *økt arbeidslivsrelevans* et sentralt mål. Meld. St. 16 (2020–2021) *Utdanning for omstilling* fastslår at et bredere og mer systematisk samarbeid mellom høyskoler, universiteter og arbeidslivet er en forutsetning for å styrke arbeidslivsrelevansen i høyere utdanning. Flere av KA2-tiltakene i Erasmus+ er utformet for å legge til rette for tettere samarbeid mellom disse aktørene. Det gjelder både desentraliserte tiltak, men også større sentraliserte tiltak som innovasjonsallianser.

Styrking av fag- og yrkesopplæringen har vært en viktig norsk satsing over flere tiår. Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen* fastslår at økte kompetansekrav og etterspørsel etter yrkesfaglig kompetanse kombinert med behovet for å inkludere flest mulig i utdanning og arbeid innebærer at man må fortsette å øke rekrutteringen til fag- og yrkesopplæringen. I meldingen er det et uttalt mål at *flere unge og voksne skal få tilgang til og fullføre VGO*. Det er også et sentralt politisk mål å *styrke kvaliteten og arbeidslivsrelevansen i fag- og yrkesopplæringen* (Meld. St. 14, 2019–2020). Den norske satsingen på denne delen av utdannings- og opplæringssektoren sammenfaller med EU sin satsing, og fag- og yrkesopplæringen utgjør den største delen av budsjettet i grunnopplæringen i Erasmus+. Særlig gir Centres of Vocational Excellence (CoVE) gode muligheter for å jobbe med å styrke utdanningskvalitet og arbeidslivsrelevans i fag- og yrkesopplæringen.

Innføringen av de horisontale prioriteringene har gjort Erasmus+-programmet enda mer relevant for grunnopplæringen, og som vi kommer inn på under, er det godt samsvar mellom disse og de tverrfaglige temaene i Fagfornyelsen. De horisontale prioriteringene, og særlig prioriteringene av inkludering og medvirkning, har også gjort programmet til et mer relevant virkemiddel for gjennomføring av norsk ungdomspolitik.

Livslang læring er et annet område med stor grad av overlapp mellom norske og europeiske målsettinger. Meld. St. 14 (2019–20) etablerer det norske rammeverket for livslang læring og er en direkte parallell til EUs «Skills Agenda». De siste ti årene har det særlig vært en politisk satsing på fagskolesektoren i Norge, med den første stortingsmeldingen om fagskolene i 2016 (Meld. St. 9, 2016–2017) og sist med HYU-meldingen (Meld. St. 11, 2024–2025). I sistnevnte melding slår regjeringen fast at «internasjonalisering i høyere yrkesfaglig utdanning skal bidra til å gjøre utdanningen mer relevant og styrke fagskolenes samarbeid med arbeidslivet lokalt og regionalt» (s. 108). Det er et eget tiltak i meldingen å sikre fagskolestudentene muligheter for internasjonalisering.

Også for profesjonsutdanningene er det et politisk mål at internasjonalisering skal ha høy prioritet (Meld. St. 19 (2023–2024) *Profesjonsnære utdanninger*). Det er også et mål for lærerstudenter spesielt at de gjennom utvekslingsprogram kan få verdifull *erfaring fra andre utdanningssystemer og -kulturer som kan styrke deres egen praksis*. Tiltaket Erasmus+ lærerakademier er et sentralisert virkemiddel som svarer direkte på dette, ved å samle lærerutdannere fra ulike land i nettverk for metodeutvikling og pedagogisk fornying.

Ungdom

Også på ungdomsfeltet er det høyt sammenfall mellom norske og europeiske målsettinger. Særlig Erasmus+ sin vektlegging av inkludering og reduksjon av utenforskap er relevant for norske policymål. I Oppvekstmeldingen, *Tro på framtida – uansett bakgrunn* (Meld. St. 28 (2024–2025)) presenterer regjeringen sine mål og planer for at barn og unge skal få like muligheter gjennom utdanningsløpet, på fritidsarenaer og inn i arbeidslivet, uavhengig av sosial bakgrunn. Meldingen viser til at forskjellene barn og unge opplever i oppveksten, kan få konsekvenser for hvordan det går med dem senere i livet,

og at «gode fritidstilbud og nærmiljøkvaliteter kan kompensere for opphoping av vanskelige levekår» (Meld. St. 28 (2024-2025), s. 14). Meldingen legger opp til en systematisk innsats på tvers av skoler, barnehager og fritidsaktiviteter for at barn og unge skal få like muligheter i livet og gode oppvekstvilkår, og for å forbygge reproduksjon av sosial ulikhet. Meldingen peker på fritidsaktiviteter som en sentral arena for dette arbeidet. Barn og unge av foreldre med lav inntekt og lavt utdanningsnivå deltar i mindre grad i fritidsaktiviteter enn deres jevnaldrende og går dermed glipp av de mulighetene for mestring, sosialisering, nettverksbygging og læring som deltakelse gir.

Fritidserklæringen er en intensjonsavtale mellom regjeringen, KS og frivillige organisasjoner som ble inngått for første gang i 2016 og fornyet i 2022. I erklæringen er det satt konkrete mål om at flere barn og unge skal delta:

Fritidserklæringens mål er at alle barn, uavhengig av foresattes sosiale og økonomiske situasjon, skal ha mulighet til å delta i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn (Regjeringen, 2022).

Ungdomsdelen av Erasmus+ passer godt sammen med den norske satsingen på å *gi barn og unge like livsmuligheter, der fritidsaktiviteter inngår som en viktig brikke for å redusere ulikhet*. Det gjelder både generelle mål i programmet, som å inkludere grupper som har begrensninger eller utfordringer, og mer spesifikke mål for ungdomsdelen som å gi ungdom mulighet til å delta aktivt i samfunnet (Erasmus+ ungdom, n.d.).

I tillegg til å redusere ulikhet i livsmuligheter for unge generelt, har norske politiske innsatser særlig oppmerksomhet på NEET (Not in employment, Education or Training) og unge med innvandrerbakgrunn. I Meld. St. 28 (2024-2025) blir ungt utenforskap presentert som en av de store samfunnsutfordringene i Norge. 100 000 unge mellom 15 og 29 år sto utenfor arbeid, utdanning og opplæring i 2022 (Aamodt, 2022), noe som tilsvarer 10 prosent av unge i aldersgruppen. Sammenlignet med andre europeiske land er dette en relativt lav andel, men i Norge har denne gruppen mer alvorlige utfordringer enn i andre land (NOU 2021: 2). I 2025 lanserte regjeringen samfunnsoppdraget *Inkludering av barn og unge* som en tiårig innsats for å *redusere ungt utenforskap*. Målet er å redusere ungt utenforskap betydelig innen 2035.²³ Regjeringen peker på at dette må være en felles innsats på tvers av stat, kommuner, fylkeskommuner og andre aktører, og at frivilligheten må ha en sentral rolle i dette arbeidet.

Også Erasmus+-programmet har et særlig søkelys på unge med færre muligheter, og som møter ulike typer barrierer. Unge i NEET-gruppen og unge som står i fare for å falle i NEET-gruppen, er en eksplisitt målgruppe for programmet.

I norsk politikk er det også et særlig fokus på å inkludere unge med innvandrerbakgrunn. Erasmus+ har ikke et tilsvarende fokus, men dette er en av flere kategorier som inngår i målgruppen av personer med færre muligheter (Europakommisjonen, n.d-a). Selv om Erasmus+ ikke har et særskilt fokus på unge med innvandrerbakgrunn, kan programmet brukes som et virkemiddel for å nå målsettinger knyttet til denne gruppen. I strategien *Hverdagsintegrering – strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle*

²³ Det er definert seks foreløpige delmål for innsatsen: 1. Øke deltakelsen i barnehage blant barn fra familier med lav sosioøkonomisk status, 2. Øke andelen ungdom som deltar i organiserte fritidsaktiviteter, med 10 prosentpoeng, 3. Halvere andelen barn og unge med lav livskvalitet, 4. Redusere barn og unges selvrapporterte psykiske helseplager med 25 prosent, 5. Øke andelen unge som fullfører videregående opplæring, 6. Øke antall unge som er i jobb og utdanning betydelig

på integreringsfeltet 2021-2024 gis frivilligheten en helt sentral rolle som integreringsaktør, gjerne i samarbeid med offentlige aktører. Strategien stadfester at inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn i frivilligheten bør styrkes (Departementene, 2021, s. 15).

Barn med innvandrerbakgrunn deltar i betydelig mindre grad i fritidsaktiviteter (Eimhjellen, Espegren og Nærlund, 2021). For mange barn med innvandrerbakgrunn er økonomi en barriere, og denne gruppen er overrepresentert blant husholdninger med vedvarende lavinntekt (SSB, 2021). Strategien peker på internasjonalt samarbeid som en måte å styrke frivillighetens rolle i lokalt og nasjonalt integreringsarbeid på, og at slikt internasjonalt samarbeid kan bidra til å øke unges deltakelse i sivilsamfunnet.

Erasmus+ er også et relevant virkemiddel for å *heve kvaliteten i norsk ungdomsarbeid*. Å styrke ungdomsarbeid og kvaliteten på dette er et viktig siktemål for ungdomsdelen av programmet (Erasmus+ ungdom, n.d.). Handlingsplanen «Alle inkludert!» følger opp Fritidserklæringen med konkrete innsatsområder og tiltak for å nå målet om at alle barn og unge skal få delta i minst én fritidsaktivitet (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2024). I handlingsplanen identifiseres fritidsklubber og andre åpne møteplasser som en viktig arena for inkludering av unge. Unge med lav sosioøkonomisk bakgrunn er overrepresentert blant dem som bruker disse tilbudene (Meld. St. 28, 2024-2025, s. 75). Derfor er et «kvalitetsløft for fritidsklubber og andre åpne møteplasser for barn og unge» identifisert som et viktig tiltak i handlingsplanen. Mange av tiltakene i Erasmus+ egner seg for å styrke arbeidet som gjøres i fritidsklubbene. Det gjelder både gruppeutveksling, opplæring til ungdomsarbeidere, ungdomsprosjekter, samt små og store internasjonale samarbeid. Programmet er også relevant for å bidra til å sikre *ungdomsmedvirkning*, for eksempel gjennom ungdomsstyrte prosjekter (KA154). Dette tiltaket har blant annet blitt benyttet av ungdomsråd i norske kommuner, som nå er et lovpålagt medvirkningsorgan.

Innføringen av de horisontale prioriteringene har gjort Erasmus+-programmet til et enda mer relevant virkemiddel for gjennomføring av norsk ungdomspolitik. Det kommer vi tilbake til nedenfor.

Idrett

Også på idrettsfeltet er Erasmus+ tematisk relevant. Norges idrettsforbunds langtidsplan, «Idretten vil! 2023–2027», peker på at vi har et samfunn med økende sosial ulikhet og økte kostnader på mange områder. En sentral utfordring er å levere idrett med kvalitet og kompetanse på alle nivåer, uten at det resulterer i at en stor andel av befolkningen økonomisk ekskluderes fra idrettsdeltakelse. *Bred inkludering* er en sentral prioritering også i idrettsdelen av Erasmus+.

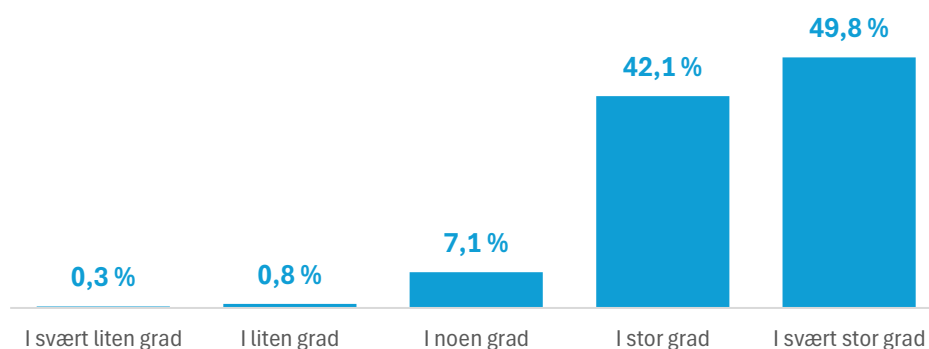
I Meld. St. 26 (2011–2012) – *Den norske idrettsmodellen* identifiseres *kompetanseutvikling i frivillig idrett* som en vedvarende utfordring, og meldingen slår fast at trenere og ledere gjerne har verv i kortere perioder, noe som skaper behov for kontinuerlig kompetanseutvikling. Både mobilitetstiltakene og partnerskapstiltakene i Erasmus+ støtter faglig utvikling av trenere og ansatte i breddeidretten.

Relevans for mottakerne

I tillegg til relevans på samfunnsnivå er et sentralt spørsmål om programmet oppleves som relevant for målgruppene for programmet. I spørreundersøkelsen til prosjektlederne oppgir over 90 prosent at programmet i stor eller svært stor grad gir muligheter for å jobbe med problemstillinger og mål som er

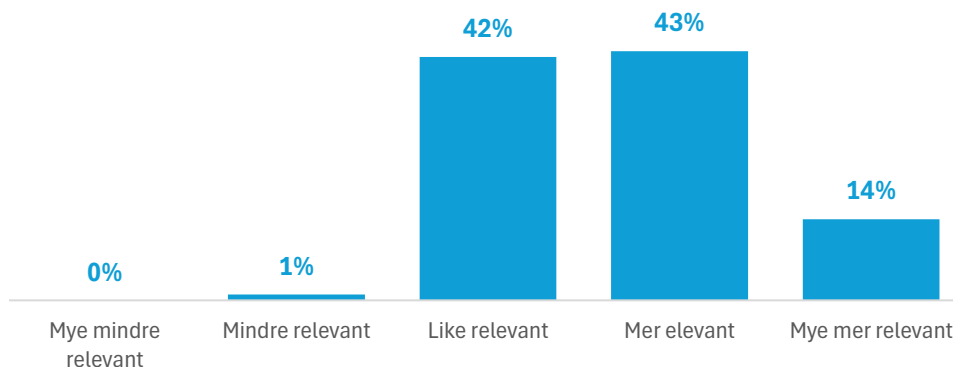
relevante og viktige for deres organisasjon (jf. figur 3.1). De norske mottakerne opplever altså Erasmus+-programmet som relevant.

Figur 3.1: I hvor stor grad opplever du at Erasmus+ (2021-2027) gir muligheter for å jobbe med problemstillinger og målsettinger som er relevante og viktige for din organisasjon? Prosent (N=637)

Tidligere studier viser også at innværende program oppleves som *mer relevant* enn programmet i forrige periode. Figur 3.2 under er hentet fra Ryssevik et al. 2023b (appendiks) og viser at over halvparten (57 prosent) opplever at utformingen av programmet i innværende programperiode oppleves som mer relevant enn i forrige periode.²⁴

Figur 3.2: Er dagens program mer eller mindre relevant for din organisasjon/institusjon enn det forrige programmet? Prosent (N=160)

De horisontale prioriteringene

Intervjuer gjennomført i forbindelse med denne evalueringen tyder på at en viktig grunn til at mange opplever innværende program som mer relevant enn forrige, henger sammen med innføringen av de fire horisontale prioriteringene.

I den norske strategien knyttes de fire Erasmus+-prioriteringene til mål 1 i programmet: at samarbeidet skal «bidra til å løse store samfunnsutfordringer». Det er liten tvil om at de fire

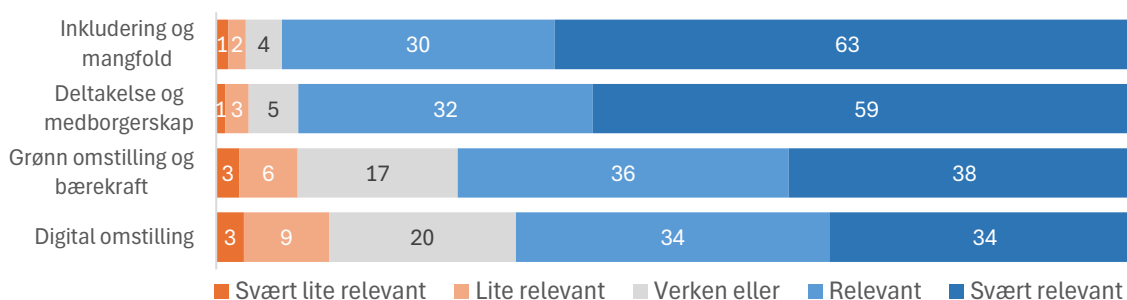
²⁴ Spørsmålet ble stilt til prosjektledere i innværende programperiode (2021-2027) som også ledet prosjekt i forrige periode (2014-2020)

prioriteringene også står høyt på den politiske agendaen i Norge. Det er for eksempel et tydelig sammenfall mellom læreplanverket fra fagfornyelsen og disse prioriteringene (Ryssevik et al., 2021). Blant annet er to av prioriteringene formulert som tverrfaglige temaer i LK20, *demokrati og medborgerskap* og *bærekraftig utvikling*. Det er også et sterkt verdimessig sammenfall mellom målstrukturen i Erasmus+ og beskrivelsen av opplæringens verdigrunnlag i læreplanverket (LK20, overordnet del, kap. 1).

På systemnivå opplever både de involverte departementene og direktoratene at prioriteringene gjennomfører programmet og dermed bidrar til å nå norske målsetninger på disse områdene på flere måter (Ryssevik et al. 2023b, s. 29). Det kreves at søkere reflekterer rundt prioriteringene i sine søknader. Informantene påpeker at det øker *bevisstheten* rundt temaene blant søkerne og oppfordrer til *tematisk fokus* på utfordringer, behov og løsninger knyttet til disse prioriteringene. I tillegg gir utformingen av konkrete tiltak og innsatser i Erasmus+ konkrete bidrag til løsninger. Noen eksempler er incentiver for miljøvennlige reiser for å redusere karbonavtrykk, og The European Student Card Initiative, som skal bidra til digitalisering og effektivisering rundt de administrative prosessene knyttet til mobilitet i Erasmus+.

I spørreundersøkelsen til kontaktpersonene spurte vi i hvor stor grad de opplever at hver av de fire horisontale prioriteringene er relevant for deres egen organisasjon. Svarene er vist i figur 3.3.

Figur 3.3: Hvor relevant er hver av de fire tematiske prioriteringene for din organisasjon? Prosent (N=628-633)

Svarene er gjennomgående positive: mellom 70 og 90 prosent mener at prioriteringene er relevante eller svært relevante for egen organisasjon. Det er likevel en markert forskjell mellom inkludering og mangfold og deltakelse og demokrati på den ene siden, og grønn og digital omstilling på den andre.²⁵ De to mest verdibaserte prioriteringene oppleves som mer relevante enn de to som i større grad retter oppmerksomheten mot økonomisk og samfunnsmessig endring.

Som vist i figur 3.4, er det betydelige forskjeller mellom vurderingene til ulike målgrupper når det gjelder relevansen av prioriteringene. Først og fremst ser vi at de institusjonene som ligger i kjernemålgruppen for programmet, opplever disse prioriteringene som relevante, dvs. utdannings- og opplæringssektoren og ungdomssektoren, mens «virksomheter/organisasjoner» opplever prioriteringene som noe mindre relevante.

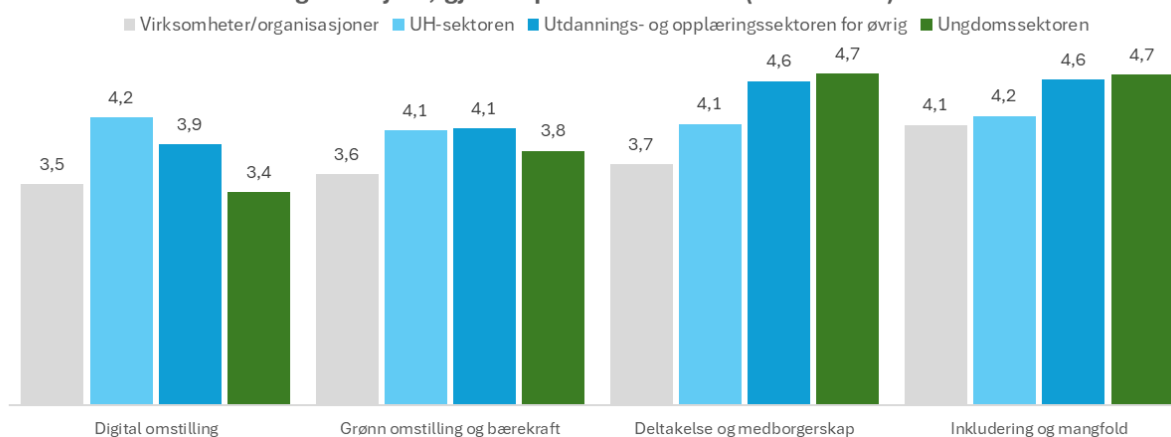
For aktørene i ungdomssektoren er det først og fremst inkludering og mangfold og demokrati og deltakelse som oppleves som mest relevant. Dette er prioriteringer som gir gjenklang i norsk ungdomspolitik med vekt på verdier som inkludering av alle, forhindring av utenforskap, deltakelse

²⁵ Resultatene samsvarer nesten perfekt med resultatene fra en tilsvarende spørreundersøkelse gjennomført i forbindelse med midtveisevalueringen av Erasmus+ i 2023 (Ryssevik et al., 2023b s. 46)

og medvirkning. Grønn og digital omstilling oppleves derimot som mindre relevant for aktørene i ungdomssektoren.

Dette inntrykket gjenspeiles i funn fra intervjuene med aktører fra ungdomssektoren. Inkludering og demokratiske verdier blir hyppig vektlagt som viktige, og som verdier som Erasmus+ kan bidra til å fremme.

Figur 3.4: Hvor relevant er hver av de fire tematiske prioriteringene for din organisasjon", gj.snitt på skala fra 1 til 5 (N=628-633)

Deltakerne i utdannings- og opplæringssektoren utenom UH er omtrent på samme nivå som ungdomssektoren når det gjelder de to verdibaserte prioriteringene. Gitt den sterke vektleggingen av disse temaene i LK20, er dette ikke så overraskende. Samtidig vurderer de grønn og digital omstilling som betydelig mer relevant enn ungdomssektoren.

Når det gjelder UH-sektoren, er det nesten ingen forskjeller i opplevd relevans mellom de fire prioriteringene, og sektoren skiller seg særlig ut når det gjelder vurderingene av digital omstilling, som vurderes som et mer relevant tema enn i de andre sektorene.

Supplerende virkemiddel eller kjernevirkemiddel?

Et annet relevant perspektiv for å vurdere programmets relevans er om Erasmus+ er et helt sentralt virkemiddel for å nå norske policymål, eller om det i stedet kan regnes som et supplerende virkemiddel.

En gjennomgang av et utvalg sentrale policymål tyder på at det varierer. På noen områder er Erasmus+ uten tvil et kjernevirkemiddel. Innen høyere utdanning er for eksempel Erasmus+ et kjernevirkemiddel for at *flere skal ha et utenlandsopphold i løpet av studietiden*, særlig gjennom mobilitetstiltakene. Erasmus+ er verdens største internasjonaliseringsprogram og dermed det programmet som gir flest studenter muligheter for utenlandsopphold.

Også for målet om *forbedret utdanningskvalitet* vurderer vi Erasmus+ som et helt sentralt virkemiddel. Samarbeid med relevante fagmiljøer utenfor Norge kan styrke både faglige og pedagogiske praksiser ved norske utdanningsinstitusjoner. Erasmus+ har også blitt et enda viktigere virkemiddel for økt utdanningskvalitet over tid, etter hvert som ambisjonene i programmet har økt, med flere prestisjetiltak som setter utdanningskvalitet i fokus. I en norsk kontekst har også Erasmus+ blitt

viktigere fordi enkelte norske ordninger har blitt avsluttet, som ordningen med sentre for fremragende utdanning.²⁶

Særlig relevant er tiltaket Europeiske universiteter. Disse omfattende institusjonelle samarbeidene skal blant annet bidra til utvikling av studieprogram og fellesgrader på høyt faglig nivå, noe som blant annet vektlegges i Meld. St. 16 (2020–2021) om arbeidslivsrelevans og Meld. St. 7 (2020-2021) om internasjonalisering.

Arbeidslivsrelevans er et annet område der Erasmus+ er et kjernevirkemiddel, særlig gjennom innovasjonsallianser og CoVE. Disse og flere andre tiltak er også relevante for målsettingen om å *dekke fremtidige kompetansebehov*. Selv om Erasmus+ er et viktig virkemiddel opp mot denne målsettingen, bl.a. gjennom å bidra til kompetanseheving og utvikling av nye videre- og etterutdanningstilbud, vurderer vi virkemiddelet først og fremst som supplerende fordi målsettingen også krever nasjonale og sektorovergripende løsninger.

Innenfor grunnopplæringen er Erasmus+ et kjernevirkemiddel for *internasjonalisering og internasjonalt samarbeid*. Mens UH-sektoren har flere andre internasjonaliseringsprogrammer som kan benyttes for å samarbeide med relevante aktører internasjonalt, som for eksempel Horisont Europa og ordningene under Panorama-strategien, er Erasmus+ ett av få relevante program som er tilgjengelige for grunnopplæringen.

I fag- og yrkesopplæringen og i fagskolesektoren er Erasmus+ et kjernevirkemiddel for å jobbe mot økt *utdanningskvalitet og arbeidslivsrelevans*. CoVE er det mest ambisiøse virkemidlet for å løfte yrkesfaglig utdanning gjennom Erasmus+. Sentrene skal gi opplæring av høy kvalitet og støtte entreprenørskap og innovasjon blant elever og lærlinger, samt fungere som kunnskapssenter i samarbeid mellom regionale myndigheter, utdanningsaktører og næringsliv.

Også på ungdomsfeltet fremstår Erasmus+ som et kjernevirkemiddel inn mot flere polymål. Flere av interesseorganisasjonene for ungdom og ungdomsarbeid trakk særlig fram mulighetene programmet gir for *kompetanseheving for ungdomsarbeidere* og dermed *økt kvalitet* i ungdomsarbeid. Det finnes ingen nasjonale eller internasjonale ordninger med lignende innretning. Mens lærere i skolen har tilgang til ulike statlige kompetanseutviklingstilbud, er det færre kompetansehevingsmuligheter for ungdomsarbeidere, særlig frivillige. De peker på at det finnes enkelte norske tilbud, men ikke av samme omfang eller med lignende målsettinger og tematisk bredde. Flere forteller at de ulike internasjonaliseringsaktivitetene gir deltakerne tilgang på kompetanse og kurs vi ikke har i Norge, og at de får med seg verdifulle innspill til hvordan man kan drive ungdomsarbeid. Særlig KA153 *Mobilitet for ungdomsarbeidere* trekkes fram som en god mulighet for profesjonell utvikling for dem som jobber med ungdom, både lønnede og frivillige. Det samme gjelder gruppeutveksling og studieturer.

Flere påpeker også at disse tiltakene er viktige for norsk politikikutvikling på feltet. En informant oppsummerer det slik:

Andre land har egne utdanninger som gir høyere status for ungdomsarbeidere. Vi må lære av det. Dette gir muligheter til et ganske fattig felt.

Når det gjelder polymål knyttet til inkludering på ungdomsfeltet, som *reduksjon av utenforskap og integrering av unge med innvandrerbakgrunn*, er det som nevnt godt tematisk sammenfall med

²⁶ Siste utlysning var i 2022 <https://hkdir.no/programmer-og-tilskuddsordninger/senter-for-framifra-utdanning>

Erasmus+ sine mål. Programmets tiltak for ungdomsdeltakelse og ikke-formell læring er relevante virkemidler for økt inkludering og redusert utenforskap. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har også nasjonalkontorene HK-dir og Bufdir utviklet en felles nasjonal strategi for mangfold og inkludering i Erasmus+. På dette feltet foreligger det samtidig en rekke nasjonale tiltak og tilskuddsordninger som er relevante, som *Tilskudd til inkludering av barn og unge*²⁷ og *Tilskudd til åpne møteplasser*²⁸. På dette området kan Erasmus+ derfor anses som et supplerende tiltak.

Erasmus+ vurderes også som et virkemiddel som kan bidra til å styrke ungdomsrådene, som har vært et lovpålagt medvirkningsorgan i alle kommuner og fylkeskommuner siden 2020.²⁹ Bufdir påpeker at det ofte er begrensede midler lokalt til å disse rådene, og at man gjennom Erasmus+-aktiviteter kan gi deltakerne politisk opplæring og tilgang til nasjonale og internasjonale nettverk.

Også på idrettsfeltet er Erasmus+ et relevant virkemiddel for å nå sentrale norske målsetninger. Når det gjelder målet om kompetanseheving i idretten, er Erasmus+ et kjernevirkemiddel, som kan gi tilgang til kompetanse vi ikke har i Norge. Når det gjelder målet om bred inkludering, vurderer vi Erasmus+ som et supplerende virkemiddel, ettersom en del av utfordringene som omhandler inkludering i idretten i Norge primært, må løses gjennom nasjonale virkemidler. Det gjelder særlig utfordringer som mangel på anlegg og transportutfordringer i distriktene.

Fortsetter programmet å være relevant over tid, med skiftende omstendigheter?

Et sentralt spørsmål i vurderingen av relevans handler om tilpasning over tid: Vil innsatsen fortsette å være relevant dersom utfordringsbildet den er innrettet for å løse, endrer seg?

Som påpekt tidligere i kapitlet, er det mange som opplever at inneværende program er mer relevant enn foregående program. Flere informanter på policynivå trekker også fram at de horisontale prioriteringene har gjort programmet enda mer relevant for å nå viktige norske målsetninger.

Funnene fra evalueringen tyder også på at Erasmus+ har fått økt relevans i løpet av inneværende periode. Den norske Erasmus+ strategien ble lansert i juni 2021, samme år som ny programperiode startet. Siden 2021 har det skjedd store politiske endringer internasjonalt som har konsekvenser for Norges orientering mot resten av verden. Særlig har krigen i Ukraina og endringene i amerikansk utenriks- og tollpolitikk etter januar 2025 ført til en enda sterkere dreining mot europeisk samarbeid. Mange av våre informanter har trukket fram at de opplever at Erasmus+ har blitt mer og mer viktig. En rektor for en UH-institusjon sa følgende om betydningen av Erasmus+:

For [navn på institusjon] øker betydningen fra dag til dag spesielt med tanke på den geopolitiske situasjonen.

Flere informanter vektlegger nærheten mellom europeiske og norske verdier, og ikke minst nødvendigheten av et tettere samarbeid i Europa i en tid preget av sterke geopolitiske spenninger. En informant på ungdomsfeltet resonnererte på følgende måte:

²⁷ <https://www.bufdir.no/tilskudd/inkludering-av-barn-og-unge/>

²⁸ <https://www.bufdir.no/tilskudd/inkludering-av-barn-og-unge/apen-moteplass/>

²⁹ <https://lovdata.no/nav/lov/2018-06-22-83/kap5>

Og for å dra storpolitikk inn: antidemokratiske strømninger i Europa, fake news, alle store politiske linjer, tror det er veldig lurt at ungdom møtes på tvers av kulturer og land, det er demokratibyggende. Synd hvis man blir mer isolert. Det er viktig, spesielt ovenfor ungdom. Det kan bidra til å jobbe forebyggende i storpolitiske sammenhenger. Erasmus+ er ikke løsningen alene, men en brikke i spillet. Viktig at man tenker totalt på det.

En informant fra høyere yrkesfaglig utdanning er inne på det samme:

Det å drive med Erasmus+ er fredsarbeid på grasrotnivå [...] Erasmus+ er viktigere enn noen gang. Erasmus+ er en del av et større fredsprosjekt, EU. Møte venner i andre land, samarbeide, det betyr at vi blir tettere knyttet sammen. Vanskeligere å gå til krig mot venner. Tenker det er en viktig del av det.

De to eksemplene over handler om samarbeid mellom mennesker og institusjoner på tvers av landegrenser. Men også på systemnivå blir Erasmus+ viktigere når de geopolitiske spenningene øker. I Stortingsmeldingen *Innsats for demokrati, rettstat og menneskerettigheter i Europa* peker Utenriksdepartementet på at «EU spiller en sentral rolle i arbeidet for å beskytte grunnleggende verdier og forsvare demokratiet i Europa» og at et «tettere samarbeid med EU for å beskytte våre verdier er nødvendig» (Meld. St. 20 (2024-2025), s. 6). Siden Norge ikke er del av EU, kan det argumenteres for at Erasmus+ er blitt en enda viktigere arena for kunnskapsdiplomati og samarbeid enn for medlemsland som er del av EU. Disse har tilgang på flere arenaer der europeisk samarbeid foregår og beslutninger tas.

3.3 Kapitteloppsummering

Dette kapittelet har vist at Erasmus+-programmet har høy tematisk relevans for norske policy mål, både på utdannings-, ungdoms- og idrettsfeltet. På utdanningsfeltet dreier dette seg blant annet om de sammenfallende målsettingene om å heve kvaliteten på opplæringen, vektleggingen av arbeidslivsrelevans og styrking av fag- og yrkesopplæringen. På ungdomsfeltet er særlig vektleggingen av inkludering og redusert utenforskap relevant for norske policy mål, men programmet fremstår også relevant for å fremme ungdomsmedvirkning. På idrettsfeltet fremstår Erasmus+ særlig relevant for ambisjonen om kompetanseutvikling i frivillig idrett.

De norske mottakerne av Erasmus+-midler opplever også at programmet er et godt virkemiddel for å nå sentrale målsettinger for sine institusjoner og organisasjoner, og mange opplever innværende program som mer relevant enn det forrige programmet. Innføringen av de horisontale prioriteringene er gjennomgående godt mottatt, og de aller fleste opplever at prioriteringene er i tråd med organisasjonenes egne prioriteringer. Det er særlig de verdibaserte prioriteringene, inkludering og mangfold og deltakelse og medborgerskap, som mange opplever som relevante. Dette gjelder spesielt blant deltakere i ungdomsdelen av programmet.

Programmet er et mer sentralt virkemiddel på noen policyområder enn andre. Det henger sammen med hvilke andre virkemidler som er tilgjengelige. På utdanningsfeltet er programmet et kjernevirkemiddel inn mot internasjonalisering og kvalitetsheving av utdanning. På ungdomsfeltet er

programmet særlig viktig for kompetanseheving og kvalitet i ungdomsarbeid, siden mulighetene for dette er færre enn på utdanningsfeltet.

Det er dessuten mange som opplever at programmet har blitt mer relevant og viktigere over tid. Det skyldes bl.a. de geopolitiske endringene som har skjedd siden starten av inneværende programperiode, og støttes også av norsk politikkutvikling på området.

Kapittel 4: Resultater av den norske deltakelsen

I dette kapittelet setter vi søkelyset på resultatene av den norske deltakelsen i inneværende programperiode. Målet er å vurdere om aktivitetene som utløses av programmet, står i et rimelig forhold til innsatsen, og om ambisjonene som ble formulert i regjeringens Erasmus+-strategi, blir nådd. Vi tar for oss aktiviteter utløst av de desentraliserte midlene, det vil si mobilitets- og samarbeidstiltak som forvaltes og lyses ut av de to nasjonalkontorene. Vi beskriver også den norske deltakelsen i sentraliserte tiltak. Til sist i kapittelet presenterer vi en systematisk gjennomgang av de kvantitative resultatmålene i Erasmus+-strategien og vurderer måloppnåelsen for hvert enkelt av disse.

4.1 Deltakelse i desentraliserte tiltak

Deltakelsen i Erasmus+ gir norske aktører innenfor utdanning, ungdomsarbeid og idrett muligheter for å delta i en rekke ulike aktiviteter finansiert av programmet. I tabell 4.1 gis en samlet oversikt over omfanget av denne deltakelsen i de fem første årene av inneværende programperiode, det vil si fra 2021 til 2025.³⁰ Alle aktivitetene i denne oversikten er basert på midler som forvaltes og lyses ut av de to nasjonalkontorene, såkalte *desentraliserte* midler. Som nevnt i kapittel 2, utgjør dette rundt 80 prosent av det totale budsjettet. Norges deltakelse i tiltak og aktiviteter finansiert av de *sentraliserte* midlene, presenteres i kapittel 4.2 nedenfor.

Det samlede beløpet som de to nasjonalkontorene forvalter til utlysninger i Norge, er regulert av EU sentralt. Også fordelingen av midler på sektorer og aktiviteter bestemmes i utgangspunktet av EU, men nasjonalkontorene har muligheter til å flytte midler mellom tiltak innenfor en grense på 35 prosent. Det vil si at hvert enkelt tiltak kan økes eller reduseres med inntil 35 prosent i forhold til utgangsbeløpet som er bestemt sentralt.³¹ Hvor mye aktivitet (prosjekter og mobilitet) programmet skaper for norske aktører, avhenger derfor også av søkningen, det vil si at det er nok kvalifiserte søkere med gode nok søknader til å få innvilget støtte. Udisponerte midler vil måtte tilbakeføres til EU.

Nasjonalkontorene forteller at de normalt tildeler hele rammen, men at det likevel kan bli noe returmidler fordi mottakerne noen ganger ikke klarer å gjennomføre alle mobilitetene de har fått tilskudd til, eller at enkelte mindre aktiviteter blir underkjent etter kontroller og revisjon. Det opplyses at disse returbeløpene normalt er små. Beløpet som står til disposisjon for de norske

³⁰ Oversikten er basert på data mottatt fra de to nasjonalkontorene i januar 2026.

³¹ Totalbeløpet og indikativ fordeling mellom sektorene til desentralisert forvaltning gjennom hele syvårsperioden er nedfelt i Erasmus+-forordningen (*Erasmus+ Regulation*). Programkomiteen for Erasmus+ vedtar årlige arbeidsprogram med endelig fordeling av alle midler på tiltak for hvert år i programperioden. Dette spesifiseres videre i årlige *Contribution agreements* mellom Europakommisjonen og hvert nasjonalkontor. Nasjonalkontorene har mulighet til å søke om større budsjettomdisponering mellom tiltak/sektorer, og det fortelles at disse normalt godkjennes dersom omdisponeringen er godt begrunnet.

nasjonalkontorene, er også påvirket av utviklingen i kronekursen ettersom alle beløp i avtalen med EU er notert i euro.

Tabell 4.1: Desentraliserte midler: oversikt over søkte og tildelte prosjekt, midler og mobiliteter fordelt på sektor og aktivitetskode, 2021-2025

		Prosjekter		Midler (Euro)		Deltakere	
		Omsøkt	Tildelt	Omsøkt	Tildelt	Omsøkt	Tildelt
Høyere utdanning							
KA131	Mobilitetsprosjekt	172	172		73 571 549	41 685	28 991
KA171	Globale mobilitetsprosjekt	79	63	30 507 904	10 951 076	6 344	2 238
KA220	Samarbeidspartnerskap	99	32	36 152 304	11 350 524		
	Sum	350	267	66 660 208	95 873 149	48 029	31 229
Skole og barnehage							
KA120	Akkrediteringer	291	219				
KA121	Akkrediterte mobilitetsprosjekt	539	538		24 653 076	41 097	17 500
KA122	Enkeltstående mobilitetsprosjekt	111	93	3 754 632	2 986 589	2 125	1 831
KA210	Småskalapartnerskap	90	35	4 770 000	1 710 000		
KA220	Samarbeidspartnerskap	91	26	24 425 747	6 031 651		
	Sum	1 122	911	32 950 379	35 381 316	43 222	19 331
Fag- og yrkesopplæring							
KA120	Akkrediteringer	154	117				
KA121	Akkrediterte mobilitetsprosjekt	343	343		35 882 267	21 706	12 779
KA122	Enkeltstående mobilitetsprosjekt	46	37	2 400 958	1 651 322	751	558
KA210	Småskalapartnerskap	46	20	2 550 000	1 110 000		
KA220	Samarbeidspartnerskap	91	26	28 951 670	8 344 280		
	Sum	680	543	33 902 628	46 987 869	22 457	13 337
Voksnes læring							
KA120	Akkrediteringer	48	35				
KA121	Akkrediterte mobilitetsprosjekt	80	80		2 885 351	1 695	1 687
KA122	Enkeltstående mobilitetsprosjekt	57	52	1 699 601	1 363 208	868	737
KA210	Småskalapartnerskap	86	29	4 890 000	1 560 000		
KA220	Samarbeidspartnerskap	114	28	31 129 514	6 903 038		
	Sum	385	224	37 719 115	12 711 597	2 563	2 424
Idrett							
KA182	Mobilitetsprosjekt	36	32	620 190	431 984	288	223
Ungdom							
KA150	Akkrediteringer	20	10				
KA151	Akkrediterte mobilitetsprosjekt	16	16		2 876 775	2 543	2 440
KA152	Mobilitet for ungdom	415	139	20 022 977	6 507 070	20 204	7 193
KA153	Mobilitet for ungdomsarbeidere	105	47	4 561 660	1 988 282	4 176	1 868
KA154	Ungdomsstyrte prosjekter	146	72	6 443 676	3 073 958	27 534	12 264
KA155	Disvoer EU	24	21	441 639	374 296	179	154
KA210	Småskalapartnerskap	175	43	10 140 000	2 460 000		
KA220	Samarbeidspartnerskap	141	29	37 269 852	7 550 942		
	Sum	1 042	377	78 879 804	24 831 323	54 636	23 919
Sum alle sektorer							
	HK-dir - totalt	2 573	1 977	171 852 520	191 385 915	116 559	66 544
	Buudir - totalt	1 042	377	78 879 804	24 831 323	54 636	23 919
	Totalt	3 615	2 354	250 732 324	216 217 238	171 195	90 463

Merk at mobilitetsprosjekter i UH-sektoren (KA131), samt akkrediterte mobilitetsprosjekter i de andre sektorene (KA121 og KA151), ikke søker om et budsjett, men om et ønsket antall mobiliteter. Når prosjektet tildeles, reflekteres det tildelte antall mobiliteter i beløpet som tildeles prosjektet. Det er grunnen til at det ikke er oppgitt et omsøkt beløp for disse tiltakene i tabell 4.1. Dette er også grunnen til at totalsummen for tildelt beløp for HK-dir (nederst i tabellen) er høyere enn omsøkt beløp.

Samlet oversikt over tildelte midler

I løpet av de fem første årene av den 7-årige programperioden har de to nasjonalkontorene fordelt vel 216 millioner euro. Med en gjennomsnittlig vekslingskurs mot euro på 11 kroner beløper dette seg til rundt 2,4 milliarder kroner. Fordi det i budsjettet for Erasmus+ er avsatt mer midler for de siste årene av programperioden enn de første, står fortsatt rundt en tredjedel av totalbudsjettet igjen.³² Om vi antar at de norske nasjonalkontorene greier å tildele sin del av dette restbeløpet i 2026 og 2027, betyr dette at det for hele perioden 2021-2027 vil bli tildelt rundt 327 millioner euro (tilsvarende 3,6 milliarder kroner) til norske deltakere.

Fordeling av midler på sektorer

Figur 4.1 viser fordelingen av de samlede tildelingene fordelt på sektor.

Den største andelen av midlene, vel 44 prosent, har i perioden 2021-2025 gått til UH-sektoren. Det er akkurat like mye som de tre andre delene av utdannings- og opplæringssektoren til sammen. Sett under ett har dermed vel 88 prosent av midlene gått til mobiliteter og samarbeidsprosjekter innen utdanning og opplæring. Vi ser også at fag- og yrkesopplæringen, med nesten 22 prosent av midlene, har fått tildelt like mye som skole og barnehage og voksne læring til sammen. At skole og barnehage og fag- og yrkesopplæring er håndtert som to separate sektorer med til dels ulike ordninger og utlysninger, kan virke uvant i en norsk kontekst. Det betyr at videregående skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram i noen grad søker på andre utlysninger enn de studieforbereende skolene. De studieforbereende skolene konkurrerer derimot med barnehagene og grunnskolene om midlene i sin sektor. Det finnes heller ingen sektor som tilsvarer det vi i Norge kaller høyere yrkesfaglig utdanning.

³² Dette anslaget er basert på opplysninger i Erasmus+ Annual Report 2024, figur 4, s. 16

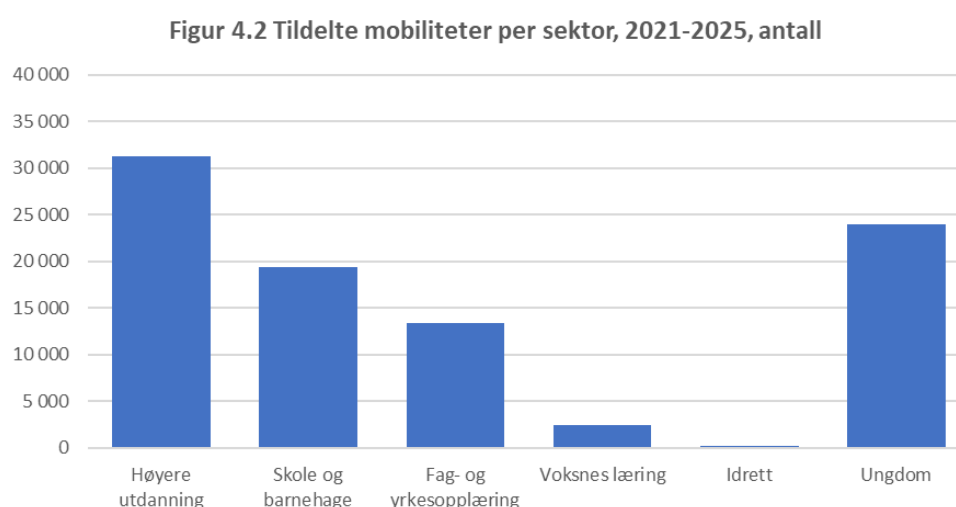
Fagskolene benytter seg normalt av ordningen under fag- og yrkesopplæring, men det finnes også eksempler på fagskoler som har fått tildelt midler under høyere utdanning og voksnes læring.

Det er også verdt å notere seg at det i utgangspunktet ikke er institusjonens formelle plassering i det norske utdanningssystemet som avgjør om en utdanningsinstitusjon kan søke på en sektorspesifikk utlysning eller ikke. Det avgjørende er om *effekten* av prosjektet er rettet mot den aktuelle sektoren. Det betyr blant annet at UH-institusjoner kan søke på utlyste KA2-midler i for eksempel skole og barnehage-sektoren så lenge det aktuelle prosjektet det søkes tilskudd til, har som mål å drive utviklingsarbeid i denne sektoren.

Figur 4.1 viser ellers at ungdomssektoren utgjør ca. 11,5 prosent av de tildelte midlene, mens idrett bare har mottatt 0,2 prosent.³³

Deltakere i mobiliteter fordelt på sektor

Vel 90.000 enkeltpersoner har i løpet av de fem første årene av programperioden fått muligheten til å reise ut for å lære av og med personer fra andre land finansiert av Erasmus+.³⁴ Om vi framskriver dette tallet for de to neste årene basert på hvor stor andel av budsjettet for hele programperioden som fortsatt ikke er brukt, ender vi på et samlet antall for hele programperioden på rundt 137.000 mobiliteter.³⁵ Det er med andre ord et betydelig antall enkeltpersoner som på denne måten får muligheten til å delta. Figur 4.2 viser fordelingen av mobiliteter i perioden 2021-2025 fordelt på sektor.

Selv om det også på dette området er UH-sektoren som kommer ut på topp, er fordelingen jevnere enn når det gjelder tildelte midler. Mens rundt 34 prosent av mobilitetene skjer i UH-sektoren, skjer

³³ En medvirkende årsak til den lave andelen for idrett, er at det i denne sektoren bare er mobilitet som forvaltes desentralisert. KA2-aktivitetene inngår i de de sentraliserte midlene.

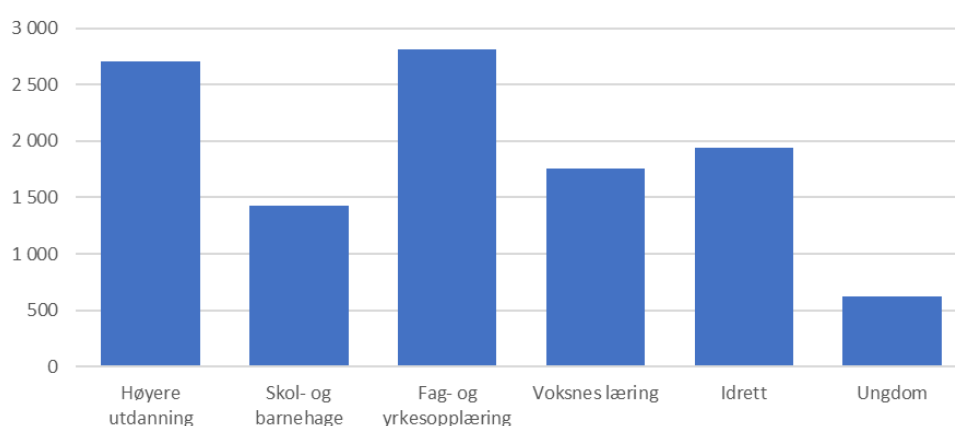
³⁴ Dette er antall tildelte mobiliteter. Faktisk utførte mobiliteter vil avvike noe fra dette.

³⁵ Merk at det nødvendigvis ikke er et én til én forhold mellom antall tildelte mobiliteter og tallet på unike personer som utfører disse mobilitetene. Når det gjelder mobilitet blant ansatt, er det nok et betydelig antall «gjenbrukere» som benytter seg av muligheten til å reise ut flere ganger i løpet av en programperiode (Ryssevik et. al. 2023, s. 17.). Det samme vil nok i noen grad kunne gjelde ledere i ungdoms- og idrettssektoren. Når det gjelder «learners», som utgjør den største delen av mobilitetene, høre nok dette til sjeldenhetene.

vel 26 prosent i ungdomssektoren og 21 prosent i skole og barnehagesektoren. Dette skyldes at gjennomsnittskostnadene per mobilitet varierer mellom sektorene. Satsene er bestemt sentralt av EU og avhenger blant annet av reisens lengde og kostnadsnivået i mottakerlandet. Det er også tillegg for ulike forhold som praksismobilitet, om den reisende tilhører en underrepresentert gruppe og om det gjennomføres en «grønn reise».

Særlig for studenter på langtidsmobilitet vil tilskuddet fra Erasmus+ ikke dekke de reelle kostnadene. Standardsatsen for studenter på langtidsmobilitet i 2025 var 530 eller 470 euro per måned avhengig av hvilke land man reiser til.³⁶ Studenter på langtidsmobilitet vil derfor normalt kombinere støtten fra Erasmus+ med stipend og lån fra Lånekassen.

Figur 4.3 Gjennomsnittlig tilskudd til mobilitet per sektor, 2021-2025, euro

Figur 4.3 viser gjennomsnittlig tildelt beløp per mobilitet i de ulike sektorene. Grunnen til at det gjennomsnittlige tilskuddet per mobilitet er omtrent dobbelt så høyt i fag- og yrkesopplæring som i skole og barnehage, skyldes både lengre opphold og det store innslaget av praksismobilitet.

Gjennomsnittlig tildelt beløp per mobilitet er markert lavere i ungdomssektoren enn i de andre sektorene. Det gjelder særlig KA152 Mobilitet for ungdom og KA154 Ungdomsstyrte prosjekter. De tilgjengelige midlene gir derfor rom for bredere deltakelse i ungdomssektoren sammenlignet med de andre sektorene.

Akkreditering for mobilitet

Ordningen med akkreditering for mobilitet ble innført i innværende programperiode for å forenkle søknadsprosessen for utdanningsinstitusjoner (utenom UH-sektoren) og andre som regelmessig søker om tilskudd til mobilitet. I utdannings- og opplæringssektoren er akkreditering også blitt sett som en ordning som fremmer *langsiktighet* og en mer *strategisk tilnærming* til internasjonalisering. Særlig de fylkeskommunale skoleeierne er blitt oppfordret til å benytte ordningen til å akkreditere seg som et konsortium som kan fungere som en paraply for sine underliggende skoler. Hele 13 av dagens fylkeskommuner har så langt gjort dette for sektoren fag- og yrkesopplæring, 11 for skole og barnehage og fire for voksnes læring. I tillegg kommer en rekke kommuner og enkeltstående utdanningsinstitusjoner: til sammen 219 akkrediteringer for skole og barnehage, 117 for fag- og

³⁶ For mobiliteter til partnerland er satsen enda høyere, 700 euro.

yrkesopplæring og 35 for voksnes læring (totalt 371 akkrediteringer). Akkrediterte enheter gis tilgang til en enklere søknadsprosedyre hvor de melder inn sine behov for mobiliteter for de neste 15 månedene.³⁷

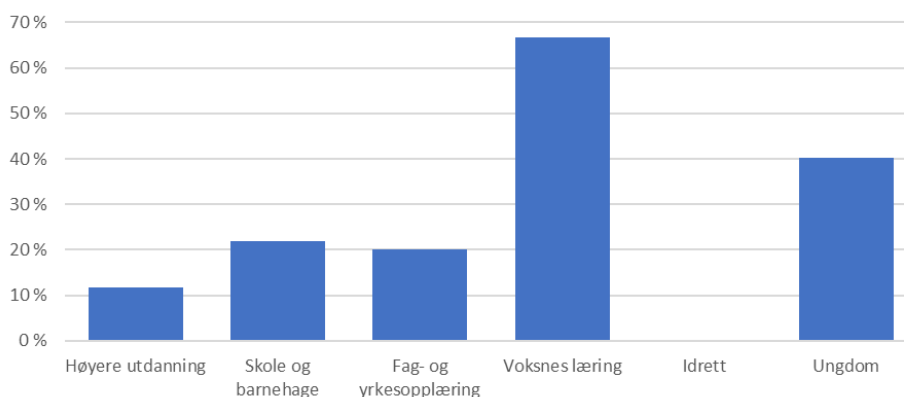
Akkreditering er også tilgjengelig for organisasjoner og administrative enheter på ungdomsfeltet. Det er foreløpig få slike aktører som har søkt om og fått innvilget akkrediteringsstatus: 20 søknader og 10 tildelinger. Ifølge våre informanter i Bufdir har de vært noe mer restriktive med å tildele akkrediteringer på ungdomsfeltet enn det som har vært praksis på utdanningsområdet. Begrunnelsen har vært at potten er begrenset, og at akkrediteringer binder opp midler i mer langsiktige avtaler og dermed gjør det vanskeligere for nye aktører å nå igjennom. Sektoren er også preget av organisasjoner med lav administrativ kapasitet til å håndtere langsiktige avtaler. Innenfor skole og barnehage og fag- og yrkesopplæring går derimot hovedtyngden av mobilitetsmidlene til akkrediterte aktører (henholdsvis 89 og 96 prosent)

Innenfor høyere utdanning spiller Erasmus+ Charter for Higher Education (ECHE) en noe lignende rolle som akkreditering. For norske UH-institusjoner som ønsker å delta i Erasmus+ (både i KA1 og KA2), er det obligatorisk å ha fått innvilget sin søknad om charter. Ordningen skal blant annet bidra til at UH-institusjoner som sender ut og mottar utvekslingsstudenter, oppfyller nødvendige kvalitetskrav. Som for akkrediterte enheter, gir charter tilgang til enklere søknadsprosedyrer hvor UH-institusjonene melder inn sine behov for mobiliteter og normalt får tildelt en andel av disse.

Samarbeid

For alle sektorene samlet er det bare 22 prosent av de tildelte midlene som går til KA220 Samarbeidspartnerskap og KA210 Småskalapartnerskap. Selv om prosjektsamarbeid har fått en større plass i Erasmus+ over tid, er det fortsatt mobilitet som dominerer i den desentraliserte delen av budsjettet. Andelen varierer likevel betydelig mellom de ulike sektorene. Om vi ser bort fra idrettssektoren hvor det ikke er blitt utlyst desentraliserte KA2-midler i løpet av perioden, er andelen lavest i høyere utdanning (12 prosent) og høyest i voksnes læring og ungdomssektoren (henholdsvis 67 og 40 prosent).

Figur 4.4 Andel av tildelte midler som går til samarbeidsprosjekt per sektor, 2021-2025, prosent

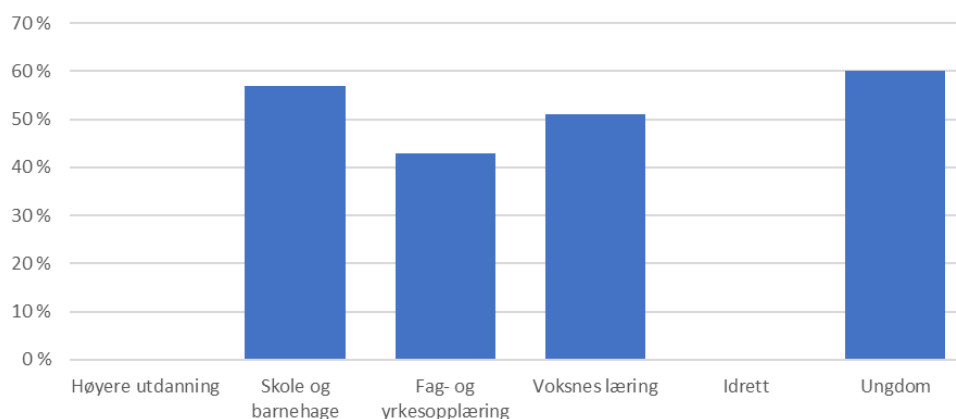

³⁷ I søknaden er det altså behovet for mobiliteter som det søkes om, ikke et bestemt budsjett. Ved tildelingen regnes det også ut et budsjett som reflekterer antallet tildelte mobiliteter.

Variasjonene mellom sektorene er delvis bestemt av interesse og søkning. Innenfor voksnes læring, hvor den største andelen av midlene går til samarbeidsprosjekter, har det vært relativt lav interesse for mobilitet. De praktiske hindrene for å dra på utveksling er normalt høyere for voksne deltakere enn ungdom, så mobilitet i denne sektoren handler nesten utelukkende om ansattmobilitet.

Ordningen KA210 Småskalapartnerskap er en nyvinning i denne programperioden og har som mål å senke terskelen for skoler og organisasjoner som ønsker å koordinere eller delta som partner i samarbeidsprosjekter. Småskalapartnerskapene skiller seg fra samarbeidspartnerskapene både når det gjelder krav til antall partnere, prosjektperiodens lengde og budsjettramme. I tillegg er både søknads- og rapporteringsrutinene enklere. Ordningen er derfor særlig rettet mot nykommere som ønsker å skaffe seg erfaring med europeisk samarbeid. Forventningen er at erfaringen fra et småskalapartnerskap vil gjøre dem i stand til å ta steget til et samarbeidspartnerskap i neste runde. Småskalapartnerskap er ikke tilgjengelig i UH-sektoren. Figur 4.5 viser hvor stor andel tildelingene til småskalapartnerskap utgjør av de samlede KA2-tildelingene i hver sektor.

Figur 4.5 Småskalapartnerskap i prosent av samlet antall KA2-prosjekt, 2021-2025, prosent

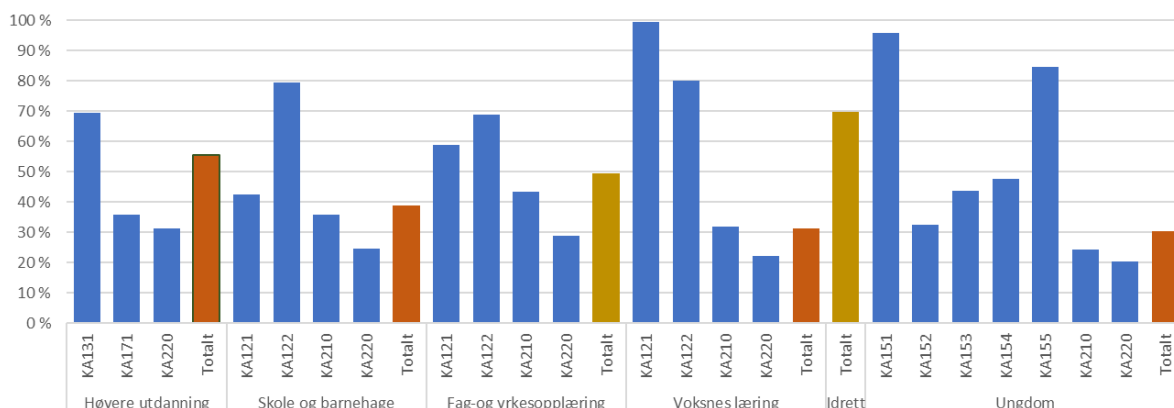
Nasjonalkontorene forteller at interessen for småskalapartnerskap har vært stor og at ordningen langt på vei har fungert etter intensjonen. Andelen er særlig stor i ungdomssektoren hvor mange av søkerne er fra frivillig sektor og ofte mangler et profesjonelt administrativt apparat til å håndtere søknadsprosesser og prosjektadministrasjon. Andelen er også høy i skole- og barnehagesektoren, hvor det er mange relativt små søkere. Fag- og yrkesopplæring har derimot benyttet seg mindre av ordningen enn de andre sektorene. Dette er en sektor hvor det finnes mange søkere med en betydelig erfaring med internasjonale samarbeidsprosjekter. Det blir også fortalt at de typiske samarbeidsprosjektene i denne sektoren har en innretning og et omfang som vanskelig lar seg passe inn i rammene for et småskalaprojekt.

Interesse, søknadskvalitet og tildelingsprosent

Om vi ser Erasmus+ under ett, er interessen for å delta høy med en samlet oversøkning i perioden 2021-2025 på over 100 prosent. Tildelt beløp på tvers av alle tiltak og sektorer er 45 prosent av omsøkt beløp.

Figur 4.6 viser tildelt beløp i prosent av omsøkt beløp for alle aktiviteter, samt for hver sektor samlet.³⁸ Jo lavere søyle, til større konkurranse er det om midlene. For å lette lesingen er KA1-aktiviteter representert med blå søyler, og KA2-aktiviteter med grønne. De oransje søylene viser den samlede tildelingsprosenten for hver sektor.³⁹

Figur 4.6 Tildelingsprosent (midler) per aktivitet og sektor, 2021-2025, prosent

Størst konkurranse om midlene er det i ungdomssektoren, hvor tildelt beløp er 30 prosent av omsøkt beløp. Det er særlig midlene til samarbeidsprosjekter det er stor konkurranse om, i tillegg til KA152 mobilitet for ungdom.

Innenfor utdanning og opplæring er konkurransen størst innenfor voksnes læring. Dette handler utelukkende om samarbeidsprosjekter. Interessen for mobilitet er som tidligere nevnt forholdsvis lav i denne sektoren, samtidig som budsjettene har økt. Dette reflekteres i tildelingsprosentene. Vi ser også at konkurransen tilsynelatende er noe hardere i skole- og barnehagesektoren enn innenfor fag- og yrkesopplæringen (henholdsvis 39 og 50 prosent av omsøkt beløp). Også i disse sektorene er konkurransen om KA2-midlene større enn for KA1-midlene. Vi noterer oss også at det i begge sektorene er høyere konkurranse om mobiliteter blant akkrediterte søkere enn blant søkere som ikke er akkreditert. Særlig blant barnehager og grunnskoler, samt kommunale skoleeiere, er det fortsatt mange som ikke deltar og dermed et stort potensial for vekst som ikke dagens sektorinndelte budsjettrammer vil ha muligheter for å dekke.

Innenfor UH-sektoren er den samlede tildelingsprosenten på 56 prosent. Det er høyere enn i alle de andre sektorene utenom idrett. Konkurransen er hardest når det gjelder global mobilitet (dvs. mobilitet til land som ikke er programland) og samarbeidspartnerskap. Det er likevel verdt å merke seg at selv en tildelingsprosent på 70 prosent for mobilitetsprosjekter i UH-sektoren kan oppleves som utfordrende. I en artikkel i Khrono forteller Vidar Pedersen, som er fagdirektør for europeisk utdanningssamarbeid og leder av nasjonalkontoret ved HK-dir, at det er sterk vekst i etterspørselen

³⁸ Merk at det for idrett bare er mobilitet som forvaltes desentralisert. Samarbeidsprosjekt er lagt under sentraliserte tiltak. Det er grunnen til at idrett bare har en kolonne i denne figuren.

³⁹ Merk at vi for å komme fram til den samlede tildelingsprosenten har gjort følgende beregning for akkrediterte mobilitetsprosjekt (KA121 og KA151) samt mobilitet i UH-sektoren. Som nevnt tidligere, søker ikke UH-institusjoner med charter og aktører som er akkreditert om et beløp, men om et antall mobiliteter. Vi har her brukt forholdstallet mellom tildelte og omsøkte mobiliteter og ganget dette med tildelt beløp. Disse beregningene bør derfor oppfattes som estimer, og ikke faktiske beløp. I prosessen fra søknad til tildeling, vil det kunne bli gjort justeringer iblant annet i forholdet mellom ansatt- og student/elev- mobilitet som endrer dette forholdstallet.

etter mobilitetsmidler i UH-sektoren, og at midlene ikke lenger strekker til for å møte denne etterspørselen (Pedersen, 2025).⁴⁰ Veksten skyldes både en reell økning i tallet på studenter og ansatte som ønsker å reise ut, kombinert med en dreining mot europeisk mobilitet under og i etterkant av pandemien. I tillegg har endringer i reglene for beregning av stipendenes størrelse gjort stipendene dyrere.⁴¹ Utviklingen fører til at institusjonene ikke lenger kan tilby stipender til alle som ønsker det. Det fortelles at flere utdanningsinstitusjoner har redusert lengden på stipendperiodene for å kompensere for reduksjonen i tildelinger.

Våre informanter ved nasjonalkontoret ved HK-dir forteller at veksten i interesse og søknadsmengde gjelder alle sektorer og både mobilitet og samarbeidstiltak.

Vi har nådd tall vi ikke trodde vi skulle nå. Dette gjelder over hele fjøla.

I UH-sektoren deltar stort sett alle institusjonene, selv om aktivitetsnivået varierer. Når det gjelder de andre delene av utdanningssystemet, er veksten og interessen større i videregående skoler enn i grunnskolen og barnehagene. Men også blant de sistnevnte aktørene, har tallet på søknader vokst betydelig de siste årene, godt hjulpet av akkrediteringsordningen hvor akkrediterte kommuner bidrar til å øke deltakelsen blant sine skoler og barnehager. Nasjonalkontoret ved HK-dir forteller at de de siste årene har lagt om sitt informasjons- og rekrutteringsarbeid og i større grad satset på å nå ut til skoleeierne enn til den enkelte skole. De beskriver denne strategien som vellykket.

Også våre informanter fra nasjonalkontoret ved Bufdir forteller at de har rettet mer av sitt informasjonsarbeid mot kommuner og fylkeskommuner, herunder kommunale ungdomsklubber, ungdomsråd o.l. De har også lagt vekt på å få med større frivillige organisasjoner. Ungdomsfeltet er langt mindre standardisert enn utdanningsfeltet og består av mange små aktører med begrensede administrative ressurser til å delta i et krevende program som Erasmus+. Dette stiller større krav til nasjonalkontorets informasjons- og mobiliseringsarbeid, og til arbeidet med veiledning og kobling av søkere.

Nasjonalkontorene har muligheter for å benytte en del av sine midler til såkalte Tverrnasjonale samarbeidsaktiviteter (TCA). Dette er aktiviteter som har som mål å støtte nettverks- og partnerskapsbygging mellom enkeltpersoner og institusjoner og blir blant annet benyttet til å arrangere kontaktseminarer, tematiske workshops, gjennomføre studier og analyser o.l. Særlig Bufdir har benyttet denne muligheten til å arrangere workshops og samlinger for potensielle deltakere for å utvikle partnerskap og skrive gode søknader. Det fortelles at arbeidet har gitt gode resultater og bidratt til en betydelig økning i interessen for å delta. Det har også skjedd en dreining mot aktører som har en sterkere tilknytning til ungdomsfeltet. I midtveiseevalueringen av programperioden (Ryssevik et al., 2023b) ble det påpekt at mange deltakere i ungdomsdelen av programmet var organisasjoner som hovedsakelig baserte sin eksistens på midler fra Erasmus+, og at flere av disse hadde en marginal tilknytning til ungdomsfeltet. Dette har ifølge våre informanter ved Bufdir endret seg betraktelig, og nasjonalkontoret melder at de nå både er tilfreds med antallet søkere og søknadenes kvalitet.

Dette illustrerer at spørsmålet om interesse og tildelingsprosent ikke bare handler om hvor mange aktører som konkurrerer om midlene, men også om hvor gode og relevante de enkelte søknadene er.

⁴⁰ Det rapporteres om en vekst på 11 prosent fra 2024 til 2025.

⁴¹ Dette skyldes blant annet at flere grupper av studenter regnes som «underrepresenter» med krav om tilleggsstipend, samt at regler for reisestipend og inndelingen mellom høy- og lavkostland er blitt endret. Det er dermed blitt plass for færre stipender innenfor et gitt budsjett.

Dette gjelder særlig for samarbeidsprosjektene under KA2. Når det gjelder mobilitet, utenom enkeltstående mobilitetsprosjekt, er denne typen vurdering spesielt relevant i forbindelse med akkreditering. Deretter handler tildelingsprosessen i større grad om å balansere tilbud mot etterspørsel.⁴²

Innenfor høyere utdanning forteller våre informanter ved HK-dir at kvaliteten på søknadene er blitt svært god, og at den høyest rangerte søknaden som ikke får tildelt støtte, normalt er en svært god søknad. De skulle derfor gjerne hatt større rammer for å imøtekomme dette. Innenfor de andre delene av utdannings- og opplæringssektoren har søknadskvaliteten vært mer varierende, men ifølge våre informanter fra nasjonalkontoret har det også her skjedd betydelige endringer de siste par årene, særlig innen fag- og yrkesopplæringen. Nasjonalkontoret har selv endret sine prioriteringer og lagt større vekt på kvalitet enn kvantitet i sitt utadvendte arbeid. Det fortelles at dette har gitt resultater.

Samlet vurdering – desentraliserte tiltak

Interessen for å søke midler til internasjonaliseringsaktiviteter gjennom Erasmus+ er stor og voksende, og nasjonalkontorene klarer å fordele midlene som står til disposisjon i alle sektorer. Dette har skjedd i en periode hvor de første par årene var preget av pandemi og et begrenset aktivitetsnivå, men hvor veksten de siste par årene har veiet opp for en treg start. Etter nasjonalkontorenes vurdering har også kvaliteten på søknadene gått betydelig opp. Aktivitetene som finansieres, har dermed bedre forutsetninger for nå målene for internasjonaliseringsarbeidet. Samtidig som ordningen med småskalaprojekter har redusert terskelen for nye og uerfarne brukere, har akkrediteringsordningen lagt til rette for større langsiktighet og en mer strategisk orientering for aktører som har benyttet seg av ordningen. Erasmus+ gir et stort antall enkeltpersoner, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner internasjonal erfaring, og opp mot 140.000 norske deltakere vil kunne reise ut i løpet av programperioden.

4.2 Deltakelse i sentraliserte tiltak

Erasmus+ har i de siste to programperiodene hatt en dreining i retning av større og mer ambisiøse satsinger, ofte kalt prestisjetiltak. Et eksempel på dette er de europeiske universitetsalliansene (European Universities), som ble introdusert som en prøveordning i forrige programperiode, og som har fått en enda mer framtrekkende plass i inneværende periode. Et annet eksempel er Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring (CoVE) som også ble utlyst som en pilotordning i forrige periode.

Prestisjetiltakene har større budsjetter, høyere ambisjoner, varer ofte lenger og involverer ofte flere partnere enn de ordinære Erasmus+-tiltakene. Flere tiltak, særlig universitetsalliansene, er også rettet mot utdanningsinstitusjonenes ledelse og krever en tydelig forankring i institusjonenes mål og strategier. Prestisjetiltakene er derfor sett som et viktig element i den strategiske dreiningen av Erasmus+ i retning prosjekter med en tydeligere tilknytning til politiske mål og strategier.

Forvaltningen av prestisjetiltakene er sentralisert på EU-nivå og håndteres av The European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Utlysningene er derfor internasjonale og norske aktører konkurrerer med søkere fra alle programlandene når de søker på disse midlene. Terskelen for å nå

⁴² I ungdomssektoren, hvor akkreditering er mindre utbredt, spiller kvalitet en større rolle også ved vurdering av mobilitetsprosjekt.

igjennom har vært regnet som høy. Samtidig har søknadsprosedyrene blitt vurdert som mer kompliserte og arbeidskrevende, og med mindre veiledning tilgjengelig enn når man søker på de desentraliserte midlene. En studie om sentraliserte tiltak fra 2024 fremhever at det derfor er en fordel å ha erfaring fra søknader om desentraliserte midler før man prøver seg på en sentralisert utlysning (Nordhagen et al., 2024, s 30).

I tillegg til de såkalte prestisjetiltakene er det også en del andre ordninger som lyses ut sentralt, blant annet Jean Monnet tiltaket, som gir støtte til undervisning, opplæring og debatt om EU. Andre eksempler er kapasitetsbyggingsprosjekter i ulike sektorer og samarbeidstiltak på idrettsfeltet.

I både foregående og innværende programperiode har det vært en kunnskapspolitisk målsetting å øke den norske deltakelse i de sentraliserte tiltakene. Erasmus+-strategien stadfester at det *er «stort potensial for bedre deltakelse i de delene av programmet som ikke administreres gjennom nasjonalkontorene»* (Kunnskapsdepartementet, 2021, s 15). For det første gir disse midlene en mulighet for å øke det norske utbyttet av deltakelsen. Mens størrelsen på de desentraliserte midlene som Norge disponerer, er gitt (så lenge norske aktører klarer å absorbere de utlyste rammene), er de sentraliserte midlene en langt åpnere pott som de norske aktørene kan konkurrere om. Jo flere som lykkes i denne internasjonale konkurransen, jo mer får Norge igjen for å delta.

Prestisjetiltakene er av særlig verdi både fordi de gir synlighet og status, og fordi de på grunn av størrelsen og innretningen på samarbeidet forventes å gi høy effekt. I tillegg er de på grunn av sin strategiske orientering sett som redskap for realisering av nasjonale kunnskapspolitiske mål. I strategien påpekes det derfor at:

... det er viktig at både nasjonale myndigheter og de nasjonale kontorene mobiliserer norske søkere til deltakelse, fordi disse tiltakene legger premisser for europeisk politikkutvikling og er relevante for utviklingen og implementeringen av nasjonal politikk.

(Regjeringen, 2021, s. 9)

For å få flere til å benytte seg av muligheten som de sentraliserte midlene representerer, tilbyr nasjonalkontoret ved HK-dir ordningen *Prosjektetableringsstøtte (PES)* – som gir norske aktører økonomisk støtte i arbeidet med å finne partnere, utvikle prosjektideen og utarbeide selve søknaden.⁴³ Beløpene er likevel små og er i siste utlysning begrenset oppad til 100.000 kr for prosjektutvikling i rollen som koordinator, og 50.000 kr. i rollen som partner.⁴⁴

Samlet oversikt over tildelte prosjekt og midler

Tabell 4.2 gir en samlet oversikt over norsk deltakelse i tiltak som er utlyst sentralt. I oversikten er det skilt mellom prestisjetiltak og andre sentraliserte midler⁴⁵. Vi har også skilt mellom prosjekter med

⁴³ Midlene skal brukes til reise- og møtekostnader, lønn (frikjøp), kostnader til kjøp av ekstern assistanse og rådgiving, samt kostnader knyttet til tilrettelegging for deltakelse av personer med særlige behov.

⁴⁴ Støtten er regulert av reglene for «bagatellmessig støtte» hvor støttebeløp på opp til 300 000 euro kan gis på visse vilkår uten å måtte forhåndsgodkjennes fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA).

⁴⁵ Vi baserer oss her på Europakommisjonen begrepsbruk som bruker betegnelsen *Partnerships of Excellence* om Europeiske universitetsallianser, Senter for fremragende fag- og yrkesutdanning, Lærerakademier og Erasmus Mundus felles mastergrader. I den norske strategien er disse fire omtalt som *eksellenseinitiativene*. Samtidig

norsk koordinator og prosjekter hvor en eller flere norske aktører er partnere i et sentralisert prosjekt koordinert fra utlandet. Til sammen 39 enkeltprosjekt med en samlet tildeling på vel 50 millioner euro er koordinert fra Norge.

Tabell 4.2: Oversikt over norske tildelinger av sentralt administrerte tiltak, fordelt på prosjekt med norsk koordinator og norsk partner, 2021-2025⁴⁶

	Norsk koordinator		Norsk partner		
	Antall	Midler (euro)	Antall prosjekt	Antall norske partnere	Midler (euro)
Prestisjetiltak					
Europeiske universitetsallianser	2	21 440 000	10	10	134 999 032
Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring (CoVE)	1	3 978 887	4	8	15 425 158
Europeiske lærerakademi	1	1 500 000	11	14	14 025 320
Erasmus Mundus felles masterprogram	3	12 345 600	7	7	29 486 400
Erasmus Mundus design measures	7	465 000			
SUM=	14	39 729 487	32	39	193 935 910
Andre sentraliserte tiltak					
Innovasjonsallianser			19	24	40 419 306
Framtidsrettede prosjekt	1	847 058	2	2	1 873 261
Jean Monet	1	50 000	3	3	3 393 726
Kapasitetsbygging - høyere utdanning	10	6 273 486	9	10	6 873 846
Kapasitetsbygging - fag- og yrkesopplæring	1	320 000	3	4	1 195 793
Kapasitetsbygging - ungdom	1	239 994	1	1	298 944
Samarbeidspartnerskap - idrett	10	2 340 000	33	35	9 200 000
Samarbeidspartnerskap - utdanning og opplæring (NGOer)			5	5	1 600 000
Samarbeidspartnerskap - ungdom			4	5	1 600 000
Policy-eksperiment	1	1 000 000	1	1	1 000 000
Not-for-profit European Sport Events			1	1	200 000
European Youth Together			3	3	739 347
SUM=	25	11 070 538	84	94	68 394 223
Totalt	39	50 800 025	116	133	262 330 133

Europeiske universitetsallianser

De europeiske universitetsalliansene er utvilsomt det mest ambisiøse tiltaket i Erasmus+-porteføljen. Tiltaket ble introdusert med to pilotutlysninger i forrige programperiode (2018 og 2019) og ble et regulært Erasmus+-tiltak fra 2021.

Universitetsalliansene er en viktig brikke i den europeiske universitetsstrategien (Europakommisjonen, 2022), der målet er å skape et felles europeisk utdanningsområde hvor de strukturelle barrierene for samarbeid bygges ned, og hvor det legges til rette for sømløs mobilitet av studenter og ansatte mellom lærestedene (Wiborg, 2023, s. 8). Universitetsalliansene kan slik sett ses som et virkemiddel for videre integrasjon og harmonisering av det høyere utdanningssystemet i Europa, ut over det som til nå er blitt gjennomført med utgangspunkt i Bologna-prosessen (ibid). Målsettingene er både å høyne kvaliteten på de høyere utdanningsinstitusjonene i Europa og å styrke den europeiske dimensjonen i utdanningene.

bruker strategien betegnelsen *prestisjetiltak* om disse fire, pluss Innovasjonsallianser og Fremtidsrettede prosjekt.

⁴⁶ Merk at oppføringen Samarbeidspartnerskap – utdanning og opplæring er fra en utlysning som europeiske NGOer kan søke på innen samarbeidspartnerskap. De må derfor ikke forveksles med ordinære samarbeidspartnerskap innenfor utdanning og opplæring som er en desentralisert forvaltet aktivitet.

Interessen for å delta har vært stor, og ordningene har på kort tid overtatt eller erstattet tidligere samarbeidskonstellasjoner mellom UH-institusjonene i Europa. Konkurransen om å være med i de mest prestisjefylte alliansene, eller eventuelt i allianser med institusjoner med sammenfallende profil som en selv, har vært stor.

Per februar 2026 er det etablert hele 73 allianser bestående av til sammen nesten 650 UH-institusjoner. To av disse er koordinert fra Norge; Circle U, som ledes av Universitetet i Oslo, og IN.TUNE som ledes av Norges Musikkhøgskole. I tillegg er 10 andre norske UH-institusjoner tilknyttet en allianse som partner. Til sammen inkluderer dette alle de tradisjonelle breddeuniversitetene, noen av de nye universitetene, et par av de vitenskapelige høgskolene og en av høgskolene. Fem av de norske alliansemedlemskapene ble etablert som et resultat av de to pilotutlysningene i henholdsvis 2018 og 2019. Norske aktører var derfor tidlig ute i konkurransen om disse midlene.⁴⁷

Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring (CoVE)

Også ordningen med Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring ble introdusert som pilotutlysninger mot slutten av forrige programperiode og innført som regulært tiltak fra 2021. Målet for ordningen er å bringe sammen lokale og regionale aktører fra utdanning og arbeidsliv som sammen skal bidra til økt kvalitet og relevans i fag- og yrkesopplæringen. Gjennom samarbeidet i prosjektet skal de yrkesfaglige utdanningene raskere kunne fange opp endringer i økonomi og samfunn og legge til rette for bedre tilpasning til endrede kompetansebehov (Nordhagen et al., 2024). Tiltaket har en tydelig kompetansepolitisk orientering med røtter i *The European Skills Agenda* og er ett av flere Erasmus+-tiltak hvor samarbeid mellom aktører i utdannings- og opplæringssektoren og arbeids- og samfunnsliv er særlig vektlagt.

Per januar 2026 har 69 Sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring blitt tildelt midler gjennom Erasmus+. Ett av disse har norsk koordinator, Hydrogen Centres of Vocational Excellence, som ledes av Vestland fylkeskommune med Høgskolen på Vestlandet og Fagskolen Vestland, samt flere norske bedrifter som partnere. Ytterligere fire sentre har en eller flere norske partnere på områder så forskjellige som helseutdanning, fornybar energi, naturrestaurering og utdanning for byggenæringen. Det kan legges til at tiltaket er en av inspirasjonskildene for den norske prøveordningen med Sentre for fremragende høyere yrkesfaglig utdanning (SFY) i fagskolesektoren.

Europeiske lærerakademi

Tiltaket Europeiske Lærerakademi er nytt for denne programperioden og har som mål å øke kvaliteten i lærerutdanningene, samt å styrke lærerprofesjonen gjennom etablering av nettverk mellom lærerutdanningsinstitusjoner og lærerorganisasjoner. Prosjektene skal bidra til å utvikle og teste nye pedagogiske og didaktiske metoder og tilnærminger i lærerutdanningen, samt å bidra til videreutdanningsmuligheter for lærere (Nordhagen et al., 2024).

Så langt har nærmere 60 europeiske lærerakademier mottatt finansiering. Ett av disse er koordinert av Norges Idrettshøgskole med fokus på kvalitet i utdanningen av lærere i kroppsøvningsfaget. Norge er

⁴⁷ Både Universitetet i Bergen og Universitetet i Stavanger har valgt å forlate en universitetsallianse. For UiB var begrunnelse at partnerne ikke var de rette og universitetet har senere gått inn i en ny allianse. For UiS var det økonomiske grunne til at universitetet valgte å trekke seg alliansen.

også representert med til sammen 14 partnere i ytterligere 11 lærerakademier. De norske partnerne er hovedsakelig lærerutdanninger fra UH-sektoren.

Erasmus Mundus felles masterprogram

I motsetning til de andre prestisjetiltakene er Erasmus Mundus en gammel ordning, første gang lyst ut i 2004 og inkludert i Erasmus+ fra 2014. Gjennom ordningen kan UH-institusjoner gå sammen om utvikling og drift av et felles masterprogram hvor studenter som deltar, må ta kurs ved minst to vertsinstitusjoner. Konsortiet som tilbyr programmet, må bestå av minst tre institusjoner hvorav to må være Erasmus+-programland. Også Erasmus Mundus kan ses som et tiltak som skal fremme samarbeid og harmonisering mellom europeiske universiteter i tråd med prinsippene i Bologna-prosessen.

Per i dag er nesten 200 felles masterprogram blitt utviklet. Tre av disse er koordinert fra Norge, to av NTNU (Master of Science in Coastal and Marine Engineering and Management og Master's Programme in Cybersecurity and Assurance) og ett av Høgskulen på Vestlandet (*Theatre in Social, Participatory Art, Community and Educational contexts*). I tillegg er norske UH-institusjoner partnere i ytterligere syv felles masterprogram hvorav hele fire er ved NTNU. Merk at Erasmus Mundus Design Measures er et mindre søkbart tilskudd som blir gitt til utvikling av nye masterprogram. Hele syv slike tilskudd er gitt til konsortier ledet fra Norge de siste få årene. Interessen for etablering av nye felles masterprogram må dermed kunne beskrives som stor.

Andre sentraliserte tiltak

I tabell 4.2 har vi også tatt med andre tiltak som forvaltes sentralt, men som ikke regnes som prestisjetiltak. Det gjelder ulike kategorier av samarbeidsprosjekter, blant annet Innovasjonsallianser og Framtidsretta prosjekt som begge har som mål å fremme samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv. Det gjelder også Jean Monnet tiltaket som har som mål å fremme undervisning om europeiske emner og historie. Dette er et tiltak som har vært relativt lite brukt av norske aktører. Kapasitetsbygging under Erasmus+ er tiltak hvor europeiske aktører bidrar til modernisering, internasjonalisering og kapasitetsbygging i såkalte ikke-tilsluttede tredjeland, dvs. land utenfor EU og Norge.⁴⁸ Som oversikten viser, er dette et mye brukt tiltak, men først og fremst innenfor høyere utdanning.⁴⁹ Av de resterende tiltakene i figur 4.2 er det først og fremst samarbeidspartnerskap på idrettsfeltet som er av et visst volum. Dette er den samme typen samarbeidsprosjekt som innenfor alle de andre sektorene er forvaltet av nasjonalkontorene.

Samlet vurdering- sentraliserte tiltak

Har norske aktører fulgt oppfordringen fra Erasmus+-strategien om å utnytte mulighetene som de sentraliserte ordningene representerer? I noen grad, ja. Både når det gjelder prestisjeordningene og de andre sentraliserte tiltakene er norske aktører med, mest som partnere, men også som koordinatore. Når det gjelder prestisjeordningene som ble introdusert i forkant av, eller i forbindelse med inneværende programperiode, var norske aktører også tidlig ute med sine søknader om tilskudd. Til sammen syv prestisjetiltak er per nå koordinert fra Norge. Som vi skal se nedenfor, er også alle

⁴⁸ De ikke-tilsluttede tredjelandene må komme fra et sett av nærmere definerte regioner.

⁴⁹ Kapasitetsbygging er tilgjengelig innenfor UH-sektoren, fag- og yrkesopplæring, idrett og ungdom.

unntatt ett av de kvantitative målene som ble satt for norsk deltakelse i prestisjetiltak i inneværende periode, allerede nådd, to år før perioden er over.

4.3 Hva får Norge igjen for å delta i Erasmus+?

Et relevant spørsmål å stille er hva Norge faktisk får igjen for sin deltakelse i Erasmus+. Skapes det aktiviteter for norske aktører som rettferdiggjør kostnadene? Dette er et spørsmål som kan besvares på ulike måter. Man kan på den ene siden se på de faktiske pengestrømmene og beregne hvor store midler som faktisk ender opp hos norske deltakere. På den andre side kan man beregne verdien av aktivitetene som norske aktører får muligheten til å delta i, uavhengig av om kostnadene til disse aktivitetene er regnskapsført av en norsk aktør eller av en utenlandsk samarbeidspartner. Nedenfor beregninger vi begge disse størrelsene for de desentraliserte og sentraliserte aktivitetene som er presentert i tabell 4.1 og 4.2.

Analyser av pengestrømmer

Desentraliserte midler

I tabell 4.1 finner vi at norske aktører har mottatt 216 217 238 euro gjennom konkurranser utlyst av de norske nasjonalkontorene. Av disse er 169 196 803 euro midler som skal benyttes til mobiliteter (KA1-aktiviteter) og 47 020 435 euro midler til samarbeidsprosjekt (KA2-aktiviteter).

Når det gjelder KA1-midlene går disse mer eller mindre i sin helhet til de norske tilskuddsmottakerne. Det eneste unntaket gjelder global mobilitet i UH-sektoren (KA171) hvor den norske aktøren også dekker stipendkostnadene for innreisende studenter og ansatte. Når det gjelder KA2-midlene, er forholdet et annet. De vel 47 mill. euro som er fordelt i tabell 4.1, er tildelt norske aktører som koordinerer samarbeidsprosjekt, og beløpene inkluderer også midler som skal dekke partnernes kostnader. En andel av disse midlene går derfor videre til partnerne i disse prosjektene. Hvor stor denne andelen faktisk er, er ikke kjent. Derfor vet vi heller ikke nøyaktig hvor store midler som reelt sett disponeres av de norske koordinatorene.

Samtidig er en rekke norske aktører partnere i prosjekter som er koordinert fra utlandet. Disse vil på tilsvarende måte motta midler fra budsjettene til sine koordinatører til dekning av kostnader knyttet til samarbeidet. Disse midlene er ikke med i tabell 4.1 fordi det er midler som er tildelt fra andre lands nasjonalkontor. Størrelsen på disse beløpene er heller ikke kjent.

For å beregne hvor store KA2-midler som faktisk går til norske aktører (X), må vi derfor ta utgangspunkt i de 47 mill. euro som går til norske koordinatører (A), trekke fra en andel av disse som går til partnerne i disse prosjektene (B) og legge til de midlene som går til norske partnere i prosjekter koordinert av andre (C), dvs.:

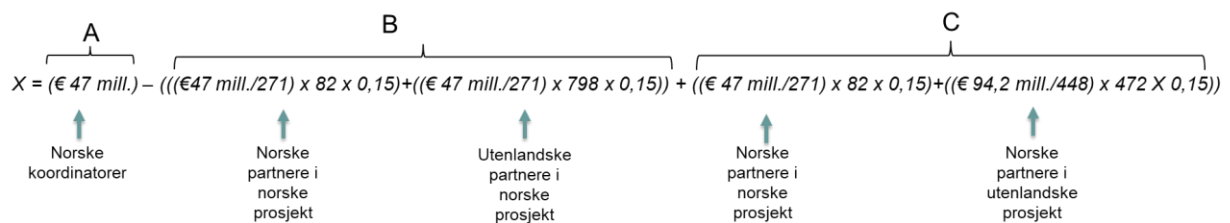
$$X = A - B + C$$

B og C er som nevnt ikke kjent, men en rimelig hypotese er at de ikke så veldig forskjellig fra hverandre. Det vil i så tilfelle bety at X ikke er så forskjellig fra A og at norske aktører derfor disponerer et beløp i nærheten av 47 mill. euro.

Ved hjelp av tall over antall partnere i norskkoordinerte prosjekter og norske partnere i prosjekter koordinert fra utlandet, er det likevel mulig å estimere X noe mer presist.

- Vi vet at det i de 271 norskkoordinerte prosjektene⁵⁰ er 880 partnere (798 utenlandske og 82 norske), dvs. 3,25 partnere per prosjekt i gjennomsnitt.
- Vi vet også at 472 norske aktører er partnere i 448 utenlandske prosjekt.⁵¹ Det gjennomsnittlige tallet på partnere i disse prosjektene er 3,96, altså litt høyere enn for prosjekter koordinert fra Norge. Den samlede tildelingen til disse prosjektene er 94 252 341 mill. euro.

Et viktig spørsmål er hvor stor andel av prosjektbudsjettet som går til henholdsvis koordinator og partnere. Det vet vi ikke sikkert, og det er heller ingen konkrete budsjettregler som gir føringer for dette. I beregningene nedenfor har vi antatt at hver partners andel i gjennomsnitt er 15 prosent av prosjektbudsjettet. Utfra informasjon vi har mottatt synes dette å være et rimelig estimat.⁵²

$$X = \text{€ } 47 \text{ mill.} - (\text{€ } 2,1 \text{ mill.} + \text{€ } 20,8 \text{ mill.}) + (\text{€ } 2,1 \text{ mill.} + \text{€ } 14,9 \text{ mill.})$$

$$X = \text{€ } 41,1$$

Beregningene viser at beløpene som går til partnere i norske prosjekter, er noe høyere enn beløpene som går til norske partnere i utenlandske og norske prosjekter.⁵³ Det samlede KA2-beløpet under desentralisert forvaltning som utfra disse beregningene går til norske aktører, blir derfor 41,1 mill. euro, altså noe lavere enn tildelingene til norske koordinatorer.

Om vi legger til tildelingen for KA1-aktiviteter på 169,2 mill. euro, betyr dette at norske aktører har mottatt 210,3 mill. euro i årene 2021-2025. Med en gjennomsnittlig vekslingskurs mot euro på 11 kroner, beløper dette seg til rundt 2,3 milliarder kroner. Fordi det i budsjettet for Erasmus+ er avsatt mer midler for de siste årene av programperioden enn de første, står fortsatt rundt en tredjedel av totalbudsjettet igjen. Om vi antar at tildelingsmønstrene blir de samme i 2026 og 2027, betyr dette at det for hele perioden 2021-2027 vil bli tildelt rundt 315,5 millioner euro (tilsvarende 3,47 milliarder kroner) til norske aktører.

Sentraliserte midler

Når det gjelder sentraliserte midler, har vi ikke hatt tilgang til like detaljerte data når det gjelder tallet på partnere som for desentraliserte midler. Beregningene må derfor bli noe enklere. Utgangspunktet er tallmaterialet i tabell 4.2. For prestisjetiltakene har vi tatt utgangspunkt i et gjennomsnittlig antall

⁵⁰ Merk at dette tallet inkluderer tre prosjekter som er kommet til etter at tallene i tabell 4.1 ble beregnet. Det har ikke vært mulig å korrigere for dette i de beregningene vi gjør her. Alle tall som er benyttet i disse beregningene er mottatt fra HK-dir.

⁵¹ Forskjellen skyldes at det finnes utenlandskkoordinerte prosjekt med mer enn en norsk partner.

⁵² Gitt at estimatet på 15 prosent brukes i beregningene av både B og C, har estimatet ikke så stor betydning for estimeringen av X.

⁵³ Merk at beløpene som går til norske partnere i norske prosjekt først blir trukket fra og deretter lagt til. Vi har tatt med disse to leddene for å illustrere logikken i beregningen, men disse kunne egentlig vært tatt ut av ligningen.

partnere på åtte⁵⁴, for de andre tiltakene, et gjennomsnittlig antall partnere på 3,5.⁵⁵ Vi har videre antatt at hver partner i prestisjetiltak disponerer 8 prosent av budsjettet, mens partnere i de andre aktivitetene disponerer 15 prosent.

Basert på disse beregningene finner vi at norske aktører i alt har fått tilført 49,3 mill. euro. Når det gjelder prestisjetiltakene er fratrekket for utenlandske partnere i norske prosjekt noe større enn tillegget for norske partnere i utenlandske prosjekt, mens det for de andre aktivitetene er omvendt. Beløpet tilsvarer 542,3 millioner norske kroner. Om vi også her antar at Norge vil konkurrerer på samme nivå i de to siste årene av programperioden, vil det samlede beløpet som tilføres norske aktører i perioden 2021-2027, ende på 813,5 millioner kroner.

Samlede vurderinger

Om vi ser desentraliserte og sentraliserte midler under ett, vil altså norske aktører motta et beløp på ca. 4,28 milliarder norske kroner for hele programperioden 2021-2027. De må understrekes at dette er usikre beregninger basert på estimater for noen av de sentrale parameterne, særlig når det gjelder de sentraliserte midlene.⁵⁶

En annen innfallsvinkel er å se hvor stor andel av de samlede midlene på EU-nivå som tilfaller norske aktører. Over beregnet vi at norske aktører i perioden 2021-2025 mottok ca. 210,3 millioner euro gjennom desentralisert forvaltning. De samlede midlene i Erasmus+-budsjettet satt av til desentraliserte KA1- og KA2-aktiviteter, er i samme periode på rundt 14 milliarder euro.⁵⁷ Norges andel av de desentraliserte midlene er dermed på 1,50 prosent. Når det gjelder de sentraliserte midlene, har norske aktører ifølge våre beregninger fått tildelt vel 49,3 millioner euro i perioden 2021-2025. Med et samlet budsjett for sentraliserte tiltak på knapt 3,4 milliarder euro i samme periode, blir de norske aktørenes andel dermed på 1,49 prosent.

Norges andel av de sentraliserte midlene ligger derfor omtrent på samme nivå som den andelen som vi får tildelt av de desentraliserte midlene. Norge klarer seg med andre ord bra i konkurransen om de sentraliserte midlene. Vi har så langt likevel ikke klart å utnytte *det ekstra potensialet* som disse midlene representerer til å øke det samlede utbyttet av den norske deltakelsen i Erasmus+. Men det er fortsatt to år igjen av perioden til å få dette til på.

Vi vil understreke at disse beregningene bygger på tall hentet fra mange kilder og publikasjoner, og det kan ikke ses bort fra at definisjoner av viktige kategorier varierer mellom disse publikasjonene. De norske andelene, og særlig den for sentraliserte tiltak, bør derfor ses som estimater med en betydelig grad av usikkerhet knyttet til seg.

⁵⁴ Det er per nå 73 universitetsallianser som til sammen involverer 650 universiteter. Det gir nesten 9 universitet per allianse hvorav én er koordinator. De to norskledede universitetsalliansene, Circle U. og In.Tune, har henholdsvis 8 og 7 partnere i tillegg til koordinator. Vi har antatt at de andre prestisjetiltakene ikke er så veldig forskjellig fra dette. Erasmus Mundus Design Measures har ikke partnere, og er i sin helhet regnet som norske.

⁵⁵ Dette er en samling svært ulike tiltak, så gjennomsnittsestimatet på 3,5 er høyst usikkert.

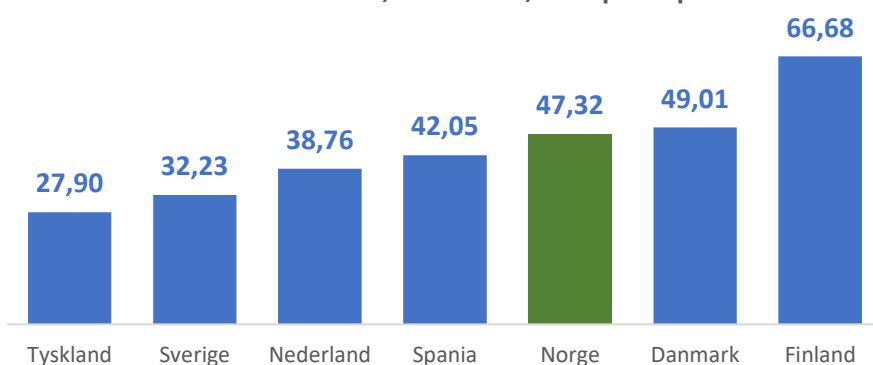
⁵⁶ Justeringer av parameterne for tallet på partnere og andelen av budsjettet som tildeles partnere innenfor rimelige grenser, har likevel ikke så stor effekt på resultatet av beregningene. Vi tror derfor at det korrekte beløpet med rimelig sannsynlighet ikke ligger så langt fra estimatet på 4,28 milliarder norske kroner.

⁵⁷ Denne summen er beregnet med utgangspunkt i tall fra de statistiske anneksene til Erasmus+ Annual Report fra årene 2021, 2022, 2023 og 2024. Annual Report for 2025 er per nå ennå ikke publisert, men vi har tatt utgangspunkt i det samlede budsjettet for Erasmus+ i 2025 og fordelt dette på budsjettkategorier etter samme forholdstall som summen for perioden 2021-2024.

Vi har ikke hatt tilgang til data som gjør det mulig å beregne tilsvarende andeler av det totale Erasmus+-budsjettet for andre land enn Norge fordelt på forvaltningsmodell (sentraliserte vs. desentraliserte midler). Men om vi ser på summen av sentraliserte og desentraliserte tildelinger for hele perioden 2021-2025 sammenlignet med et utvalg andre land, kommer Norge relativt godt ut. Dette er illustrert i figur 4.7, som viser hvor mye hvert land har fått tildelt per capita.⁵⁸

Sammenlignet med de andre landene i Norden, ligger Norge, med en tildeling på vel 47 euro per capita, omtrent på linje med Danmark og betydelig over Sverige. Finland skiller seg derimot markert ut, med en tildeling per capita på nesten 67 euro. Norge gjør det også godt sammenlignet med de tre ikke-nordiske landene som er tatt med i sammenligningen, Nederland, Tyskland og Spania.

Figur 4.7: Samlet tildeling fra Erasmus+ sentraliserte og desentraliserte tiltak, 2021-2025, euro per capita

Analyser av verdiene av aktivitetene

Et legitimt argument mot pengestrømsanalysene som er gjort over, er at det i utgangspunktet ikke betyr så mye hvem sine kontoer tilskuddene fra Erasmus+ er innom. Formålet med deltakelsen i Erasmus+ er at programmet gir tilgang til *samarbeidsarenaer* som er verdifulle for norske deltakere. Om utgiftene til å etablere og delta på disse arenaene er kontoført av en norsk aktør eller av en samarbeidspartner, har derfor liten betydning.

Det kan derfor hevdes at andelene av budsjettet som går til partnerne i et norskkoordinert prosjekt, ikke bør trekkes fra, slik vi har gjort i pengestrømsanalysen over. Uten partnerne ville ikke samarbeidsarenaen eksistert. Partnernes budsjettandel er derfor en del av verdien som den norske koordinatoren får ta del i. Tilsvarende vil en norsk aktør som deltar i et utenlandsk prosjekt få tilgang til en samarbeidsarena som er mer verdt enn de kostnadene som de selv får dekket fra prosjektbudsjettet.

Basert på dette resonnementet, er det den samlede verdien av de aktivitetene som norske aktører får muligheter til å delta i gjennom Erasmus+, som er den relevante størrelsen å beregne.⁵⁹ Dette gjelder både aktiviteter som er koordinert fra Norge, og aktiviteter hvor norske aktører er partnere i et prosjekt som er koordinert fra utlandet. Basert på opplysninger i tabell 4.1 og 4.2, samt verdien av utenlandske prosjekt med norsk partner, gir dette følgende resultat:

⁵⁸ Data for tildelinger per land i disse beregningene er hentet fra Erasmus+ Public Dashboard (<https://webgate.ec.europa.eu/eacdashboard/sense/app/c553d9e9-c805-4f7a-90e4-103bd1658077/overview>)

⁵⁹ Dette er en i tråd med tilnærmingen som ble benyttet i evalueringen og den samfunnsøkonomiske analysen av norsk deltakelse i Horisont Europa fra 2020 (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2020).

Tabell 4.3: Tilskudd til aktiviteter med norsk koordinator eller partner 2021-2025, euro

	Aktiviteter med norsk koordinator	Aktiviteter med norsk partner	Sum
KA1 Mobilitet - desentralisert	169 196 803		169 196 803
KA2 Samarbeid - desentralisert	47 020 435	94 252 341	141 272 776
Sentraliserte midler	50 800 025	262 330 133	313 130 158
Totalt	267 017 263	356 582 474	623 599 737

Norske aktører har med andre ord i perioden 2021-2025 deltatt i aktiviteter med en samlet verdi på 623,6 millioner euro, fordelt på 267,0 millioner euro som koordinator og 356,6 millioner euro som partner. Omregnet til norske kroner tilsvarer dette et beløp på 6,86 milliarder kroner. Om vi også her antar at Norge vil delta på samme nivå i de to gjenværende årene av programperioden, vil dette beløpet vokse til 10,29 milliarder norske kroner. Dette er et betydelig beløp sammenlignet med den norske kontingenten på ca. 8.3 milliarder kroner.

Også disse beregningene har sine mangler. Blant annet har vi ingen verdi for innkommende mobilitet betalt av avsenderlandet. Utfra samme argumentasjon som over, kan det hevdes at innkommende mobilitet har en verdi for de norske aktørene som mottar de besøkende (internasjonalisering hjemme), men vi har ingen estimat på verdien av denne mobiliteten.

Det kan også argumenteres for at verdien av å koordinere en aktivitet er høyere enn verdien av å være partner, først og fremst fordi koordinatorrollen gir større muligheter til å utforme prosjektet i tråd med den norske aktørens prioriteringer. Det siste er vektlagt i en studie av norsk deltakelse i Europeiske universitetsallianser (Wiborg, 2023, s. 2):

Det å være koordinator kan for eksempel gi større muligheter til å tilpasse og bruke deltakelsen til institusjonens egne prioriteringer enn å bli invitert inn i samarbeid som allerede har utviklet et konsept for alliansen.

Utfra dette resonnementet kan det argumenteres for at verdien av partnerskap (kolonne to i tabell 4,3) bør vektes lavere enn kolonne en. Gitt at vi ikke har hatt muligheter for å anslå hva verdien på slike differensierte vekter skal være, har vi ikke gjennomført en slik beregning.

Merk at analysene vi har gjennomført over, ikke er et alternativ til den samfunnsøkonomiske analysen i del 2 av denne rapporten. I beregningene over er det størrelsen på tilskuddene fra Erasmus+ som benyttes som utgangspunkt for å beregne verdier, ikke den samlede nytten som deltakelsen i disse prosjektene gir.

4.4 Resultatmål

I regjeringens Erasmus+-strategi ble det som nevnt, satt en rekke kvantitative mål for den norske deltakelsen for hele programperioden. I det følgende vurderer vi resultatene av aktivitetene opp mot disse målene. Resultatmålene gjelder hele perioden 2021-2027. Oversikten nedenfor gir status etter de fem første årene. Det vil si at det fortsatt er to år igjen til å nå de målene som ennå ikke er nådd.

Mobilitet

Resultatmålene for mobilitet handler hovedsakelig om antall mobiliteter av ulik type. For fire av disse er målene allerede nådd fem år ut i programperioden.⁶⁰ For ytterligere to er målene innen rekkevidde i løpet av de to neste årene. Lengst fra målet er mobilitet for ungdom hvor det trolig ikke er realistisk å nå måltallet på 50.000 før programperioden er omme.

Det siste resultatmålet i listen handler om akkreditering og fylkeskommunenes bruk av denne muligheten innenfor sektorene fag- og yrkesopplæring, skole og barnehage og voksnes læring. Selv om mange fylkeskommuner har fått innvilget akkreditering, er målet om at samtlige fylkeskommuner skal være akkreditert i minst to sektorer ikke helt nådd. Per nå har ni fylkeskommuner blitt tildelt akkreditering i to av sektorene, og ytterligere tre fylkeskommuner i alle tre sektorer (vs. 12 av dagens 15 fylkeskommuner). Oppløsningen av tre nylig sammenslåtte fylker i løpet av programperioden er nok en av årsakene til at dette målet ikke er blitt nådd. For eksempel var nåværende Østfold fylke akkreditert i to sektorer i perioden fylket var en del av Viken, men har ennå ikke fått på plass nye akkrediteringer etter at de ble skilt ut som egen regional enhet.

Figur 4.8: Måloppnåelse – resultatmål for mobilitet

Resultatmål hele perioden	Måloppnåelse 2021-2025
30.000 studenter på utveksling, hvorav 4.500 skal være praksismobilitet	24.400 tildelinger til studentutveksling. Tall for praksismobilitet foreligger ikke.
10.000 elever og lærlinger innen fag- og yrkesopplæringen på utveksling	10.166 tildelinger til utveksling for elever og lærlinger innen fag- og yrkesopplæringen
7.500 elever i barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående skole på utveksling	15.227 tildelinger til utveksling for elever i barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående
8.500 administrativt- og vitenskapelig ansatte i høyere utdanning skal delta i ansattmobilitet	6.829 tildelinger til ansattmobilitet for administrativt- og vitenskapelig ansatte i høyere utdanning på utveksling
3.500 ansatte i barnehage, barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående skole på utveksling	4.104 tildelinger til utveksling for ansatte i barnehage, barne-, ungdoms- og studiespesialiserende videregående
1.250 ansatte og deltakere i voksenopplæringen på utveksling	2.424 tildelinger til utveksling for ansatte og deltakere i voksenopplæringen
50 000 ungdommer og ungdomsarbeidere skal delta i internasjonale mobilitetsprosjekter finansiert av det norske nasjonalkontoret for Erasmus+: Ungdom	23.919 ungdommer og ungdomsarbeidere skal delta i internasjonale mobilitetsprosjekter finansiert av det norske nasjonalkontoret for Erasmus+: Ungdom
Samtlige norske fylkeskommuner skal være akkreditert i minst to sektorer	13 fylkeskommuner akkreditert i fag- og yrkesopplæring, 11 fylkeskommuner akkreditert for skole og barnehage, 4 fylkeskommune akkreditert for voksnes læring.

Måloppnåelsen på mobilitetsområdet må derfor beskrives som rimelig god. Mange av målene er allerede nådd og de andre er stort sett innen rekkevidde. Lengst fra målet er mobilitet i ungdomssektoren som neppe vil klare å nå 50.000 innen periodens utgang. Nasjonalkontoret beskriver målet som i overkant ambisiøst, og det har tatt tid å bygge opp og holde oppe interessen på kommunalt nivå, blant annet på grunn av høy turn-over og lave stillingsbrøker i kommunalt ungdomsarbeid.

⁶⁰ Merk at vi her har benyttet tall for *tildelte* mobiliteter. Tall for faktisk utførte mobiliteter vil normalt ligge noe lavere, men er på grunn av treghet i rapporteringen bare tilgjengelig for de to første årene av perioden. Tall for tildelte mobiliteter er dels hentet fra tabell 4.1 eller mer detaljerte tall mottatt fra HK-dir.

Det bør også tas i betraktning at manglende måloppnåelse på et fåtall indikatorer ikke nødvendigvis skyldes mangelfull mobilisering fra nasjonalkontorene eller svak interesse i målgruppene. Som vi var inne på over, vil det også være budsjettmessige begrensinger for hva som er mulig å få til. Både i UH-sektoren og ungdoms sektoren, som ennå ikke er i mål, er tallet på omsøkte mobiliteter betydelig høyere enn tildelingene. Merk også at målene ble satt før satsene for støtte ble prisjustert. Det innebærer at hver enkelt mobilitet innebærer større kostnader enn det som ble anslått ved programperiodens start.

Partnerskap

Når det gjelder norsk deltakelse i partnerskap, er to av fire resultatmål allerede nådd, og med god margin. Dette gjelder særlig andelen norskkoordinerte partnerskap med deltakelse fra aktører i arbeids- og samfunnsliv, hvor andelen per 2025 er det dobbelte av målet. Det er også interessant å notere seg at hele 114 norske aktører som tidligere ikke har deltatt i samarbeidsprosjekter, har tatt på seg oppgaven å koordinere et partnerskap. Det er naturlig å anta at nyvinningen småskalapartnerskap, som hadde som mål å redusere terskelen for å delta i slike prosjekter, er en vesentlig årsak til dette.

Når det gjelder de to siste målene, er disse innen rekkevidde før programperioden er omme. Måloppnåelsen for deltakelse i partnerskap bør derfor beskrives som god.

Figur 4.9: Måloppnåelse – resultatmål for partnerskap

Resultatmål hele perioden	Måloppnåelse 2021-2025
Norske institusjoner skal delta i 1.000 partnerskap	Norske institusjoner deltar i 705 partnerskap, i 297 av disse som koordinator
75 norske organisasjoner, som ikke har deltatt i Erasmus+-prosjekter tidligere, skal koordinere et partnerskap	114 norske organisasjoner, som ikke har deltatt i Erasmus+-prosjekter tidligere, koordinerer et partnerskap
70 organisasjoner fra idrettssektoren skal delta i internasjonale samarbeidsprosjekter	57 organisasjoner fra idrettssektoren deltar i internasjonale samarbeidsprosjekter
15 % av alle norskkoordinerte prosjekter skal involvere aktører fra arbeids- og næringslivet	31 % av alle norskkoordinerte prosjekter involverer aktører fra arbeids- og næringslivet

Prestisjetiltak

Når det gjelder prestisjetiltakene, er måloppnåelsen god. Fire av fem resultatmål er nådd før programperioden er over, og det siste er trolig innenfor rekkevidde. Det mangler fortsatt fem Erasmus Mundus fellesgrader, men som nevnt over har norske aktører fått tildelt utviklingsmidler (Design Measures) for flere nye grader. Det er ennå for tidlig å si om disse vil søke og få tildelt en fellesgrad, men det synes ikke urimelig å tro at antallet vil øke i løpet av de neste to årene.

Figur 4.10: Måloppnåelse – resultatmål for prestisjetiltak

Resultatmål hele perioden	Måloppnåelse 2021-2025
Norske institusjoner skal koordinere eller være partner i minimum syv europeiske universitetsallianser	Norske institusjoner koordinerer to og er partner i ti universitetsallianser
Norske institusjoner skal koordinere eller være partner i minimum fem sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring	Norske institusjoner koordinerer ett og er partner i fire sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring
Norske institusjoner skal koordinere eller være partner i minimum fem europeiske lærerakademier	Norske institusjoner koordinerer ett og er partner i elleve europeiske lærerakademier
Norske institusjoner skal koordinere eller være partner i minimum 10 innovasjonsallianser og fremtidsrettede prosjekt	Norske institusjoner koordinerer ett og er partner i 21 innovasjonsallianser og fremtidsrettede prosjekt
Norske institusjoner skal koordinere eller være partner i minimum 15 Erasmus <u>Mundus</u> -samarbeid	Norske institusjoner koordinerer tre og er partner i syv Erasmus <u>Mundus</u> -samarbeid

Samfunnsutfordringer

Det siste settet av resultatmål er rettet mot de tematiske prioriteringene i inneværende programperiode. Målene omhandler både andelen prosjekt som har de ulike prioriteringene som tema, samt mål knyttet til hvordan samarbeidet innrettes i henhold til disse prioriteringene. Det siste gjelder mål om bruk av grønne reiser, kombinering av fysisk og digital mobilitet og ekstra midler til inkludering.

Figur 4.11: Måloppnåelse – resultatmål for samfunnsutfordringer

Resultatmål hele perioden	Måloppnåelse 2021-2025
Minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap skal ha bærekraft som tematikk	30 % av alle norskkoordinerte partnerskap har bærekraft som tematikk
Minimum 20 % av alle norskkoordinerte prosjekter skal ha fått ekstra midler til grønne reiser	17 % av alle norskkoordinerte prosjekter har fått ekstra midler til grønne reiser
Minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap skal ha inkludering eller integrering som tematikk	40 % av alle norskkoordinerte partnerskap har inkludering eller integrering som tematikk
Minimum 35 % av alle norskkoordinerte prosjekter skal ha fått ekstra midler til inkludering	36 % av alle norskkoordinerte prosjekter har fått ekstra midler til inkludering
Minimum 25 % av alle norskkoordinerte partnerskap skal ha digitalisering som tematikk	41 % av alle norskkoordinerte partnerskap har digitalisering som tematikk
Minimum 20 % av alle norskkoordinerte prosjekter skal ha kombinert fysisk og digital mobilitet	21 % av alle norskkoordinerte prosjekter har kombinert fysisk og digital mobilitet

Også på dette området må måloppnåelsen beskrives som svært god. På alle områder unntatt ett er målene nådd, og til dels med god margin.⁶¹ Unntaket er andelen av de norskkoordinerte prosjektene som har gjort bruk av grønne reiser. Grønne reiser har som mål å redusere klimaavtrykket av internasjonal mobilitet og samarbeid, og det er mulig å søke ekstra tilskudd for klimavennlige reiser som øker reisekostnadene. For Norge som er lokalisert i utkanten av Europa, vil reiser til de fleste relevante destinasjoner være lange og til dels tidkrevende. Klimavennlige reisemåter som forlenger

⁶¹ Merk at målene i denne gruppen er formulert som prosentandeler. I motsetning til de andre målene er det derfor teoretisk mulig at utviklingen vil kunne gå i gal retning og at et mål som er nådd per nå, ikke vil være nådd ved utgangen av programperioden.

tidsbruken ytterligere, er derfor ofte ikke et realistisk alternativ. Denne problemstillingen ble behandlet i den norske rapporten til Europakommisjonens midtveisevaluering av innværende programperiode (Ryssevik et al., 2023b, s. 19). Flere av informantene til denne studien vektla også at det individuelle ekstra tilskuddet til grønne reiser var for lavt til å gjøre en forskjell for reiser av den lengde som er vanlig for norske deltakere. Det er rimelig å tro at dette bidrar til å forklare hvorfor bare 17 prosent av de norskkoordinerte prosjektene har fått midler til grønne reiser.

Samlet vurdering – måloppnåelse

Alt sett under ett, må resultatene som er oppnådd i løpet av de fem første årene av programperioden, beskrives som gode. For det store flertallet av måltallene som ble formulert i Erasmus+-strategien, er målene allerede nådd eller på god vei til å bli nådd i løpet av de to neste årene. Dette har skjedd til tross for de utfordringene og begrensingene som pandemien forårsaket i de første par årene av perioden. Målene som ble satt, var også ambisiøse, i mange tilfeller mer enn en dobling fra forrige periode, ifølge strategien (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 8).

Samtidig må det tas høyde for at enkelte mål vanskelig lar seg realisere på grunn av forhold som hverken nasjonalkontorene eller de norske målgruppene har kontroll over. Dette gjelder først og fremst budsjettgrenser, som kombinert med økte utgifter per mobilitet begrenser hvor mange mobiliteter det kan gis tilskudd til.

4.5 Kapitteloppsummering

Interessen for å delta i Erasmus+ i Norge er stor og voksende, og hele rammen som tilføres de to nasjonalkontorene for nasjonale utlysninger, blir fordelt. For de fleste sektorer og tiltak er konkurransen om midlene stor, og ifølge nasjonalkontorene er kvaliteten på søknadene jevnt over god. For noen tiltak er kvaliteten også økende. Det betyr at midlene tildeles prosjekter og aktiviteter med gode forutsetninger for nå målene for internasjonaliseringsarbeidet.

Begge nasjonalkontor forteller at de i sitt informasjonsarbeid har rettet større oppmerksomhet mot kommunene og fylkeskommunene, og at de mer enn tidligere vektlegger betydningen av kvalitet og relevans i sin kommunikasjon med brukerne. Tiltak som småskalapartnerskap har senket barrieren for å delta i internasjonalt samarbeid, samtidig som den nye akkrediteringsordningen har lagt til rette for langsiktighet og en mer strategisk tilnærming.

Norge har vært rimelig aktive deltakere i den europeiske konkurransen om de sentraliserte midlene. Aktørene var tidlig ute med søknader på de ulike prestisjeordningene og til sammen syv slike prosjekter er per nå koordinert fra Norge. I tillegg er 39 norske aktører partnere i 32 andre prestisjetiltak. Av prestisjetiltakene har det vært særlig mye oppmerksomhet rundt de europeiske universitetsalliansene, som mer enn noe representerer den strategiske dreiningen i Erasmus+ hvor programmet er blitt et sentralt verktøy for integrasjon og harmonisering av det høyere utdanningssystemet i Europa. Alliansene erstatter andre samarbeidskonstellasjoner mellom europeiske universiteter, og interessen for å være med er stor.

Våre beregninger viser at de norske aktørenes konkurranseutsatte andel av de sentraliserte midlene er på samme nivå som Norges tildelte andel av de desentraliserte midlene. Norge klarer seg med andre ord bra i konkurransen om de sentraliserte midlene, men har til nå ikke klart å fullt ut utnytte det ekstra potensialet som disse midlene gir til å øke det samlede utbyttet av den norske deltakelsen i

Erasmus+. Regnet som tildelte Erasmus+-midler per capita, kommer Norge likevel relativt godt ut av de internasjonale sammenligningene. Avhengig av om vi studerer pengestrømmene, eller ser på verdien av aktivitetene som norske aktører får muligheter til å delta i, varierer anslagene på hva Norge «får igjen» for deltagelsen fra 4,28 til 10,29 milliarder norske kroner.

Erasmus+-strategien formulerte en lang rekke ambisiøse kvantitative måltall for den norske deltakelsen i Erasmus+ for den pågående programperioden. For det store flertallet av disse måltallene, er målene allerede nådd, eller på god vei til å bli nådd i løpet av de to neste årene. Programmet har derfor i all hovedsak utløst det aktivitetsnivået i Norge som var ønsket og forventet ved inngangen til perioden.

Kapittel 5: Utbytte og måloppnåelse på individnivå

I dette kapittelet setter vi søkelyset på utbyttet som det enkelte individ har av å delta i Erasmus+-aktiviteter. Vi er interessert i det samlede utbyttet av aktivitetene, uavhengig av om dette handler om deltakelse i mobiliteter eller samarbeidsprosjekter. I analysene skiller vi mellom ungdom, elever og studenter på den ene siden og ansatte, lærere og ledere på den andre. Vi ser også på det som ofte blir kalt «internasjonalisering hjemme», det vil si det potensielle utbyttet av internasjonaliseringsaktivitetene for individer som selv ikke er direkte involvert i mobiliteter eller samarbeid.

5.1 Hvilke mål skal programmet realisere?

Gjennom Erasmus+ får et stort antall enkeltpersoner fra Norge muligheten til å møte og lære av og med personer fra andre land i og i noen grad også utenfor Europa. Dette skjer gjennom de mange mobilitetsprogrammene under KA1 rettet mot en rekke målgrupper, fra ungdom til ansatte i UH-sektoren. Men møtene og læringen skjer også i de mange små og store samarbeidsprosjektene under KA2, hvor mennesker fra mange land møtes for å diskutere og finne løsninger på felles utfordringer.

I mobilitetsprogrammene skilles det mellom «learners» og «staff». Avhengig av hvilke sektor vi snakker om, inkluderer «learners» ungdom som får muligheter til å reise ut gjennom ungdomsdelen av programmet, elever i grunnskole og videregående skole, lærlinger, deltakere i voksenopplæringen og studenter ved universiteter og høyskoler. «Staff» omfatter lærere og administrativt ansatte på alle nivåer i utdanningssystemet fra barnehage til universitet, men også ansatte og frivillige i ungdomsarbeid og idrett. De ulike samarbeidsprosjektene under KA2 vil kunne ha deltakere fra alle disse gruppene.

Gjennom mobilitetsprogrammene kommer også «learners» og «staff» fra alle deltakergrupper til Norge for å besøke norske utdanningsinstitusjoner eller arenaer for ungdoms- og idrettsarbeid. Dette gir internasjonale impulser og muligheter for å lære av andre til langt flere i Norge enn de som selv reiser ut. «Internasjonalisering hjemme» er derfor også en viktig del av samarbeidet i Erasmus+.

Som vist i resultatkjeden (jf. figur 2.1) er de forventede effektene på individnivå:

- ◆ «Learners»:
 - Faglig utbytte og motivasjon
 - Arbeidslivsrelevans (employability)
 - Personlig utvikling, dannelse, språk, interkulturell forståelse
- ◆ «Staff»:
 - Faglig/profesjonell utvikling
 - Jobbtilfredshet og motivasjon
 - Personlig utvikling, dannelse, språk, interkulturell forståelse
 - Nettverk
- ◆ Effekter for ikke-mobile individer via kvalitetsutvikling og «internasjonalisering hjemme»

Utbyttet enkeltpersoner får av deltakelse i Erasmus+-finansierte aktiviteter, er belyst i en rekke tidligere studier – både norske og internasjonale. I dette kapittelet oppsummerer vi noen av konklusjonene fra disse studiene, men presenterer også funn fra kvalitative intervjuer og spørreundersøkelser gjennomført i forbindelse med denne evalueringen.

5.2 Hva viser foreliggende kunnskap?

Det er gjennomført en rekke studier, både norske og internasjonale, som undersøker utbyttet eller merverdien av internasjonaliseringsaktiviteter for de som deltar. I det følgende oppsummerer vi den foreliggende litteraturen, først for «learners», deretter for «staff».

«Learners»

Personlige, sosiale og kulturelle ferdigheter

En rekke studier tyder på at det utbyttet flest «learners» sitter igjen med etter deltakelse i internasjonaliseringsaktiviteter i Erasmus+ er personlige, sosiale og kulturelle ferdigheter og kompetanse. Dette gjelder på tvers av sektorer, utdanningsnivå og type internasjonaliseringsaktiviteter (se f.eks. Jones, Haukanes og Rønning, 2026; Ryssevik et al., 2023b; Dahle et al., 2021; Dahle et al., 2019; Huang og Bøler, 2021). For mange er det første gang de er i utlandet uten foreldrefølge og for et annet formål enn ferie. Opplevelsen av å måtte orientere seg på egenhånd i fremmede omgivelser gir mestring. Selv blant studenter fra UH-sektoren oppgis personlig utvikling som et viktig resultat av mobilitetsopphold (Ryssevik og Jones, 2020). Elever, studenter og ungdom som reiser på utvekslingsopphold, blir mer selvstendige, trygge og uavhengige når de må tilpasse seg endrede omstendigheter og navigere både kulturelle og språklige utfordringer.

Akademiske og faglige ferdigheter

Foreliggende studier tyder på at det faglige utbyttet av internasjonaliseringsaktiviteter varierer, både etter type aktivitet, sektor og individuelle kjennetegn. Kvaliteten på internasjonaliseringsaktivitetene betyr også mye for det faglige utbyttet. En studie basert på deltakerrapporteringer fra forrige programperiode viser at læringsutbyttet for norske studenter på mobilitetsopphold i snitt er relativt høyt, og høyest for dem som har akademiske motiver for mobilitetsoppholdet (Ryssevik og Jones, 2020). Studien viser imidlertid også at det er mer vanlig å ha kulturorienterte motiver for mobilitetsoppholdet enn akademiske. Dette er i tråd med funn fra en nordisk studie med data fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige (Haru, Bryntesson og Börjesson, 2022).

En studie av norske erfaringer og utbytte av deltakelse i sentraliserte tiltak (Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024) kommer til en noe ulik konklusjon. Funnene i denne studien tyder på at studenter har et høyere akademisk eller faglig utbytte enn personlig, sosialt og kulturelt utbytte. En sannsynlig forklaring er at de sentraliserte tiltakene har et tydeligere faglig fokus og mindre vekt på aktiviteter som typisk gir personlig eller kulturelt utbytte, for eksempel studentmobilitet.

Når det gjelder de andre utdanningsnivåene, er ikke det faglige utbyttet alltid like tydelig, men studier viser likevel mange eksempler på hvordan internasjonaliseringsaktiviteter kan bidra til dette. Foreløpige funn fra en pågående studie av lærlingemobilitet (Jones, Haukanes og Rønning, 2026) finner flere eksempler på at bedrifter har en klar ambisjon om å bruke mobilitetsopphold som et

verktøy for å gi lærlingene opplæring i teknikker, maskiner eller metoder som de ikke kan få opplæring i hjemme. Samtidig fremstår sosial og personlig utvikling som det klart viktigste utbyttet også i denne studien.

Også en studie av mobilitet i fag- og yrkesopplæringen (Dahle, Bråstein og Ryssevik, 2019) finner at en del lærere hadde gode erfaringer med å benytte mobilitet til å gi elevene opplæring i spesialiserte emner de ikke selv kan tilby, og i noen tilfeller brukes mobilitet for å sørge for at elevene får spesialisert kompetanse som er etterspurt i det lokale arbeidslivet. Samtidig var det også flere lærere som opplevde at elevene i en del tilfeller kun ble tilskuere eller tildelt enkle arbeidsoppgaver når de var på mobilitet, og at de derfor fikk begrenset faglig utbytte av oppholdet. Funn fra studien tyder på at det er viktig å finne rett samarbeidspartner for å sikre kvalitet og utbytte for deltakerne.

Styrke sentrale demokratiske verdier

Flere studier viser at internasjonaliseringsaktiviteter gjennom Erasmus+ bidrar til å spre og styrke sentrale samfunnsverdier blant dem som deltar. Det gjelder særlig verdier knyttet til inkludering, kulturforståelse og internasjonale fellesskap. I RAY-undersøkelsene rapporterer for eksempel unge at de har utviklet større respekt for andre kulturer gjennom Erasmus+-aktiviteter (Huang og Bøler, 2021). Et annet eksempel er en studie av skoleutvekslingspartnerskap der en gjennomgående erfaring er at prosjektene bidrar til å fremme verdiene av *mangfold*, *menneskeverd* og *identitet* (Dahle, Misje og Ryssevik, 2021).

Demokrati, *likeverd* og *medborgerskap* er andre verdier som deltakere i Erasmus+-aktiviteter ofte rapporterer om. RAY-undersøkelsene viser at mange har blitt mer opptatt av slike samfunnsverdier som resultat av deltakelse i prosjekt. De fleste opplever også at deltakelse i prosjekter har styrket deres samfunnsengasjement (Huang og Bøler, 2021), og funn fra RAY-undersøkelsene tyder på at disse virkningene påvirker deltakerne i lang tid etter at prosjektet er avsluttet (Gadinger, Fennes og Berger, 2025). Også funn fra den pågående undersøkelsen av elevmobilitet (Jones, Haukanes og Rønning, 2026) tyder på at verdier som toleranse, sosialt engasjement og demokrati er viktig utbytte for elevene både fra deltakelse i mobilitetsopphold og fra innreisende mobilitet.

Tverrgående ferdigheter

Flere studier finner at Erasmus+-aktiviteter bidrar til å utvikle deltakernes tverrgående ferdigheter (*transversal skills*). Dette er ferdigheter som ikke er knyttet til en bestemt jobb, oppgave eller et felt, men som kan benyttes og er relevante i mange ulike yrker og næringer (Cedefop, 2021). Tverrgående ferdigheter er nødvendige for å utføre oppgaver på mange ulike arbeidsplasser (OECD, 2018), og innebærer blant annet evne til kommunikasjon, analytisk og kritisk vurdering, selvstendighet og samarbeid.

Innledningsvis pekte vi på at utbyttet som er mest dominerende blant «learners», er personlige, sosiale og kulturelle ferdigheter. En del av disse ferdighetene kan man også sortere under tverrgående ferdigheter. For eksempel rapporterer ungdom som har deltatt i prosjekter gjennom Erasmus+, at de har utviklet bedre evner til samarbeid og kommunikasjon, i tillegg til at de har blitt mer selvstendige (Huang og Bøler, 2021).

Arbeidsmarkedsutfall

Sammenhengen mellom studentmobilitet og arbeidsmarkedsutfall er et område som har vært mye studert i høyere utdanning, hvor overgangen til arbeidslivet er nært forestående. Studier har belyst denne sammenhengen ved hjelp av både kandidatundersøkelser og registerdata, men uten å gi helt entydige bekreftelser på at mobilitetene styrker kandidatenes muligheter på arbeidsmarkedet. De to Erasmus+ Higher Education Impact Studies fra 2014 og 2019, som er basert på surveydata, mener å kunne belegge at det finnes en slik sammenheng, og at studenter med mobilitetsopphold både kommer raskere i jobb og får bedre betalt enn ikke-mobile studenter. Det samme gjør flere internasjonale kunnskapsoppsummeringer som har sett på hele forskningsfeltet (Sadeghi, Wiers-Jenssen og Thørrisen, 2022).

Flere norske studier avkrefter imidlertid at det er mulig å påvise en positiv effekt av mobilitetsopphold på arbeidsmarkedsutfall (Wiers-Jenssen, Tillman og Matherly, 2020; Wiers-Jenssen og Støren, 2020). Studiene viser at studenter som har vært på mobilitetsopphold, kommer raskere i arbeid og får bedre lønn enn sine medstudenter, men dette kan like gjerne skyldes seleksjonseffekter. Det vil si at egenskaper og ferdigheter som er sterkt korrelert med sannsynligheten for å reise på mobilitetsopphold, også er egenskaper og ferdigheter som arbeidsgivere verdsetter (Sadeghi, Wiers-Jenssen og Thørrisen, 2023). Studenter som velger å dra på mobilitetsopphold, er for eksempel betydelig mer åpne og ekstroverte enn sine ikke-mobile medstudenter, og det er funnet en positiv sammenheng mellom høy grad av ekstrovert og arbeidsmarkedsutfall. Forfatterne understreker imidlertid at disse egenskapene trolig forsterkes av mobilitetsoppholdet, men at det er behov for mer forskning på denne sammenhengen.

Det understrekes at transversal skills (se forrige delkapittel) verdsettes av norske arbeidsgivere, men at internasjonal erfaring, som ofte blir sett som en sentral kilde for slike ferdigheter, ikke nødvendigvis øker kandidatens muligheter på arbeidsmarkedet. En nyere studie viser at norske arbeidsgivere ikke nødvendigvis vurderer kandidater med ett års utenlandsopphold som mer ansettbare enn kandidater uten slik erfaring (Skjelbred og Ulvestad, 2026). Det er viktig å understreke at studien ikke sier noe om hvorvidt kandidatene med utenlandsopphold faktisk har ervervet seg kompetanse som arbeidsgiverne ønsker, men at utenlandsopphold i seg selv ikke nødvendigvis gjør kandidatene mer attraktive for en arbeidsgiver.

Inkludering av deltakere med færre muligheter eller særlige behov

Den norske Erasmus+-strategien peker på at det er store variasjoner i den norske deltakelsen i Erasmus+, både i utdannings- og ungdomsdelen. Det er derfor et innsatsområde i strategien å øke tilgangen til og mulighetene for å delta i internasjonaliseringsaktiviteter for alle (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 14). Strategien påpeker at det er særlig viktig å inkludere ungdom med færre muligheter, og at programmet allerede lykkes relativt godt med dette ettersom 30 prosent av deltakerne var i denne kategorien i forrige programperiode. Funn fra RAY-undersøkelsene viser også at de positive effektene av Erasmus+ er særlig sterke for ungdom i denne kategorien. Huang og Bøler (2021) finner at dette også gjelder for norsk ungdom: Unge med utfordringer av ulik art og som levde i marginaliserte posisjoner før de deltok i aktivitetene, rapporterte jevnt over om et større utbytte av slike prosjekter enn andre.

Funn fra studien av skoleutvekslingspartnerskap (Dahle, Misje og Ryssevik, 2021) tyder imidlertid på at det er potensial for å legge mer vekt på inkluderingsperspektivet i norske Erasmus+-aktiviteter. På

spørsmål om Erasmus+ har gjort skolen bedre i stand til å tilby opplæring for elever med særlige behov, var gjennomsnittsverdien markant lavere enn på andre spørsmål.

Internasjonalisering hjemme

Det har lenge vært et mål for deltakelsen i Erasmus+ at aktivitetene skal gi et utbytte ikke bare for de enkeltpersonene som er direkte involvert i mobiliteter og samarbeidsprosjekter, men også for andre som er tilknyttet skolene, institusjonene og organisasjonene som deltar (se blant annet Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 15; Kunnskapsdepartementet, 2020, s. 37). «Internasjonalisering hjemme» handler om at mobilitet av «learners» og ansatte, og deltakelse i samarbeidsprosjekter med aktører fra andre land, bidrar til å skape et internasjonalt læringsmiljø som flere får glede av, ikke bare de som selv er direkte involvert i aktivitetene. Samtidig er det ingen automatikk i at deltakelse i internasjonale samarbeidsaktiviteter bidrar til å skape et internasjonalt læringsmiljø for alle. Dette krever en bevisst utnyttelse av de mulighetene som innreisende mobilitet representerer, og at kunnskap og erfaringer fra samarbeidsprosjekt og andre aktiviteter spres i læringsmiljøet.

Internasjonalisering hjemme er undersøkt i noen tidligere studier. En studie av erfaringene til internasjonale studenter ved norske UH-institusjoner (Jones og Høgestøl, 2025)⁶² fant for eksempel at studentene har svært varierte opplevelse av hvor godt den norske institusjonen legger til rette for kontakt mellom norske og internasjonale studenter, og mange internasjonale studenter skulle ønske de hadde mer kontakt med nordmenn i løpet av tiden sin i Norge. Foreløpige funn fra den pågående studien av elev- og lærlingemobilitet tyder på at besøk av internasjonale elever ved norske ungdomsskoler og videregående skoler kan ha positive effekter for de norske elevene, særlig i form av bedre kommunikasjonsferdigheter og økt sosial bevissthet (Jones og Rønning 2026, upublisert notat, s. 11).

«Staff»

Det foreligger ikke like mange studier av ansattes utbytte av internasjonaliseringsaktiviteter gjennom Erasmus+ som for «learners», men i det følgende oppsummerer vi funn fra de studiene som finnes. Merk at det foreligger særlig få studier om utbytte for ansatte i ungdomssektoren, men studier utført i regi av RAY-nettverket (Research-based analysis of European Youth Programmes) analyserer dette på overordnet nivå.

Et hovedinntrykk fra litteraturen er at hva slags utbytte aktivitetene gir for de ansatte ser ut til å variere noe mellom sektorer, utdanningsnivå og type aktivitet. Det utbyttet som ser ut til å være mest utbredt, på tvers av aktiviteter, er styrkede profesjonelle nettverk og nye kontakter (Ryssevik og Jones, 2020; Dahle, Misje og Ryssevik, 2021; Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024). På tvers av sektorer og nivåer gir mange uttrykk for at kontaktene som knyttes i Erasmus+-samarbeidet, er verdifulle, og at dette er kontakter som de ofte bygger videre på senere. I en studie av sentraliserte tiltak fortalte ansatte at de faglige kontaktene oppleves som svært viktige for både pågående og fremtidig utviklingsarbeid, enten det er innenfor utdanning eller forskning (Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024). Økt jobbtilfredshet og motivasjon er et annet utbytte som rangeres høyt (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg, 2023), særlig innenfor VET (Vocational Education and Training) og skole.

⁶² Merk at studien tar for seg alle internasjonale studenter i Norge, ikke bare Erasmus+-studenter.

Gjennom ansattmobilitet kan man f.eks. delta i kurs og seminarer eller drive jobbskygging og delta i undervisningen ved en institusjon i utlandet. I UH-sektoren er det ofte den ansattes egenutvikling og kompetanseheving som står i sentrum for mobilitetene. I en studie av ansattmobilitet i UH-sektoren oppgis læring fra beste praksis og deling av egen kunnskap med studenter og andre blant de aller viktigste utbyttene av deltakelsen (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg, 2023).

Innenfor skole og VET er det mindre vanlig å delta på ansattmobilitet av hensyn til egen kompetanseheving, og mer vanlig at ansattmobilitet brukes i forbindelse med elev- eller lærlingemobilitet (Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg, 2023). Samtidig viser studier av skole og VET også eksempler på faglig utbytte for ansatte. Inntrykket er likevel at det først og fremst er andre typer utbytte som er mest fremtredende, som nettverk, motivasjon, kulturforståelse og personlig utvikling. På disse nivåene legger lærerne særlig vekt på at ansattmobilitet bidrar til økt motivasjon og en «ny giv», samt til bedre relasjoner mellom lærere og elever, fordi man ser elevene i nye situasjoner og har felles opplevelser (Dahle, Bråstein og Ryssevik, 2019; Dahle, Misje og Ryssevik, 2021).

Kompetanseheving og egenutvikling er også et sentralt utbytte for ansatte i UH-sektoren som deltar i samarbeidsprosjekter. For eksempel opplever deltakere i sentraliserte tiltak gjennomgående at de har et godt faglig utbytte av prosjektet, og at det bidrar til å styrke egen kompetanse (Nordhagen, Jones og Høiberg, 2024). Partnere i lærerakademier fortalte at de får utviklet sin egen pedagogiske og didaktiske praksis gjennom samarbeidet. Også i studien om bruk og nytte av Erasmus+ til utvikling av utdanningstilbud fremstår dette som et viktig utbytte av Erasmus+ (Jones, Marti, Haukanes og Gleinsvik, 2026).

Mange organisasjoner på ungdomsfeltet har begrensede økonomiske rammer og derfor få muligheter for å tilby profesjonell utvikling for sine ansatte. Deltakelse i Erasmus+ kan gi økte muligheter til dette. Prosjektledere på ungdomsfeltet er gjennomgående mer positive til utbyttet enn prosjektdeltakere på ungdomsfeltet, og mange opplever at deltakelse i prosjekt har forbedret deres faglige kompetanse (Huang og Bøler, 2021). Også funn fra studier i regi av RAY-nettverket viser at deltakelse i Erasmus+-aktiviteter bidrar til kompetanseutvikling for ansatte på ungdomsfeltet, og at deltakelsen påvirker måten de jobber på (Pitschmann, 2025). Funn fra RAY-undersøkelser tyder også på at ungdomsarbeideres profesjonelle og faglige utvikling er tett knyttet sammen med personlig utvikling.

5.3 Vurderinger av utbytte for «learners»

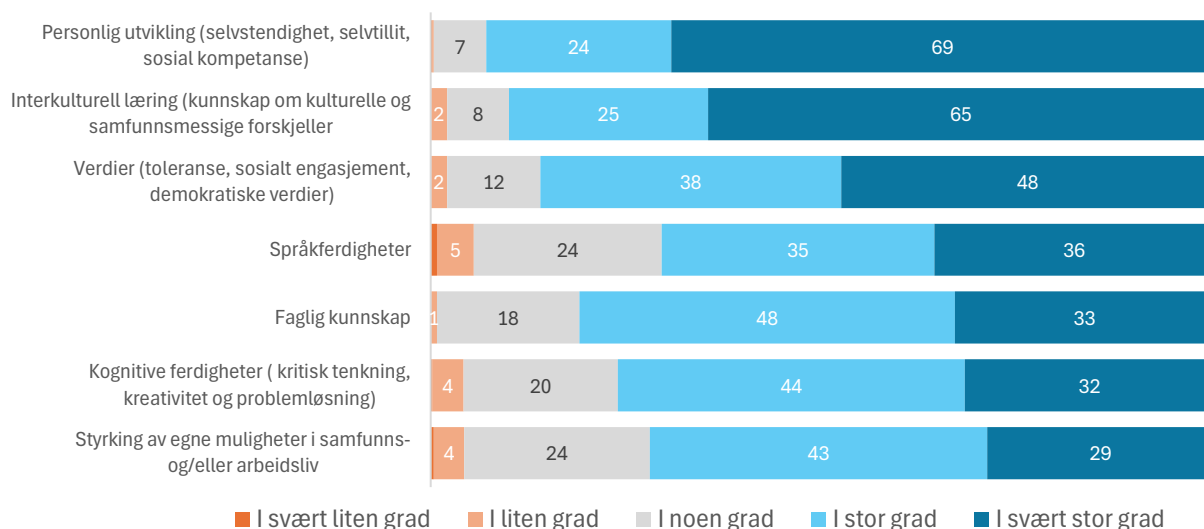
I vår spørreundersøkelse til kontaktpersoner for Erasmus+-prosjekter ble respondentene bedt om å vurdere i hvor stor grad «learners» får ulike former for utbytte av å delta i Erasmus+-aktiviteter, både i KA1 og KA2. De ulike formene for utbytte som er tatt med i dette spørsmålsbatteriet, er inspirert av andre studier om samme tema, både kvantitative og kvalitative, og regnes som viktige resultater av internasjonaliseringsarbeidet. Det er også former for utbytte som kan avledes av målstrukturen i Erasmus+ (jf. figur 2.1).

I spørsmålet ble det presisert at dette handlet om utbytte fra alle former for Erasmus+-aktiviteter, både mobiliteter og samarbeidsprosjekt. Mellom 16 og 17 prosent av de spurte svarte «ikke relevant» på disse spørsmålene, trolig fordi «learners» i liten grad er involvert i aktivitetene som de er

kontaktperson for.⁶³ Disse er holdt utenfor svarfordelingen i figuren. Svarene fra de som har vurdert de ulike formene for utbytte, er vist i figur 5.1.

Merk at dette er kontaktpersonenes vurderinger av deltakernes utbytte. Kontaktpersonene er vanligvis prosjektleder for aktivitetene og er derfor tett på det som skjer. I tolkingen av svarene bør man likevel ha i mente at svarene ikke kommer fra deltakerne selv.

Figur 5.1: I hvor stor grad gir deltakelsen i Erasmus+ følgende former for utbytte for "learners"? (N=518-523)

Svarmønstrene for alle respondentgrupper samlet er rimelig konsistente med det vi har sett i tidligere undersøkelser. For det første vurderes alle former for utbytte som høyt. Mellom 70 og 90 prosent har svart at deltakerne oppnår de ulike formene for utbytte i stor eller svært stor grad.

For det andre er rangeringen av de ulike formene for utbytte stort sett i samsvar med tidligere funn. Det største utbytte kommer, ifølge våre respondenter, i form av *personlig utvikling*, blant annet utvikling av egenskaper som selvstendighet, selvtillit og sosial kompetanse.

Funn fra intervjuene vi har gjennomført i forbindelse med denne effektevalueringen, sammenfaller i stor grad med mønstrene som tegner seg i figur 5.1. Hovedinntrykket er at informantene i aller størst grad vektlegger de «mykere» formene for utbytte, som personlig utvikling, interkulturell læring og bygging av verdier. En informant fra en fylkeskommune vektlegger for eksempel at lærlingemobilitet er «*en fin måte å vokse på*», og at «*arbeidsgivere forteller at de får tilbake en lærling som er mye mer selvstendig og moden*». En informant fra UH-sektoren forteller at studenter «*er tryggere på seg selv, og jobber mer selvstendig*» etter endt mobilitet. «*Samtidig har de utviklet andre samarbeidsevner*».

Interkulturell læring, altså forståelse for og kunnskap om kulturelle og samfunnsmessige forskjeller, vurderes omtrent på samme nivå som personlig utvikling. Mobilitetsopphold og samarbeidsprosjekt gir en annen inngang til forskjeller og likheter mellom land og kulturer enn andre former for kulturmøter. I intervjuene vi har gjennomført, vektlegger flere informanter at selv korte

⁶³ Vi ser at mange som har svart «ikke relevant» er kontaktpersoner for akkrediterte kommuner, kontaktpersoner for samarbeidsprosjekt i UH-sektoren, kontaktpersoner for voksenopplæring som i liten grad er involvert i elevmobilitet i Norge, samt kontaktpersoner for virksomheter.

mobilitetsopphold gir grunnlag for å se det norske samfunnet og «hvordan vi gjør ting her hjemme», med nye øyne. En informant fra fagskolesektoren forteller at:

[Jeg] ser at de personlig har god nytte av det. Både som klasse, sosialt, og faglig, å få se hvordan nivået er ved skolen man besøker. At de faktisk ser at Norge er på et høyt nivå. Det gir selvtillit for våre studenter.

Deltakelse i Erasmus+ bidrar også, ifølge våre respondenter, til å fremme liberale og demokratiske verdier. Vi har også sett at ønsket om å fremme liberale og demokratiske verdier blant ungdom, elever og studenter ofte er en viktig drivkraft for mange av lederne og lærerne som organiserer og investerer egen arbeidstid i internasjonaliseringsarbeidet. Dette kom for eksempel til uttrykk i et intervju med en organisasjon på ungdomsfeltet som beskriver at «*jeg tror det er veldig lurt at ungdom møtes på tvers av kulturer og land, det er demokratibyggende*».

De tre neste formene for utbytte i figur 5.1 handler om å tilegne seg ulike former for kunnskap og ferdigheter; *språkkunnskap, faglig kunnskap* mer generelt og ulike *kognitive ferdigheter* som evne til kritisk tenkning, problemløsning og kreativitet. Som nevnt tidligere, er det siste ferdigheter som i internasjonal litteratur gjerne omtales som *transversal skills*, og som ofte blir fremholdt som et potensielt resultat av å samarbeide i en internasjonal kontekst.

De tre formene for kunnskap og ferdigheter vurderes omtrent likt av våre respondenter, og noe lavere enn personlig utvikling, interkulturell læring og verdier. Selv om forskjellene ikke er store, bekrefter de et mønster som er dokumentert i en rekke studier av deltakelse i Erasmus+: de kunnskapsbaserte resultatene er til dels underordnet resultater av mer personlig, dannelses- og verdibasert art.

Dette var også inntrykket fra intervjuene, der informantene vektla kunnskapsbaserte utbytter i betydelig mindre grad enn utbytte knyttet til personlig utvikling. Vårt inntrykk er at bygging av faglig og språklig kunnskap i større grad er betinget av at aktiviteten i seg selv er faglig relevant og har god kvalitet, mens utbytte som personlig utvikling og interkulturell læring kommer «nesten uansett». Selv en mobilitet som gir lite faglig utbytte, kan gi stort utbytte på andre måter. En informant fra UH-sektoren forteller for eksempel at:

Selv de som har hatt et veldig vanskelig år, sier de at de ikke ville vært foruten. Det sier noe om hvor viktig de langtidsmobilitetene er for studentene.

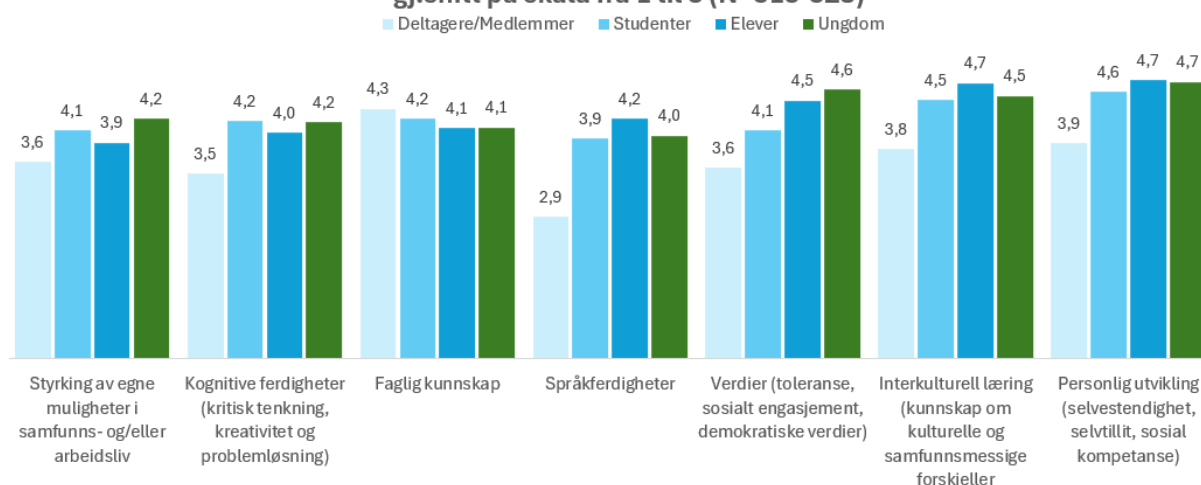
Utbyttet som rangeres lavest av våre respondenter, men bare marginalt lavere enn de tre formene for kunnskap og ferdigheter, er *styrking av den enkeltes muligheter i samfunns og/eller arbeidsliv*. Gitt at ingen norske studier har klart å påvise en entydig positiv sammenheng mellom Erasmus+-opphold og arbeidsmarkedsutfall, er det kanskje litt overaskende at så pass mange av kontaktpersonene likevel mener at denne formen for utbytte oppnås i stor eller svært stor grad.

Sektorvariasjoner

I figur 5.2 er resultatene fra figur 5.1 brutt ned på ulike grupper av «learners». «Ungdom» omfatter alle aktiviteter og prosjekter under ungdomsdelen av programmet. «Elever» inkluderer alle aktiviteter og prosjekter knyttet til skole og VET (fag- og yrkesopplæringen), samt voksenopplæring. «Studenter» inkluderer mobilitet og prosjekter i UH-sektoren. «Deltagere/medlemmer» er en samlekategori for prosjekter koordinert av organisasjoner og virksomheter. Mange av disse tilhører idrettsdelen av Erasmus+, andre er ledere av KA2-aktiviteter innenfor flere sektorer. For å forenkle bildet har vi

beregnet gjennomsnittet på den 5-punkts vurderingsskalaen. Jo høyere verdi, jo større vurderes utbytte å være for målgruppen.

**Figur 5.2: Vurdering av ulike former for utbytte for ulike grupper av "learners",
gj.snitt på skala fra 1 til 5 (N=518-523)**

Bortsett fra den sammensatte kategorien deltagere/medlemmer er det små forskjeller mellom målgruppene. Vi ser at respondentene fra ungdomsdelen av Erasmus+ vektlegger personlig utvikling, interkulturell læring og verdier særlig høyt, mens de mer kunnskapsbaserte utbyttene vurderes noe lavere. Dette stemmer også overens med inntrykket fra intervjuene vi gjennomførte med aktører i ungdomssektoren. Det er også i denne gruppen hvor styrking av egne muligheter i samfunns- og/eller arbeidsliv skårer høyest. Ifølge våre informanter ved nasjonalkontoret i Bufdir er ungdomsdelen av Erasmus+ særlig opptatt av å gi muligheter til ungdom som vanligvis ikke slipper til eller deltar i denne typen aktiviteter. Aktivitetene skal bidra til å hindre utenforskap og skape nye rammer for sosial inkludering gjennom europeisk samarbeid. At prosjektlederne vektlegger denne formen for utbytte for den enkelte ungdom så høyt, kan trolig tolkes som et uttrykk for at aktivitetene bidra til dette.

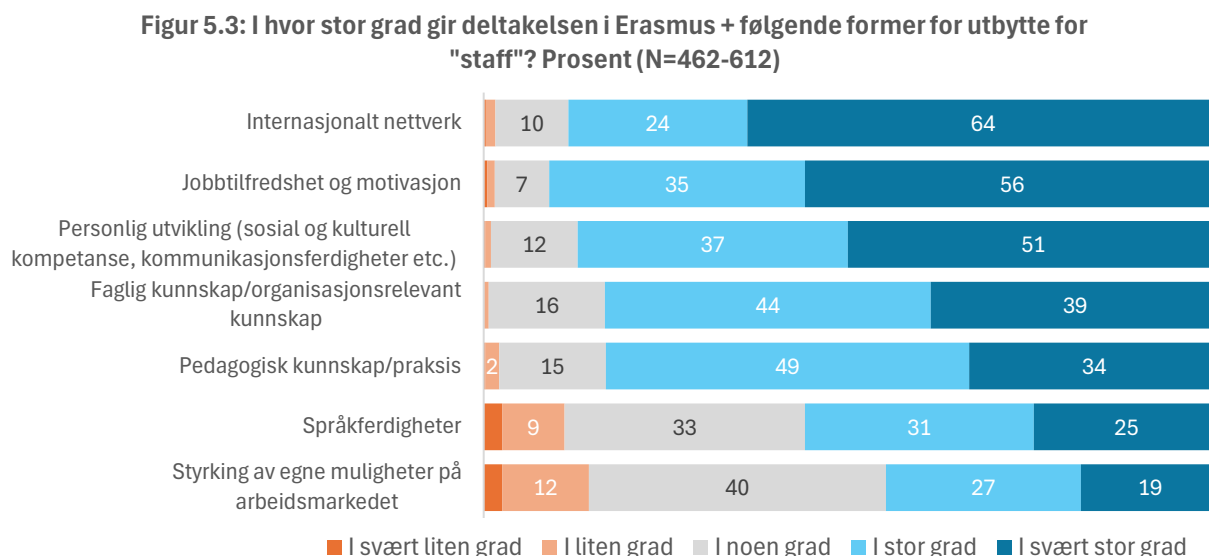
Når det gjelder utdanningsdelen av programmet, ser vi at elever har noe høyere utbytte enn studenter når det gjelder personlig utvikling, interkulturell læring og verdier. Når det gjelder kunnskapsbasert utbytte, er forholdet motsatt. Unntaket er språkkunnskap der elever anses å ha et marginalt høyere utbytte enn studenter.

5.4 Vurderinger av utbytte for «staff»

Kontaktpersonene for Erasmus+-prosjekter ble også spurt hvordan de vurderer utbyttet av Erasmus+ for ansatte og ledere som deltar i de ulike aktivitetene både innenfor KA1 og KA2. De ulike formene for utbytte det ble spurt om, er også her basert på kategorier som har blitt vektlagt i tidligere studier, og som også er i samsvar med målsettingene for programmet.⁶⁴ Svarene på spørsmålsbatteriet er vist i

⁶⁴ Merk at tre av disse formene for utbytte er noe ulikt formulert avhengig av om respondenten tilhører utdanningsdelen eller ungdoms- og idrettsdelen av Erasmus+. For det første, er spørsmålet om *pedagogisk kunnskap/kompetanse* bare besvart av respondenter fra utdanningsdelen. Spørsmålet om *jobbtilfredshet og motivasjon* hadde formuleringen *motivasjon for de oppgavene som utføres i organisasjonen* i ungdoms- og idrettsdelen, og spørsmålet om *styrking av egne muligheter på arbeidsmarkedet*, hadde formuleringen *styrking av egne muligheter i samfunns- og/eller arbeidsliv* i disse gruppene.

figur 5.3. Mellom 1,3 og 8,2 prosent som har svart «ikke relevant» på de ulike spørsmålene, er holdt utenfor svarfordelingen i figuren.

Også når det gjelder «staff», er vurderingene gjennomgående svært positive. Det er likevel større variasjon i vurderingene av de ulike typene utbytte enn for «learners», fra noe under halvparten til rundt 90 prosent som sier at deltakelsen gir utbytte i stor eller svært stor grad.

Den viktigste formen for utbytte, ifølge våre respondenter, er at deltakelsen gir den ansatte et internasjonalt nettverk. I intervjuene blir nettverk og muligheten til å knytte kontakter vektlagt mer blant informanter fra UH-sektoren enn de øvrige sektorene. Flere framhever at Erasmus+ legger til rette for at ansatte som ikke har et så bredt internasjonalt kontaktnettverk, og kanskje ikke så mye internasjonal erfaring fra før, kan knytte kontakter som de kan bygge videre på i fremtiden. Dette kan for eksempel være unge forskere som er tidlig i sin karriere.

Også *jobbtilfredshet og motivasjon* blir vurdert som et svært viktig utbytte for ansatte som tar del i Erasmus+-aktiviteter. Å delta i mobiliteter og samarbeidsprosjekt oppleves med andre ord som meningsfullt og motiverende for det arbeidet som man ellers utfører i utdanningssystemet eller i ulike organisasjoner og virksomheter. En informant fra en akkreditert kommune beskriver at lærere på mobilitet «kommer litt sånn glødende hjem, de har knyttet kontakter og tenkt videre».

Personlig utvikling, som ble vurdert som viktigst for «learners», kommer på tredje plass i rangeringen for de ansatte. Det er likevel nærmere 90 prosent som mener at dette er et utbytte som oppnås i stor eller svært stor grad. Også for ansatte oppleves dermed utvikling av sosial og kulturell kompetanse, kommunikasjonsferdigheter og andre personlige egenskaper som et viktig resultat av deltakelsen.

Som for «learners», gir intervjuene inntrykk av at de ansatte ser sin egen praksis med nye øyne når de har deltatt i Erasmus+-finansierte aktiviteter, og at dette både motiverer og inspirerer:

Lærere og skoleledere kommer hjem og sier «jammen, har vi det godt i Norge», i forhold til å se hvordan de med helt andre rammevilkår kan få til gode opplegg med barn og elever. Så det inspirerer, rett og slett.

Kontaktperson i akkreditert kommune

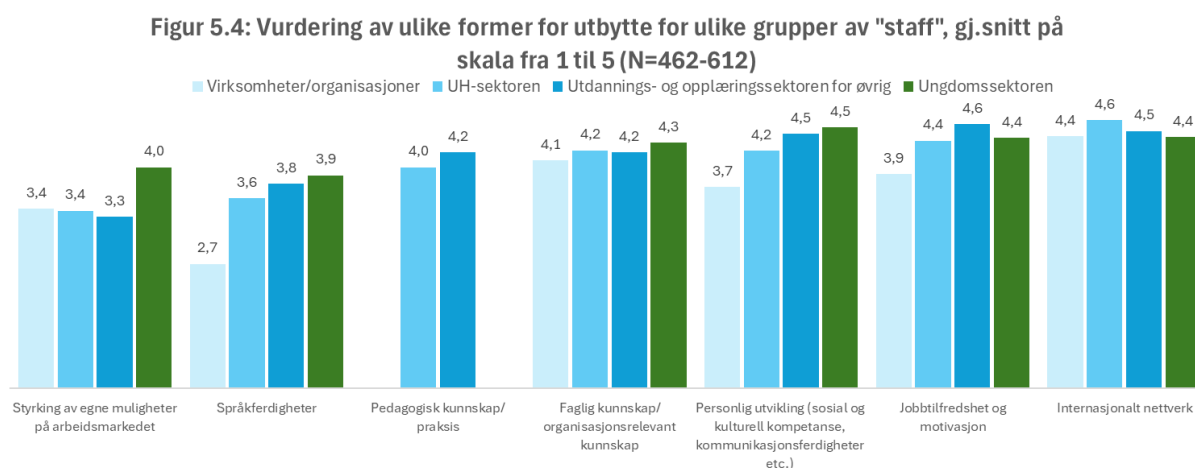
Tilegning av ulike former for kunnskap vurderes også som viktig, men i noe mindre grad enn både personlig utvikling, jobbtilfredshet og nettverksbygging. Dette gjelder *generell fagkunnskap og kunnskap som er relevant for den organisasjonen den enkelte jobber i*, men også mer spesifikt *tilegning av pedagogisk kunnskap og nye praksiser*. Det siste er en form for kunnskap som først og fremst er relevant for utdannings- og opplæringssektoren.

Vi noterer oss også at tilegning av språkferdigheter anses som et mindre framtreddende utbytte for «staff» enn det gjør for «learners». Dette handler trolig om at flere i førstnevnte gruppe har de språkferdighetene som skal til for å fungere i en internasjonal kontekst. Samtidig er det flere informanter i intervjuene som vektlegger at Erasmus+-aktiviteter gir ansatte mulighet til å praktisere engelsk i en faglig kontekst, og at dette gir dem nyttig trening som gjør dem tryggere i å bruke engelsk som arbeidsspråk i profesjonelle settinger, som på kurs, konferanser eller i forelesninger.

Til sist legger vi merke til at styrking av egne muligheter i arbeidsmarkedet (utdannings- og opplæringssektoren) eller i arbeids- og samfunnsliv (ungdom og idrett) er langt mindre viktig for «staff» enn for «learners». Dette har nok delvis med kulturelle tradisjoner og belønningsstrukturer i UH-sektoren å gjøre, hvor deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid ofte prioriteres høyere enn internasjonalt utdanningssamarbeid. Dette er blant annet dokumentert internasjonalt av prosjektet *Teach with Erasmus+* (Horváth, Hangyal, Kasza og Czirfusz, 2020). Men dette er forhold som først og fremst gjelder UH-sektoren og ikke andre deler av utdanningssystemet, ungdom eller idrett.

Sektorvariasjoner

I figur 5.4 er resultatene fra figur 5.3 brutt ned på ulike grupper av ansatte. Som i figur 5.2, er det gjennomsnittsverdien på den 5-punkts vurderingsskalaen som vises.

Vi merker oss at deltakerne i ungdomsdelen av programmet vurderer *styrking av egne muligheter i arbeids- og samfunnsliv* som betydelig viktigere enn de andre tre gruppene. En mulig tolkning av dette er at erfaringer fra deltakelse i internasjonalt samarbeid verdsettes ekstra høyt i en sektor hvor en betydelig del av aktørene tilhører frivilligheten. Deltakerne i ungdomsdelen av programmet vurderer også tilegning av språkferdigheter noe høyere enn de andre gruppene.

Forskjellen i vurderinger mellom UH-sektoren og resten av utdannings- og opplæringssektoren er generelt små. UH-sektoren anser bygging av internasjonalt nettverk som marginalt viktigere enn resten av utdannings- og opplæringssektoren. Samtidig legger UH-sektoren marginalt mindre vekt på

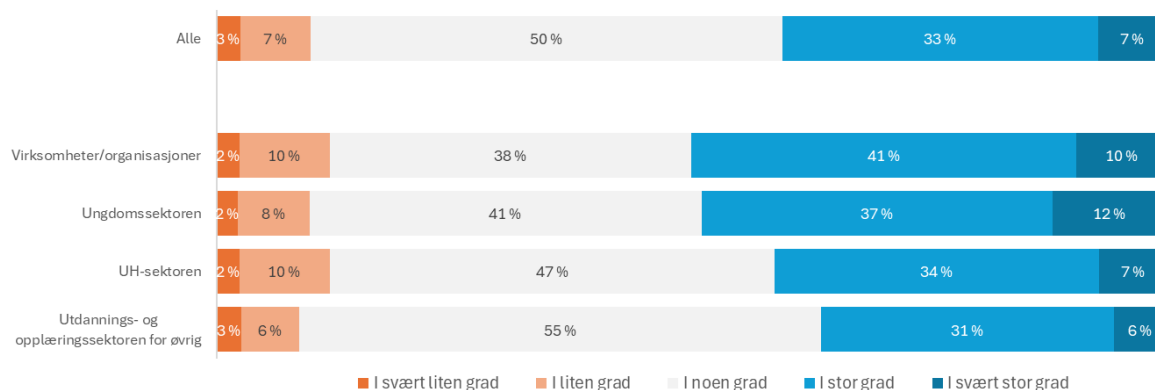
jobbtilfredshet og motivasjon, personlig utvikling, pedagogisk kompetanse og tilegning av språkferdigheter.

5.5 Internasjonalisering hjemme

Som diskutert tidligere i kapittelet, handler «internasjonalisering hjemme» om en forventning om at mobilitet og deltakelse i samarbeidsprosjekter skal bidra til å skape et internasjonalt læringsmiljø som kommer flere enn de som er direkte involvert i aktivitetene til gode.

I undersøkelsen til kontaktpersonene spurte vi derfor om i hvor stor grad deltakelsen i Erasmus+ gir et utbytte også for de («learners» og «staff») som selv ikke er direkte involvert i mobiliteter eller prosjektsamarbeid. Svarene på spørsmålet er vist i figur 2.5. Omtrent 7 prosent av de spurte har svart at de ikke vet, eller at det er vanskelig å gi et svar. Disse er holdt utenfor tallene i figur 5.5.

Figur 5.5: i hvor stor grad gir deltakelsen i Erasmus+ et utbytte også for de som selv ikke er direkte involvert? Prosent (N=571)

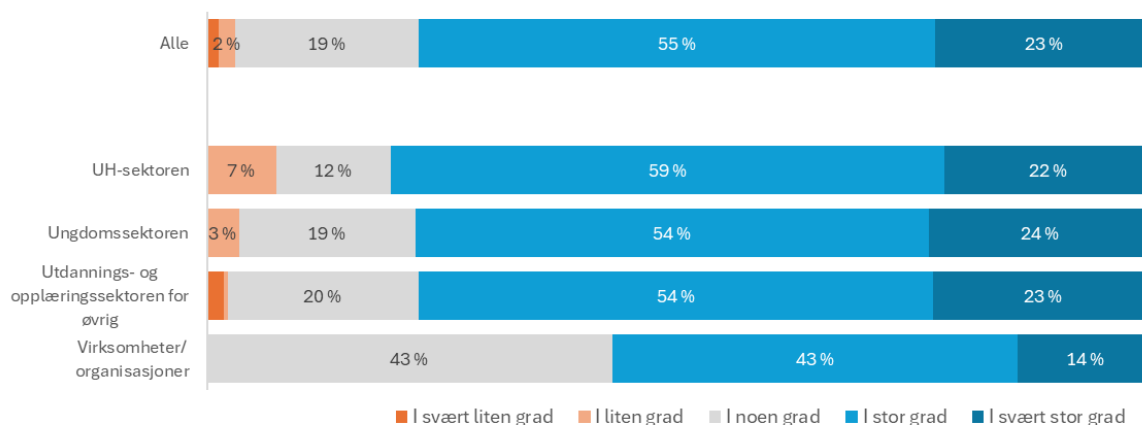

For alle sektorer samlet oppgir 40 prosent at også de som ikke er direkte involvert, har utbytte av deltakelsen i stor eller svært stor grad. Andelen er høyest for ungdomssektoen og den svært sammensatte gruppen av virksomheter og organisasjoner. Lavest andel finner vi i utdannings- og opplæringssektoren for øvrig, hvor 37 prosent har svart i stor eller svært stor grad.

Innreisende mobilitet, det vil si utenlandske ungdommer, studenter, elever, ungdomsarbeidere og ansatte som kommer til Norge og oppholder seg ved norske partnerorganisasjoner over en periode, utgjør et viktig bidrag i etableringen av et internasjonalt læringsmiljø som kan komme alle til gode. Dette gjelder ikke minst i UH-sektoren hvor varigheten på mobilitetene i gjennomsnitt er lengre, og hvor tallet på internasjonale studenter med Erasmus+-stipend er svært høyt. Statistikk fra Database for høyere utdanning (DBH) viser at nesten 80 prosent av utvekslingsstudentene i Norge i 2025 hadde stipend fra Erasmus+. På samme måte bidrar innreisende ansattmobilitet i UH-sektoren til internasjonalisering hjemme, gjennom at undervisere med erfaringer fra andre land kan bidra som gjesteforelesere.

Alle kontaktpersoner som er involvert i aktiviteter som inkluderer innreisende mobilitet, ble derfor spurt i hvor stor grad denne formen for mobilitet bidrar til det samlede utbyttet på individ og institusjonsnivå. Svarene på dette spørsmålet er vist i figur 5.6.

Figur 5.6: i hvor stor grad bidrar innreisende mobilitet til det samlede utbyttet på individ- og institusjonsnivå? Prosent (N=335)

Resultatene bekrefter at innreisende mobilitet er en viktig del av Erasmus+-samarbeidet og den generelle måloppnåelsen, både på individnivå og institusjonsnivå (se mer om utbytte på institusjonsnivå i neste kapittel). Nesten 80 prosent av de spurte som har svart på dette spørsmålet, melder at innreisende mobilitet gir et bidrag til det samlede utbyttet i stor eller svært stor grad. På dette området er det også minimale forskjeller mellom de to delene av utdannings- og opplæringssektoren og ungdomssektoren.

Gjennom intervjuene får vi imidlertid inntrykk av at det nok ligger et uforløst potensiale i de innreisende mobilitetene, og at det hadde vært mulig å få større og bredere utbytte av disse. Det varierer i hvor stor grad aktørene har et bevisst forhold til at internasjonale besøk kan bidra til utbytte. En informant fra UH-sektoren beskriver innreisende studenter som en «underkommunisert ressurs», og peker på at:

Det er for lite bevissthet på det, på et studieprogram eller et emne ... Det å ha et par studenter som har ulike perspektiver. Det er dumt om vi ikke utnytter det i en læringskontekst. Det må vi ha større bevissthet på fremover.

Samtidig så vi også eksempler på aktører som har et svært bevisst forhold til det utbyttet som internasjonale besøkende kan gi til organisasjonen. En akkreditert kommune beskriver det slik:

Og så er det viktig når vi får besøk, at vi bruker dem og tenker at det er ikke bare noe vi gjennomfører. Vi bruker de besøkende til å bygge kompetanse og til å legge det opp sånn at vi får nytte ut av det. At det ikke bare blir jobb, men at vi tenker at dette er nyttige erfaringer å ta med seg. De har innspill på vår praksis, ikke sant?

5.6 Kapitteloppsummering

Funn fra dette kapittelet tyder på at Erasmus+ i stor grad gir de forventede effektene på individnivå. De forventede utbyttene for «learners» inkluderer faglig utbytte og motivasjon, arbeidslivsrelevans og ulike former for personlig utvikling, danning, språk og interkulturell forståelse. I den tidligere forskningen på effektene av deltakelse i Erasmus+ på individnivå fremstår personlig utvikling,

interkulturell læring og verdibygging som det utbyttet som oppnås i aller størst grad. Dette gjelder på tvers av sektorer, utdanningsnivå og type internasjonaliseringsaktiviteter. Vurderingene fra våre respondenter og informanter tyder også på at Erasmus+ i svært stor grad gir slike former for utbytte for ungdom, elever og studenter som deltar i internasjonaliseringsaktiviteter.

Tidligere forskning tyder på at det faglige utbyttet av internasjonaliseringsaktiviteter varierer, både etter type aktivitet, sektor og individuelle kjennetegn. Dette er også inntrykket fra intervjuene og spørreundersøkelsene vi har gjennomført. Samtidig får også denne formen for utbytte gjennomgående gode vurderinger, men litt lavere enn utbytte i form av personlig utvikling.

Den formen for utbytte som får lavest vurdering, er styrking av egne muligheter i arbeids- og samfunnsliv. Vi ser for eksempel at sammenhengen mellom studentmobilitet i høyere utdanning og arbeidsmarkedsutfall er mye studert, men forskningen gir ingen entydige svar på hvorvidt deltakelse i mobilitet har en positiv virkning på studentens resultater på arbeidsmarkedet. Selv om utbytte i form av styrkede muligheter i arbeids- og samfunnsliv fremstår som et område der effektene oppstår i noe mindre grad, skal man ikke se bort ifra at våre respondenter og informanter gjennomgående gir positive vurderinger også her.

For «staff» er de forventede utbyttene faglig/profesjonell utvikling, jobbtilfredshet og motivasjon, ulike former for personlig utvikling, dannelses, språk og interkulturell forståelse. Det foreligger færre tidligere studier av utbytte for «staff» enn for «learners», men den forskningen som foreligger, tyder på at bygging og styrking av internasjonale nettverk er et særlig viktig utbytte for «staff» som deltar i Erasmus+, sammen med økt jobbtilfredshet og motivasjon. Dette er hovedinntrykket også fra vår datainnsamling. Språkferdigheter og styrking av egne muligheter på arbeidsmarkedet får klart lavest vurderinger.

Internasjonalisering hjemme handler om en forventning om at mobilitet og deltakelse i samarbeidsprosjekter skal bidra til å skape et internasjonalt læringsmiljø som kommer flere enn de som er direkte involvert i aktivitetene til gode. Innreisende studentmobilitet er en viktig bidragsyter til dette, og svært mange av de internasjonale studentene i Norge har stipend fra Erasmus+. Våre respondenter gir ganske positive vurderinger av utbyttet deltakelsen i Erasmus+ har for de som ikke er direkte involvert i aktivitetene og opplever at innreisende mobilitet bidrar til å oppnå et godt utbytte. Samtidig tyder funn fra intervjuene vi har gjennomført på, at det nok ligger et uforløst potensial i de innreisende mobilitetene, og at man kunne ha oppnådd internasjonalisering hjemme i større grad enn i dag.

Kapittel 6: Utbytte og måloppnåelse på institusjonsnivå

I dette kapitlet retter vi oppmerksomheten mot institusjonsnivået og ser på utbyttet som de ulike utdanningsinstitusjonene, organisasjonene og virksomhetene har av å delta i Erasmus+. Strategisk bruk av programmet er blitt fremholdt som en viktig forutsetning for at utdanningsinstitusjoner og andre aktører skal oppnå gode resultater på institusjonsnivå. Derfor tar vi først for oss lederes vurderinger av hvorvidt Erasmus+ blir brukt strategisk ved deres institusjon eller organisasjon. Vi ser også på hvordan ledere og prosjektdeltakere vurderer institusjonens utbytte av deltakelsen.

6.1 Hvilke mål skal programmet realisere?

Selv om det er individer som deltar, er stort sett alle Erasmus+-aktiviteter basert på samarbeid mellom institusjoner (utdanningsinstitusjoner, organisasjoner, virksomheter og myndighetsorgan).⁶⁵

Aktivitetene skal derfor ikke bare gi utbytte og realisere mål for individene som får muligheten til å delta, men også for institusjonene som disse individene på ulike måter er tilknyttet.

Det er en forventning om at deltakelsen i Erasmus+-finansierte aktiviteter skal bidra til en rekke effekter på institusjonsnivå. Disse effektene oppstår dels som en følge av endringer hos de individene som deltar i aktivitetene, for eksempel at økt kompetanse og motivasjon hos ansatte som deltar, fører til økt utdanningskvalitet eller kvalitet i ungdomsarbeid. Men det handler også om mer direkte effekter av de aktivitetene institusjonene deltar i, som for eksempel opprettelsen av et nytt utdanningstilbud.

Som vist i resultatkjeden (jf. figur 2.1) er de forventede effektene på institusjonsnivå:

- ◆ *Utdanningskvalitet*
 - Nye/forbedrede undervisningsmetoder og -tilbud
 - Nettverk og tilgang til kompetanse
 - Økt arbeidslivsrelevans
 - Kobling mot forskning
 - «Internasjonalisering hjemme»
 - Mer motiverte ansatte
- ◆ *Kvalitet i andre sektorer (ungdomsarbeid og idrett)*
- ◆ *Omdømme og synlighet*

6.2 Hva viser foreliggende kunnskap?

Det er viktig å ta høyde for at gode resultater og høyt utbytte på individnivå ikke nødvendigvis er en garanti for gode resultater og høy måloppnåelse på institusjonsnivå. Flere studier (Dahle et al., 2021; Ryssevik et al., 2023b) har vist at Erasmus+-aktiviteter og prosjekter noen ganger lever et relativt

⁶⁵ Unntaket er et par av aktivitetene i ungdomsdelen av programmet

isolert liv innenfor en mindre del av en organisasjon, for eksempel en skole, og at aktivitetene og prosjektene derfor i begrenset grad påvirker hvordan organisasjonen som helhet utfører oppgavene sine. Slike ildsjelsdrevne prosjekter kan være mangelfullt forankret i organisasjonens ledelse og relativt frakoblet de strategiske målene som organisasjonen ellers arbeider for å realisere, men oppnår gjerne gode resultater for individene som deltar. Måloppnåelsen på institusjonsnivå kan altså være begrenset, selv om den er høy på individnivå. For eksempel vil lærere som deltar på ansattmobilitet gjennom Erasmus+, kunne ha et betydelig faglig og pedagogisk utbytte av å møte kollegaer fra andre land i Europa, uten at den tilegnede kunnskapen får konsekvenser for den pedagogiske praksisen og undervisningskvaliteten ved egen skole. Dette illustrerer at mekanismer og rutiner for formidling og deling er viktig for at kunnskap og erfaringer fra de som er direkte involvert, også skal gi endring på institusjonsnivå.

Mens det foreligger mye kunnskap og forskning om utbytte og måloppnåelse på individnivå, er kunnskapsgrunnlaget tynnere og mer usikkert når det gjelder institusjonsnivået. Det skyldes blant annet at målene ligger lenger ute i resultatkjeden (jf. figur 2.1), og at de derfor tar lenger tid å realisere. Det er også mer utfordrende å avgjøre om positive resultater i tråd med målene for Erasmus+ skyldes deltakelsen i programmet eller andre faktorer som påvirker institusjonenes arbeid.

En del studier omtaler likevel resultater på institusjonsnivå, og i det følgende oppsummerer vi hva disse viser.

Sammenhenger mellom aktivitetstyper og utbytte

Et hovedinntrykk fra kunnskapsoppsummeringen er at det er en sammenheng mellom type tiltak og utbytte for institusjonen. Jo større, mer ambisiøse og sammensatte Erasmus+ tiltakene er, jo større muligheter for institusjonelt utbytte.

En gjennomgang av norske erfaringer med deltakelse i *Europeiske universiteter* tyder på at deltakelsen kan ha stor betydning for institusjonene som deltar. Noen hovedfunn er at det bidrar til en mer systematisk og helhetlig tilnærming til internasjonalisering, tydeligere strategisk bruk av internasjonalisering for kvalitetsutvikling, mer tverrfaglighet og mer uttesting av nye undervisningsopplegg (Wiborg, 2023).

Studien av norsk deltakelse i sentraliserte tiltak i Erasmus+ tyder på at også disse tiltakene gir positive gevinster for institusjonene som deltar, særlig når den norske institusjonen er koordinator for samarbeidet (Nordhagen et al. 2024).

Også tiltak som samarbeidspartnerskap og skoleutvekslingspartnerskap gir gode muligheter for gevinster på institusjonsnivå. Flere studier tyder imidlertid på at det varierer hvor godt prosjektene lykkes med å spre resultatene og erfaringene utover i organisasjonen. Når prosjekter ikke lykkes med dette, skyldes det ofte at strategier og plattformer for erfarings- og kunnskapsdeling på institusjonsnivå ikke er godt nok utviklet utenfor prosjektgruppen (Dahle et al. 2021; Ryssevik et al. 2023b).

En rekke studier tyder på at *mobilitet* i mindre grad gir gevinster på institusjonsnivå (Dahle, Bråstein og Ryssevik, 2019; Ryssevik, Jones, Dahle, Misje og Skyberg 2023). Samtidig peker studiene på at en mer strategisk tilnærming kunne gitt flere enn de som deltar, utbytte av mobilitetene.

Mange ansatte som har vært på mobilitetsopphold, melder om økt motivasjon og en ny giv, og at de har med seg ny kunnskap, nye perspektiver og nye undervisningsmetoder hjem. Dermed kan ansattmobilitet ha en positiv effekt på den enkelte undervisers opplæringsaktiviteter og slik komme elever eller studenter til gode. Skal hele institusjonen få utbytte av slike ansattmobiliteter, er man imidlertid avhengig av en systematisk tilnærming til erfaringsdeling i kollegiet, og at eventuelle nye undervisningsmetoder e.l. diskuteres i profesjonsfellesskapet. Det er lite som tyder på at en slik systematisk tilnærming til ansattmobilitet er særlig utbredt. For eksempel fant Dahle et al. (2019) at det, med et par unntak, var lite som tydet på at mobilitetsprosjekter bidrar til skoleutvikling og kvalitetsutvikling, som er et av målene med VET mobilitet.

Tilsvarende er det lite som tyder på at institusjonene har en systematisk tilnærming til hvordan de kan utnytte potensialet i utgående og innreisende studentmobilitet. For eksempel viser en ny studie av innkommende studenter innenfor høyere utdanning i Norge at kun et fåtall opplever at de blir behandlet som viktige ressurser i institusjonenes kvalitetsutviklingsarbeid (Jones og Høgestøl, 2025).

Typer utbytte

Utvidete internasjonale nettverk blir særlig trukket fram som en viktig gevinst på institusjonsnivå. Det er denne formen for utbytte som får høyest skår i mange studier av utbytte for de deltagende organisasjonene (Dahle et al. 2021; Ryssevik et al., 2023b; Nordhagen et al., 2024; Jones et al., 2026). Tilgang til nettverk av kvalitetssikrede europeiske partnere er av stor betydning for å lykkes med internasjonalt samarbeid, særlig i sektorer med færre muligheter, som i ungdomssektoren og på de lavere nivåene av utdanningssystemet (Ryssevik et al., 2023b). Innenfor utdanningsfeltet gir prosjektene muligheter for samarbeid med ledende fagmiljøer som kan styrke fagfeltet ved egen institusjon (Jones et al., 2026).

Et annet sentralt utbytte på institusjonsnivå er *forbedret synlighet og omdømme*. Dette er blitt fremholdt som en viktig bieffekt av det internasjonale arbeidet i flere norske studier innenfor skolesektoren, VET og høyere utdanning. Blant annet opplever institusjoner som har fått tildelt sentraliserte tiltak, at det gir økt status og synlighet (Nordhagen et al., 2024). Innenfor skole og VET forteller informanter om at Erasmus+-prosjekter bidrar til at skolene får et godt omdømme, både blant elever, foreldre og i nærmiljøet (Dahle et al., 2021). Flere skoler med fag- og yrkesopplæring oppgir også at mobilitetsprosjekter har gitt en større stjerne blant opplæringsbedrifter, fordi det lokale arbeidslivet anser skolene som mer relevante partnere i et arbeidsmarked som blir mer og mer internasjonalt (Dahle et al., 2019). En pågående studie av effekter av elev- og lærlingemobilitet finner også at noen lærebedrifter ser det som et konkurransefortrinn å kunne gi sine lærlinger mulighet til å reise på mobilitetsopphold (Jones, Haukanes og Rønning, 2026).

Foreliggende studier tyder også på at Erasmus+ bidrar til kvalitetsutvikling på flere måter. På utdanningsfeltet er det mange eksempler på hvordan KA2-aktiviteter har bidratt til *bruk og utvikling av nye undervisningsmetoder, læringsressurser, emner og utdanningsprogram* (Ryssevik, 2023, Wiborg, 2023). Studien av bruk av Erasmus+ til utvikling av utdanningstilbud (Jones et al., 2026) finner at det er svært vanlig å utvikle ulike former for utdanningstilbud gjennom Erasmus+-finansierte prosjekter. Funn fra undersøkelsen tyder også på at utdanningstilbudene ofte videreføres etter endt prosjektperiode. Dermed bidrar utviklingsarbeidet til et varig utbytte på institusjonsnivå, også utover prosjektperioden. Videre illustrerer denne studien at Erasmus+ gir en betydelig merverdi for internasjonalt kunnskapssamarbeid, oppsummert i følgende sitat:

Til sammen viser funnene at merverdien ikke bare ligger i de konkrete utdanningstilbudene som utvikles, men i strukturen og rammene Erasmus+ etablerer: finansiering som muliggjør aktivitet, krav som driver kvalitet, nettverk som åpner nye muligheter, og internasjonal erfaring som kommer både studenter og ansatte til gode (Jones et al., 2026, s. 53).

Erasmus+-strategien vektlegger viktigheten av å se ulike internasjonale tiltak og virkemidler for kunnskapssamarbeid i sammenheng. Dette kan blant annet handle om å utvikle forskningsbaserte utdanningstilbud av høy kvalitet (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 20). *Koblinger til forskning* er imidlertid lite omtalt i eksisterende studier av utbytte på institusjonsnivå. Funn fra studien av bruk av Erasmus+ til utvikling av utdanningstilbud (Jones et al., 2026) tyder på at slike koblinger forekommer i relativt liten utstrekning. Der utviklingsarbeidet har en kobling til institusjonens deltakelse i forskningssamarbeid, handler det gjerne om å utvikle utdanningstilbud sammen med partnere man også forsker sammen med. På den andre siden finner en studie av ansattmobilitet i UH-sektoren at slike mobiliteter i noen grad også benyttes til å *sondere muligheter* for samarbeid rundt forskning (Ryssevik et al., 2023a).

Det er flere studier som tyder på at Erasmus+-prosjekter *bidrar til å styrke fagmiljøet ved institusjonen* som deltar, gjennom økt kompetanse. Studien av sentraliserte tiltak viser at mange prosjekter opplever Erasmus+ som en mulighet til å samarbeide med ledende internasjonale fagmiljøer, og på den måten videreutvikle feltet ved egen institusjon. De opplevde at det internasjonale samarbeidet i prosjektene bidrar til viktig læring og stimulerer til nytenkning omkring egen praksis (Nordhagen et al. 2024). En norsk studie av VET-mobilitet gir også eksempler på mobilitetsprosjekter hvor destinasjonene bevisst er valgt for å få tilført kompetanse eller til å bygge relasjoner til bedrifter som det finnes få av, både i skolens nærområde og i Norge (Dahle, Bråstein og Ryssevik, 2019, s. 45).

Mer arbeidslivsrelevans i utdanningene er et viktig politisk mål innenfor norsk kompetansepolitikk (Meld. St. 16 (2020-21) og regnes som en sentral dimensjon ved kvalitet i utdanningene. En god del av tiltakene i KA2 innebærer samarbeid med lokalt arbeidsliv, og det finnes mange eksempler på at aktiv involvering av arbeidslivspartnere er viktig for både aktivitetene og resultatene av prosjektet (Nordhagen et al., 2024; Jones et al., 2026). En studie av sentraliserte tiltak viste at utdanningsinstitusjonene opplevde at *samarbeidet med arbeidslivet bidrar til å gjøre utdanningene mer relevante*, at de i større grad blir påkoblet og klarer å følge den raske utviklingen som ofte skjer i arbeidslivet. Arbeidslivsaktørene fremhevet særlig økt tilgang til kompetanseheving, og den påfølgende økte kompetansen, som viktig for dem (Nordhagen et al. 2024).

Undersøkelsen av bruk og nytte av Erasmus+ til utvikling av utdanningstilbud i UH-sektoren fant at mange av prosjektene involverer arbeidslivsaktører i utvikling av tilbudene (Jones et al., 2026). Samtidig har flere studier vist at det kan være utfordrende å samordne ulike aktørers forventninger til denne typen samarbeid, og at det ikke alltid er like lett å få aktører fra arbeidslivet til å prioritere samarbeidet i tilstrekkelig grad (se for eksempel Nordhagen et al., 2024, s. 49ff).

6.3 Bruk av Erasmus+ til å nå strategiske mål

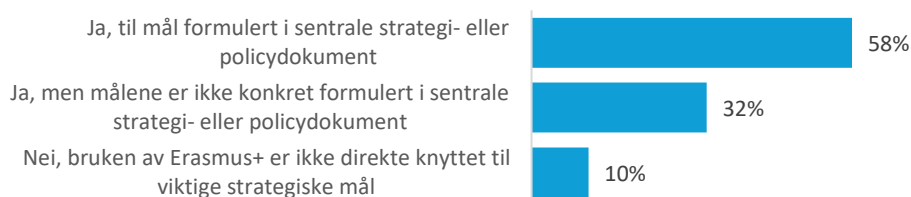
Det blir ofte framholdt at utbytte og måloppnåelse på institusjonsnivå forutsetter at internasjonaliseringsarbeidet er forankret i institusjonens ledelse, og at aktiviteter og prosjekter velges med tanke på realisering av strategiske mål som er viktige for institusjonen. Dette gjør det enklere å prioritere og gi tilstrekkelig synlighet til arbeidet. Det kan også gjøre det enklere å etablere de mekanismene som er nødvendige for å sikre at resultatene som oppnås, gir endringer på institusjonsnivå. Dette kan for eksempel være snakk om rutiner og mekanismer for erfaringsdeling.

Strategisk bruk av Erasmus+ har derfor fått økt oppmerksomhet over tid, og flere av de nye tiltakene og mekanismene i programmet har hatt som mål å sikre langsiktighet og god forankring i de deltakende organisasjonenes ledelse. Det fremste eksempelet er de europeiske universitetsalliansene, som har ambisjon om å fungere som en overbygning over ulike prosjekt og aktiviteter som institusjonene deltar i, og slik forankre UH-institusjonenes Erasmus+ arbeid på institusjonsnivå.

Akkrediteringsordningen har til en viss grad også fungert på denne måten. Når kommuner og fylkeskommuner, i sin rolle som skoleeier, kan akkrediteres som et konsortium, åpnes det muligheter for å skape større langsiktighet og retning på internasjonaliseringsarbeidet i skolene. Akkreditering er også tilgjengelig for organisasjoner og administrative enheter på ungdomsfeltet, men det er foreløpig få slike aktører som har søkt om og fått innvilget akkrediteringsstatus (se kapittel 4).

I spørreundersøkelsen til ledere ba vi dem om å oppgi hvorvidt de bruker Erasmus+ til å nå strategiske mål for den organisasjonen eller virksomheten de representerer. Som vist i figur 6.1, svarer nitti prosent av lederne ja på dette spørsmålet. Nesten 60 prosent bruker programmet til å realisere strategisk mål som er nedfelt i sentrale strategidokument, mens vel 30 prosent sier at dette gjelder viktige mål som ikke er skriftliggjort på denne måten.

Figur 6.1: Bruker dere Erasmus+ til å nå viktige strategiske mål for din enhet? (prosent, N = 262)

Sammenligninger av ulike typer aktører⁶⁶ (data ikke vist), viser at det generelt er små variasjoner mellom sektorene når det gjelder strategisk bruk. Vi merker oss likevel at det blant ledere i UH-sektoren er en høyere andel respondenter som svarer at Erasmus+ brukes til å nå mål som er formulert i sentrale strategi- eller policydokumenter – hele 73 prosent. Trolig kan dette ses i sammenheng med at egne strategidokumenter og målsettinger for internasjonalisering er særlig utbredt i UH-sektoren.

⁶⁶ Grunnskole/barnehage, videregående skole, voksenopplæring, fagskole, UH-institusjoner, kommuner/fylkeskommuner og organisasjoner/virksomheter

Hvilke strategiske mål ønsker man å nå?

Respondentene som svarte ja på spørsmålet om strategisk bruk, ble også bedt om å skrive inntil fem ord eller korte fraser som *beskriver målene de bruker Erasmus+ til å realisere*. Basert på disse tekstsvarene har vi klassifisert lederne i fem ulike grupper, med utgangspunkt i hvilke overordnede strategiske mål de ønsker å nå ved å delta i Erasmus+.⁶⁷

Tabell 6.1: Klassifisering av ulike former for strategisk bruk (N = 209)

Profilnavn (% av utvalget)	Dominerende tema (% av gruppen)	Karakteristikk
Demokrati- og samfunnsorienterte (24%)	Internasjonalisering (45%) Demokrati/medborgerskap (41%) Språk (27%)	Ser Erasmus+ i et bredt samfunnsperspektiv. Demokrati, medborgerskap og bærekraft er viktige mål – Erasmus+ brukes til å forme aktive, engasjerte borgere.
Faglig-pedagogiske utviklere (22%)	Kompetanseheving og faglig utvikling (100%) Kulturforståelse (34%) Inkludering (30%)	Opptatt av å styrke undervisningskvalitet og faglig praksis. Erasmus+ er et verktøy for profesjonell utvikling av lærere og pedagogisk personale.
Inkluderings- og mangfoldsfokuserte (21%)	Inkludering og mangfold (100%) Demokrati (43%) Samarbeid (20%)	Inkludering og representasjon er kjerneoppdraget. Erasmus+ brukes til å nå marginaliserte grupper og skape mer rettferdige lærings- og deltakelsesarenaer.
Internasjonale kompetansebyggere (16%)	Internasjonalisering (100%) Kompetanseheving (85%) Samarbeid (74%)	Fokuserer på å bygge institusjonelle nettverk og faglig kompetanse internasjonalt. Internasjonalisering er et mål i seg selv, koblet tett til organisasjonsutvikling.
Mobilitetsorienterte (16%)	Mobilitet (97%) Internasjonalisering (64%) Samarbeid (55%)	Bruker Erasmus+ primært for å sende og ta imot elever, studenter og ansatte. Mobilitet er selve kjernen – internasjonalisering skjer gjennom menneskeutveksling.

Som vist i tabell 6.1, er de fem ulike typene av strategisk bruk ganske jevnt fordelt i utvalget. Andelen i hver kategori varierer fra 24 til 16 prosent. Alle disse typene av motivasjoner må altså kunne sies å være relativt vanlige.

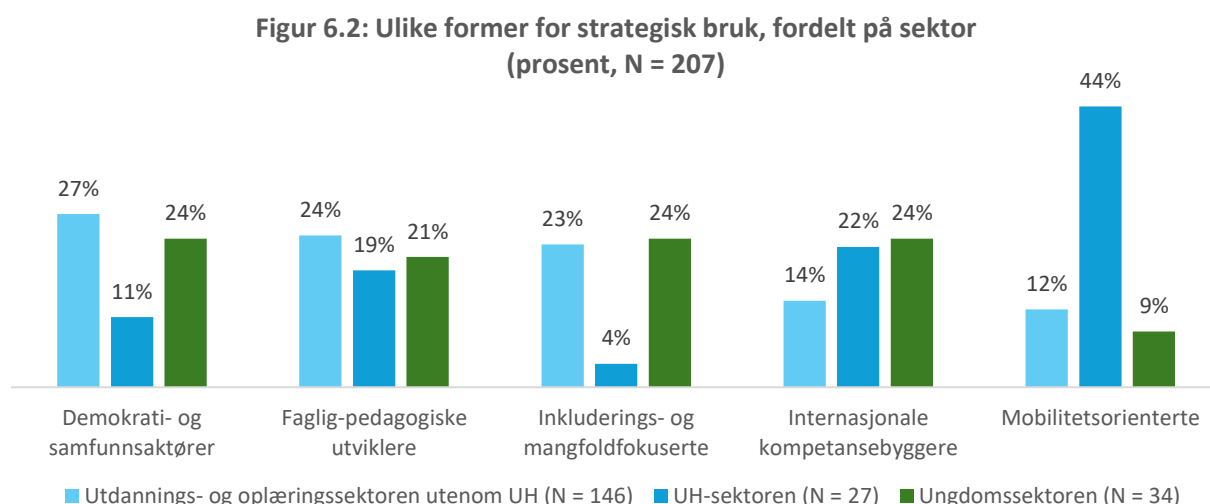
Den største gruppen er den som har fått navnet *demokrati- og samfunnsorientert*. I svarene fra disse aktørene blir Erasmus+ sett i et bredt samfunnsperspektiv, og de vektlegger at programmet bidrar til å nå målsettinger knyttet til demokrati og medborgerskap. Den nest største gruppen, *faglig-pedagogiske utviklere*, bruker Erasmus+ til å styrke den faglige praksisen i organisasjonen og for faglig utvikling av de ansatte. Videre finner vi de *inkluderings- og mangfoldsfokuserte*, som ser Erasmus+

⁶⁷ Tekstanalysen er gjennomført med AI-modellen Claude, men med manuelle instruksjoner og grundig kvalitetssikring fra forfatter.

som et verktøy i arbeidet med inkludering, mangfold og representasjon. Gruppen av *internasjonale kompetansebyggere* er primært opptatt av den kunnskaps- og kompetansebyggingen som blir muliggjort gjennom de internasjonale partnerskapene og ser internasjonalisering som et mål i seg selv. Til sist finner vi gruppen av *mobilitetsorienterte*, som særlig bruker Erasmus+ til å gi sine ansatte og «learners» internasjonal erfaring gjennom utenlandsopphold.

Sektorvariasjoner

Figur 6.2 viser hvordan de ulike formene for strategisk orientering er fordelt mellom de ulike sektorene.⁶⁸ Vi ser at aktørene i utdannings- og opplæringssektoren utenom UH og i ungdomssektoren har relativt like vurderinger av hvilke strategiske mål programmet gir muligheter for å realisere. De er også rimelig jevnt fordelt ut over de ulike gruppene. Aktørene i UH-sektoren skiller seg betydelig fra dette mønsteret. I underkant av halvparten av respondentene er klassifisert som mobilitetsorienterte. Vi merker oss også at det er svært få respondenter fra UH-sektoren som er klassifisert som integrerings- og mangfoldsfokuserte, og som demokrati- og samfunnsaktører, dvs. de mest verdibaserte av de fem strategigruppene.

6.4 Vurderinger av utbytte på institusjonsnivå

Funnene over indikerer at aktørene i stor grad bruker Erasmus+ til å realisere strategiske mål, og at de også har klare oppfatninger av hva slags mål dette gjelder. Potensialet for å oppnå resultater på institusjonsnivå synes altså å være til stede.

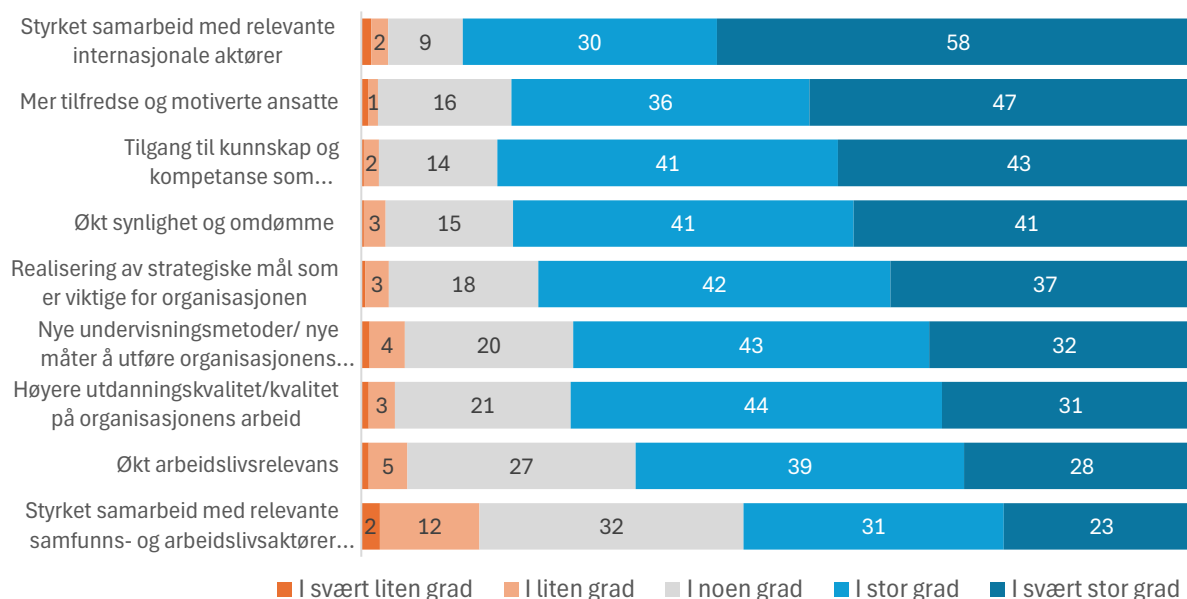
I spørreundersøkelsene vi har gjennomført, ble respondentene bedt om å gi vurderinger av utbyttet av deltakelsen i Erasmus+ for sin egen organisasjon. Vi ser først på vurderingene fra prosjektlederne, deretter fra organisasjonenes ledelse. Mens prosjektlederne har best innsikt i effektene av de konkrete prosjektene de har hatt ansvaret for, er ledernivået trolig bedre posisjonert for å kunne si noe om de samlede effektene av aktivitetene institusjonen er involvert i.

⁶⁸ På grunn av få svar er gruppen av organisasjoner/virksomheter ikke inkludert i analysen.

Prosjektledernes vurderinger

Formene for utbytte som prosjektlederne ble bedt om å ta stilling til, er basert på viktige målsettinger for Erasmus+, kombinert med resultater fra tidligere studier av disse forholdene. Selve spørsmålsformuleringene er delvis tilpasset kjennetegn ved de ulike organisasjonstypene.⁶⁹ Merk at mellom 1,1 og 7,7 prosent har valgt å svare «ikke relevant» på de enkelte formene for utbytte. Disse er holdt utenfor i resultatene som presenteres i figur 6.3.

Figur 6.3: I hvor stor grad gir deltakelsen i Erasmus+ følgende former for utbytte for organisasjonen/virksomheten/institusjonen? Prosent (N=434-608)

Vurderingene av utbytte for institusjonene er gjennomgående svært gode. Mellom 50 og 90 prosent oppgir at de ulike formene for utbytte er oppnådd i stor eller svært stor grad.

Høyest rangert blant de ulike formene for utbytte er *styrket samarbeid med relevante internasjonale aktører*. Dette er i samsvar med en rekke tidligere undersøkelser, jf. kapittel 6.2. Disse perspektivene kom også til uttrykk i intervjuene. En representant for en organisasjon på ungdomsfeltet forteller for eksempel at midler fra Erasmus+ gir mulighet til å «*lære av vår søsterorganisasjon, hvordan de jobber i et lignende politisk klima*», mens en informant fra UH-sektoren fremholder at Erasmus+ «*bidrar sterkt til [å bygge] nettverk*».

Tilsvarende ser vi at *jobbtilfredshet og motivasjon* vurderes svært høyt. Motivasjonen som de ansatte får av å delta i internasjonalt samarbeid, blir med andre ord vurdert som en styrke også for organisasjonen de jobber i.

Tilgang på kunnskap og kompetanse som komplementerer vår egen, vurderes også svært høyt av de spurte. Dette er i tråd med grunntanken i Erasmus+ og er også høyt prioritert i regjeringens Erasmus+

⁶⁹ Merk følgende forskjeller i spørsmålsformuleringer mellom de enkelte målgruppene: Spørsmålet om *arbeidslivsrelevans* er bare stilt til respondenter i utdannings- og opplæringssektoren. Spørsmålet om nye undervisningsmetoder etc. hadde formuleringen *nye undervisningsmetoder/undervisningstilbud* i utdannings- og opplæringssektoren og *nye måter å utføre organisasjonens arbeid på* i de andre sektorene. Spørsmålet om *høyere utdanningskvalitet* benyttet formuleringen *høyere kvalitet på det arbeidet organisasjonen utfører* utenfor utdannings- og opplæringssektoren.

strategi. Gjennom samarbeidet med europeiske aktører som er opptatt av de samme utfordringene som de norske, skal de deltakende organisasjonene få tilgang til en videre kunnskapsbase som komplementerer deres egen. Dette er selvsagt mest relevant for samarbeidsprosjekter (KA2) hvor aktørene møtes for å diskutere og løse felles utfordringer. Men også mobiliteter blir benyttet som et redskap for tilgang til ny kompetanse, først og fremst når det gjelder mobilitet av ansatte. Tilgang til gjestelærere i norske skoler eller UH-institusjoner kan være et eksempel på det.

Omtrent like viktig som tilgangen på kompetanse, er økningen i *synlighet og omdømme*. I intervjuene er flere av informantene, særlig fra utdannings- og opplæringssektoren, også opptatt av at deltakelsen i Erasmus+ kan gjøre deres institusjon mer konkurransedyktig. Dette kan for eksempel dreie seg om at det blir lettere å rekruttere og beholde kompetanse i en kommune, eller at videregående skoler som tilbyr muligheter for internasjonal erfaring, stiller sterkere i konkurransen om søkere.

Det neste punktet på listen, *realisering av strategiske mål som er viktig for organisasjonen*, får også gode vurderinger. Formuleringen sier ikke noe om hvilke strategiske mål organisasjonen får realisert gjennom Erasmus+-arbeidet, bare at aktivitetene faktisk bidrar til at målene blir nådd.

Funn fra intervjuene kan bidra til å utdype og nyansere dette. På den ene siden fremhever flere informanter at finansieringen fra Erasmus+ har stor betydning for at institusjonene skal kunne nå sentrale målsettinger. Det gjelder både mer generelle målsettinger, som at alle studenter/elever skal få internasjonale erfaringer som en del av sin utdanning, men også helt konkrete måltall, for eksempel for antall mobiliteter.

På den andre siden vektlegger flere informanter at arbeidet med å sikre strategisk bruk av Erasmus+, tar tid. Fortsatt er det en god del ildsjelsdrevne aktiviteter uten strategisk forankring, og det varierer i hvor stor grad institusjonenes ledelse arbeider aktivt for at prosjektene skal bidra til å nå institusjonelle mål, for eksempel gjennom å etablere mekanismer for spredning av resultater. Samtidig er vårt inntrykk fra intervjuene at innføringen av akkrediteringsordningen og universitetsalliansene har bidratt til at bevisstheten rundt strategisk bruk av Erasmus+ har blitt høyere over tid. Økt langsiktighet og dermed mer forutsigbarhet er mekanismer som kan bidra til dette.

De to formene for utbytte som for aktører i utdannings- og opplæringssektoren er direkte knyttet til sektorens hovedoppdrag, undervisning, får også gode vurderinger. Den første av disse handler om *nye undervisningsmetoder og undervisningstilbud*, den andre om *høyere utdanningskvalitet* mer generelt. Et sentralt inntrykk fra intervjuene er at utvikling av utdanningstilbud i samarbeid med internasjonale partnere bidrar til kvalitet. Flere trekker også frem at utvikling av utdanningstilbud i samarbeid med internasjonale partnere trolig ikke ville ha funnet sted uten prosjektmidler fra Erasmus+, fordi det er få andre finansieringskilder som legger til rette for slikt arbeid.

For aktører utenfor utdannings- og opplæringssektoren (ungdom og idrett) var de to formene for utbytte beskrevet som henholdsvis *nye måter å utføre organisasjonens arbeid på* og *høyere kvalitet på organisasjonens arbeid*. Inntrykket fra intervjuene er at det varierer mye hvorvidt de Erasmus+-finansierte aktivitetene bidrar til endringer i organisasjonenes arbeid. I intervjuene ble det beskrevet at enkelte ungdomsorganisasjoner blir «superbrukere» som har Erasmus+ som en integrert del av arbeidet sitt, mens andre har liten grad av overføring fra Erasmus+-aktivitetene til organisasjonens daglige virke.

De to formene for utbytte som rangeres nederst i figur 6.3, er begge knyttet til relasjoner til arbeids- og samfunnsliv. Den første, *økt arbeidslivsrelevans*, ble bare stilt til aktører fra utdannings- og

opplæringssektoren. Den andre, styrket samarbeid, ble stilt til alle, men med noe ulik formulering. For aktører i utdannings- og opplæringssektoren handler det om styrket samarbeid med *relevante samfunns- og arbeidslivsaktører i Norge*, for aktører fra de andre sektorene, om *aktører i Norge som er relevante for organisasjonen/virksomheten*.

At både økt samarbeid og økt arbeidslivsrelevans kommer nederst på listen i kontaktpersonenes vurderinger av utbytte på institusjonsnivå, skyldes nok både at dette kanskje ikke oppleves som relevant for alle, at mange prosjekter ikke har samarbeidspartnere fra arbeids- eller samfunnsliv, samt at denne typen samarbeid i grenseflaten mellom utdanning og arbeidsliv ikke alltid er så lette å få til å fungere. Intervjuene ga heller ikke inntrykk av at dette er en form for utbytte som våre informanter la særlig stor vekt på. Men selv om samarbeid med aktører fra arbeids- og samfunnsliv kommer nederst i rangeringen av typer utbytte, må man ikke se bort fra at rundt halvparten av de spurte opplever at Erasmus+-aktivitetene oppnår dette i stor eller svært stor grad.

Kvalitetsendring på institusjonsnivå

I arbeidet med evalueringen har vi også testet om det er mulig å avdekke systematiske kvalitetsendringer som et resultat av utdanningsinstitusjonenes deltakelse i Erasmus+. Vi har testet dette for norske grunnskoler, og med Utdanningsdirektoratets skolebidragsindikatorer som kvalitetsmål.⁷⁰ Dette er et mål på utdanningskvalitet hvor det er kontrollert for variasjoner i elevenes tidligere elevprestasjoner. I tillegg kontrolleres det for foreldrebakgrunn (utdanningsnivå, husholdningsinntekt og elevenes innvandringsbakgrunn). Det betyr at skolebidragsindikatoren er et mål som rendyrker skolens eget bidrag til elevenes læringsutbytte. Uavhengig variabel er binær og måler ganske enkelt om skolen har deltatt i Erasmus+ i inneværende programperiode eller ikke.

Analysene er vanskeliggjort av at skolebidragsindikatorene, av anonymitetshensyn, bare er oppgitt på kommunenivå i mindre kommuner. Dette reduserer tallet på skoler som er med i beregningene.

Analysene viser forskjeller i skolebidrag i tråd med antagelsen om at deltagelse i Erasmus+ bidrar til høyere utdanningskvalitet, men forskjellene er ikke signifikante på 5-prosentsnivå. Vi kan derfor ikke med utgangspunkt i disse analysene med rimelig sikkerhet si at det finnes en slik effekt. Det kan likevel hevdes at i analyser som dette, som er gjennomført på populasjonsnivå, er kravene til signifikans mindre relevante.

Der er flere svakheter ved denne enkle analysen som vi ikke har hatt muligheter til å ta høyde for innenfor rammen av dette prosjektet. Det er blant annet rimelig å forvente at det vil være en tidsforsinkelse mellom deltagelse i programmet og observert endring i skolebidrag. Vi har heller ikke kontrollert for andre variabler ut over den kontrollen som er gjort i utviklingen av selve skolebidragsbegrepet. Dette er derfor en sammenheng som burde vært undersøkt videre.

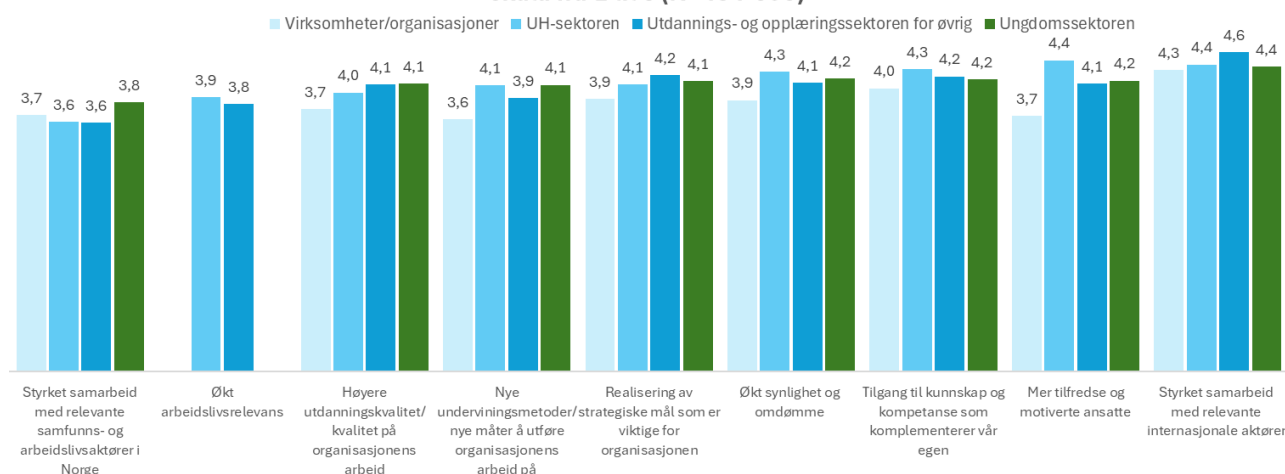
⁷⁰ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/skolebidragsindikatorer-for-grunnskolen/hva-er-skolebidragsindikatorer-for-grunnskolen/>

Sektorvariasjoner

I figur 6.4, er resultatene i figur 6.3 brutt ned på grupper. Som i kapittel 5, skiller vi mellom UH-sektoren, utdannings- og opplæringssektoren for øvrig, ungdomssektoren og andre. Det siste er en samlekategori av respondenter bestående av virksomheter og organisasjoner som har aktiviteter knyttet til ulike deler av Erasmus+, blant annet idrett. Figuren viser gjennomsnittsverdien på den 5-punkts vurderingsskalaen.

Bortsett fra den sammensatte gruppen av virksomheter og organisasjoner, er forskjellene mellom sektorene forholdsvis små. Ungdomssektoren avviker lite fra de to delene av utdannings- og opplæringssektoren bortsett fra når det gjelder samarbeid med andre aktører i Norge. Når det gjelder de ulike delene av utdannings- og opplæringssektoren, er den viktigste forskjellen at aktørene i UH-sektoren er mer opptatt av den betydningen Erasmus+-deltakelsen har for jobbtilfredshet og motivasjon. Det er vanskelig å si hva som er årsaken til dette. En mulig forklaring er at ansattmobilitet og prosjektsamarbeid i UH-sektoren i betydelig grad er rettet mot de ansattes egne interessefelt. I de lavere delene av utdanningssystemer er lærernes involvering i større grad en forutsetning for elevenes mobiliteter og deltakelse og gir kanskje ikke den samme personlige motivasjonen.

Figur 6.4: Vurdering av ulike former for utbytte på institusjonsnivå per sektor, gj.snitt på skala fra 1 til 5 (N=434-606)

Ledernes vurderinger

I spørreundersøkelsen til lederne er spørsmålet om institusjonelt utbytte målt kvalitativt. Her ba vi respondentene om å bruke inntil fem ord eller korte fraser til å beskrive utbyttet som deres enhet har av å delta i Erasmus+. Det kom svar fra 238 av de 267 respondentene som svarte på undersøkelsen. Disse oppga til sammen 966 svar.

Ved bruk av tekstanalyse⁷¹ er svarene kategorisert i ti ulike former for utbytte. Resultatet er vist i tabell 6.2. Hovedinntrykket er at utbyttene som trekkes fram, i stor grad sammenfaller med funn fra tidligere forskning (jf. kapittel 6.2), og også med vurderingene som er gitt av prosjektlederne over.

⁷¹ Også denne tekstanalysen er gjennomført med AI-modellen Claude, men med manuelle instruksjoner og kvalitetssikring fra forfatter.

Tabell 6.2: Klassifisering av utbytte på institusjonsnivå (prosent, N = 966)

Tema	Antall svar (%)	Eksempler på svar
Nettverk og samarbeid	18 % (171)	Samarbeid (25), Nettverk (25), Nettverksbygging (9), Samhold (8), Fellesskap (7)
Kulturforståelse og internasjonalisering erfaring	16 % (154)	Kulturforståelse (18), Internasjonalisering (16), Internasjonal erfaring (6), Økt kulturforståelse (6), Kultur (4)
Kompetanse og faglig utvikling	15 % (139)	Kompetanseheving (16), Læring (15), Utvikling (12), Forståelse (11), Kompetanse (10)
Muligheter og personlig utvikling	13 % (122)	Muligheter (8), Erfaring (6), Livsmestring (5), Opplevelser (4), Utveksling (4)
Inkludering, demokrati og medborgerskap	11 % (101)	Inkludering (17), Medborgerskap (8), Toleranse (7), Mangfold (6), Demokratiforståelse (4)
Innovasjon og pedagogisk utvikling	11 % (101)	Innovasjon (11), Skoleutvikling (5), Variasjon (3), Digital utvikling (3), Jobbskygging (2)
Motivasjon og engasjement	7 % (64)	Motivasjon (23), Engasjement (7), Inspirasjon (6), Gleder (2), Interesse (2)
Synlighet, omdømme og rekruttering	5 % (46)	Omdømme (6), Synlighet (5), Rekruttering (4), Attraktivitet (4), Rekrutterende (1)
Språk og kommunikasjon	4 % (34)	Språk (6), Språkutvikling (5), Språkkompetanse (2), Språkferdigheter (2), Språklæring (2)
Økonomi og ressurser	2 % (20)	Økonomi (4), Tilgang på ressurser (1), Økonomiske insentiver (1), Økonomisk sikkerhet (1), Delfinansiering (1)

Som for prosjektlederne, er det tilgangen til *internasjonale nettverk og samarbeidspartnere* som kommer på topp i denne rangeringen. Også i intervjuene med informanter på ledernivå ble dette trukket frem som et viktig utbytte. En leder i UH-sektoren forklarer viktigheten av å ha tilgang til internasjonale samarbeidsflater på denne måten:

Det med internasjonalisering er vanskelig å se for seg utenfor nettverksbygging. Må skape samarbeid med institusjoner. Gjennom en strukturert inngang til det, som i Erasmus+, lages det noen standarder. Det gir en tankegang som gir mening utenfor landegrensene. [...] Det er viktig at Norge som en nasjon som ikke er medlem av EU er en del av det rammeverket.

Informanten mener altså at Erasmus+ legger til rette for at norske UH-institusjoner får tilgang til internasjonale nettverk, og at dette er en forutsetning for det internasjonaliseringsarbeidet som gjennomføres i sektoren.

Videre viser tabellen at *kulturforståelse og internasjonalisering erfaring* regnes som et sentralt utbytte av Erasmus+. Vi får inntrykk av at mange opplever at det har en egenverdi for organisasjonen at «learners» og ansatte får slike erfaringer. Samtidig kan denne formen for utbytte også ses på som en bidragsyter til det neste temaet på listen, *kompetanse og faglig utvikling*. De to formene for utbytte er tett knyttet sammen, gitt forventningen om at internasjonalisering er en viktig bidragsyter til kvalitet (jf. Meld. St. 16 (2016-2017); Meld. St. 7 (2020-2021)). En prorektor ved en stor UH-institusjon beskriver sammenhengen på denne måten:

Internasjonalisering har vært begrunnet ut ifra kvalitetshensyn. Vi gjør det fordi vi tror det styrker kvaliteten i utdanning og forskning. Det tenker jeg er viktig fremdeles. Det er litt gratis kvalitetssikring man får

Bevisstheten rundt sammenhengen mellom internasjonalisering og kvalitet vektlegges ikke like mye i intervjuene med informanter fra ungdomssektoren, men vi ser eksempler på slik bruk også her. En informant fra en interesseorganisasjon for ungdom og ungdomsarbeid sier følgende:

Det er noen sånne fritidsklubber rundt omkring [...] som har egne grupper som jobber med dette. Ungdommer står i kø for å være med. Anvender det til å jobbe med ting i klubbene, en ressurs.

Også *personlig utvikling og muligheter* trekkes fram som et viktig utbytte fra mange. Gitt at spørsmålet dreier seg om utbytte på institusjonsnivået, forteller trolig dette at lederne mener at denne typen utbytte på individnivå også kan være en ressurs for organisasjonen som individene er tilknyttet. Selv om mange informanter vektlegger at motiverte ansatte har en egenverdi i seg selv, er det flere som er opptatt av at institusjonene må ta aktive grep for å sikre at utbyttet for den enkelte ansatte skal komme institusjonen som helhet til gode. En administrativ leder fra fagskolesektoren beskriver for eksempel at:

Ansatte trenger faglig påfyll for å gjøre en bedre jobb i lærergjerningen. Samtidig må institusjonen være tydelig før folk drar ut. Ha gode rutiner. At de må skrive rapport eller si ting til kollegaer i et fellesmøte.

Vårt inntrykk er samtidig at det varierer en del hvor aktivt, og hvordan, institusjonene jobber for at det individuelle utbyttet også skal komme institusjonene til gode. Dette er i tråd med funn fra tidligere studier (jf. kapittel 6.2).

Innovasjon og pedagogisk utvikling blir også nevnt i mange av svarene. Dette kan for eksempel dreie seg om utvikling av nye utdanningstilbud, undervisningsmetoder eller arbeidsmetoder. I et intervju med en akkreditert kommune kom det frem flere eksempler på hvordan ansattmobilitet kan bidra til faglig og pedagogisk utvikling som øker undervisningskvaliteten ved skolene. Dette handlet blant annet om å se hvordan andre land arbeider med digitalisering i skolen, men også om å erfare andre lands tilnærming til inkludering. Kommunen er opptatt av at mobiliteten skulle knyttes opp mot områder hvor den enkelte barnehage eller skole opplevde potensiale for utvikling av egen praksis, og informanten beskriver at:

[Vi ønsker] at barnehagene og skolene skal kunne søke om mobiliteter ut fra egen praksisendring. [...] Når vi knytter kompetansebygging rundt den praksisen vi jobber med hver dag, det er da det skjer endringer. Det er viktig for oss i dette prosjektet at vi tar utgangspunkt i de helt konkrete utfordringene vi står i, i skole og barnehage, og søker ut i forhold til det.

De neste temaene i tabellen nevnes av relativt få respondenter. Det er kanskje særlig interessant å merke seg at svar tilknyttet omdømme og synlighet forekommer relativt sjeldent, gitt at dette er et av de forventede utbyttene av Erasmus+ på institusjonsnivå. Dette betyr nødvendigvis ikke at lederne ikke har tro på at deltakelsen i Erasmus+ kan gi en slik effekt, men snarere at dette ikke er det første de tenker på, eller at andre utbytter regnes som viktigere.

6.5 Kapitteloppsummering

Funnene tyder på at deltakelsen i Erasmus+ i betydelig grad bidrar til de forventede effektene på institusjonsnivå, i form av økt utdanningskvalitet og kvalitetsheving i ungdoms- og idrettssektoren og i form av omdømme og synlighet.

Når det gjelder *utdanningskvalitet* i UH-sektoren og utdannings- og opplæringssektoren for øvrig, er det særlig tilgangen til internasjonale nettverk og kompetanse som bidrar til dette. Dette fremheves både i tidligere forskning og av våre respondenter og informanter. I våre datakilder ser vi også at utvikling og videreutvikling av utdanningstilbud og pedagogisk praksis er et utbytte som trekkes fram av mange. I tillegg blir økt motivasjon og faglig utvikling for den enkelte ansatte fremholdt som et utbytte som kan komme hele institusjonen til gode.

Økt arbeidslivsrelevans er også et ønsket utbytte av Erasmus+, og mange av tiltakene har eksplisitte forventninger om samarbeid mellom utdannings- og opplæringssektoren og arbeidslivsaktører. Funn fra tidligere studier og data samlet inn til denne rapporten, tyder på at dette er et utbytte som oppnås i noe mindre grad. Samtidig får også dette utbyttet relativt gode vurderinger.

Funn fra kapittelet tyder på at det fortsatt er en vei å gå i arbeidet med å bruke Erasmus+ til å oppnå gode koblinger mellom utdanning og forskning. Dette blir i liten grad omtalt i tidligere studier og er heller ikke et utbytte som våre informanter og respondenter har lagt vekt på.

Det foreligger mindre kunnskap fra tidligere studier om *kvalitetsheving i andre sektorer (ungdomsarbeid og idrett)*. Samtidig tyder våre data på at deltakelse i Erasmus+ kan gi effekter på institusjonsnivå også i disse sektorene, særlig i form av utvidede nettverk, utvikling av kompetanse og personlig utvikling og muligheter for de ansatte som igjen kan komme deres organisasjoner til gode.

Effekter i form av *omdømme og synlighet* fremstår i tidligere forskning som en viktig bieffekt av deltakelse i internasjonalt samarbeid, særlig i utdannings- og opplæringssektoren. Slikt utbytte blir også trukket fram av våre respondenter og informanter, men i noe mindre grad enn andre utbytter. Økt synlighet er nok sjelden et hovedmotivasjonen for deltakelsen i Erasmus+, men heller en velkommen tilleggseffekt.

Effekter på institusjonsnivå er vanskeligere å påvise enn effekter på individnivå. Det ligger lengre ute i resultatkjeden og vil derfor komme senere i tid enn individeffektene. Det er også vanskeligere å skille virkningen av Erasmus+ fra andre innsatser og tiltak som kan ha ført til utfallet av interesse. Samtidig mener vi at resultatene i dette kapittelet gir belegg for å si at deltakelse i Erasmus+ gir effekter på institusjonsnivå, særlig i form av tilgang til internasjonale nettverk, kompetanse og muligheter for faglig utvikling for de ansatte som igjen kommer institusjonen til gode.

Strategisk bruk er blitt fremholdt som en viktig forutsetning for at utdanningsinstitusjoner og andre aktører skal oppnå gode resultater på institusjonsnivå. Ifølge våre respondenter brukes Erasmus+ i stor grad på denne måten. Samtidig viser flere tidligere studier, og intervjuene vi har gjennomført i forbindelse med effektevalueringen, at mange prosjekter og aktiviteter fortsatt er drevet av ildsjeler og har svak forankring i organisasjonenes ledelse og strategier. Det varierer også hvorvidt institusjonene klarer å etablere rutiner og mekanismer som sikrer erfaringsdeling og spredning av resultater. Funnene tyder altså på at den strategiske bruken av Erasmus+ har økt over tid, men at det fortsatt er potensiale for mer bevissthet rundt dette.

Kapittel 7: Utbytte og måloppnåelse på samfunnsnivå

Den norske deltakelsen i Erasmus+ er også motivert av måloppnåelse på samfunnsnivå. I dette kapittelet ser vi nærmere på de langsiktige målene for det norske samfunnet som det forventes at deltakelsen skal bidra til. De viktigste bidragene til denne måloppnåelsen forventes å komme fra de langsiktige og aggregerte effektene av de mange enkeltprosjektene og aktivitetene som norske utdanningsinstitusjoner og aktører innenfor ungdomsarbeid og idrett deltar i. Men deltakelsen i Erasmus+ gir også norske myndigheter tilgang til sentrale europeiske policyarenaer som mer direkte vil kunne bidra til å nå norske mål.

7.1 Hvilke mål skal programmet realisere?

Den bærende tanken i den norske Erasmus+-strategien er at det er «*stor grad av sammenfall mellom de europeiske og de norske målsettingene, prioriteringene og utfordringene innenfor utdanning, opplæring, ungdom og idrett*» (Kunnskapsdepartementet, 2021, s. 6). Det betyr at vi kan arbeide for å nå sentrale norske kunnskaps- og ungdomspolitiske mål gjennom deltakelse i Erasmus+ og de aktivitetene som programmet legger til rette for.

Som vi var inne på i kapittel 2, er det særlig to av de fire hovedmålene i strategien som er tydelig formulert på samfunnsnivå: mål 1: *samarbeidet skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer*, og mål 4: *samarbeidet skal bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser*. Mens det første av disse målene handler om hvordan de fire tematiske prioriteringene skal bidra til å rette oppmerksomheten mot samfunnsutfordringer som er felles for både Europa og Norge, handler den fjerde om hvordan vi gjennom Erasmus+ samarbeidet knyttes til prosesser for politikkutforming på europeisk nivå som også er relevante for Norge. Det siste gjelder særlig på utdanningsområdet hvor utviklingen av Det europeiske utdanningsområdet har som mål å bygge ned barrierer og legge til rette for tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på europeisk nivå.

Til en viss grad har også mål 2 implikasjoner på samfunnsnivå: *samarbeidet skal styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv*. Begrunnelsen for det er at tettere samarbeid og samhandling mellom utdanningsinstitusjoner og aktører for arbeids- og samfunnsliv vil kunne styrke utdanningenes arbeidslivsrelevans, og på sikt bidra til å løse de kompetanseutfordringene som det norske samfunnet står overfor.

Et samfunns mål som ikke er eksplisitt nevnt i Erasmus+ strategien, men som uten tvil har fått økt relevans de siste få årene, er programmets rolle som konfliktløser og bygger av forståelse og tillit mellom landene som deltar i samarbeidet. For EU er styrking av det europeiske felleskapet et helt sentralt mål for Erasmus+. Både ved å fremme det felles europeiske verdigrunnlaget og ved å knytte bånd og samarbeidsrelasjoner mellom individer, organisasjoner og stater, skal det europeiske felleskapet og tilhørigheten styrkes. For Norge er trolig ikke de spesifikt EU-byggende sidene ved dette formålet like relevant som for medlemslandene. Men med økende global spenning har verdien av tette og gode relasjoner til resten av Europa fått økt oppmerksomhet også i Norge. Deltakelsen i

Erasmus+ kan i dette perspektivet ses som en form for kunnskapsdiplomati hvor det bygges tillit og bånd til land som vi har interesse av å ha et nært forhold til. Fra et kunnskapsdiplomatisk ståsted kan det hevdes at Erasmus+ også er blitt viktigere fordi kunnskapssamarbeidet med flere andre land i verden har møtt utfordringer, blant annet samarbeidet med flere av landene som omfattes av Panorama-strategien. I en tid hvor «ansvarlighet» er blitt et viktig prinsipp for det internasjonale kunnskapssamarbeidet, fremstår de europeiske landene som enklere å forholde seg til enn flere av de viktige kunnskapsnasjonene utenfor Europa.

Figur 7.1 gir en oversikt over de konkrete målene på samfunnsnivå og hvordan disse er avledet fra de overordnede målene i Erasmus+-strategien. Det er denne listen av operasjonaliserte mål som vil ligge til grunn for analysene av effekter og måloppnåelse i dette kapittelet.

Figur 7.1: Mål på samfunnsnivå for norsk deltakelse i Erasmus+

Fra Erasmus+-strategien	Mål 1	
	<i>Bidra til å løse store samfunnsutfordringer</i>	✓ Kunnskap og erfaring som er relevant for digital omstilling ✓ Kunnskap og erfaring som er relevant for bærekraft og grønn omstilling ✓ Bidrag til et mer mangfoldig og inkluderende og samfunn ✓ Bidrag til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv samfunnsdeltakelse
	Mål 2	
	<i>Styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv</i>	✓ Økt tilgang på kompetanse, ferdigheter og kunnskap for et arbeidsmarked i endring
	Mål 3	
	<i>Bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser</i>	✓ Forbedring av det norske utdanningssystemet gjennom europeisk harmonisering og nedbygging av barrierer ✓ Positive bidrag til politikkutforming for ungdomsarbeid og sport
	Andre mål	✓ Bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit gjennom promotering av felles europeiske verdier og kunnskapsdiplomati

Programmets to-delte DNA

På et overordnet nivå kan man si at de konkrete målene til høyre i figur 7.1 naturlig faller i to grupper: På den ene siden har vi et overordnet mål om å forberede samfunnet for de grunnleggende strukturelle utfordringene som både Norge og Europa står overfor; dvs. utfordringer knyttet til mangel på kunnskap og kompetanse og behovene for en grønn og digital omstilling av samfunnet - «the twin transitions». På den andre siden ser vi konturene av et overordnet mål om å styrke og fremme europeiske og demokratiske verdier og utvikle et samfunn preget av inkludering, mangfold og aktiv samfunnsdeltakelse. Mens det første kan beskrives som et materielt og instrumentelt mål og handler om omstillingsevne og konkurransekraft, er det andre verdibasert og ikke-materielt og handler om de mer usynlige båndene som binder samfunn sammen. Til sammen er de overordnede målene blitt omtalt som «the dual DNA of Erasmus+» - de to grunnsstansene som utgjør programmets kjerne eller identitet.⁷²

⁷² Begrepet, slik det er brukt her, er nevnt i en presentasjon fra en konferanse i regi av European Association for International Education (EAIE) i Gøteborg i 2025: Vi har ikke klart å finne andre skriftlige referanser til begrepet, men ifølge våre informanter i HK-dir benyttes begrepet hyppig i kommisjonens møter med nasjonalkontorene.

7.2 Hva viser foreliggende kunnskap?

Det finnes svært få studier som har hatt som mål å avdekke om Erasmus+ gir de langsiktige effektene på *samfunnsnivå* som er forventet. Dette skyldes først og fremst at slike effekter er vanskelig å påvise. At effektene er langsiktige, betyr at det tar lang tid fra innsatsen settes inn til virkningen eventuelt kan observeres. Effektene – om de finnes – er de aggregerte observerbare virkningene på det norske samfunnet av de mange enkeltprosjektene og aktivitetene som norske utdanningsinstitusjoner og aktører innenfor ungdomsarbeid og idrett har deltatt i over mange år.

Samtidig vil effektene av deltakelsen i Erasmus+ være svært vanskelig å isolere fra andre faktorer, program eller innsatser som har hatt som mål å oppnå tilsvarende resultater som Erasmus+ i samme periode. Om det norske samfunnet påviselig har blitt mer bevisst på behovet for grønn omstilling, er det vanskelig å avgjøre om dette skyldes deltakelsen i Erasmus+ eller alle de andre initiativene som parallelt med Erasmus+ har hatt som mål å oppnå det samme. Eksempelet er banalt, men illustrerer utfordringene med å påvise denne typen langsiktige effekter av enkelttiltak på samfunnsnivå.

Det er likevel mulig å nærme seg denne problemstillingen på ulike, mer indirekte, måter. Én tilnærming er å finne konkrete eksempler der Erasmus+-aktiviteter påviselig har hatt en virkning på samfunnsnivå, f.eks. enkeltstående samarbeidsprosjekter som har bidratt til å løse et lokalt eller regionalt kompetansebehov. Slike eksempler finnes, men blir lett anekdotiske og lite egnet for å trekke mer generelle konklusjoner. En annen tilnærming er å lytte til aktører som er sentralt plassert for å vurdere om de aktivitetene de selv er involvert i, har gitt virkninger på samfunnsnivå. En tredje metode er å vurdere på et mer teoretisk grunnlag om de resultatene og effektene som programmet utløser på individ- og institusjonsnivå, er av en slik art og omfang, at det er sannsynlig at observerbare effekter på samfunnsnivå vil kunne oppstå.

Et eksempel på den første tilnærmingen finner vi i Europakommisjonens midtveisevaluering av siste programperiode, hvor begrensningene ved en slik case-orientert metode også påpekes:

*The case studies shed light on system-level impacts in particular, and signal that stakeholders view these impacts positively and can name examples of such impacts – though it is difficult to ascertain their magnitude and frequency.*⁷³

Midtveisevalueringens “project sample analysis”, som var en mer inngående analyse av 180 avsluttede prosjekter fra forrige og inneværende periode, gjorde det derimot ikke mulig å identifisere effekter på samfunnsnivå:

*... the methodology used did not make it possible to identify system-level effects from the projects examined or systemic-effects linked to the horizontal priorities of the programme.*⁷⁴

Mens midtveisevalueringen finner solid empirisk belegg for måloppnåelse på individ- og institusjonsnivå, trekkes det derfor ingen tydelige konklusjoner når det gjelder måloppnåelse på samfunnsnivå.

Se https://www.internationalisering.vluhr.be/files/02.01_TC_Spotlight-Session-EUfunded-Programmes_10-09.pdf.

⁷³ Europakommisjonen (2024a), s. 19-20.

⁷⁴ Ibid, side 12.

Også i det norske bidraget til Europakommisjonens midtveisevaluering (Ryssevik et al., 2023b) er det få henvisninger til observerbare effekter på samfunnsnivå. Et unntak er verdien av tilgang til policy-arenaer som knytter Norge til pågående utviklings- og reformprosesser på utdanningsfeltet i Europa. Både KD og nasjonalkontoret ved HK-dir vektlegger de mulighetene som dette gir til å komme på innsiden av utviklingen av Det europeiske utdanningsområdet:

The policy arenas provided through the Erasmus+ programme are critical to ensure that Norway plays an active role in the shift towards a more integrated European Education Area.⁷⁵

Et annet unntak er knyttet til målet om å bygge tillit og tilhørighet gjennom promotering av felleseuropeiske verdier. Informantene til midtveisevalueringen vektlegger det sterke sammenfallet mellom europeiske og norske verdier og mener deltakelsen i Erasmus+ bidrar til å bygge en sterkere tilhørighet både til Europa og det felleseuropeiske verdigrunnlaget:

... our data indicate that the programme does promote European values, European integration and knowledge about Europe. Our informants believe that the programme contributes to a more positive impression of European collaboration in Norway. Some informants point out that the application process alone promotes an awareness of European values, as a high-quality application necessitates reflection on these values. Other informants emphasise that working on shared challenges in projects stimulates a sense of co-citizenship, and that we are not alone with these challenges.⁷⁶

Det samme blir bekreftet i midtveisevalueringens survey til ledere for norske Erasmus+-prosjekt, der over 80 prosent av de spurte mente at prosjektet de ledet, bidro til 1) mer kunnskap om Europa og europeisk integrasjon, 2) sterkere tilhørighet til Europa, og 3) større oppmerksomhet rundt europeiske verdier.⁷⁷

Et annet eksempel er knyttet til den andre delen av Erasmus+ sitt DNA, omstillingsevne, kompetanse og konkurransekraft. I en studie av norsk deltakelse i utvalgte sentraliserte tiltak i forrige og inneværende programperiode⁷⁸ gir partnerne fra arbeids- og samfunnsliv uttrykk for at samarbeidene har gitt tilgang til ny kunnskap og kompetanse, både for aktørene selv og det lokale arbeidslivet (Nordhagen et al., 2025). De nevner også økt konkurransekraft som et sentralt utbytte av samarbeidet:

Flere peker på at næringene involvert i prosjektet øker sin konkurransekraft gjennom økt kompetanse og kunnskap. Noen opplever også å ha styrket sin konkurransekraft ved å etablere samarbeid med næringsaktører og utdanningsinstitusjoner i andre land, spesielt i møte med global konkurranse.⁷⁹

Eksemplene over er spredte og til dels anekdotiske, og gir ikke grunnlag for å konkludere at norsk deltakelse i Erasmus+ gir systematiske effekter på samfunnsnivå. I det følgende presenterer vi resultater fra data som er samlet inn spesielt for denne evalueringen og hvor tilnærmingen er i tråd

⁷⁵ Ryssevik, et al., 2023, s. 15

⁷⁶ Ibid. s. 36.

⁷⁷ Ibid. s. 49.

⁷⁸ CoVE, Innovasjons-, Kunnskaps- og Sektorallianser.

⁷⁹ Nordhagen et al., 2025, s.57.

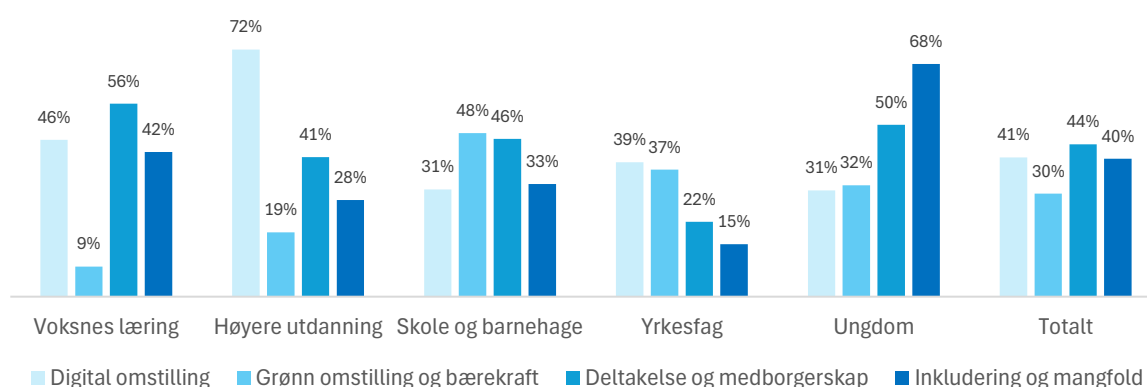
med den andre analysestrategien over, det vil si en systematisk kartlegging av sentralt plasserte aktørers vurderinger av programaktivitetenes evne til å skape endring på samfunnsnivå.

7.3 De fire horisontale prioriteringene

De horisontale prioriteringene er en essensiell del av målhierarkiet i Erasmus+. Og i den norske Erasmus+-strategiens overordnede mål om å benytte programmet til «å løse store samfunnsutfordringer» er det disse prioriteringene det handler om. Som vi så i kapittel 3, opplever de norske prosjektlederne at de horisontale prioriteringene er relevante for sine egne organisasjoner (jfr. figur 3.2). Men er de også bestemmende for hvilke tema eller problemstillinger aktørene velger å legge vekt på når de utformer sine prosjekter?

I figur 7.2 oppgis hvor stor andel av de tildelte samarbeidsprosjektene (KA210 og KA220) som har oppgitt hver av prioriteringene som tema i sine prosjektbeskrivelser. Resultatene omfatter hele prosjektperioden (2021 -2025), fordelt på sektor.⁸⁰

Figur 7.2: Andel av KA210 og KA220-prosjekter med hver av de horisontale prioriteringene som tema, 2021-2025 (264 prosjekt)

Som nevnt i kapittel 4, forventes det i Erasmus+-strategien at minimum 25 prosent av de norskledede prosjektene har henholdsvis digital og grønn omstilling, samt inkludering og mangfold som tema. Vi ser at for alle sektorer samlet (vist lengst til høyre i figur 7.2), er alle disse målene nådd og med forholdsvis god margin. Samlet sett er det også en rimelig jevn fordeling mellom de fire temaene. Det er likevel interessant å merke seg at den eneste horisontale prioriteringen som det ikke er spesifisert et måltall for i den norske strategien, *deltakelse og medborgerskap*, er tematisert i den største andelen av prosjektene (44 prosent). Hva som er årsaken til det, vet vi ikke, men dette er en utvikling som har skjedd de siste par årene. I en tilsvarende opptelling for perioden 2021-2023 var det bare 18 prosent av prosjektene som hadde deltakelse og medborgerskap som tema. En mulig hypotese er at aktørene vurderer et sterkere søkelys på deltakelse og medborgerskap som mer relevant i en tid hvor både de demokratiske institusjonene og verdiene er satt under et større press enn vi har vært vant til. For de tre andre temaene er nivået stabilt (Ryssevik et al., 2023b, s. 39).

Resultatene i figur 7.2 viser at de tematiske profilene varierer betydelig fra sektor til sektor. I ungdomssektoren er det først og fremst inkludering og mangfold og deltakelse og medborgerskap

⁸⁰ Figuren er basert på tall mottatt fra HK-dir. Dette er det samme datamaterialet som ble brukt i kapittel 4 til å vurdere kvantitativ måloppnåelse, jfr. figur 4.11.

som tematiseres. Yrkesfagenes bruk av Erasmus+ representerer på mange måter en motsats til dette. Her er det grønn og digital omstilling som prioriteres, mens de mer verdibaserte temaene betyr langt mindre. Den tematiske profilen innenfor skolesektoren er markert forskjellig fra dette igjen, med hovedvekt på grønn omstilling og bærekraft og deltakelse og medborgerskap. At det er disse to som sammenfaller med de tverrfaglige temaene i LK20, er nok en vesentlig årsak til at skolene prioriterer på denne måten.

Når det gjelder UH-sektoren, er det først og fremst digital omstilling som skiller seg ut. Nesten tre av fire prosjekter i UH-sektoren oppgir det som tema. Det er rimelig å anta at dette i stor grad handler om prosjekter med fokus på digital undervisning og blandet mobilitet (BIP). Samtidig ser vi at grønn omstilling og bærekraft langt sjeldnere tematiseres i prosjekter i UH-sektoren. Vi noterer også at UH-sektorens vurderinger av de ulike temaenes relevans for egen organisasjon (jf. figur 3.2) i betydelig grad avviker fra de temaene de har valgt å fokusere på i sin prosjektportefølje. Hva som er årsaken til det, har vi ikke et godt svar på.

Prosjektene under voksnes læring er rimelig jevnt fordelt på tema, med unntak av grønn omstilling og bærekraft som bare er tematisert i hvert tiende prosjekt.

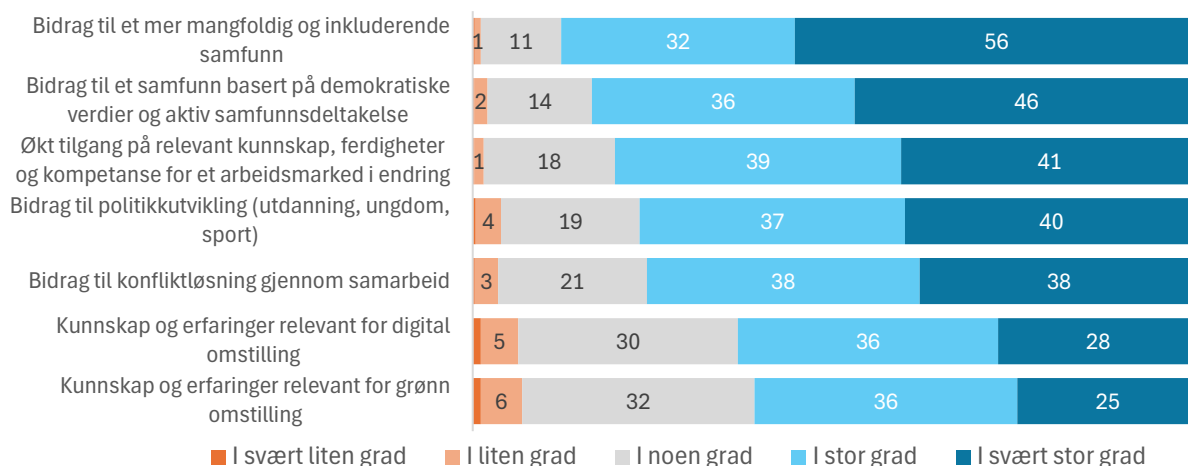
Gitt at et stort antall prosjekter over tid setter søkelyset på de prioriterte områdene, er det rimelig å tro at dette bidrar til å skape *oppmerksomhet og bevissthet* rundt de aktuelle problemstillingene. På noen områder kan det også bidra til *løsninger*, slik målet er formulert i strategien. Særlig for de to verdibaserte prioriteringene er bruken av programmet direkte knyttet til utfordringen som skal løses. Programmets prioritering av grupper som normalt ikke får delta i denne typen aktiviteter, kan i seg selv bidra til et mer inkluderende og mangfoldig samfunn. Dette gjelder ikke minst på ungdomsområdet, hvor denne prioriteringen oppleves som mest relevant. Tilsvarende viser analysene i kapittel 5 at deltakelse i mobiliteter og internasjonalt samarbeid gir personlig vekst, tro på egne evner og sosial kompetanse. Gitt det store antallet individer som hvert år får denne muligheten gjennom Erasmus+, vil det over tid kunne bidra til engasjement og deltakelse også på samfunnsnivå.

7.4 Utbytte på samfunnsnivå - prosjektledere

Vi har også spurt prosjektlederne mer direkte om i hvor stor grad de mener at deltakelsen i Erasmus+ gir ulike former for utbytte på samfunnsnivå. Gitt at effekter på samfunnsnivå er langsiktige og vanskelig å skille fra andre faktorer som virker parallelt, er det rimelig å tolke svarene som et uttrykk for hvor *sannsynlig* den enkelte tror det er at deltakelsen vil gi de ulike formene for utbytte, heller enn som håndfaste observasjoner av at disse utbyttene faktisk er oppnådd. Vi ser da også at noen har valgt å svare Vet ikke/Ikke relevant på disse spørsmålene (11-31 respondenter). Disse er holdt utenfor i våre analyser som er gjengitt i figur 7.3.

Merk at tre av spørsmålene bare er stilt til aktører fra utdannings- og opplæringssektoren. Det gjelder *Kunnskap og erfaringer som er relevant for henholdsvis grønn og digital omstilling* og spørsmålet *Tilgang på relevant kunnskap, ferdigheter og kompetanse for et arbeidsmarked i endring*. Når det gjelder spørsmålet om politikkutvikling, er dette ulikt formulert, avhengig av sektor. Aktører fra utdannings- og opplæringssektoren fikk formuleringen *Forbedring av det norske utdanningssystemet gjennom europeisk harmonisering og nedbygging av barrierer*. I ungdomssektoren het det: *Bidrag til en relevant og målrettet norsk ungdomspolitik*, og i idrettssektoren: *Bidrag til en norsk sportssektor preget av fair play, god ledelse og bred deltakelse*.

Figur 7.3: I hvor stor grad gir deltakelsen i Erasmus+ følgende former for utbytte for det norske samfunnet? Prosent (N=437-612)

Vi merker oss at det er programdeltagelsens *bidrag til et mer mangfoldig og inkluderende samfunn* og *til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv samfunnsdeltakelse*, som kommer på topp. Dette samsvarer godt med funnene i figur 3.2, hvor det er disse to horisontale prioriteringene som aktørene opplever som mest relevant for sin egen virksomhet.

Mangfold, inkludering og demokratiske verdier ble også hyppig vektlagt i intervjuene. På tvers av sektorene var dette det utbyttet på samfunnsnivå som våre informanter var klart mest opptatt av. En informant fra en universitetsallianse sier følgende:

I et stort bilde tenker jeg at vi ikke vil få et bedre samfunn hvis ikke vi klarer å forstå andre mennesker med andre kulturer og andre språk. Jeg jobber innen internasjonalisering, fordi jeg mener det er viktig. Vi må ikke isolere oss, klare oss selv. Vi kan ikke løse verdensproblemer alene. At folk som bor i Norge får mulighet til internasjonal erfaring, treffe andre fra Europa og andre steder, bidrar positivt inn i det norske samfunnet. Men det er ikke så lett å sette en pris eller et tall på det.

Vi ser også at målet om *tilgang til kunnskap og kompetanse for et arbeidsmarked i endring* vurderes høyt blant kontaktpersonene fra utdannings- og opplæringssektoren. Hele 80 prosent mener at Erasmus+ bidrar til dette i stor eller svært stor grad. Dette er en parallell til den sterke vektleggingen av kompetanse i vurderingene av utbytte på institusjonsnivå, jf. diskusjonen rundt figur 6.2 i kapittel 6. Deltakelsen gir den enkelte utdanningsinstitusjon en bredere kompetansebase å spille på. På sikt vil dette også gi det norske samfunnet tilgang til mer kunnskap og kompetanse. Perspektivet kom også til uttrykk i intervjuene, særlig med representanter fra UH-sektoren. Her ble det snakket om betydningen av å gi norske fremtidige arbeidstakere relevant og etterspurt kompetanse, men også om å legge til rette for at internasjonal, høykompetent arbeidskraft kommer til Norge. En prorektor ved en stor UH-institusjon mener for eksempel at utvikling av utdanningstilbud gjennom Erasmus+ kan bidra til å møte fremtidige kompetansebehov:

Vi har et arbeidsliv som skriker etter kompetent arbeidskraft. Hvor skal den komme fra? [...] Klarer vi å tiltrekke oss kompetente utenlandske studenter som blir i Norge, er det på en måte en vei fremover. Partnerskap gjennom Erasmus+ er et virkemiddel for å kunne styrke internasjonalisering av sektoren.

En rektor ved en annen stor UH-institusjon sier følgende:

Man skal ikke undervurdere Erasmus+ sin påvirkning på det fremtidige arbeidsmarkedet. Innveksling til Norge kan føre til arbeidsinnvandring.

Bidrag til politikktutvikling i Norge vurderes omtrent på samme nivå. Et stort flertall av de spurte mener at deltakelsen i Erasmus+ bidrar til at politikktutforming i Norge blir bedre på områder de er opptatt av. For aktørene i utdannings- og opplæringssektoren handler dette om *forbedringer av det norske utdanningssystemet gjennom europeisk harmonisering og nedbygging av barrierer*, altså det norske utdanningssystemets plass i utviklingen av Det europeiske utdanningsområdet, Bologna-prosessen og andre relevante prosesser. For aktørene i ungdomssektoren handler det om Erasmus+-samarbeidets *bidrag til en relevant og målrettet norsk ungdomspolitik*, hvor samarbeid rundt målsettinger og kvalitetsstandarder for ungdomsarbeid fra blant annet *EU Youth Strategy* og *European Youth Work Agenda* står sentralt. Og på idrettsfeltet, som i utgangspunktet er relativt frakoblet offentlig politikk, handler det om sektorens egne polymål som *fair play, god ledelse og bred deltakelse*.

Følgende sitat fra en informant på ungdomsfeltet illustrerer viktigheten av samarbeid rundt kunnskapsbasert policy-utvikling:

Uten Erasmus+ ungdom ville det i dag ikke eksistert et internasjonalt forskningsmiljø innen ungdomsarbeid, og ordningen har vært sentral for å utvikle kunnskapen som var nødvendig for å starte Norges første bachelor i ungdomsarbeid og Fritidspedagogikk. Både det praktiske ungdomsarbeidet og det akademiske miljøet rundt dette er helt avhengig av Erasmus+ for å opprettholde og videreutvikle kvalitet fremover.

Omtrent like mange mener at Erasmus+ bidrar til *konfliktløsning gjennom samarbeid*. Dette handler på den ene siden om de langsiktige og aggregerte effektene av de mange menneskemøtene på tvers av landegrensene som skjer i regi av Erasmus+. De bryter ned barrierer, fremmer interkulturell forståelse og bygger relasjoner, ikke bare profesjonelle, men også private. Det spøkes ofte om de mange parforholdene og de 1,0 – 1,5 millioner «euro-babyene», som er det estimerte antallet barnefødsler som noen tiår med europeisk studentmobilitet har resultert i.⁸¹ Det er selvsagt vanskelig å tallfeste betydningen av slike kuriositeter, men det er liten tvil om at programmet bidrar til å bygge et tett nettverk av relasjoner som binder Europa sammen.

En representant for en akkreditert fylkeskommune som koordinerer et konsortium av skoler, uttrykker det på denne måten:

Det å være en del av noe større og skaper en større forståelse for det å være, ikke bare en innbygger i Norge, men et menneske på jorden. Det har alt å si og skaper forståelse på kryss og tvers av landegrenser. Det har en sånn ekstra dimensjon i disse dager, tenker jeg.

På en andre siden handler dette om relasjoner mellom stater, om kontakt og samarbeid på myndighetsnivå på konkrete politikkområder. Og mellom relasjonene på individ- og statsnivå finner vi

⁸¹ Estimater på 1,0 millioner euro-babies ble så vidt vi er kjent med, først nevnt i Erasmus Impact Study, 2014, og det er siden blitt antydning at tallet trolig har vokst til rundt 1,5 millioner.

det institusjonelle samarbeidet mellom nettverk av organisasjoner fra mange land, relasjoner som ofte er langvarige og robuste, og som strekker seg på tvers av enkeltprosjekt og programperioder.

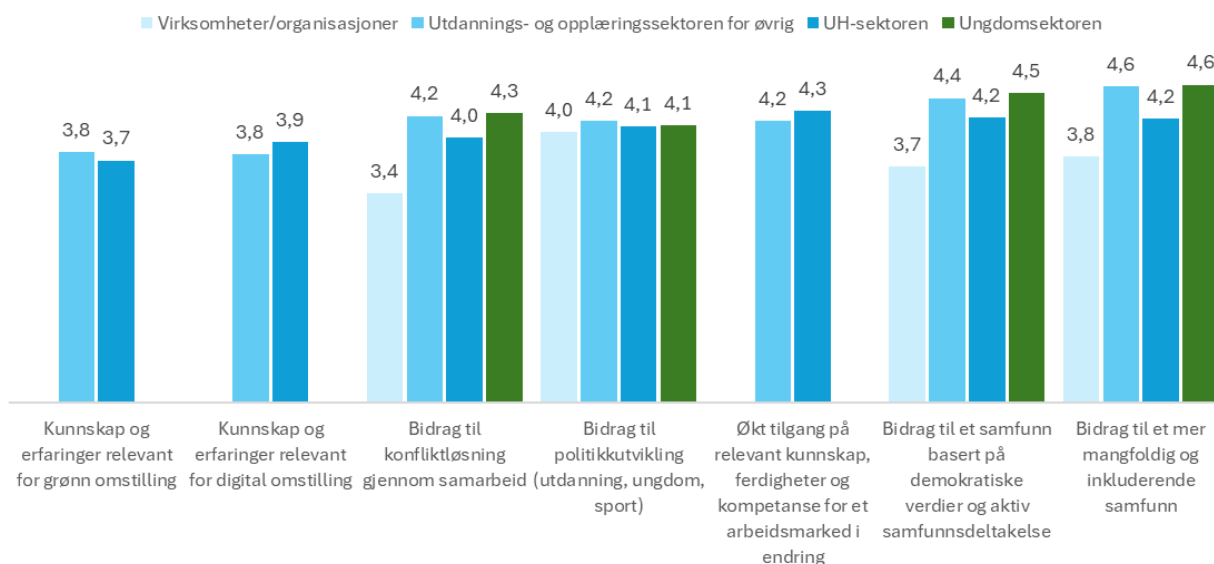
Mange av informantene vi intervjuet, trakk inn den endrede geopolitiske situasjonen i verden og så det som særlig viktig å fremme fred og demokratiske verdier gjennom internasjonalt samarbeid i den tiden vi nå er inne i.

De to formene for utbytte som får svakest vurderinger av våre respondenter, er *kunnskap og erfaringer som er relevant for henholdsvis grønn og digital omstilling*. Dette er målsettinger som omhandler tunge og komplekse endringsprosesser, og det er rimelig å tro at flere vurderer det som mindre sannsynlig at samarbeidet i Erasmus+ vil kunne spille en avgjørende rolle på disse områdene. Når det gjelder digital omstilling spesifikt, har Erasmus+ også fått et litt dårlig rykte på grunn av mangelfulle og lite funksjonelle datasystemer, særlig i de første par årene av inneværende programperiode. Det er ikke utenkelig at denne oppfatningen kan ha smittet over på tiltroen til at programmet kan fungere som pådriver for digital omstilling mer generelt, særlig i et land som Norge som allerede ligger langt fremme på dette området. Når det gjelder grønn omstilling, kan det tenkes at den utstrakte reisevirksomheten i forbindelse med programmet, som ofte innebærer flyreiser til og fra Norge, også preger respondentenes vurderinger.

Variasjoner mellom sektorene

I figur 7.4 er vurderingene av utbytte på samfunnsnivå brutt ned på sektor. Vi benytter også her gjennomsnittsverdien på den 5-punkts svarskalaen for å forenkle bildet.

Figur 7.4: I hvor stor grad gir deltakelsen i Erasmus+ følgende former for utbytte for det norske samfunnet?, gj.snitt på skala fra 1 til 5 (N=437-612)

Aktørene fra ungdomssektoren er, i tråd med tidligere funn, sterkest opptatt av de verdibaserte samfunnseffektene; mangfold og inkludering, deltakelse og konfliktløsning. Det samme er utdannings- og opplæringssektoren utenom UH, som langt på vei følger samme mønster. Aktørene i UH sektoren gir noe lavere vurderinger av de verdibaserte samfunnseffektene, men skiller seg ellers lite fra utdannings- og opplæringssektoren.

7.5 Utbytte på samfunnsnivå – ledere

I surveyen til ledernivået fikk respondentene muligheten til å skrive inntil fem ord eller fraser som *beskriver utbyttet som det norske samfunnet har av å delta i Erasmus+*. Av de 267 respondentene som svarte på undersøkelsen, oppga 238 respondenter i alt 824 ord. Ordskyen nedenfor gir en oversikt over de 100 mest brukte ordene.

Figur 7.5: Ord som beskriver utbyttet som det norske samfunnet har av å delta i Erasmus+

Ordskyen gir et overordnet inntrykk av hva slags utbytte på samfunnsnivå lederne mener at Erasmus+ bidrar til. Vi ser at ord med fokus på kompetanse, kunnskap og innovasjon (i blått) forekommer nesten like ofte som ord som beskriver de mer verdiorienterte målsettingene, for eksempel inkludering, kulturforståelse og felleskap (i grønt).

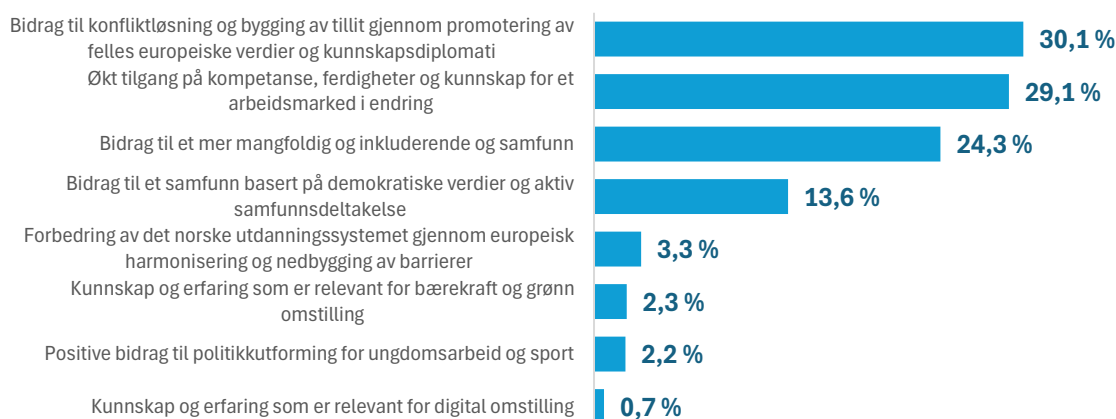
For å kunne tolke disse resultatene i lys av de åtte samfunnsmålene som ble presentert i figur 7.1, har vi gjennomført en tekstanalyse hvor hvert enkelt ord er blitt assosiert med ett eller flere av disse målene.⁸² Dette gir oss et kvantitativt bilde av hvordan respondentene vurderer måloppnåelsen. Resultatene av tekstanalysen er vist i figur 7.6.

Et viktig funn i denne analysen er at 91 prosent av ordene som respondentene har benyttet til å beskrive utbytte på samfunnsnivå, lar seg assosiere med ett eller flere av de åtte samfunnsmålene vi har sett på i dette kapittelet. Respondentenes oppfatninger av hva det norske samfunnet oppnår ved å delta i Erasmus+, er med andre ord langt på vei i tråd med de strategiske målene slik disse er beskrevet i Erasmus+-strategien.

Samfunnsmålet som topper listen, er likevel det eneste av målene fra figur 7.1 som ikke er nevnt i strategidokumentet; programmets *bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit gjennom promotering av felles europeiske verdier og kunnskapsdiplomati*. Resultatene viser at dette er en effekt av samarbeidet som mange ledere er opptatt av, og som har fått mer oppmerksomhet de siste årene grunnet økt geopolitiske spenning.

⁸² Tekstanalysen er gjennomført med AI-modellen Claude, men med manuelle instruksjoner fra forfatter. Hele 91 prosent av ordene er assosiert med ett eller flere av de åtte målene. De resterende er ord uten noen tilknytning til et konkret mål.

Figur 7.6: Andel ord som assosieres med ulike samfunnsmål, prosent

Omtrent på samme nivå finner vi målet om *økt tilgang på kompetanse, ferdigheter og kunnskap for et arbeidsmarked i endring*. Nesten en tredjedel av ordene som lederne bruker til å beskrive utbytte på samfunnsnivå, kan knyttes til denne mer instrumentelle delen av målhierarkiet.

Ut over disse er det bare to andre mål som er tydelig representert i ledernes beskrivelser. Dette gjelder programmets *bidrag til et mer inkluderende og mangfoldig samfunn*, og tilsvarende, programmets *bidrag til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv samfunnsdeltakelse*, dvs. de to tematiske prioriteringene med en tydelig verdibasert orientering. De fire andre målene, inkludert bidragene til grønn og digital omstilling, er bare sporadisk nevnt i ledernes tekstlige beskrivelser.

Resultatene av tekstanalysen gir med andre ord et mer fokusert bilde av hva som oppfattes som de viktigste samfunnsmessige effektene av Erasmus+-deltakelsen enn det vi så i analysene av spørreundersøkelsen til prosjektlederne (jfr. figur 7.3). Mønsteret er ikke så ulikt, men særlig programmets bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit har en tydeligere plass på ledernivå enn hos prosjektlederne.

Aktørenes forhold til programmets to-delte DNA

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet, kan de samfunnsmessige målene grupperes i to overordnede dimensjoner, Erasmus+ sitt «to-delte DNA»:

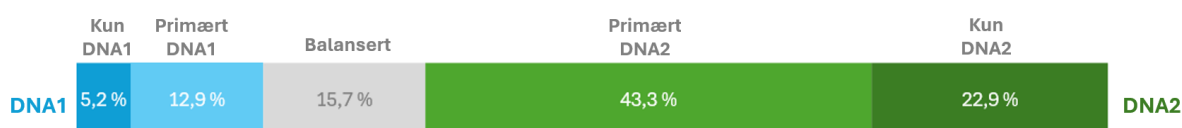
- DNA1 - en gruppe instrumentelle og materielle mål som handler om Norges og Europas omstillingsevne og konkurransekraft, og
- DNA2 – en gruppe ikke-materielle og verdibaserte mål som handler om de mer usynlige båndene som binder samfunn sammen.

Når vi på tilsvarende måte som over benytter tekstanalyse til å assosiere ledernes tekstlige beskrivelser med hver av disse mer overordnede målene, finner vi at det er DNA2 som dominerer. Mens 58 prosent av ledernes ord kan assosieres med den verdibaserte dimensjonen, kan 27 prosent

assosieres med den materielle. Det er også en mindre gruppe ord (7 prosent) som kan assosieres med begge dimensjoner, og som illustrerer at de to dimensjonene ikke er gjensidig utelukkende.⁸³

Gitt at hver respondent kunne oppgi inntil fem ord, har vi benyttet den samme tilnærmingen til å avgjøre hvilken dimensjon den enkelte leder har lagt vekt på når de beskriver den samfunnsmessige måloppnåelsen. Resultatene er vist i figur 7.7⁸⁴.

Figur 7.7: Fordeling av lederne på dimensjonene DNA1 (materielle mål) og DNA2 (verdibaserte mål), prosent

Også når vi analyserer datamaterialet på denne måten, er det de verdibaserte målsettingene (DNA2) som dominerer. To tredjedeler av lederne er helt, eller primært, orientert mot disse målene. Den tilsvarende andelen for de materielle målene (DNA1) er rundt 18 prosent, og bare 5 prosent er utelukkende orientert mot materielle mål. Det er likevel verdt å notere seg at det er en glidende overgang mellom de to posisjonene. For det første har nesten 16 prosent gitt uttrykk for et balansert syn hvor programmet både når materielle og mer verdibaserte mål. For det andre er det mange (12,9 + 43,3 prosent) som primært er orientert mot den ene dimensjonen, men som likevel også har nevnt ord som assosieres med den andre. En relativt stor andel av de spurte lederne har derfor et balansert eller helhetlig syn på hva deltakelsen i Erasmus+ betyr for det norske samfunnet, der både materielle og mer verdibaserte mål inngår.

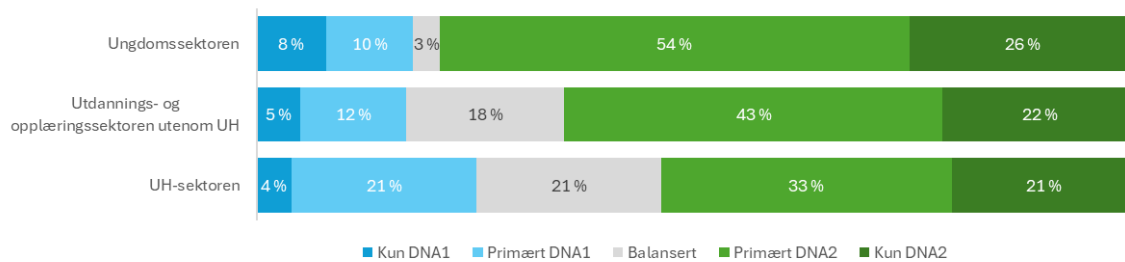
Figur 7.8 nedenfor viser de samme resultatene, men fordelt på tre sektorer. Som man kanskje kunne vente, er aktørene fra ungdomssektoren sterkest opptatt av de verdibaserte målene. For aktørene i denne sektoren ses Erasmus+ først og fremst som et verdiorientert prosjekt hvor mål som inkludering og deltakelse er de primære driverne. Likevel er det også i denne gruppen et mindretall av aktører som helt eller delvis vektlegger de mer instrumentelle målene.

Aktørene fra UH-sektoren har en mer balansert tilnærming, selv om det også i denne gruppen er en overvekt av ledere som legger vekt på realiseringen av verdibaserte mål. Omtrent hver fjerde UH-leder legger sterkest vekt på de mer instrumentelle målene i Erasmus+ sitt målhierarki. Resten av utdannings- og opplæringssektoren, som er en mer sammensatt gruppe, har plassert seg omtrent midt mellom UH-sektoren og ungdomssektoren på dette området.

⁸³ Også denne tekstanalysen er utført av AI-modellen Claude med betydelige manuelle instruksjoner. I analysen har omtrent åtte prosent av ordene i datamaterialet ikke en tilknytning til noen av dimensjonene.

⁸⁴ 210 av 238 respondenter med tekstsvar har latt seg klassifisere på denne måten. De resterende har benyttet formuleringer som ikke er assosiere med noen av de to dimensjonene.

Figur 7.8: Fordeling av lederne i ulike sektorer på dimensjonene DNA1 (materielle mål) og DNA2 (verdibaserte mål), prosent

7.6 Kapitteloppsummering

Deltakelsen i Erasmus+ skal på sikt også gi et utbytte for det norske samfunnet. På grunn av sammenfallet mellom norske og europeiske utfordringer og policy-mål, vil vi gjennom samarbeidet i Erasmus+ kunne arbeide for å løse sentrale samfunnsutfordringer her hjemme. Sentralt i denne sammenhengen er de fire horisontale prioriteringene som gir samarbeidet i Erasmus+ en tematisk retning.

Målene på samfunnsnivå handler på den ene siden om å løse de strukturelle utfordringene som Norge og Europa står overfor knyttet til kompetanse, konkurranseevne og omstilling. På den andre siden handler det om å bygge samfunn basert på felleseuropeiske verdier preget av inkludering, mangfold, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse. De to dimensjonene, Erasmus+ sitt doble DNA, kan ses som de grunnleggende driverne bak programmet. Den norske Erasmus+-strategien legger vekt på begge dimensjoner. Strategien nevner derimot ikke programmets rolle som konfliktløser og bygger av tillit og bånd til land som vi har interesse av å ha et nært forhold til. Dette målet, som inngår i den verdibaserte dimensjonen, har fått økt betydning på grunn av den geopolitiske situasjonen.

Effekter på samfunnsnivå er langsiktige og vanskelig å isolere fra andre parallelle innsatser. Verken Europakommisjonens midtveisevaluering, eller det norske bidraget til denne evalueringen, finner solid empirisk belegg for slike effekter, men enkeltteksempler fra case-studier og intervjuer med sentralt plasserte aktører underbygger at relevante endringer på samfunnsnivå forekommer.

Prosjektlederne bekrefter at de horisontale prioriteringene er relevante i en norsk kontekst, men de verdibaserte mer enn de mer instrumentelle. Prosjekter som koordineres fra Norge, er også i betydelig grad konsentrert rundt disse temaene, slik Erasmus+-strategien oppfordrer til. Dette skaper oppmerksomhet rundt temaene og kan også mer direkte bidra til samfunnsendring når det gjelder områder som samfunnsdeltakelse og inkludering.

Prosjektledernes vurderinger av utbytte på samfunnsnivå plasserer bidrag til et mer mangfoldig og inkluderende samfunn og til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv deltagelse, høyest. Også tilgang til kompetanse for et arbeidsmarked i endring og bidrag til politikkutvikling vurderes positivt av et stort flertall. De svakeste vurderingene knyttes til grønn og digital omstilling, der mange respondenter ser ut til å vurdere det som lite sannsynlig at Erasmus+ kan spille en avgjørende rolle.

Ledernivåets tekstlige beskrivelser av samfunnsutbyttet bekrefter dette bildet og gir et mer fokusert inntrykk der fire mål dominerer. Viktigst er programmets bidrag til *konfliktløsning og bygging av tillit* og til *kompetanse for et arbeidsmarked i endring*. Deretter kommer de to samfunnsmålene som

prosjektlederne var mest opptatt av; *bidrag til et mer mangfoldig og inkluderende samfunn og til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv deltakelse.*

Samlet finner vi at det er de verdiorienterte målene som dominerer hos to tredjedeler av lederne. Andelen ledere som primært er orientert mot de mer materielle målene, er under 20 prosent. Samtidig ser vi at et betydelig antall ledere har et balansert syn på Erasmus+ og ser at programmet både gir materielle og mer verdibaserte gevinster for Norge som samfunn.

Analysene i dette kapitlet gir ikke et solid empirisk grunnlag for å hevde at Erasmus+ gir effekter på samfunnsnivå. Konklusjonene er basert på aktørenes vurderinger av hvor sannsynlig de opplever det er, at aktivitetene de er i involvert, skal gi slike effekter. Disse vurderingene er til gjengjeld rimelig entydige.

Kapittel 8: Programmets merverdi

I dette siste analysekapittelet tar vi et mer overordnet blikk på Erasmus+ og undersøker om de resultatene Norge oppnår gjennom deltakelsen, kunne blitt oppnådd på andre måter. Vi spør aktørene hva som ville skjedd med de aktivitetene de er engasjert i, om Erasmus+ ikke fantes, og vi undersøker hvordan Storbritannia og Sveits har håndtert situasjonen i de årene de har stått utenfor programmet. Videre undersøker vi hvilke egenskaper ved Erasmus+ som gjør programmet velegnet som et virkemiddel for å nå de målene som forventes, og hvilke egenskaper som eventuelt står i veien for en slik bruk. Til slutt spør vi om innsatsen og kostnaden ved deltakelsen står i et rimelig forhold til utbyttet, og om de endringene som programmet gir for deltakere, organisasjoner og samfunnet, er varige.

8.1 Kunne målene blitt nådd uten Erasmus+?

Metodiske utfordringer i måling av addisjonalitet

Et sentralt spørsmål i evalueringen av et tiltak eller program er om de samme resultatene kunne blitt oppnådd uten dette programmet. Kunne de norske målgruppene jobbet med internasjonalisering på samme måte, og med et tilsvarende omfang, uten at Norge var en del av Erasmus+? Eller kunne Norge som stat erstattet deltakelsen i Erasmus+ med andre program eller samarbeidsformer som ville gitt de norske målgruppene de samme mulighetene som Erasmus+ gir?

I evalueringssammenheng handler dette om å avgjøre programmets *addisjonalitet* eller *merverdi*, det vil si om Erasmus+ gir resultater som ikke ville blitt oppnådd uten norsk deltakelse i programmet. Slike kontrafaktiske spørsmål er vanskelig å avgjøre empirisk. En tenkt situasjon der Norge står utenfor Erasmus+ kan ikke observeres, og man må derfor på mer indirekte måter forsøke å sannsynliggjøre hva konsekvensene av en slik situasjon ville blitt.

I denne evalueringen gjør vi det på to ulike måter: Vi har spurt aktørene som mottar støtte gjennom Erasmus+, om aktivitetene de deltar i, kunne blitt gjennomført uten de mulighetene som Erasmus+ åpner for. I tillegg har vi sett på erfaringene fra Sveits og Storbritannia som begge har gått fra en situasjon hvor de har deltatt i programmet, til en situasjon der de står utenfor. Selv om både Sveits og Storbritannia er forskjellige fra Norge, kan erfaringene likevel gi et bilde av hvordan landenes handlingsrom endret seg uten full deltakelse i Erasmus+, og hvilke utfordringer og eventuelle muligheter som oppstår om man ønsker å erstatte programmet med andre tiltak.

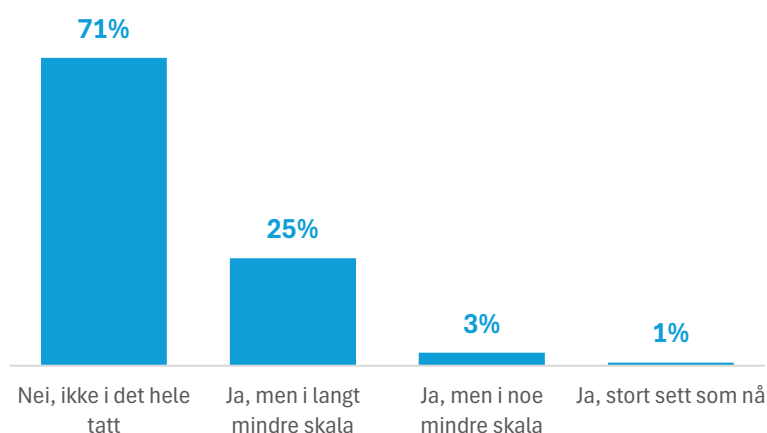
Begge tilnærmingene har sine begrensninger. Den første gir aktørenes subjektive vurderinger av et hypotetisk spørsmål som de egentlig ikke kjenner svaret på. Det kan også hevdes at aktører som har mottatt støtte fra Erasmus+, i utgangspunktet kan være mer positivt innstilt til programmet enn andre og også ha en interesse av at det blir videreført. Når det gjelder studiene av Sveits og Storbritannia, er den viktigste innvendingen at begge land er forskjellige fra Norge når det gjelder flere viktige kjennetegn, og at erfaringene fra disse to casene derfor ikke er hundre prosent overførbare. Det er likevel vanskelig å se andre måter å nærme seg spørsmålet om addisjonalitet på for et program som

Erasmus+. For eksempel vil et før-etter design ikke gi mening i en situasjon hvor Norge har vært sammenhengende med siden programmets spede start på 1990-tallet.

Prosjektledernes vurderinger

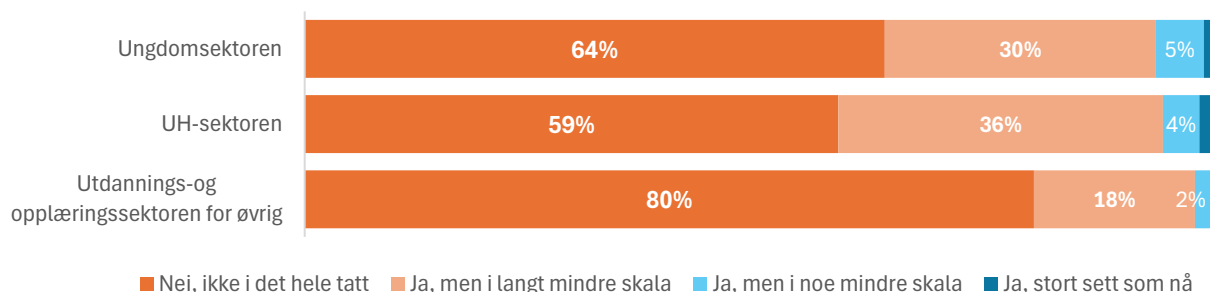
I spørreundersøkelsen til prosjektlederne, som er de som sitter tettest på Erasmus+-arbeidet hos de ulike aktørene, spurte vi følgende kontrafaktiske spørsmål: *Ville aktivitetene som du er, eller har vært, kontaktperson for, blitt gjennomført uten støtte fra Erasmus+, f.eks. med egne midler eller ved hjelp av andre program eller tilskuddsordninger?* Svarene på spørsmålet er oppsummert i figur 8.1.

Figur 8.1: Ville aktivitetene blitt gjennomført uten støtte fra Erasmus+, prosent (N=591)

Hele 71 prosent av prosjektlederne mener altså at aktivitetene de er eller har vært engasjert i, ikke ville blitt gjennomført uten støtten fra Erasmus+. Ytterligere 25 prosent forteller at de ville blitt gjennomført, men i langt mindre skala. Andelen som mener at aktivitetene ikke ville blitt vesentlig påvirket av bortfallet av Erasmus+, er dermed på rundt fire prosent. Dette er nesten identisk til resultatene fra en tilsvarende undersøkelse gjennomført i forbindelse med den norske midtveisevalueringen av Erasmus+ i 2023 (Ryssevik et al., 2023b, s. 48). Aktørene selv er dermed rimelig sterkt overbevist om programmets addisjonalitet.

Figur 8.2: Ville aktivitetene blitt gjennomført uten støtte fra Erasmus+, per sektor, prosent (N=591)

Som vist i figur 8.2, er det heller ikke så store forskjeller mellom sektorene i dette spørsmålet. Gruppen som skiller seg mest ut, er utdannings- og opplæringssektoren utenom UH, hvor hele 80 prosent forteller at aktivitetene overhodet ikke ville blitt gjennomført uten støtte fra Erasmus+.

Forskjellen mellom UH- og resten av utdannings- og opplæringssektoren skyldes trolig at UH-sektoren har flere alternative internasjonaliseringsprogrammer å søke på enn barnehager, skoler og voksenopplæring.

Prosjektlederne ble også bedt om å oppgi inntil fem ord som beskriver *hva deltakelsen i Erasmus+ gir som de ikke kunne oppnådd gjennom eventuelle andre midler eller tilskuddsordninger*. Vi var med dette spørsmålet opptatt av å få et bilde av hva aktørene selv opplever som det unike med Erasmus+, og som dette programmet, mer enn andre, gir muligheter for å realisere. Det ble oppgitt til sammen 2.286 ord eller korte beskrivelser av i alt 569 respondenter. I figur 8.3 er disse klassifisert i 13 tema.⁸⁵

Figur 8.3: Andel ord som beskriver merverdien av Erasmus+, prosent

Temaene som kommer ut av den eksplorative tekstanalysen, er gjengangere fra de tidligere kapitlene i evalueringen og sammenfaller med viktige mål for den norske deltakelsen i programmet. Det er likevel interessant å notere hvilke temaer som forekommer oftest når spørsmålet stilles på denne måten. Nesten hvert femte ord som prosjektlederne har oppgitt (17,4 prosent), handler på en eller annen måte om *kunnskap, kompetanse og faglig utbytte*. Selv om dette er et tema som kommer et stykke ned på listen i analysene av utbytte på ulike nivåer, særlig på individnivå, er dette en egenskap ved programmet som mange henter fram når de blir bedt om å vurdere hva som er unikt ved ordningen. Aktørene har med andre ord et bilde av Erasmus+ som et program hvor kunnskap og faglig utvikling står sentralt, og de vurderer dette som noe som kan gå tapt dersom programmet ikke lenger er tilgjengelig.

De tre neste temaene handler alle om den internasjonale dimensjonen: om *internasjonalisering som sådan*, om *mobilitet* og om *bygging av internasjonale nettverk og partnerskap*. Dette er på mange måter fellesnevneren for aktivitetene som finansieres gjennom Erasmus+. Særlig nettverksbygging og partnerskap nevnes av mange. Vi har tidligere sett at dette er en egenskap ved Erasmus+ som verdsettes svært høyt. Å bygge internasjonale nettverk er av mange aktører sett som den kanskje viktigste motivasjon for å bruke programmet, og den enkle tilgangen som deltakelsen gir til store og

⁸⁵ Tekstanalysen er gjort med språkmodellen Claude med noen manuelle instruksjoner. Ca. 78 prosent av ordene lot seg meningsfullt klassifisere i de oppgitte temaene.

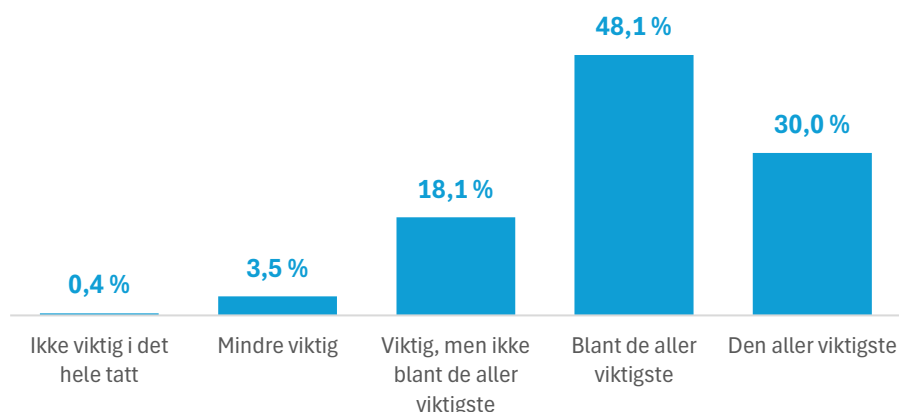
kvalitetssikrede nettverk av potensielle samarbeidspartnere, vurderes som verdifull. Å miste denne tilgangen ville gjøre det langt mer utfordrende å finne de riktige aktørene å samarbeide med.

De neste fem temaene i rangeringen (med frekvenser mellom fem og åtte prosent) er alle knyttet til den verdibaserte dimensjonen i målhierarkiet. Vi finner egne tema for interkulturell forståelse, inkludering og mangfold og personlig utvikling og medborgerskap. Vi merker oss også at europeisk identitet, verdier og tilhørighet er skilt ut som et eget tema. En del av aktørene ser det spesifikt europeiske som et unikt kjennetegn ved Erasmus+, som ville gått tapt om programmet opphørte. Vi merker oss at temaet motivasjon og engasjement ligger i samme området. Dette er i samsvar med konklusjonene fra kapittel 5 hvor jobbtilfredshet og motivasjon ble fremholdt som et sentralt utbytte for ansatte som deltar i mobilitet og samarbeidsprosjekt.

Ledernes vurderinger

I spørreundersøkelsen til lederne er det flere spørsmål som på ulike måter forsøker å avdekke viktigheten av Erasmus+, og hva konsekvensene ville bli om programmet ikke var tilgjengelig. Vi spurte først *hvor viktig Erasmus+ er for organisasjonen sammenlignet med andre program og tilskuddsordninger (nasjonale som internasjonale) som de benytter seg av*. Svarene er vist i figur 8.4.

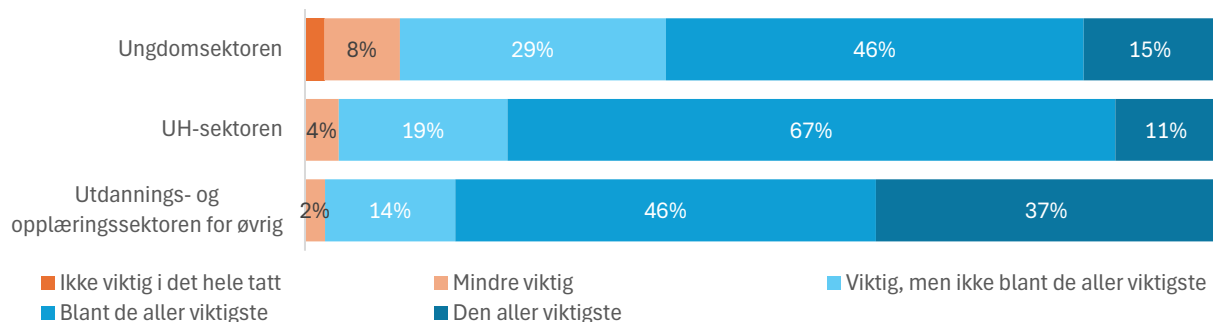
Figur 8.4: Hvor viktig er Erasmus+ sammenlignet med andre norske og internasjonale tilskuddsordninger organisasjonen benytter seg av, prosent (N=260)

Resultatene gir uttrykk for at Erasmus+ er en svært viktig tilskuddsordning for aktørene. For 30 prosent er det den aller viktigste, og for ytterligere 48 prosent blant de aller viktigste.

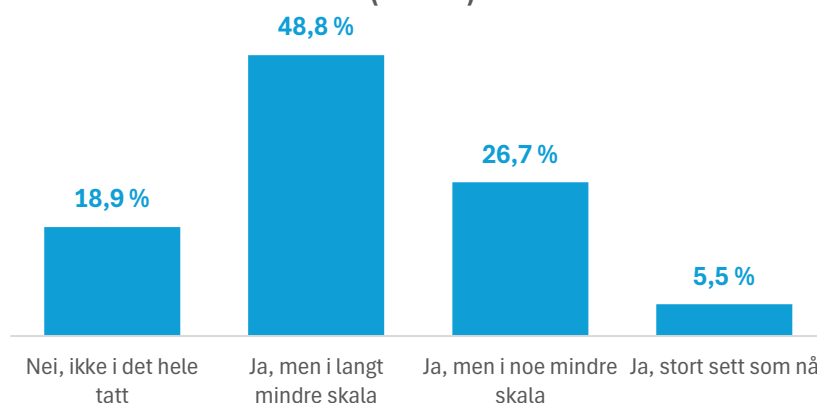
I figur 8.5 er disse svarene fordelt på sektor. Utdannings- og opplæringssektoren utenom UH skiller seg markert ut med den høyeste andelen ledere som oppgir Erasmus+ som den aller viktigste tilskuddsordningen for egen organisasjon. Dette bekrefter konklusjonen vi trakk fra figur 8.2 om at utdannings- og opplæringssektoren utenom UH har få alternative tilskuddsordninger å søke på. Erasmus+ framstår dermed som særlig viktig.

Figur 8.5: Hvor viktig er Erasmus+ sammenlignet med andre norske og internasjonale tilskuddsordninger organisasjonen benytter seg av, per sektor, prosent (N=591)

I kapittel 6 fant vi at hele 90 prosent av lederne oppga at de bruker Erasmus+ til å nå strategiske mål som er viktige for egen organisasjon (jfr. figur 6.1). Når vi spør lederne om de fortsatt vil kunne fortsette å jobbe for å nå disse målene dersom Norge ikke blir med i Erasmus+ i neste programperiode, får vi følgende svar (jfr. figur 8.6):

Figur 8.6: Vil dere kunne fortsette å jobbe for å nå disse målene dersom Norge ikke blir med i Erasmus+ i neste programperiode? Prosent (N=217)

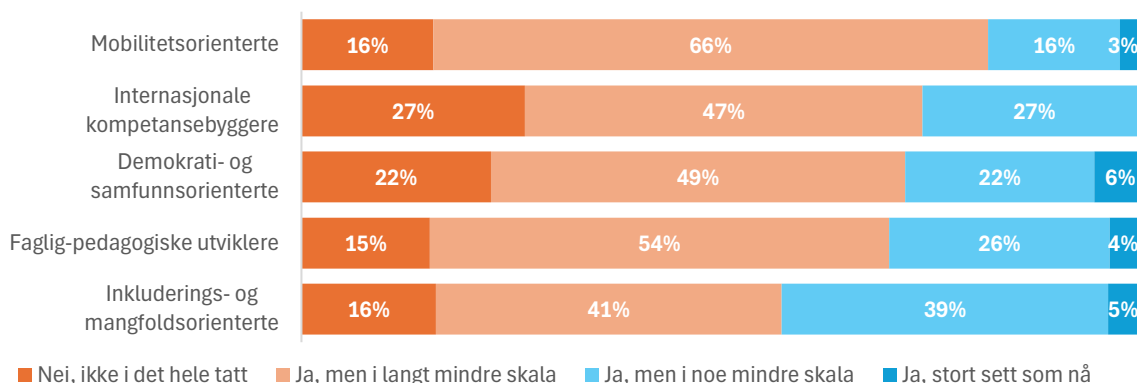

Sammenlignet med figur 8.1, som viser prosjektledernes vurderinger av mulighetene for å *oppretholde aktivitetene* uten finansiering fra Erasmus+, er lederne noe mer positive. Samtidig er spørsmålsformuleringen forskjellig. Lederne er spurt om de fortsatt vil kunne *jobbe for å nå de strategiske målene* de bruker Erasmus+ til å realisere dersom Norge ikke blir med i neste periode. Selv om de konkrete aktivitetene ikke kan gjennomføres, vil det kanskje være mulig å jobbe for de samme målene, men med andre midler. Likevel ser vi at rundt 19 prosent av lederne oppgir at de ikke vil kunne arbeide for å nå sine strategiske mål uten Erasmus+, mens ytterligere 49 prosent svarer at dette ville måtte skje i langt mindre skala.

I kapittel 6 benyttet vi tekstanalyse til å klassifisere lederne i fem grupper med utgangspunkt i hvilke overordnede strategiske mål de benytter Erasmus+ til å realisere (jfr. tabell 6.1). I figur 8.7 nedenfor benytter vi den samme klassifiseringen og viser hvordan ledere med ulike strategiske mål vurderer mulighetene for å kunne fortsette å jobbe mot disse målene dersom Norge ikke blir med i Erasmus+ fra neste periode.

Vi ser at det er de *mobilitetsorienterte* som i størst grad mener at et bortfall av Erasmus+ vil gjøre det vanskelig å jobbe for å nå organisasjonens strategiske mål. Dette er ledere for organisasjoner som primært bruker Erasmus+ for å sende og ta imot ungdom, elever, studenter eller ansatte, og hvor mobilitet er selve kjernen i arbeidet. Også i gruppen vi har kalt *internasjonale kompetansebyggere* er mange tvilende til om de kan fortsette det strategiske arbeidet uten Erasmus+. Dette er aktører som fokuserer på utvikling av profesjonell og faglig kompetanse gjennom internasjonale nettverk, og hvor de internasjonale aktivitetene, på samme måte som for de mobilitetsorienterte, er et mål i seg selv.

Figur 8.7: Vil dere kunne fortsette å jobbe for å nå viktige strategiske mål dersom Norge ikke blir med i Erasmus+ i neste programperiode, prosent

I den motsatte enden av skalaen finner vi de *inkluderings- og mangfoldorienterte*, hvor nesten 45 ser muligheter for å kunne fortsette å jobbe strategisk mot dette målet, om enn i noe mindre skala. Inkludering og mangfold er høyt prioritert i Erasmus+, men det er også et mål som det er mulig å jobbe mot med andre midler enn gjennom internasjonal mobilitet og samarbeid. Også gruppen kalt *faglig-pedagogisk utviklere* ligger i denne enden av rangeringen. Disse representerer aktører som er opptatt av undervisningskvalitet og pedagogisk praksis, og som primært ser Erasmus+ som et verktøy for profesjonalisering av undervisning og utvikling og nye undervisningstilbud. Selv om Erasmus+ er et nyttig og velegnet verktøy for dette formålet, slik Jones et al. (2026) har dokumentert, er det kanskje et mål som noen av lederne mener det er mulig å jobbe mot også på andre måter.

Oppsummert kan vi derfor si at det er arbeid for strategiske mål som forutsetter internasjonal mobilitet og samarbeid over landegrensene, som vil bli sterkest skadelidende om Norge ikke lenger skulle delta i Erasmus+. Dette samsvarer godt med prosjektledernes vurderinger av ordningens merverdi (jfr. figur 8.3). Også blant dem er det arbeid for kompetansebygging gjennom internasjonalt samarbeid, mobilitet og bygging av internasjonale nettverk og partnerskap som fremheves som unikt for Erasmus+, og som er vanskelig å erstatte med andre muligheter. Selv om aktørene som har fått tilskudd gjennom ordningen, ikke kan betraktes som nøytrale observatører, er det liten tvil om at de ser på Erasmus+ som en ordning med høy addisjonalitet, og hvor de negative konsekvensene ved et eventuelt bortfall oppleves som alvorlige.

8.2 Hva kan vi lære av Storbritannia og Sveits?

Erfaringene fra Sveits og Storbritannia kan gi et annet perspektiv på spørsmålet om addisjonalitet, og hva konsekvensene av å stå utenfor ordningen kan være. De to landene er på mange måter unike test-caser, fordi de har gått fra en situasjon som Erasmus+ partnerland, til en situasjon hvor de står

utenfor. De er også interessante fordi de begge har vært gjennom nye forhandlinger med EU og er på vei inn igjen i programmet fra 2027 (se nedenfor).

Sveits var med i det utdanningspolitiske samarbeidet i EU fra 1992, men fikk ikke lenger muligheter til dette etter at landet sa nei til EØS-avtalen i en folkeavstemning i 1994. Landet ble på nytt med fra 2010, men ble suspendert fra programmet ved starten av forrige programperiode på grunn av uenigheter med EU om landets innvandringspolitikk. Europakommisjonen mente at nye restriksjoner på innvandring og innreise, som ble vedtatt ved en folkeavstemning i 2014, ikke var forenlig med kravene til deltagelse i Erasmus+. Ettersom Sveits aldri har vært medlem av EU og heller ikke EØS, bygde Sveits' deltagelse på en bilateral avtale med EU. Det var denne avtalen som ble sagt opp i 2014, og Sveits har dermed stått utenfor Erasmus+ i over ti år.

Storbritannia forlot Erasmus+ ved utgangen av overgangsperioden etter Brexit, som var 31. desember 2020. Landet valgte heller ikke å delta som assosiert tredjeland i programmet for perioden 2021-2027. Storbritannia har derfor stått helt utenfor Erasmus+ i vel fem år.

I det følgende beskriver vi erfaringene ved å stå utenfor Erasmus+, og vurderingen av hvilke ulemper, eller eventuelt fordeler, dette gir. Beskrivelsen bygger på intervjuer med nøkkelinformanter i de to landene, samt gjennomgang av relevante dokumenter.

Sveits

Alternativ til Erasmus+

Sveits har etablert et alternativt program til Erasmus+ som de finansierer selv (*Schweizer Programm zu Erasmus+*). Programmet var ment som et kortsiktig, midlertidig tiltak, men har vært virksomt helt fram til nå. Programmet forvaltes av Movetia, en statlig etat som har ansvaret for nasjonale og internasjonale mobilitetstiltak i utdanningssektoren. Movetia forvalter søkbare tilskuddsmidler til mobilitetstiltak. Tilskudd kan gis til både inn- og utgående mobilitetstiltak for både elever, studenter og ansatte og omfatter ulike deler av utdanningssystemet. Ordningene for elever dekker både individuelle mobiliteter og gruppetiltak. Videre kan tilskudd gis for mobilitetstiltak for ansatte i utdanningssektoren. Blant tiltakene er The Swiss-European Mobility Programme (SEMP) som finansierer studentutveksling med varighet på 2-12 måneder. Bredden i typer mobilitetstiltak er noe snevrere enn i Erasmus+.

Informantene fra Sveits forteller at omfanget av mobilitet har vokst siden 2014, men mindre enn i sammenlignbare land innenfor EU og Erasmus+. Omfanget av mobilitet har derfor trolig blitt redusert som følge av at Sveits ikke har deltatt i Erasmus+ i disse årene.

I SEMP er det også muligheter for støtte til deltagelse i samarbeidsprosjekt, herunder som assosiert deltaker i samarbeid innenfor Erasmus+. Men sveitsiske institusjoner kan ikke koordinere slike samarbeid. Informantene forteller at omfanget av, og dybden i, felles satsinger slik man har i KA2-aktivitetene innenfor Erasmus, har blitt svekket. En sammenligning med Norge viser betydningen av dette. Mens norske aktører har vært partnere i 311 KA220 samarbeidspartnerskap siden 2021, er det tilsvarene tallet for Sveits 44, og for Storbritannia 93.⁸⁶

⁸⁶ Tall mottatt fra HK-dir.

Virkninger av å stå utenfor

Den eneste fordel som våre informanter så av å stå utenfor Erasmus+, er knyttet til økonomi. Sveits har et svært høyt inntektsnivå og et BNP som er omtrent det dobbelte av Norges (i absolutte tall). Landet ville derfor måtte betalt en høy pris for å delta i Erasmus+ basert på samme modell som benyttes for EØS-landene. Selv om Sveits siden 2014 har betalt både for innkommende og utgående mobilitet (mens man innenfor Erasmus+ bare betaler for utgående), ville Sveits trolig måtte betale betydelig mer for å delta i programmet enn utgiftene de har hatt med sine egne interne ordninger.

Våre informanter formidler at fordelene ved å delta i Erasmus+ er knyttet dels til omfanget av og bredden i mobiliteter og til deltagelse i aktiviteter innenfor KA2 og KA3, dvs. samarbeidsprosjekt og policy-tiltak. Informantene la vekt på at mobilitet har en del umiddelbare fordeler for deltakerne, men også mer langsiktige virkninger. Gjennom mobilitet utvikles nettverk og andre forbindelser som utgjør noe av forutsetningene for et mer strategiske samarbeid.

Informantene la mindre vekt på de praktiske sidene ved at det innenfor Erasmus+ er utviklet regler, rutiner og verktøy som forenkler etablering av mobilitetstiltak. Det er en fordel med standardisering, slik man oppnår gjennom å bruke Erasmus+ som ramme for mobilitetsarbeidet, men dette er av mindre betydning, ifølge våre informanter.

Informantene forteller at det er langt mer krevende å få til strategiske allianser og andre tiltak tilsvarende KA2-aktivitetene utenfor Erasmus+. Både nettverkene av potensielle samarbeidspartnere, standardiseringen av ulike samarbeidsformater og finansieringsløsningene er vanskelige å erstatte gjennom ordninger utenfor Erasmus+. En informant mente at det er særlig krevende når flere enn to parter skal samarbeide.

Det er vanskelig å avdekke hvor viktig KA2-aktivitetene er for utviklingen av UH-sektoren, men informantene var sikre på at slike tiltak vil kunne ha stor betydning på sikt. Det er krevende å utvikle seg i takt med andre hvis man ikke kan samarbeide med andre aktører, lære av dem og støtte seg på deres løsninger. Sveits er kjent for å ha et av de beste yrkesutdanningssystemene i verden, men en av informantene uttrykte bekymring for at systemet ville kunne stagnere uten deltagelse i tiltak innenfor Erasmus+. Det er innovasjonsevnen som primært vil bli skadelidende ved redusert samhandling med andre.

Deltagelse på policy-arenaer ble vurdert som noe mindre viktig enn de andre delene av Erasmus+, men også på dette feltet er det nettverkseffekter og læring gjennom samhandling. På dette området finnes det imidlertid også arenaer utenfor Erasmus+, og mye av arbeidet som skjer er godt dokumentert, slik at eksterne kan få innsikt i hva som skjer.

Storbritannia

Informanter fortalte at mange aktører i Storbritannia hadde et blandet eller til dels negativt syn på Erasmus+. Delvis skyldtes dette at mange briter ikke kan snakke fremmedspråk, noe som reduserer nytten av deltagelse i en del aktiviteter. Videre hadde Storbritannia hatt relativt svakt gjennomslag i sentraliserte konkurranser innenfor programmet og var en betydelig netto bidragsyter.

Alternativ til Erasmus+

Etter Brexit etablerte Storbritannia «the Turing Scheme». Dette er utelukkende et program for utgående mobilitet for elever og studenter. Ordningen dekker imidlertid alle utdanningsnivåer og hele verden som mottakerland. Verken mobilitet for ansatte eller de andre elementene i Erasmus+-porteføljen ble erstattet av nasjonale tiltak.

Både den skotske og walisiske regjeringen har uttrykt skuffelse over beslutningen om ikke å assosiere seg til Erasmus+, blant annet på grunn av manglende finansiering for voksen- og yrkesopplæring og tapte muligheter for strategiske partnerskap. Både Skottland og Wales har siden lansert og finansiert sine egne mobilitetsprogram.⁸⁷ Og gjennom et samarbeid mellom Nord-Irland og Irland får nordirske studenter fortsatt muligheter til å dra på utveksling med Erasmus+. Modellen fungerer ved at nordirske studenter, uavhengig av statsborgerskap, kan delta i Erasmus+ ved å midlertidig registrere seg ved irske høyere utdanningsinstitusjoner.

Ifølge våre informanter finnes det også eksempler på universiteter som har etablert egne mobilitetstiltak. Videre har enkelte universiteter videreført sin deltagelse i allerede etablerte universitetsallianser basert på egen finansiering.

I 2021 deltok om lag 40 000 elever og studenter i utveksling gjennom the Turing Scheme. Av disse reiste om lag 27 000 til EU-land. Omfanget av utgående utveksling til EU var dermed på linje med nivået innenfor Erasmus+. Data fra nettsiden til the Turing Scheme bekrefter at nivået har holdt seg rundt 40.000 utgående mobiliteter per år i den perioden programmet har vært virksomt.⁸⁸ Omfanget av mobilitet til land utenfor EU økte sterkt etter Brexit og har de senere årene ligget på om lag samme nivå som mobilitet til EU-land.

Det finnes ikke tall for utviklingen i innkommende mobilitet eller i utgående mobilitet som faller utenfor Turing-ordningen. Informantene vi snakket med, var imidlertid ganske sikre på at omfanget var lavt sammenlignet med det som hadde vært normalen innenfor Erasmus+.

Virkningene av å stå utenfor

De umiddelbare virkningene av å stå utenfor Erasmus+ er, ifølge våre informanter, redusert kontakt og samarbeid. Det uttrykkes frykt for at dette vil svekke utviklingen av utdanning og forskning i Storbritannia.

Primært er det institusjonene og organisasjonene i høyere utdanning som har tatt til orde for å reetablere deltagelsen i Erasmus+. De peker på at redusert deltagelse i mobilitetstiltak reduserer mulighetene for å utvikle nettverk som i sin tur kan bidra til utvikling av studietilbud og forskningsprosjekter. Enkelte mener at Storbritannia allerede har opplevd redusert gjennomslag i konkurransen om forskningsmidler i Horisont Europa (der Storbritannia fra 2024 deltar på lik linje med EU-land).⁸⁹

⁸⁷ Wales etablerte et eget program kalt Taith: Wales' international exchange programme, og Skottland etablerte sitt Scottish Education Exchange Programme (SSEP).

⁸⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/turing-scheme>

⁸⁹ Om denne følelsen stemmer med virkeligheten er en annen sak. Allerede i 2025 var Storbritannia det landet som igjen mottar flest prestisjestipend innenfor Horizon Europe, ifølge en opptelling gjort av avisen Science Business, se <https://www.khrono.no/britene-igjen-pa-topp-i-horisont-europa/1030541>

Også prestisjetiltakene kan bidra til utvikling av forskning og undervisning i UH-sektoren. UH-sektoren og utdanningsmyndighetene ser risiko for at Storbritannias utenforskap skal gjøre at de blir hengende etter fordi de faller utenfor samarbeidstiltakene.

Den eneste fordelen ved å stå utenfor er, ifølge våre informanter, at de slipper kostnadene knyttet til deltagelse.

Tilbake i folden

Både Sveits og Storbritannia har ønsket å returnere til Erasmus+ og har tatt initiativ til nye forhandlinger med EU for å få dette til. Sveits har tidligere vært i forhandlinger om en bred samarbeidsavtale som kunne lede til fornyet deltagelse i Erasmus+, men disse ble brutt i 2021. Forhandlingene er senere blitt gjenopptatt, og høsten 2025 ble det enighet mellom Sveits og EU om at Sveits skal delta i alle deler av Erasmus+ fra og med 2027. Regjeringen i Sveits har drøftet og gitt sin støtte til avtalen, men det gjenstår at budsjettet for deltagelsen godkjennes av Parlamentet. Alt ligger derfor til rette for at Sveits på ny blir en fullverdig deltager i Erasmus+.

I 2025 forhandlet britiske myndigheter med EU om deltagelse i Erasmus+ gjennom en assosieringsavtale. I desember 2025 ble det enighet om britisk deltagelse fra og med 2027. I likhet med tilsvarende avtale mellom Sveits og EU gjelder deltagelsen alle deler av Erasmus+ og med et finansielt bidrag tilsvarende det Storbritannia betalte som fullt medlem i EU. Storbritannia trer inn igjen i Erasmus+ fra 1. januar 2027 og vil dermed delta som fullverdig partnerland i det siste året av inneværende programperiode.

Oppsummert

Sveits og Storbritannia var begge betydelige netto bidragsytere til Erasmus+. Til tross for dette har begge land valgt å tilslutte seg Erasmus+ på nytt. Det er rimelig å tolke dette som en indikasjon på at nytten av å delta blir vurdert som høyere enn kostnadene som dette medfører.

Begge land etablerte nasjonale programmer til erstatning for deler av Erasmus+. Dette bidro til å opprettholde et rimelig høyt nivå på utgående mobilitet for elever og studenter, men trolig ikke helt på linje med det de ville hatt innenfor Erasmus+. I motsetning til Storbritannia etablerte Sveits også en nasjonalt finansiert ordning for innkommende mobilitet, noe de ville unngått innenfor Erasmus+. Den sveitsiske løsningen finansierer også samarbeidsprosjekter, men betydelig mer begrenset enn de tilsvarende ordningene innenfor Erasmus+. For sektorene utenom utdanning, finnes det så langt vi har brakt på det rene, ingen alternativer til Erasmus+ hverken i Storbritannia eller Sveits.

Våre informanter ser ikke bortfallet av mobilitetstiltakene i Erasmus+ som den alvorligste ulempen ved å stå utenfor. Derimot ser de langt mer alvorlige konsekvenser av å stå utenfor det institusjonelle samarbeidet, som tiltakene innenfor Erasmus+ KA2 legger til rette for. Dette er tiltak som er vanskelig å etablere som nasjonale, bilaterale ordninger utenfor Erasmus+. Informantene formidler en frykt for at bortfall av deltagelse i denne delen av programmet vil bremse utviklingen av utdanningssektoren, og da særlig innenfor høyere utdanning (og yrkes- og fagskoler i tilfelle Sveits). Dette vil kunne på sikt svekke landenes omstillingsevne og konkurransekraft.

8.3 Hvilke egenskaper fremmer eller hindrer måloppnåelse?

Vi har sett at norske aktører som bruker Erasmus+, ser det som et viktig og til dels uunnværlig redskap for å nå organisasjonens mål. Lederne for de deltakende organisasjonene ble også spurt hva det er ved programmet som gjør det egnet eller eventuelt uegnet til å nå de målene, som organisasjonen er opptatt av. Svarene ble gitt som åpne tekstsvaer og i alt 143 av 267 respondenter benyttet seg av muligheten til å svare på spørsmålet. Resultatene er oppsummert i tabell 8.1 og 8.2. Merk at mange svar omhandler flere tema, så prosentandelene i de to tabellene summerer ikke til 100.⁹⁰

Tabell 8.1: Hva lederne mener gjør Erasmus+ velegnet til å nå organisasjonens mål

Tema	Ant. svar	% av 143	Beskrivelse av innhold
Kulturforståelse og interkulturell læring	61	42.7%	Møter mellom ungdommer og ansatte på tvers av land fremmer forståelse for ulike kulturer, tradisjoner og perspektiver.
Mobilitet og internasjonal erfaring	55	38.5%	Programmet gir elever, studenter og ansatte mulighet til fysisk opphold og praksis i andre europeiske land.
Finansiering muliggjør aktiviteter	38	26.6%	Uten Erasmus+-midler ville mange institusjoner ikke ha økonomi til internasjonal aktivitet – særlig viktig med gratisprinsippet.
Kompetanseheving og faglig utvikling	37	25.9%	Ansatte og lærere tilegner seg ny fagkunnskap, pedagogiske metoder og profesjonell inspirasjon gjennom utveksling og kurs.
Personlig vekst og livsmestring	36	25.2%	Deltakerne opplever økt selvstendighet, selvtillit og evne til å mestre utfordringer.
Nettverksbygging og partnerskap	35	24.5%	Programmet skaper varige institusjonelle og personlige relasjoner på tvers av landegrensene.
Langsiktig og strategisk samarbeid	25	17.5%	Erasmus+ legger til rette for flerårige prosjekter som støtter institusjonenes overordnede strategiske mål.
Demokrati, medborgerskap og europeiske verdier	24	16.8%	Møter på tvers av kulturer bygger demokratiforståelse, toleranse og felleseuropeisk identitet.
Inkludering og sosial rettferdighet	24	16.8%	Programmet gir elever fra alle sosioøkonomiske bakgrunner tilgang til internasjonale erfaringer de ellers ikke ville fått.
Innovasjon og metodeutvikling	24	16.8%	Erfaringsutveksling med europeiske partnere gir impulser til nye arbeidsmetoder, verktøy og pedagogiske tilnærminger.
Motivasjon og gjennomføring	23	16.1%	Muligheten for mobilitet øker elevenes motivasjon og bidrar til å hindre frafall i utdanningen.
Bærekraft og globale utfordringer	10	7.0%	Internasjonalt samarbeid brukes til å adressere klima, miljø og andre globale fellesutfordringer.

⁹⁰ Tekstanalysene er gjennomført med språkmodellen Claude.

Når det gjelder hvilke faktorer som gjør programmet egnet, nevner respondentene ofte konkrete målsettinger som Erasmus+ gir dem mulighet til å jobbe for, blant annet kulturforståelse (43 prosent), internasjonal erfaring (39 prosent), kompetanseheving (26 prosent) og personlig vekst og livsmestring (25 prosent). Dette er alle kjente elementer i Erasmus+ sitt målhierarki.

Men vi ser også at flere kommer inn på mer grunnleggende egenskaper ved hvordan programmet er utformet og fungerer. *Finansieringsmulighetene* som programmet åpner for, er en av disse. Finansieringen muliggjør mobilitet i stor skala og gir mange organisasjoner som ellers ikke kunne deltatt, muligheten til å engasjere seg i internasjonalt samarbeid. En leder for en organisasjon som deltar i ungdomsdelen av programmet formulerer det slik:

Uten den økonomiske støtten vil det ha vært nærmest umulig å oppnå det vi har oppnådd.

Noen trekker også fram *langsiktigheten* i samarbeidene innenfor Erasmus+, og at det på grunn av dette skapes varige institusjonelle og personlige relasjoner på tvers av landegrensene. Det åpner også for å jobbe langsiktig og strategisk innenfor rammene av programmet, slik dette sitatet fra en rektor ved en videregående skole illustrerer:

Erasmus+ er den beste måten vi som en stor vgs. kan jobbe strategisk og langsiktig med de overordnede målene i læreplanen.

Og en representant for en fylkeskommune sier det slik:

Programmet er helt avgjørende for å nå de målene vi har satt oss i strategien vår. Programmet har gitt oss stor verdi, både på individnivå og organisasjonsnivå.

Flere trekker også fram mulighetene som programmet gir for å finne og etablere relasjoner til de mest relevante aktørene i Europa, slik en prorektor ved en UH-institusjon formulerer det:

Erasmus+ er svært godt egnet til å understøtte vår utvikling som en internasjonal utdanningsinstitusjon. Programmet legger til rette for partnerskap med ledende kunst- og designmiljøer.

Den enkle tilgangen til relevante samarbeidspartnere trekkes ofte fram også i intervjuene vi har gjennomført. Nettverket av potensielle og kvalitetssikrede partnere reduserer *transaksjonskostnadene* ved å etablere nye partnerskap. Det reduserer også *risikoen* som følger av å inngå partnerskap med aktører man ikke passer sammen med eller som ikke leverer.

Når det gjelder egenskaper ved Erasmus+ som gjør programmet mindre egnet for å nå aktørenes mål, er svarene mer konkrete og konsentrert om et lite antall tema. Det er også langt færre utsagn som omhandler programmets uegnethet.⁹¹ Flere av temaene er i tillegg nevnt av et fåtall respondenter.

Den sterkeste innvendingen mot Erasmus+, slik programmet er rigget i dag, gjelder arbeidsbyrde og byråkrati knyttet til søknadsprosess og løpende rapportering (nevnt av 21 prosent av dem som har

⁹¹ Mens vi fikk 392 utsagn om hva som gjør Erasmus+ egnet, fikk vi bare 98 utsagn om hva som gjør programmet uegnet.

svart). Dette er en kjent problemstilling, og mange vil nok si at Erasmus+, ufortjent eller fortjent, har fått et rykte som et i overkant byråkratisk program.

Tabell 8.2: Hva lederne mener gjør Erasmus+ uegnet til å nå organisasjonens mål

Tema	Ant. svar	% av 143	Beskrivelse av innhold
Tungt byråkrati – søknad og rapportering	30	21.0%	Søknadsprosessen og løpende rapportering oppleves som kompleks, tidkrevende og lite proporsjonal med aktivitetenes størrelse.
Ressurskrevende for små organisasjoner	21	14.7%	Små skoler, kommuner og organisasjoner mangler kapasitet (tid, personell) til å håndtere administrasjonskravene.
Manglende sektortilpasning	14	9.8%	Fagskole, voksenopplæring og UH-sektoren opplever at programmets struktur og finansiering ikke er tilpasset deres særtrekk.
Høye kostnader / utilstrekkelig dekning	12	8.4%	Standardsatser dekker ikke reelle kostnader i Norge – særlig gjelder dette lønn, vikarer og reiser i Nord-Norge.
For få deltakere – begrenset institusjonell effekt	9	6.3%	Bare et fåtall elever eller ansatte deltar, slik at læringseffekten ikke spres til hele organisasjonen.
Manglende forutsigbarhet	7	4.9%	Usikkerhet om finansiering og sene tilsagn gjør det vanskelig å planlegge aktiviteter over tid.
Lite egnet for enkeltprosjekter	3	2.1%	Programmet gir størst utbytte ved langsiktig og strategisk bruk – enkeltprosjekter oppleves som uforholdsmessig arbeidskrevende.
Begrenset til EU/EØS-land	2	1.4%	Institusjoner med brede globale nettverk utenfor Europa finner programmets geografiske avgrensning hemmende.

At problemstillingen er kjent, betyr også at det har vært gjort forsøk på å bøte på den. Ved overgangen mellom forrige og inneværende programperiode ble det gjennomført flere endringer som hadde som mål å forenkle deltakelsen i programmet:

- ordningen med *småskalapartnerskap* ble innført for å gjøre det enklere for mindre erfarne aktører å koordinere samarbeidsprosjekt,
- *lump-sum (sekkebeløp) budsjettering* ble innført for å forenkle søknads- og rapporteringskravene på økonomisiden, og
- den nye *akkrediteringsordningen* hadde blant annet som mål å forenkle administreringen av mobiliteter for organisasjoner som deltar over mange år.

I midtveisevalueringen av inneværende programperiode er det likevel lagt betydelig vekt på de negative effektene av de høye administrative byrdene:

To many organisations, the Erasmus+ administrative processes are perceived as complex and labour-intensive, and demand resources that some organisations simply do not have. This is particularly critical for smaller organisations, and for participants from the voluntary sector that often lack paid administrative

*support. However, even the better resourced institutions in the higher education sector frequently voice frustration with the administrative burden.*⁹²

Samtidig viser midtveiseevalueringen at langt fra alle oppfatter at programmet er blitt enklere å administrere til tross for de ulike forenklingstiltakene som er blitt gjennomført. I evalueringen ble aktører som hadde ledet prosjekt i både foregående og innværende programperiode, spurt om de opplevde at programmet hadde blitt enklere eller vanskeligere å administrere. Mens rundt en tredjedel rapporterer om forenkling, mener en nesten like stor andel at programmet er blitt mer komplisert. Den siste tredjedelen har ikke opplevd noen vesentlig endring.⁹³

En viktig årsak til at Erasmus+ oppleves som arbeidskrevende og byråkratisk i Norge, er nok at programmets rutiner er tilpasset forholdene i et høyt antall land med svært ulike forvaltningstradisjoner. Mens den norske forvaltningstradisjonen i betydelig grad kan beskrives som tillitsbasert, har andre land en mer kontrollbasert tradisjon hvor detaljert rapportering og tett oppfølging inngår som obligatoriske elementer.

Kompleksiteten og den administrative byrden er særlig utfordrende for mindre organisasjoner med begrenset administrativ kapasitet. Dette er særlig kritisk i ungdomssektoren hvor en betydelig del av målgruppen er fra frivillig sektor hvor mangelen på lønnet administrativ kompetanse er særlig stor. Søknadsskjema og rapporteringsrutiner er i for liten grad tilpasset forutsetningene og særegenhetene ved denne sektoren. Over tid er Erasmus+ blitt mer standardisert, med sammenlignbare tiltak, rutiner og begrepsbruk på tvers av sektor. Særlig for ungdomssektoren har nok dette bidratt til fremmedgjøring i møte med et forvaltningssystem som oppleves abstrakt og fjernt fra deres egen virkelighet. Våre informanter fra sektoren snakker om et utilgjengelig språk og utfordringer med å «*knekke koden*». En informant fra en paraplyorganisasjon beskriver situasjonen slik:

For mange blir det bare for vrient. Mange vil jo ha et internasjonalt perspektiv, derfor er det relevant for mange, men de trenger enklere løsninger. Lettere portaler som er enklere å søke på får flere søknader.

Vi ser fra tabell 8.2 at rundt 15 prosent har trukket fram de spesifikke utfordringene som små organisasjoner opplever i møtet med Erasmus+. En av disse, en representant for en kommune, sier det slik:

For deltidsansatte rundt i kommune-Norge kan det å skrive store, omfattende søknader med tungt akademisk språklig innhold oppleves som såpass uoverkommelig at det hindrer prosjektene fra start.

Vi ser at rundt 10 prosent også har trukket fram *manglende sektortilpasning* som et kjennetegn ved Erasmus+, som reduserer måloppnåelsen. Dette er et sammensatt tema som blant annet er nevnt av flere fagskoler. Høyere yrkesfaglig utdanning er ikke en definert sektor i Erasmus+, og norske fagskoler søker på utlysninger både innenfor UH-sektoren, voksnes læring og fag- og yrkesopplæringen (VET). Det er mulig fagskolene opplever at de ikke helt passer inn i noen av disse sektorene. I et intervju med representanter fra fagskolesektoren ble det blant annet framhevet at sektorinndelingen kunne skape utfordringer med å finne europeiske samarbeidspartnere på riktig nivå. Flere peker også på fagskolenes manglende tilknytning til det europeiske ECTS-systemet som et hinder for å utnytte

⁹² Ryssevik et al., 2023b, s. 17.

⁹³ Ibid. s.41.

programmet fullt ut, særlig når det gjelder innkommende mobilitet. Flere voksenopplæringsentre har også påpekt at mobilitetstiltakene i Erasmus+ er lite tilpasset brukernes livssituasjon, først og fremst elevenes, men i noen grad også de ansattes.

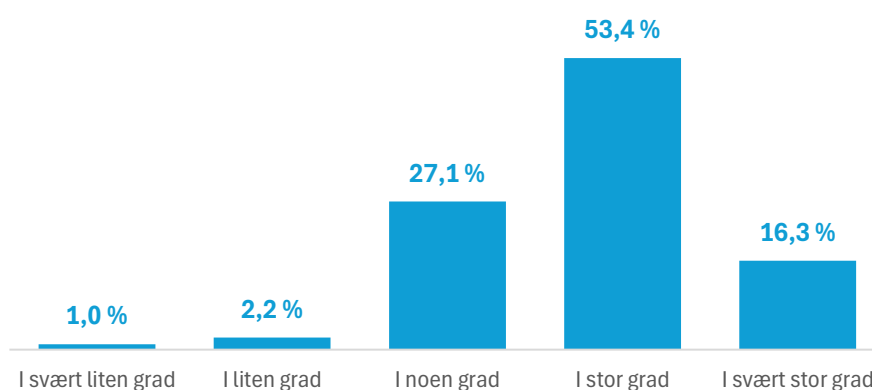
Det siste temaet fra tabell 8.2 som vi vil trekke fram, gjelder *høye kostnader og utilstrekkelig dekning* – et tema som er nevnt av vel 8 prosent av de spurte. Dette er en utfordring som ofte nevnes i forbindelse med ansattmobilitet og situasjoner der lærere ledsager elever på deres mobiliteter (Ryssevik et al., 2019, s. 18). Høye norske lønninger, strenge tolkninger av arbeidstidsreglement og behov for å erstatte fraværende lærere med betalte vikarer, sprenger normalt rammene for de tilskuddene skolene mottar fra Erasmus+. En rektor fra en videregående skole sier følgende:

Det som kan stoppe bruken av Erasmus+ er den økonomiske byrden for skolen. Lærere som er med elever må ha vikar, de får godtgjøring og avspasering.

At Norge er plassert i utkanten av Europa, gjør det også dyrt for norske aktører å delta i internasjonale aktiviteter. Det gjelder særlig for deltakere fra de perifere delene av landet hvor reiseruten kan bli lang og kostbar selv før man forlater Norge. Reisesatsene i Erasmus+ baseres på avstandsberegninger og ikke faktiske billettpriser og kan slå skeivt ut for reiser fra for eksempel Nord-Norge.

Samlet sett ser det likevel ut til at hovedtyngden av de norske deltakere ser finansieringen fra Erasmus+ som tilstrekkelig for å nå sine egne mål. Dette bekreftes i undersøkelsen til prosjektlederne (jfr. figur 8.8).

Figur 8.8: I hvor stor grad er finansiering av aktivitetene som du er kontaktperson for tilstrekkelig for å nå de målene som er satt? (N=595)

Rundt 70 prosent av prosjektlederne mener altså at finansieringen i stor eller svært stor grad er tilstrekkelig for de målene de jobber mot.

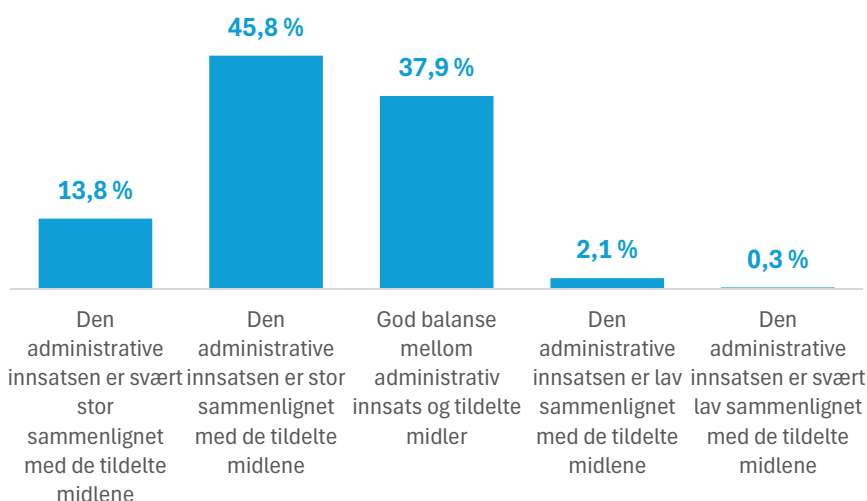
8.4 Står utbyttet i forhold til innsatsen?

Gitt at en så stor andel av de som har erfaring med å bruke Erasmus+, opplever at den administrative byrden er høy, er det relevant å spørre om utbyttet står i forhold til innsatsen. Vi har stilt dette spørsmålet i begge spørreundersøkelsene og i mange av intervjuene vi har gjennomført. Til prosjektlederne, som sitter tettest på det praktiske arbeidet, var spørsmålet formulert slik:

Alt tatt i betraktning, hvordan vurderer dere balansen mellom den administrative innsatsen som skal til for å søke om og administrere prosjektet, og størrelsen på de tildelte midlene?

Her handler det altså om forholdet mellom innsats og tildelte midler, ikke hvilket utbytte bruken av disse midlene gir. Svarene er vist i figur 8.9.

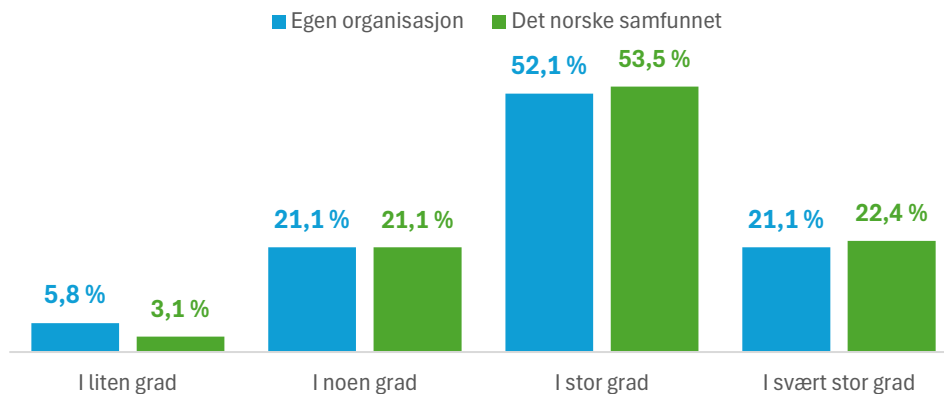
Figur 8.9: Vurdering av balansen mellom den administrative innsatsen og størrelsen på de tildelte midlene, prosent (N=607)

Hele 60 prosent av prosjektlederne mener altså at den administrative innsatsen knyttet til søknad og prosjektadministrasjon er stor eller svært stor sammenlignet med de tildelte midlene, og bare 38 prosent opplever at balansen mellom innsats og midler er god. Fordelingen samsvarer godt med et tilsvarende resultat fra midtveisevalueringen av innværende programperiode (Ryssevik et al., 2023b, s. 41), men vi noterer at andelen som mener at innsatsen er svært stor sammenlignet med midlene, har gått noe ned. I midtveisevalueringen fant vi også at prosjektledere for mobilitetsprosjekt (KA1) opplevde en større ubalanse mellom innsats og midler, enn prosjektledere for samarbeidsprosjekt (KA2).

Ledernivået, som vi forventer har et mer overordnet og strategisk utgangspunkt for sine vurderinger, ble først spurt om *nyttens deres egen organisasjon har av deltakelsen i Erasmus+ står i forhold til innsatsen og kostnadene*. Deretter ble de spurt om *nyttens for det norske samfunnet står i forhold til innsatsen og kostnadene*. Her ber vi med andre ord om en mer klassisk kost-nytte betraktning, først med utgangspunkt i egen institusjon, deretter for Norge som samfunn. Svarene er vist i figur 8.10.

Figur 8.10: Står nytten av deltakelsen (for egen organisasjon og det norske samfunnet) i forhold til innsatsen og kostnadene?, prosent (N=242 og 228)

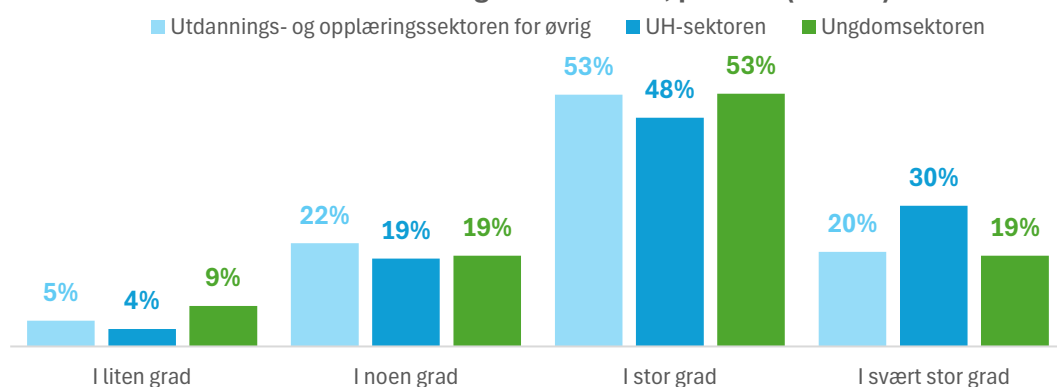

Når innsats og kostnader ses i forhold til nytten som organisasjonene opplever å få igjen for å delta, tegnes et langt mer positivt bilde. Godt over halvparten mener at nytten i stor grad står i forhold til innsats og kostnader, og ytterligere vel 20 prosent at dette skjer i svært stor grad. Andelen som mener at dette skjer i liten grad, er bare 6 prosent. Ledernes kost-nytte vurderinger er med andre ord overveiende positive.

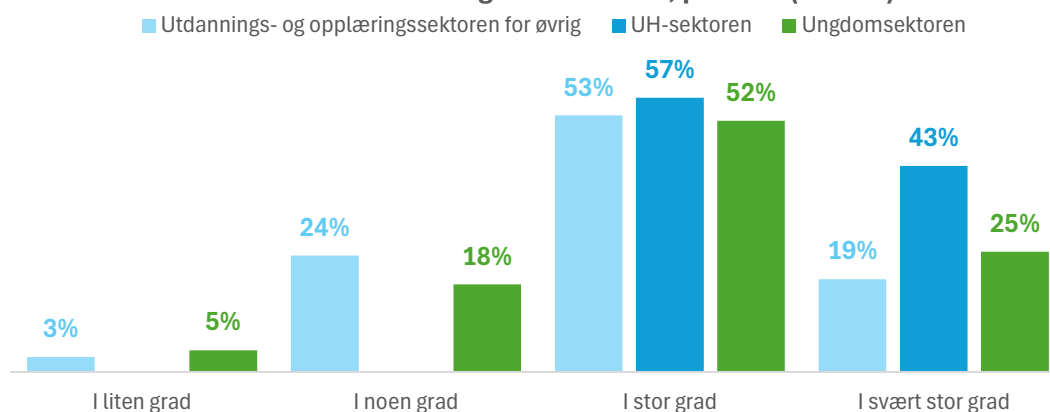
Det er også interessant å notere at de aggregerte vurderingene av kost-nytte for det norske samfunnet i all hovedsak er de samme som for egen organisasjon. Balansen mellom kostnader og nytte på samfunnsnivå er et spørsmål som det selvsagt er svært vanskelig å gi et presist svar på. Ledernes svar bør derfor oppfattes som subjektive vurderinger basert på egne erfaringer kombinert med kunnskap om hvordan Erasmus+ benyttes i Norge.

I figur 8.11 og 8.12 er ledernes kost-nytte vurderinger brutt ned på sektor. Når det gjelder kost-nytte for *egen organisasjon*, er lederne fra UH-sektoren markert mer positive enn lederne fra de to andre sektorene. Det samme mønsteret ser vi når det gjelder kost-nytte på samfunnsnivå. Her er faktisk forskjellene mellom UH-sektoren og de to andre sektorene enda et hakk større. Hele 43 prosent av UH-lederne mener at nytten i svært stor grad står i forhold til innsats og kostnader, mot 19 og 25 prosent i henholdsvis utdannings- og opplæringssektoren og ungdomssektoren.

Figur 8.11: Står nytten av deltakelsen for egen institusjon i forhold til innsatsen og kostnadene?, prosent (N=242)

Figur 8.12: Står nytten av deltakelsen for det norske samfunnet i forhold til innsatsen og kostnadene?, prosent (N=228)

Det er vanskelig å si hva som er årsaken til denne forskjellen. En mulig hypotese er at UH-institusjonenes aktive deltakelse i de større og mer ambisiøse prestisjetiltakene gir et annet syn på hva Erasmus+ kan oppnå både for dem selv og det norske samfunnet, enn hva deltakelse i de mer ordinære tiltakene gir grunnlag for. UH-institusjonene, som nok har høyere administrativ kapasitet enn hva som er normalen i de andre sektorene, opplever kanskje også kostnadene ved å delta som lavere enn andre deltakere.

8.5 Oppnås varige utbytte?

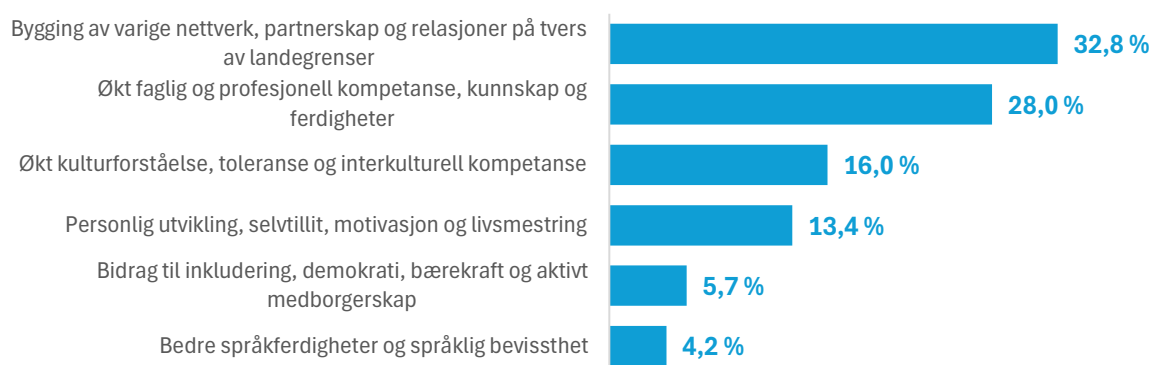
Et siste tema vi skal se på i dette kapittelet, handler om i hvor stor grad utbyttet som deltakelsen i Erasmus+ gir, kan regnes som varig. Er virkningene for dem som deltar flyktige og kortsiktige, eller endrer deltakelsen både organisasjonene og de involverte individene på mer varige måter?

Spørsmålet ble stilt i spørreundersøkelsen til prosjektlederne, og hele 72 prosent svarte at *mange av resultatene* som de har oppnådd gjennom sine prosjekter, kan regnes som varige. Nesten alle de andre (27 prosent) forteller at *noen få av resultatene* er av en slik karakter. Aktørene selv er med andre ord rimelig samstemte om at deltakelsen i Erasmus gir varige resultater for sin egen organisasjon. Det er heller ingen vesentlige forskjeller mellom sektorene i dette spørsmålet.

Vi ba også respondentene beskrive med inntil fem enkle ord de resultatene som er av en slik karakter at de vil vare ved lenge etter at prosjektene er avsluttet. Det ble gitt 1.946 beskrivelser av 493 prosjektledere. En tekstanalyse av svarene viser at beskrivelsene kan grupperes i seks ulike tema.⁹⁴ Resultatene av tekstanalysen er vist i figur 8.13. Frekvensene viser hvor stor andel av beskrivelsene som er assosiert med de ulike temaene.

⁹⁴ Tematiseringen av de enkle beskrivelsene er gjort med språkmodellen Claude.

Figur 8.13: Tematisering av resultater som prosjektlederne mener vil vare ved lenge etter at prosjektet er avsluttet, prosent (N=493)

Det prosjektlederne først og fremst peker på når de snakker om varige resultater, er *nettverkene og relasjonene* som knyttes på tvers av landegrensene som et resultat av mobiliteter og prosjektsamarbeid. Rundt en tredjedel av ordene som prosjektlederne bruker, kan relativt entydig knyttes til dette temaet, og ordet nettverk er alene brukt rundt 100 ganger. Nettverkene som etableres, overlever enkeltprosjektene og legger grunnlag for varige relasjoner mellom organisasjoner og mellom enkeltindivider. Nettverkene blir dermed også en ressurs som muliggjør videre samarbeid med aktører som man kjenner godt og vet at man jobber godt sammen med. Dette kan også handle om samarbeid på nye områder. Blant annet viser en studie av ansattmobilitet i UH-sektoren at nettverk etablert gjennom Erasmus+, i neste runde kan legge grunnlag for internasjonalt forskningssamarbeid (Ryssevik et al., 2023a). Nettverksbygging oppgis ofte som en svært viktig motivasjon for å benytte programmet, og tilsvarende som det kanskje viktigste utbyttet på institusjonsnivå (jfr. figur 6.3).

Det er også interessant å notere at 28 prosent av beskrivelsene av varig utbytte omhandler *faglig og profesjonell kompetanse, kunnskap og ferdigheter*. Prosjektlederne formidler med dette at bygging av kunnskap og kompetanse er en sentral del av samarbeidet i Erasmus+, og at dette gir varige virkninger for det involverte aktørene. Dette kan handle om kunnskaps og kompetanseutvikling hos individene som deltar, men trolig også kunnskap og kompetanse som kommer de deltakende organisasjonene, skolene og universitetene til gode i form av ny praksis og nye arbeidsmetoder. Det kan også handle om arbeid for å løse regionale kompetanseutfordringer gjennom internasjonalt samarbeid.

Det er et forholdsvis langt sprang ned til neste tema som omhandler kjerneelementer i den verdibaserte dimensjonen i målhierarkiet: *kulturforståelse, toleranse og interkulturell kompetanse*. Omtrent 16 prosent av beskrivelsene av varig utbytte kan knyttes til dette temaet. Interkulturell læring er fremholdt som et svært viktig utbytte for individene som deltar i mobiliteter og internasjonalt samarbeid (jfr. konklusjonene i kapittel 5). Resultatene i figur 8.14 viser at mange prosjektledere også mener at dette er kunnskap og perspektiver som deltakerne tar med seg videre i livet. Dette samsvarer godt med mer anekdotisk kunnskap fra flere studier hvor ungdom, elevers og studenters mobilitetsopphold gjerne beskrives som «øyeåpnende», «livsformende» eller tilsvarende (Ryssevik et al., 2021, Jones, Haukanes og Rønning, 2026). Gitt omfanget av mobiliteter i regi av Erasmus+ vil slike personlige erfaringer også kunne gi endringer på samfunnsnivå.

Også det fjerde temaet som nevnes relativt ofte, som et varig utbytte, omhandler endringer på individnivå: *personlig utvikling, selvtillit, motivasjon og livsmestring* (13 prosent av beskrivelsen). Dette er gjenkjennelig fra analysene av utbytte på individnivå, hvor personlig vekst ble fremholdt som det viktigste utbyttet i spørreundersøkelsen til prosjektlederne (jfr. figur 5.1), og hvor dette også er et tema som ofte trekkes fram i intervjuer med involverte aktører. At personlig vekst omtales som en varig virkning, betyr at erfaringene som deltakerne tar med seg fra sine mobilitetsopphold, bygger egenskaper som kan komme til nytte senere i livet.

De to siste temaene som avtegner seg i tekstanalysen, er bare knyttet til rundt fem prosent av prosjektledernes beskrivelser av varige virkninger. Den første handler om de horisontale prioriteringene (minus digital omstilling) og den andre om språkferdigheter. Selv om språk ofte kommer et stykke ned på listen i vurderinger av individuelt utbytte, er det flere som ser dette som en ferdighet som gir varig utbytte for de det gjelder.

8.6 Kapitteloppsummering

Erasmus+ er utvilsomt viktig for de ulike målgruppene som bruker programmet. For det store flertallet er Erasmus+ den aller viktigste, eller blant de aller viktigste, tilskuddsordningene som de benytter seg av. Det store flertallet forteller også at aktivitetene som finansieres gjennom Erasmus+, ikke ville blitt gjennomført uten dette programmet. Det er også et betydelig flertall som forteller at det vil bli utfordrende å fortsette å jobbe for mange av målene som aktørene er opptatt av, dersom Norge ikke blir med i neste programperiode. Dette gjelder særlig for de som er mest opptatt av mobilitet, kompetansebygging gjennom internasjonalt samarbeid og bygging av internasjonale nettverk.

Erfaringene fra Sveits og Storbritannia bygger i noen grad opp under disse konklusjonene. Begge land har etablert nasjonale ordninger til erstatning for Erasmus+, mest omfattende i Sveits, mer fokusert på utgående mobilitet i Storbritannia. Mobiliteten er blitt opprettholdt, men trolig på et lavere nivå enn innenfor Erasmus+. Den største utfordringen har likevel vært å erstatte det omfattende og varierte institusjonelle samarbeidet som KA2-aktivitetene i Erasmus+ legger til rette for. I begge land uttrykkes det bekymring for at utenforskapet plasserer landene på utsiden av kunnskapsutviklingen som foregår innenfor disse nettverkene, og at dette på sikt vil gå ut over innovasjons- og omstillingsevnen. At begge land på eget initiativ returnerer til Erasmus+ i 2027, kan tolkes som et uttrykk for at kostnadene ved å stå utenfor ble vurdert som for store. Både erfaringene fra Sveits og Storbritannia, og de norske aktørenes vurderinger av ordningen, sannsynliggjør derfor at Erasmus+ gir merverdi og addisjonalitet til landene som deltar.

Det er mange sider ved Erasmus+ som gjør programmet velegnet for aktørene som bruker det, men kanskje først og fremst at det gir muligheter for å jobbe med målsettinger som er relevante for aktørene selv. Mange fremhever betydningen av å kunne jobbe langsiktig og strategisk, og at finansieringen muliggjør aktiviteter på et nivå som for de fleste ikke ville kunne bli realisert på noen annen måte. Samtidig er mange opptatt av de administrative byrdene som deltakelsen i programmet medfører, og at disse ikke alltid står i et rimelig forhold til størrelsen på tildelingene. Kompleksiteten i søknads- og rapporteringsrutiner gjør det også utfordrende for mindre aktører med lite administrativ kapasitet å delta. Dette er særlig kritisk i ungdoms- og idrettssektoren hvor mange i målgruppen tilhører frivilligheten.

Et betydelig flertall av brukerne mener at innsatsen og kostnadene ved å delta i programmet likevel står i forhold til det vi får igjen for å delta, både for den enkelte deltaker og for samfunnet som helhet. Det er også stor enighet om at mange av de resultatene som oppnås gjennom deltagelsen i Erasmus+, vil vare ved lenge etter at det enkelte prosjekt er avsluttet. Dette gjelder særlig nettverkene og partnerskapene som etableres, og som legger grunnlaget for framtidig internasjonalt samarbeid. Det gjelder også den faglige og profesjonelle kompetansen og kunnskapen som utvikles gjennom disse samarbeidene. Mange mener også at de mer personlige utbyttene som deltakere i mobiliteter og samarbeid oppnår, både den kulturelle kompetansen og den personlige veksten, er egenskaper som deltakerne vil ta med seg og ha nytte av videre i livet.

Kapittel 9: Samlet vurdering

I dette siste kapittelet samler vi trådene fra de ulike delene av evalueringen og gir en samlet vurdering av effektene av den norske deltakelsen i Erasmus+, for menneskene og organisasjonene som deltar, og for samfunnet som helhet.

9.1 Langvarig, omfattende og på mange nivå

Norge har, innenfor rammene av EØS-avtalen, deltatt som partnerland i Erasmus+ i over tre tiår. Vi har dermed fulgt programmet fra sin spede start som et tiltak for utveksling av studenter mellom europeiske universiteter, til dagens omfattende og helhetlige program med hele utdanningssystemet fra barnehage til UH-sektor, samt ungdom og idrett, som målgruppe.

I løpet av disse årene har mange tusen norske ungdommer, elever, studenter og ansatte fått støtte til å reise ut for å lære av og sammen med andre. Tilsvarende har et stort antall individer fra de samme målgruppene fått muligheter til å komme til Norge og bidratt til å skape et internasjonalt læringsmiljø her hjemme. Det er også etablert et finmasket nett av samarbeidsrelasjoner på kryss og tvers mellom norske skoler, UH-institusjoner, organisasjoner og virksomheter og tilsvarende enheter fra andre land i Europa – relasjoner som ofte varer ved lenge etter at det enkelte samarbeidsprosjekt er over. Og på toppen av dette har norske myndigheter gjennom deltakelsen i Erasmus+ fått en plass ved bordet på viktige policy-arenaer hvor relevant Europa- og EU-politikk diskuteres og implementeres. Deltakelsen har vart lenge, involvert mange og på mange ulike måter og samfunnsnivå.

I evalueringen har vi forsøkt å beskrive og måle hva alt dette har betydd; for de involverte individene, for de deltakende organisasjonene og for det norske samfunnet. Vi har kartlagt resultater og utbytte, og i noen grad også vurdert om disse resultatene og utbyttene står i et rimelig forhold til innsatsen. Er Erasmus+ noe vi kunne klart oss uten, eller har deltakelsen i programmet gitt muligheter og skapt endringer som ikke kunne blitt realisert på andre måter?

Analysene bygger på kunnskap fra tidligere studier av mer avgrensede områder av Erasmus+, samt spørreundersøkelser og intervjuer med mange av dagens aktører og brukere av programmet. Å vurdere resultatene og effektene av et omfattende og langvarig program som Erasmus+, er utfordrende, men vi mener at evalueringen har gitt grunnlag for å trekke noen forholdsvis tydelige konklusjoner om betydningen av den norske deltakelsen.

9.2 Relevans

En viktig forutsetning for at deltakelsen i et program som Erasmus+ skal gi nytte, er at de gir muligheter for å jobbe mot mål som er viktige også i en norsk kontekst. Det er ikke nok at norske aktører får finansiering for å delta i internasjonalt samarbeid. Samarbeidet må fremme mål som er viktige for aktørene selv og det norske samfunnet. I regjeringens Erasmus+-strategi for den inneværende perioden er dette utgangspunktet et bærende prinsipp. Europa og Norge står i all hovedsak overfor de samme utfordringene og jobber mot de samme målene. Å benytte Erasmus+ for å realisere sentrale mål innenfor utdanning, ungdom og idrett gir derfor mening.

Våre informanter og respondenter støtter dette utgangspunktet. De bekrefter at programmet gir dem mulighet til å jobbe for mål som er viktige for deres egen organisasjon, og de mener at programmet er blitt mer relevant over tid. Blant annet er de norske aktørenes tilslutning til de tematiske prioriteringene som ble innført i inneværende programperiode, stor, ikke minst når det gjelder de verdibaserte prioriteringene om inkludering og medborgerskap. Våre egne avgrensede analyser av sammenfallet mellom målsettingene for Erasmus+ og sentrale norske policy-dokumenter (kapittel 3), understøtter denne vurderingen. På stort sett alle policy-områder er det et betydelig sammenfall i problembeskrivelser og mål mellom Europa, slik dette kommer til uttrykk i Erasmus+, og Norge.

Den sterke vektlegging av Erasmus+ som et redskap for styrking av europeisk identitet, verdier og felleskap, ser også ut til å ha blitt rimelig godt mottatt, også i «utenforlandet» Norge. Mange av våre informanter vektlegger nærheten mellom europeiske og norske verdier, og ikke minst nødvendigheten av et tettere samarbeid i Europa i en tid preget av sterke geopolitiske spenninger.

9.3 Interesse, bredde og kvalitet

Interessen fra de ulike målgruppene for å delta i programmet har etter hvert blitt stor, i de fleste sektorer betydelig større enn de tildelte rammene. Konkurransen om midlene er derfor stor. Det har likevel tatt tid å komme så langt. Mens deltakelsen fra institusjonene i UH-sektoren lenge har vært mer eller mindre komplett, har det tatt lenger tid å bygge opp interessen i andre sektorer. Dette gjelder særlig for ungdomsdelen av programmet og for idrett, hvor målgruppene er langt mer heterogene og vanskelige å nå ut til enn i utdannings- og opplæringssektoren. Også innenfor voksnes læring, høyere yrkesfaglig utdanning og de lavere nivåene i utdannings- og opplæringssektoren (grunnskole og barnehage), har det tatt lenger tid å skape interesse, og innenfor alle disse målgruppene er det fortsatt et betydelig potensial for vekst.

Nasjonalkontorene forteller at de i etterkant av pandemien har opplevd en betydelig vekst i stort sett alle sektorer, at søkerne er blitt mer relevante for å nå målene for ordningen, og at kvaliteten på søknadene er blitt bedre. At nasjonalkontorene delvis har endret sin informasjons- og mobiliseringsstrategi, blant annet med en sterkere vektlegging av kvalitet enn kvantitet, kan nok ha bidratt til dette. Utviklingen i interesse, relevans og søknadskvalitet øker sjansene for at aktivitetene som oppnår finansiering, bidrar til at målene for ordningen blir nådd.

Samtidig kan en altfor hard konkurranse føre til at nåløyet blir for trangt. Flertallet av aktørene som får tilskudd gjennom Erasmus+, kommer tilbake med nye søknader når finansieringen tar slutt. Dette er en tendens som nok forsterkes av den nye akkrediteringsordningen. Det gjør at tilveksten av søkere blir kumulativ, og at det etter hvert kan bli utfordrende for nye aktører med mindre erfaring å slippe til. For sektorer hvor det fortsatt er et betydelig potensial for vekst, kan dette bli et problem. Det kan også bli en utfordring i mer modne sektorer som UH, hvor rammene ikke lenger strekker til for å møte institusjonenes etterspørsel etter tilskudd til mobiliteter, og hvor målsettingen om at halvparten av studentene skal kunne dra på utveksling, kan bli enda vanskeligere å nå.

9.4 Resultatmål

Den nye programperioden som startet i begynnelsen av 2021, fikk en tøff start gitt pandemien og ettervirkningene av denne. Det gjaldt særlig for mobilitetsarbeidet, men til dels også for det institusjonelle samarbeidet. Den sterke veksten i interesse og deltakelse fra de siste få årene har

likevel kompensert for dette, og de aller fleste av de ambisiøse resultatmålene som ble satt i regjeringens Erasmus+-strategi, er allerede innfridd eller på god vei til å bli det. Dette gjelder særlig målene for deltakelse i prestisjetiltak og målene knyttet til de fire horisontale prioriteringene. Også når det gjelder mobilitet, er målene enten nådd eller innen rekkevidde. Det eneste unntaket er mobilitet for ungdom, hvor det vil holde hardt å komme i mål i løpet av de to årene som står igjen av perioden. Når det gjelder partnerskap, er to av fire mål nådd, og de resterende innen rekkevidde.

Erasmus+ har derfor i stor grad utløst de aktivitetene i Norge som var ønsket og forventet. Gitt at kvaliteten på søknadene er voksende, og relevansen av programmet oppleves som god, burde dette legge et godt grunnlag for at programmet også skal gi de forventede effektene for deltakerne, organisasjonene og det norske samfunnet som helhet.

9.5 Strategisk orientering og langsiktighet

Flere tidligere studier har vist at Erasmus+-finansierte aktiviteter litt for ofte drives av lokale ildsjeler og lever sine liv relativt uavhengig av organisasjonenes strategier og ledelse. Dette gir svak forankring og reduserer mulighetene for at aktivitetene gir et utbytte for hele organisasjonen og ikke bare for individene som deltar.

Vi har i evalueringen sett flere tegn til at dette er en situasjonsbeskrivelse som er i ferd med å endre seg. Respondentene i vår ledersurvey gir tydelig uttrykk for at Erasmus+ både er velegnet for, og i ustrakt grad benyttes til, å realisere organisasjonens strategiske mål. Lederne har også en relativt tydelig oppfatning av hva disse målene er, og av verdien av å kunne jobbe langsiktig gjennom Erasmus+ for å nå dem.

Det er også gjort endringer i programmet som legger til rette for en slik utvikling.

Akkrediteringsordningen har i Norge i stor grad blitt benyttet til å få skoleeierne (kommuner og fylkeskommuner) sterkere involvert i arbeidet med Erasmus+. Det kan potensielt gi en mer helhetlig og overordnet tilnærming til internasjonaliseringsarbeidet, og en sterkere tilknytning til skoleeiernes og skolens strategiske mål. Informantene vi har intervjuet, bekrefter dette. Ordningen legger også til rette for større langsiktighet og mindre personavhengighet.

De nye prestisjeordningene, med sine høye ambisjoner, lengre varighet og større budsjett enn de mer ordinære Erasmus+-tiltakene, har en tilsvarende effekt. Særlig de europeiske universitetsalliansene forutsetter en mer eksplisitt forankring i universitetenes ledelse. Deltakelse i en universitetsallianse krever større innsats og er mer forpliktende for hele institusjonen enn ordinære partnerskap, og gir derfor ingen mening om de ikke inngår som en integrert del av universitetenes langsiktige strategiske arbeid. Etter intensjonen skal de også kunne fungere som paraplyer for det øvrige Erasmus+-aktivitetene som det enkelte universitet er engasjert i. Gitt de forholdsvis løse styringslinjene mellom ledelse og underliggende enheter som særkjenner UH-sektoren, kan de nok derfor også bidra til å skape spenninger mellom en top-down versus bottom-up tilnærming til internasjonaliseringsarbeidet.

9.6 Utbytte på individnivå

Et særtrekk ved Erasmus+ er *det store antallet* enkeltindivider som involveres, mest i mobiliteter, men også i ulike former for institusjonelt samarbeid. Et annet er *bredden* i deltakelsen. Programmet involverer ungdom, elever og studenter fra alle deler av utdanningssystemet, men også lærere og

ansatte i barnehager, skoler og universiteter, samt ansatte og ledere i offentlig virksomhet, frivillige organisasjoner og private bedrifter. Med den sterke vekten som programmet legger på å inkludere mennesker som normalt ikke deltar i denne typen aktiviteter, blir mangfoldet av deltakere ekstra stort.

Vi har mye forskning som dokumenterer at aktivitetene som utløses av Erasmus+, gir noe til alle disse deltakerne ut over gleden ved en tur til utlandet. Et utbytte som løftes fram i alle grupper, men særlig blant ungdom, elever og studenter, handler om tilegnelse av felleseuropeiske *verdier* som interkulturell forståelse, toleranse, mangfold og demokratisk deltakelse. I en tid hvor det synes å herske en generell oppfatning om at dette er verdier som er under press, løfter mange av våre informanter fram dette som et særlig viktig utbytte. Hos de samme gruppene av deltakere vektlegges også *personlig vekst*. Mobilitetsoppholdene fremmer egenskaper som selvstendighet og selvtillit og utvikler deltakernes sosiale kompetanse.

Mobilitet og samarbeid gir også *kunnskap, kompetanse og ferdigheter*, mest for lærere og ansatte, men også for ungdom, elever og studenter. Dette handler både om faglig og praksisrelevant kunnskap, men også om mer generelle ferdigheter som kommunikasjonsevne, analytiske evner og evne til kritisk tenkning og samarbeid (transversal skills). Språkferdigheter er også en del av dette bildet. Kunnskap og ferdigheter rangeres sjelden på topp når det snakkes om utbytte på individnivå, men er likevel en viktig del av helheten. Om dette er en form for utbytte som styrker deltakernes videre karriere i arbeids- og samfunnsliv, er det derimot større tvil om. Internasjonal forskning har gitt motstridende svar på dette spørsmålet, og det vi har av norske studier har ikke klart å påvise en positiv sammenheng.

For lærere, ledere og ansatte er det å knytte kontakter og bygge *nettverk* en særlig viktig del av det samlede utbyttet. Kontaktene og nettverkene er en personlig ressurs for den enkelte deltaker, men kan potensielt også være av verdi for organisasjonene og institusjonene som deltakerne tilhører. Det samme gjelder den personlige kunnskapen som deltakerne tilegner seg. Å etablere gode koblinger mellom individuelt og institusjonelt utbytte har vært en utfordring i Erasmus+ (jfr. diskusjonen om ildsjelsdrevne prosjekter), men vi har i arbeidet med evalueringen sett klare tegn til bedring på dette området.

Det siste poenget er også relevant for det som omtales som «internasjonalisering hjemme» - at internasjonaliseringsarbeidet også skal gi et utbytte for flere enn de som reiser ut. Dette kan på den ene siden skje som et resultat av det internasjonale læringsmiljøet, som skapes gjennom innkommende mobilitet - en mulighet som både tidligere studier og våre egne data bekrefter, kunne vært bedre utnyttet. På den andre siden vil ikke-mobile individer også kunne dra nytte av eventuelle kvalitetsforbedringer som oppstår, som en følge av institusjonenes Erasmus+-deltakelse, for eksempel nye undervisnings- eller arbeidsmetoder.

9.7 Utbytte på institusjonsnivå

Selv om kunnskapsgrunnlaget er noe svakere enn når det gjelder individuelt utbytte, er det rimelig stor enighet om at også institusjonene og organisasjonene får noe igjen for å delta i Erasmus+. Våre egne data gir også grunnlag for en slik konklusjon.

For institusjonene er *nettverkene* og mulighetene for å bygge opp langsiktige relasjoner til relevante samarbeidspartnere fra andre land i Europa det viktigste. Nettverkene er selve grunnlaget for å legge en internasjonal dimensjon til arbeidet som institusjonen utfører, og det er gjennom nettverkene de

andre formene for institusjonelt utbytte oppstår. Nettverkene overlever det enkelte prosjekt og bidrar til samarbeid på nye områder.

Det er også godt empirisk belegg for å hevde at deltakelsen bidrar til å utvikle institusjonenes *kunnskap og kompetanse* og gir tilgang til nye arbeidsmetoder, ny pedagogisk praksis, nye undervisningstilbud osv. Samarbeidet gir aktørene tilgang til en større og mer variert kunnskapsbase enn sin egen og gir muligheter for refleksjon over egne arbeidsmetoder og praksis.

Mer *engasjerte og motiverte ansatte* fremheves også ofte som et utbytte på institusjonsnivå. Mulighetene for å delta i internasjonalt samarbeid oppleves av mange som engasjerende og interessant og kan slik sett øke den enkeltes tilfredshet med, og engasjement for, jobben.

Det er også mange som vektlegger at deltakelse i internasjonalt samarbeid gjennom Erasmus+ gir *status og omdømme*. Dette er kanskje mest åpenbart når det gjelder deltakelse i prestisjetiltak. Deltakelse i en europeisk universitetsallianse gir ikke bare den norske UH-institusjonen tilgang til alliansepartnerens kunnskapsbase, men i noen grad også den internasjonale posisjonen og statusen til disse institusjonene. Dette er en ressurs som kan åpne dører, gjøre det lettere å rekruttere høyt kompetente ansatte og øke etterspørselen etter studieplasser. Tidligere studier har vist at dette er mekanismer som også kan gjøre seg gjeldende i andre deler av utdanningssystemet. For eksempel forteller ledere i videregående skole at Erasmus+-deltakelse ikke bare gjør skolen mer attraktiv for elever, og til dels lærere, det kan også åpne dører for et mer omfattende samarbeid med aktører fra lokalt arbeidsliv.

Gir Erasmus+-deltakelse også høyere kvalitet i arbeidet som organisasjonen utfører, f.eks. høyere utdanningskvalitet? Dette er mer utfordrende å måle og kunnskapsgrunnlaget er tynnere. Vårt eget forsøk på å teste sammenhengen ved hjelp av Utdanningsdirektoratets skolebidragsindikatorer, fant relevante forskjeller, men ingen resultat som kan beskrives som signifikante.

9.8 Utbytte på samfunnsnivå

De langsiktige effektene av deltakelsen i Erasmus+ på det norske samfunnet er utfordrende å måle, og kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. I evalueringen baserer vi oss på deltakernes vurderinger. Dette er en metode som kan sannsynliggjøre, men ikke bekrefte at slike effekter finnes.

De langsiktige samfunnsmålene for Erasmus+ kan deles i to: a) et knippe verdibaserte mål som handler om å bygge samfunn basert på felleseuropeiske verdier preget av inkludering, mangfold, demokrati og aktiv samfunnsdeltakelse, og b) et knippe mer materielle og instrumentelle mål som handler om å løse de strukturelle utfordringene som Norge og Europa står overfor, knyttet til kompetanse, konkurranseevne og omstilling. I evalueringen omtaler vi disse som Erasmus+ sitt doble DNA.

Våre informanter mener at deltakelsen i Erasmus+ bidrar til å endre Norge til det bedre på begge disse områdene. Det er likevel den verdibaserte måloppnåelsen som vurderes som viktigst av et flertall av aktørene. Vi ser også at det for svært mange heller ikke handler om et enten/eller. Mange har et bilde av Erasmus+ som et verktøy for å oppnå både materielle og verdibaserte mål, og de mener at programmet med ulik styrke bidrar til begge deler. Når det gjelder den materielle måloppnåelsen, er det først og fremst tilgangen til kompetanse for et arbeidsmarked i endring, og bidrag til politikktutvikling som vektlegges. De mer konkrete bidragene til grønn, og særlig digital omstilling, vurderes som mindre.

9.9 Geopolitisk bakteppe

Et samfunns mål som ikke var nevnt i regjeringens Erasmus+-strategi, er programmets bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit og bånd mellom landene i Europa. Denne kunnskapsdiplomatiske siden ved Erasmus+-samarbeidet er blitt viktigere og har fått en framtrædende plass i vurderingene til de norske aktørene. Dette henger uten tvil sammen med økte geopolitiske spenninger, og en pågående revurdering av Norges interesse av tettere bånd til Europa. Å avslutte deltakelsen i et program som Norge har vært en del av i over 30 år, oppfattes som et lite attraktivt alternativ i en tid hvor Norge ønsker å øke sitt samarbeid med Europa på mange andre områder.

Erasmus+ har også fått økt betydning på grunn av økende utfordringer i kunnskapssamarbeidet med land utenfor Europa. Utviklingen i flere av landene som omfattes av Panorama-strategien, har reist bekymring og er en vesentlig årsak til at *ansvarlighet* er blitt introdusert som et nytt og høyt prioritert prinsipp for internasjonalt kunnskapssamarbeid (i tillegg til kvalitet, relevans, gjensidighet og langsiktighet). I denne sammenheng oppleves kunnskapssamarbeidet internt i Europa som enklere og mindre risikofyllt.

9.10 Varige virkninger

Skal deltakelsen i Erasmus+ ha en mening, bør virkningene kunne beskrives som varige, de vil si at de fører til langsiktige endringer ut over den tidsperioden de finansierte aktivitetene pågår. Dette kravet bør egentlig stilles til effektene på alle tre nivåer, det vil si individ-, institusjons- og samfunnsnivå.

Å måle varigheten av en ønsket endring er imidlertid utfordrende. For eksempel har forskningen ikke klart å gi et entydig svar på om studenter som har vært på utveksling, gjør det bedre på arbeidsmarkedet etter at de har avsluttet sin utdanning. Med utgangspunkt i endringsteorien som ligger til grunn for denne evalueringen, er det også slik at virkninger på ett nivå også kan gi langsiktige effekter på et annet nivå. For eksempel kan økningen i kunnskap, nettverk og personlig engasjement som ansatte får med seg som en følge av deltakelse i Erasmus+-aktiviteter, også føre til varige endringer i organisasjonen som de ansatte er tilknyttet. Her spiller selve omfanget av programmet en vesentlig rolle. Tallet på deltakere, både personer og institusjoner, er omfattende nok til å kunne gi en merkbar effekt på et høyere nivå. I evalueringen baserer analysene av varighet seg hovedsakelig på vurderinger fra aktørene. Dette gir ikke grunnlag for bastante konklusjoner, men kan sannsynliggjøre om slike effekter finnes.

Det er en betydelig enighet blant prosjektlederne om at deltakelsen i Erasmus+ gir varige effekter. Fremst blant disse er nettverkene og partnerskapene som etableres, og som er en forutsetning for mye av det andre utbyttet som deltakelsen fører til. Omtrent like viktig er kunnskapen som utvikles gjennom samarbeidet i disse nettverkene og den langsiktige verdien av denne kunnskapen for aktørene selv og det norske samfunnet. I tillegg mener mange at også individbaserte utbytter i form av verdier og personlig vekst er egenskaper som deltakerne bringer med seg videre i livet. Dette samsvarer godt med mer anekdotisk kunnskap fra tidligere studier hvor utvekslingsoppholdenes «livsendrende» karakter ofte framheves.

9.11 Kostnadssiden

Det er ikke kostnadsfritt å delta i Erasmus+. Som ett av Europas rikeste land, betaler Norge et betydelig økonomisk bidrag til programmet, basert på den generelle finansieringsmodellen i EØS-ordningen – i inneværende periode vel én milliard NOK per år. I tillegg kommer Norges delfinansiering av driften av de to nasjonalkontorene. Aktivitetene som utløses gjennom programmet, er heller ikke fullfinansiert. Finansieringen av samarbeidsprosjekter er basert på et medfinansieringsprinsipp hvor det forventes at estimerte totalkostnader overstiger mottatt tilskuddsbeløp. På toppen av dette kommer deltakernes utgifter til søknadsprosess og prosjektadministrasjon og et nødvendig apparat for å håndtere dette. UH-institusjoner har ansatt egne Erasmus+-koordinatorene for formålet. Ved mange videregående skoler avsettes det også stillingsprosenter til Erasmus+ og eventuelt annet internasjonaliseringsarbeid.

Midlene som kommer tilbake til Norge i form av tilskudds- og driftsmidler, dekker ikke denne prislappen. Mens Norge betaler en kontingent på rundt 8,3 milliarder kroner for deltakelsen i Erasmus+ i perioden 2021-2027, er de estimerte tilskuddene til norske deltakere rundt 4,3 milliarder kroner. Skal deltakelsen gi mening, må derfor utbyttet som skapes for deltakerne og det norske samfunnet, være større enn dette kostnadsgapet. Vi mener det er gode argumenter for å hevde at dette er tilfelle. Vi har beregnet at Erasmus+ gir norske aktører tilgang til samarbeidsarenaer til en samlet verdi på rundt 10,3 milliarder kroner, et beløp som er betydelig høyere enn den norske kontingenten.

Våre informanter fra Sveits og Storbritannia bekrefter at lavere kostnader er en klar fordel ved å stå utenfor programmet. Men de er samtidig tydelig på at internasjonaliseringsaktivitetene de har klart å skape gjennom egne nasjonale programmer, ikke har klart å erstatte det de kunne oppnådd gjennom Erasmus+. Det gjelder særlig det institusjonelle samarbeidet som det er utfordrende å gjenskape på samme nivå gjennom nasjonale og bilaterale ordninger. Det uttrykkes derfor bekymring for at utenforskapet stiller de to landene på utsiden av kunnskapsutviklingen i Europa, og at dette på sikt vil kunne gå ut over landenes innovasjons- og omstillingsevne. Å stå utenfor Erasmus+ har derfor også en kostnad. Dette er en vurdering som har ledet både Sveits og Storbritannia til å gjenoppta sin deltakelse i programmet fra 2027.

Våre undersøkelser viser at de norske deltakerne i all hovedsak mener at innsatsen og kostnadene ved å delta i programmet står i forhold til det vi får igjen for å delta, både for den enkelte deltaker og for samfunnet som helhet. De mener også at mye av aktivitetene ikke ville la seg gjennomføre uten Erasmus+, og at det vil bli mer utfordrende å realisere mange av organisasjonens mål dersom Norge står utenfor. Og i tråd med vurderingene fra Sveits og Storbritannia er det særlig nettverkene og partnerskapene, og den faglig og profesjonelle kunnskapen som utvikles gjennom disse, man er redd for å miste. Dette samsvarer godt med konklusjonen i punktet over, hvor det nettopp er nettverk og kunnskap som løftes fram som de mest varige virkingene av den norske deltakelsen.

Både erfaringene fra Sveits og Storbritannia og vurderingene til de norske aktørene peker derfor mot det som kanskje er den største fordelen med Erasmus+. Over tid er det innenfor programmet utviklet system og rutiner for internasjonalt samarbeid som dekker mange sektorer og formål, og som omfatter størsteparten av landene i Europa, pluss en rekke tredjeland. Ordningen er viden kjent, og omfattende nettverk av relevante samarbeidspartnere er innforstått med disse rutinene og har fått internasjonal erfaring gjennom programmet. Dette reduserer transaksjonskostnadene ved å inngå

samarbeid, og også risikoen ved å inngå partnerskap med organisasjoner som ikke leverer. Det ville være svært utfordrende for norske aktører å delta i institusjonelt samarbeid på samme nivå som i dag, uten disse etablerte rutinene og kvalitetssikrede nettverkene. Samtidig ville det vært en svært kostnadskrevende, og trolig umulig, oppgave for norske myndigheter å etablere et nasjonalt system som kunne erstatte Erasmus+ på alle de områdene som programmet i dag omfatter. Som for Sveits og Storbritannia ville den kanskje største konsekvensen av å stå utenfor, derfor bli en betydelig reduksjon i det institusjonelle samarbeidet på tvers av Europa, som norske aktører i dag er involvert i, og som er en vesentlig kilde til det utbyttet som oppnås.

En mindre heldig side ved systemet og rutinene som er etablert innenfor Erasmus+, er at de fra et norsk ståsted oppleves som unødvendig arbeidskrevende og byråkratiske, og at innsatsen som kreves ikke alltid står i et rimelig forhold til de tildelte beløpene. Dette er nok delvis et resultat av standardiseringen av rutiner og terminologi på tvers av sektorer og tiltak som har foregått innenfor Erasmus+, men også av at programmet er tilpasset en forvaltningskultur som er mer kontrollbasert enn den norske. Den administrative belastningen øker kostnaden ved deltakelsen, men kanskje mer alvorlig gjør den det mer utfordrende for mindre aktører med lav administrativ kapasitet å delta i programmet.

9.12 De som ikke deltar?

Erasmus+ er en søknadsbasert ordning med varierende grad av konkurranse innenfor de ulike delene av programmet. Konkurransen er uten tvil størst i den sentralt forvaltede delen av programmet, hvor blant annet prestisjetiltakene ligger. Men også i noen av de nasjonalt forvaltede utlysningene er konkurransen om midlene stor. Det betyr at Erasmus+, til tross for bredden i deltakelsen, favoriserer kvalitet og de som har ressurser og kompetanse til å skrive de beste søknadene. Konkurransen legger forholdene til rette for høyere måloppnåelse, men fører samtidig til at noen blir stående på utsiden.

Selv i UH-sektoren, hvor stort sett alle deltar, opplever aktørene denne konkurransen. Blant annet har det blitt påpekt at fordelene ved å bli tatt opp i en europeiske universitetsalliansene er så store at det på sikt vil kunne bidra til utviklingen av et A- og B-lag blant norske UH-institusjoner. Mot dette kan det selvsagt hevdes at UH-sektoren i utgangspunktet består av svært ulike institusjoner, og at den allerede må kunne karakteriseres som konkurransebasert (jfr. både eksistensen av nasjonale prestisjeordninger og internasjonale rating-systemer). Konkurranse basert på kvalitetskriterier er derfor en naturlig del av sektorens logikk og nødvendig med tanke på kvalitetsutvikling.

I andre deler av utdanningssystemet, og i ungdomssektoren, er nok denne konkurranselogikken mer fremmed. Samtidig bygger undersøkelser av deltakernes utbytte stort sett alltid på synpunkt og vurderinger fra de som deltar. Konsekvensene for de som ikke deltar, eller ikke vinner fram i konkurransen, blir sjelden tematisert. Det gjelder også denne evalueringen. Om Erasmus+ fungerer etter hensikten, vil den gi utbytte og fordeler til de som deltar. Dette skjerper konkurransen mellom aktørene og kan dermed også bidra til et større fokus på kvalitet. Men samtidig vil det kunne skapes større forskjeller i sektorer som i utgangspunktet er basert på et mer egalitært prinsipp. Innenfor dagens budsjettammer er det heller ikke mulig å utvide deltakelsen vesentlig i de sektorene hvor det fortsatt er mange som ikke deltar. Vi har ikke grunnlag i våre analyser for å vurdere konsekvensene av disse problemstillingen, men mener det er et tema som burde vært grundigere utredet.

9.13 Oppsummert

Formålet med denne evalueringen har vært å avgjøre hva resultatene og effektene av deltakelsen i Erasmus+ har vært for aktørene og det norske samfunnet, og videre, om utbyttet står i et rimelig forhold til kostnadene ved å delta.

Evalueringen viser at målene for Erasmus+ i betydelig grad sammenfaller med norske policymål, og at det dermed gir mening å benytte programmet til å jobbe mot mål som også er viktige i en norsk kontekst. Interessen for å delta er økende og innenfor alle sektorer er etterspørselen større enn tilbudet. Dette sikrer at relevansen og kvaliteten til prosjektene som får tilskudd, jevnt over er høy. De aller fleste resultatmålene som ble formulert i regjeringens Erasmus+-strategi, inkludert målene om deltakelse i ordningens prestisjetiltak, vil også innfris. Programmet utløser derfor de aktivitetene i Norge som forventes. Endelig ser vi konturene av en mer strategisk bruk av programmet som sikrer bedre forankring og langsiktighet i internasjonaliseringsarbeidet.

Alt dette er faktorer som legger forholdene til rette for at deltakelsen i Erasmus+ vil kunne gi et betydelig utbytte. I evalueringen har vi skilt mellom utbytte for individene, for de deltakende organisasjonene og for samfunnet som helhet. Analysene, som både bygger på tidligere studier og egne data, bekrefter at det oppnås et utbytte på alle de tre nivåene, og at dette er former for utbytte som langt på vei er i tråd med forventningene. Selv om alle slike analyser er beheftet med usikkerhet, særlig til lenger ut i effektkjeden vi kommer, synes det rimelig å konkludere med at den norske deltakelsen i Erasmus+ gir en effekt både for deltakende individer og organisasjoner og for samfunnet som helhet. Noen av disse effektene kan også beskrives som varige og langsiktige.

Våre data gir også grunnlag for å si at utbytte av å delta står i et rimelig forhold til kostnadene, og at det ikke hadde vært bedre for Norge å jobbe for de samme målene utenfor Erasmus+. Programmet gir med andre ord en merverdi (addisjonalitet) som vanskelig kunne blitt oppnådd på andre måter.

Samtidig er det liten tvil om at Erasmus+ oppleves som et i overkant byråkratisk program hvor innsatsen og innsikten som kreves for å delta er høy. I strid med målene om mangfold og inkludering, kan dette bidra til å redusere deltakelsen blant mindre organisasjoner med begrenset administrativ kapasitet. I forlengelsen av dette mener vi det også er relevant å vurdere effektene av programmet i lys av erfaringene fra de delene av de ulike målgruppene som ikke vinner fram i konkurransen om tilskuddsmidlene.

Forholdet mellom kostnader og utbytte vil bli videre utdypet i del 2 av denne evalueringen hvor det gjennomføres en mer klassisk samfunnsøkonomisk analyse av en eventuell norsk deltakelse i Erasmus+ i neste programperiode.

Del 2:

Samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i Erasmus+ i perioden 2028-2034

Kapittel 10: Erasmus+ 2028-2034 - kontinuitet og fornying

I dette kapittelet presenterer vi Europakommisjonens forslag til neste EU-program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett for perioden 2028-2034. Vi gjennomgår hovedlinjene i det nye programmet med et særlig fokus på endringer fra inneværende periode. Med utgangspunkt i Norges posisjonsnotat diskuterer vi også de offisielle norske vurderingene av programforslaget og ser nærmere på hvordan forslaget er blitt mottatt og diskutert av ulike interessegrupper ellers i Europa.

10.1 Hovedlinjene i forslaget til nytt program

Europakommisjonens forslag til neste programperiode for Erasmus+ (Europakommisjonen, 2025b), som ble lagt fram 16. juli 2025, kan beskrives som en «slank» forordning. Forordningen gir et overordnet rammeverk for hvordan programmet skal utformes og hva man ønsker å oppnå, mens mange av de mer konkrete operative detaljene som har vært vanlig å inkludere i tidligere programforslag, er utelatt. Noen av disse detaljene vil kunne bli forhandlet fram i prosessen fram til et endelig vedtak. Men forslaget gir signaler om et noe mer fleksibelt program med større rom for justeringer underveis i programperioden.

På et overordnet nivå er forslaget til nytt program langt på vei en videreføring av dagens program. Erasmus+ vil bestå som et selvstendig program rettet mot de samme målgruppene og hovedsakelig med de samme formålene. De fleste av dagens aktiviteter vil bestå, og selv om forslaget inkluderer noen nye aktiviteter og utvidelser, vil ikke disse føre til radikale endringer i programmets innretning. For aktører som har erfaring med Erasmus+ fra inneværende og forrige programperiode, kan forslaget derfor beskrives som «gjenkjennelig».

Men forslaget gir også signaler om fornying. For det første er programmet blitt større. For det andre er selve programstrukturen lagt om. For det tredje er intensjonene om forenkling, både for søkere og brukere, blitt forsterket. For det fjerde har programmets rolle som verktøy for realisering av politiske og strategiske mål blitt enda tydeligere. Og for det femte er vektleggingen av kompetansebygging, omstilling og europeisk konkurransekraft blitt sterkere. Selv om de fire horisontale prioriteringene fortsatt ser ut til å skulle ha en sentral plass i programmet, ønsker Kommisjonen i større grad å bruke programmet som et politisk verktøy.

Norges offisielle posisjon

Norges offisielle synspunkter når det gjelder den kommende programperioden, er formulert i to posisjonsnotat. Det første er fra juni 2024 og inneholder Norges innspill til prinsipper for det nye programmet i forkant av forslaget til forordning (Kunnskapsdepartementet, 2024). Notatet bygger blant annet på resultater fra den norske midtveisevalueringen av inneværende programperiode (Ryssevik mfl. 2023). Det andre posisjonsnotatet er fra oktober 2025 og formidler synspunkter på forslaget til forordning som ble offentliggjort noen måneder tidligere. Her gir KD sine vurderinger av

noen utvalgte sider ved forslaget til nytt program, med vekt på fem hovedbudskap. Norge er også med på en EØS/EFTA-kommentar om EØS/EFTA-landenes deltakelse i EU-programmene i neste programperiode fra november 2025, med særlig vekt på forhold knyttet til deltakelsesrettigheter og styring (EFTA, 2025). Denne omhandler alle forslagene til nye EU-programmer, ikke bare Erasmus+.

10.2 Endringer i forhold til dagens program

I det følgende går vi gjennom de viktigste forslagene til endringer i programmet og beskriver reaksjonene på disse endringene fra ulike interessenter, inkludert Norges offisielle posisjoner. Når det gjelder de norske synspunktene, er det hovedsakelige posisjonsnotatet fra oktober 2025 vi viser til.

Større budsjett

I forslaget til nytt Erasmus+-program er budsjettet økt fra 26,4 milliarder euro for inneværende programperiode til 40,8 milliarder euro for neste periode, det vil si en nominell vekst på rundt 55 prosent.⁹⁵ Selv om dette er en betydelig økning, er veksten lavere enn for flere av de andre EU-programmene Norge er med i, blant andre Horisont Europa (83 prosent) og AgoraEU, tidligere Kreativt Europa (128 prosent)⁹⁶. Budsjettet er også oppgitt i løpende priser. Regnet i faste 2025-priser, er det foreslåtte budsjettet på 36,2 milliarder euro.⁹⁷

Det har fra en rekke hold blitt framholdt at ambisjonene for den kommende programperioden bør økes ytterligere, og at inkluderingen av nye aktiviteter (se nedenfor), kombinert med langsiktige forpliktelser i eksisterende aktiviteter, særlig prestisjetiltakene, vil spise opp hele denne veksten. I praksis vil dette kunne gi stagnasjon og i verste fall redusert aktivitet innenfor de mer tradisjonelle Erasmus+-områdene.

Dette fremholdes blant annet i en felles uttalelse fra 16 internasjonale organisasjoner innenfor høyere utdanning, blant andre European University Foundation og European University Association, hvor det argumenteres for at budsjettet bør økes til minst 60 milliarder euro. Med henvisning til blant annet Draghi-rapporten (Draghi, M., 2024), påpekes det at Erasmus+ er et kostnadseffektivt verktøy for å nå flere høyt prioriterte polymål, og at det derfor er fornuftig å tilføre programmet mer midler:

*Erasmus+ is one of the EU's most cost-effective instruments. In a context of competing policy priorities, it stands out as a programme where relatively modest additional investment delivers long term returns across multiple EU objectives, from competitiveness and skills to cohesion, inclusion and global engagement.*⁹⁸

Også studentenes organisasjoner mener at budsjettøkningen ikke strekker til. Både European Student Union (European Students' Union, 2025) og Erasmus Student Network⁹⁹ (Erasmus Student Network,

⁹⁵ I begge disse budsjettsummene er ikke bidrag fra Global Europe for den internasjonale dimensjonen av Erasmus+ inkludert. Det samme gjelder bidrag fra assosierte tredjeland.

⁹⁶ Merk at det nye AgoraEU også inkluderer det tidligere Programmet for borgere, likestilling, rettigheter og verdier (CERV), som Norge ikke har deltatt i.

⁹⁷ Dette beløpet basert på faste 2025-priser, er også utgangspunktet for vurderingen av programforslaget i KDs posisjonsnotat fra oktober 2025

2025) argumentere for en femdobling av budsjettet sammenlignet med inneværende periode. Et tilsvarende ønske om en femdobling av budsjettet er framført av European Youth Forum, en paraplyorganisasjon for europeiske ungdomsorganisasjoner (European Youth Forum [YFJ], 2025). Også idrettssektoren, signalisert gjennom en felles uttalelse fra 117 organisasjoner, at budsjettet er for lite, men uten at det angis et ønsket nivå (European sport and physical activity sector organisations, 2025)

Ønsket om et høyere budsjett ser også ut til å ha betydelige støtte i Europaparlamentet og i komiteen hvor forslaget til forordning behandles (Binder & Laaninen, 2026). Når det gjelder den norske posisjonen, nevnes ikke størrelsen på budsjettet eksplisitt i KDs posisjonsnotat fra oktober 2025.

Ingen fordeling av budsjett på sektor og forvaltningsmodell

I motsetning til i inneværende og forrige programperiode inneholder forslaget til nytt program ingen fordeling av budsjettet på sektor. Heller ikke fordelingen av midler mellom desentralisert og sentralisert forvaltning er bestemt. Endringen er motivert av et ønske om større fleksibilitet og rom for å kunne justere prioriteringene underveis i programperioden. I stedet for å fastlegge fordelingen av budsjettet i lovs form gjennom forordningen vil den operative budsjettfordelingen bli bestemt av Europakommisjonen gjennom de årlige arbeidsprogrammene som legges fram i løpet av perioden.

Fraværet av garantier for hvor stor andel av budsjettet den enkelte sektor kan forvente å få tildelt, har skapt usikkerhet. For eksempel uttrykker European Youth Forum bekymring for at aktørene i ungdomssektoren vil stå i fare for å tape i konkurransen med mer ressurssterke aktører fra andre sektorer:

Without a dedicated focus, youth-led organisations and volunteer-run initiatives may be forced to compete with better-resourced universities and consultancies for the EU's support. This change is detrimental for young people, especially those at risk of exclusion (YFJ, 2025).

KD tar i KD, 2025 til orde for at *en indikativ budsjettfordeling* mellom sektorene defineres i selve forordningen, som også er tilfellet i inneværende forordning. Innspillet begrunnes med behovet for forutsigbarhet for brukerne av programmet:

The proposal opens for more flexibility, which can be a strength and allow for strategic adjustments within the programme period. However, flexibility and targeted policy calls must not come at the cost of the predictability for beneficiaries and newcomers. A stable framework makes it possible for applicants to plan participation strategically and in a long-term perspective (Kunnskapsdepartementet, 2025).

KD tar også til orde for at den nåværende fordelingen av programforvaltningen mellom Europakommisjonen og nasjonalkontorene bevares og understreker fordelene det gir at man ved en desentralisert forvaltningsmodell har større nærhet til brukerne:

The National Agencies are equipped to understand the sectors, recruit newcomers, validate organisations, follow up beneficiaries and monitor projects in a way that a centralised structure cannot (Kunnskapsdepartementet, 2025).

Fraværet av en mer tydelig budsjettfordeling er nok det punktet hvor usikkerheten rundt programmets fremtidige utforming er størst. I utgangspunktet gis Europakommisjonen et betydelig rom til å endre prioriteringene sammenlignet med dagens program. Samtidig gir videreføringen av brorparten av aktivitetene fra inneværende periode bindinger som setter grenser for hvor store omprioriteringer, som i praksis vil kunne gjennomføres.

Mindre innflytelse for programlandene?

Det første utkastet til forordning nevner ikke *programkomiteen*, som fram til nå har gitt programlandene en formell rolle i styringen av programmet. Programkomiteen kan i dagens program gi formelle uttalelser om forslagene til arbeidsprogrammer, inkludert uttalelser om prioriteringer, budsjettfordeling og nye tiltak. Dette er uttalelser som Europakommisjonen er forpliktet til å ta hensyn til. Den er i tillegg et forum for koordinering og erfaringsutveksling mellom programlandene og Europakommisjonen om implementeringen av programmet.

Også utelatelsen av programkomiteen synes å være begrunnet ut fra et ønske om større fleksibilitet. Kommisjonens posisjon er at arbeidsprogrammene bør vedtas raskt og tilpasses løpende politiske prioriteringer, og at programkomiteens involvering vil kunne bremse denne prosessen.

Forslaget har vært et av de mest debatterte temaene etter at forslaget til forordning ble lagt fram, og kravene om at programkomiteen skal beholdes, har vært reist fra mange hold.

Det gjelder også Norge. I posisjonsnotat fra oktober 2025 formuleres det slik:

Norway calls for the continuation of the Erasmus+ Committee, as it creates a space for the Commission to present its suggestions, and for all countries financially contributing to and participating in the programme to have a say, whilst maintaining the right of Member States to decide.

I tillegg presiseres det at EØS/EFTA-landene må bli representert i komiteen i tråd med bestemmelsene i EØS-avtalen.

Som en følge av de sterke reaksjonene, vedtok Rådet 11. mai 2026, som en foreløpig forhandlingsposisjon, å endre forslaget til styringsmodell for å styrke programlandenes innflytelse og kontrollmyndighet (Rådet for Den europeiske union, 2026). Rådet foreslår i denne posisjonen å beholde programkomiteen og samtidig innføre to separate kategorier av arbeidsprogram: et ordinært arbeidsprogram som omfatter alle eksisterende tiltak, og et arbeidsprogram for nye strategiske tiltak foreslått av Europakommisjonen. Vedtaket har form som en såkalt *delvis generell tilnærming*, som er et formelt og viktig steg på veien fram mot forhandlingene med Europaparlamentet, men det kan fortsatt skje endringer før denne prosessen er avsluttet.

Fra et norsk ståsted er det viktig at programkomiteen opprettholdes. Kombinasjonen av et budsjett uten fordeling på sektor og forvaltningsmodell, og en styringsmodell hvor programlandene er fratatt myndighet i utformingen av arbeidsprogrammene, vil kunne gi Europakommisjonen betydelig større makt over prioriteringene i programmet enn det som har vært vanlig fram til nå.

Utvidelser og nye aktiviteter

I programforslaget er porteføljen av aktiviteter som det kan søkes tilskudd til, i hovedsak den samme som i inneværende programperiode. Det er likevel noen viktige utvidelser.

Innlemming av Det europeiske solidaritetskorpsset

Den kanskje største endringen er at aktivitetene til *Det europeiske solidaritetskorpsset*, som siden 2018 har vært et selvstendig EU-program, igjen innlemmes i Erasmus+. Dette er aktiviteter for frivillig arbeid blant unge som nå vil bli en integrert del av de øvrige aktivitetene i ungdomsdelen av programmet. For Norge, som ikke har deltatt i Det europeiske solidaritetskorpsset siden utskillelsen, representerer dette en reell utvidelse av muligheten for aktørene i ungdomssektoren. Innlemmelsen er i tråd med Norges innspill til ny forordning og omtales som positiv i posisjonsnotatet fra oktober 2025. Det argumenteres for at de to programmene har store sammenfall med tanke på målsettinger, målgrupper og implementering, og at en sammenslåing derfor er hensiktsmessig.

I programperioden 2021-2027 har Solidaritetskorpsset hatt et samlet budsjett på 1 milliard euro. I det nye programmet skal aktivitetene dekkes innenfor den samlede budsjetttrammen på 36,2 milliarder euro i faste 2025-priser. Innlemmelsen gjør derfor et visst innhogg i midlene som står til disposisjon for de videreførte Erasmus+-aktivitetene.

Stipender innenfor strategiske felt

Forslaget om en ny type stipend innenfor strategiske fagområder hvor arbeidslivets kompetansebehov er særlig kritisk, er en av de mest konkrete og tydelige nyvinningene i forslaget til nytt program. Målet er å tilby flerårige stipend til studenter som ønsker å utdanne seg innenfor prioriterte fagfelt, særlig STEM-fag med relevans for grønn og digital omstilling.

Forslaget må ses i lys av EU-initiativet *Kompetanseunionen (Union of Skills)*, som er en overordnet strategi for å møte det europeiske arbeidslivets kompetansebehov.¹⁰⁰ Kompetanseunion er en strategi og ikke et program med egne finansielle virkemidler. Det er det nye Erasmus+-programmet som er tenkt som det viktigste finansielle instrumentet («ryggraden») for å omsette Kompetanseunionens strategi til handling, og stipender innenfor strategiske fagfelt er det mest konkrete virkemiddelet i denne sammenhengen.

Som en første test på interessen for den nye aktiviteten, er de strategiske stipendene utlyst som pilotordning våren 2026 med et mål om å støtte utvikling og gjennomføring av stipendprogram, som skal få talentfulle europeiske studenter til å studere innen strategiske utdanningsfelt (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse [HK-dir], 2026a). Utlysningen er på 5 millioner euro og tar sikte på å finansiere fire prosjekter, der hvert prosjekt skal planlegge for minst 25 stipender på maksimalt 3 år. Søkerne må bestå av konsortier av minimum fire UH-institusjoner fra like mange land, og det oppfordres til å utvikle stipendordninger som er knyttet til mer enn ett studieprogram. Utlysningen er forvaltet sentralt av Europakommisjonen.

¹⁰⁰ Europakommisjonen lanserte Kompetanseunionen 5. mars 2025 som et strategisk rammeverk for å styrke Europas konkurransekraft gjennom investering i menneskelig kapital. Initiativet bygger videre på European Education Area, European Skills Agenda og European Research Area, og skal samle utdannings-, opplærings-, sysselsettings- og arbeidsmarkedspolitikken under ett overordnet strategisk tak.

Forslaget til strategiske stipender har blitt heftig diskutert. Det har vært uttrykt bekymring for at stipendene er kostnadskrevende og vil kunne legge beslag på en betydelig del av budsjettet og dermed gå ut over de mer etablerte mobilitetstiltakene i Erasmus+. Dette blir blant annet påpekt i en felles uttalelse fra 17 internasjonale organisasjoner innenfor høyere utdanning fra februar 2026 (EAIE, 2026, februar 18). Med utgangspunkt i rammene for pilotutlysningen våren 2026 påpekes det at ett enkelt strategisk stipend vil koste like mye som 25 ordinære mobiliteter. Organisasjonene kommer derfor med følgende oppfordring:

Ensure that Erasmus+ scholarships bring genuine added value to the beneficiaries without diverting resources from the core aspects of the programme.

De 17 organisasjonene viser forståelse for det politiske ønsket om å benytte Erasmus+ til å løse Europas kompetanseutfordringer på strategiske områder, men mener samtidig at dette er et formål som ikke må gå på bekostning av etablerte mobilitetstiltak. Stipendene bør derfor medfinansieres fra *Det europeiske konkurranseevnefondet (European Competitiveness Fund, ECF)*, forslås det.¹⁰¹

Også Norge uttrykker bekymring for at de strategiske stipendene vil kunne gå ut over kjerneaktivitetene i Erasmus+. I posisjonsnotatet fra oktober 2025 løftes dette fram som ett av fem hovedpunkt:

The cost-benefit ratio of Erasmus+ scholarships should be further discussed. Scholarships should complement – rather than potentially come at the expense of – mobility and cooperation partnerships.

Og videre:

Norway is concerned that funding scholarships for a limited number of individuals could potentially lead to reduced mobility opportunities for a broader group of participants, including those with fewer opportunities.

Forslaget om strategiske stipend, og Erasmus+ sin sentrale rolle som finansieringsinstrument for Kompetanseunionen, har også reist en bredere debatt om programmets «sjel». På høringen i Europaparlamentets CULT-komite i januar 2026 ble det advart mot å se Erasmus+ som utelukkende et verktøy for å forberede kompetente kandidater til det nåværende arbeidsmarkedet, og det ble understreket at både programmets misjon og utdanningens formål er vesentlig videre. Det ble også uttrykt bekymring for et smalere fokus på STEM-fag, som flere anså for å være i strid med programmets natur.

The Guild, som er en samarbeidsorganisasjon for de mest forskningsintensive universitetene i Europa, inkludert Universitetet i Oslo, har i en uttalelse om Erasmus+ og Kompetanseunionen formulert seg tydelig i dette spørsmålet:

Strengthening both inward and outward mobility should be recognized as a fundamental priority, far beyond focusing simply on mobility in “key strategic fields”. It would be shortsighted to view these flagship programmes [Erasmus+] through their contribution to Europe’s competitiveness only.

¹⁰¹ ECF et nytt instrument i forslaget til EUs langtidsbudsjett for perioden 2028-2034 og er tett samordnet med Horisont Europas finansiering av det europeiske forskningssamarbeidet..

Fra organisasjoner utenfor høyere utdanning har signalene vært enda tydeligere. I den tidligere nevnte uttalelsen fra European Youth Forum, formuleres det slik:

The specific objectives of the Erasmus+ Regulation have been significantly reworded towards skills for the labour market. Although the programme does have a positive impact on youth employability, Erasmus+ is not a labour market instrument. Its objectives have always been rooted in values of inclusion, cooperation, and lifelong learning.

Highjacking the educational and democratic goals to meet the skills agenda would see youth organisations and young people through a narrow prism of future employees, rather than focusing on the positive role they play as active citizens. This would effectively undermine the spirit of inclusive learning and community empowerment and may ultimately prevent youth organisations working with young people in their communities from accessing Erasmus+.

Diskusjonen rundt de strategiske stipendene knytter med andre ord an til den bredere diskusjonen om balansen mellom de to hovedbegrunnelsene for Erasmus+; styrking av Europas omstillingsevne og konkurransekraft versus fremming av demokrati og felleskap.

I det norske posisjonsnotatet understrekes viktigheten av å bevare «*the core of Erasmus+ as a learning programme*», men uttrykker samtidig støtte til programforslagets vektlegging av kompetanse.

Andre nye aktiviteter

Forslaget inneholder også noen få andre tilskudd til aktivitetsporteføljen. Det gjelder blant annet:

Europeiske skoleallianser, som er et tiltak for mer ambisiøse og omfattende samarbeid mellom europeiske skolemyndigheter og skoler enn dagens samarbeidspartnerskap. Tiltaket er i den nye programstrukturen (se nedenfor) plassert i kategorien *Partnerskap for fremragende utdanning og innovasjon*, sammen med prestisjetiltakene som videreføres fra forrige periode. I motsetning til de andre prestisjetiltakene er dette likevel en aktivitet som skal forvaltes desentralisert, det vil si av nasjonalkontorene. Aktiviteten ble utlyst som en pilotordning våren 2026 under navnet *Europeiske partnerskap for skoleutvikling*. Utlysningen var rettet mot skolemyndigheter på kommunalt og regionalt nivå og krevde deltakelse fra underliggende skoler, samt samarbeid med skolemyndigheter og skoler fra minst ett annet land (HK-dir, 2026b). Det har vært relativt lite diskusjon rundt det nye tiltaket, bortsett fra at kravene til prosjekterfaring og administrativ kapasitet er relativt store, og at det også her må unngås at tiltaket fortrenger allerede etablerte samarbeidsordninger med lavere inngangsterskel.

Samarbeidsallianser på sportsområdet (Sport Collaborativ Alliances). Dette er et nytt og mer ambisiøst samarbeidsformat som skal arbeide på systemnivå for å drive fram strukturelle endringer i europeisk idrett på tvers av landegrenser. Det skiller seg dermed fra dagens samarbeidspartnerskap som er mer prosjektorienterte. I den nye programstrukturen er de nye alliansene plassert i samme kategori som de etablerte prestisjetiltakene. Det er foreløpig ikke avklart om aktiviteten skal forvaltes sentralt eller av nasjonalkontorene.

Læringsmobilitet for utøvere i breddeidretten. Mobilitet i idrettssektoren har fram til nå vært forbehold ansatte og frivillige ledere og trenere i idrettsorganisasjoner. Med dette tiltaket vil også idrettsutøvere få muligheten til å reise ut.

Ny programstruktur

Den tidligere organiseringen av aktivitetssporteføljen i tre hovedaktiviteter (KA1, KA2 og KA3) erstattes av en inndeling i to pilarer:

Pilar1: Læringsmuligheter for alle, som blant annet inkluderer alle de tidligere KA1-aktivitetene, solidaritetskorpsset og de nye strategiske stipendene. Jean Monnet-tiltak innen høyere utdanning er også lagt til denne pilaren.

Pilar 2: Støtte til kapasitetsbygging, som inkluderer alle de tidligere KA2-aktivitetene, inkludert prestisjetiltakene, de nye skolealliansene, samt de tidligere KA3-aktivitetene med vekt på støtte til policy-utvikling.

Mens den første pilaren samler de individ-rettete tiltakene, samler den andre alle tiltak med fokus på institusjonelt samarbeid og de mer overordnede rammeverkene for dette samarbeidet på systemnivå.

Den nye strukturen er blant annet begrunnet med større muligheter for tverssektoriell samordning internt i hver pilar og også mellom pilarene. Den er også frontet som en endring som vil redusere den administrative kompleksiteten i programmet, og gjøre det enklere å forholde seg til, både for de som forvalter programmet og for brukerne.

I det norske posisjonsnotatet fra oktober påpekes det at samordning og strømlinjeforming på tvers av sektor kan være bra, men at man i disse bestrebelsene ikke må overse den enkelte sektors egenart:

However, whilst Norway welcomes certain steps towards streamlining actions across sectors, we find it essential that the programme is designed with an understanding that individual sectors differ in terms of role, structure, target groups, and needs. Each sector operates under distinct conditions and priorities. To ensure that the programme is relevant and effective, it must accommodate these sectoral differences.

Dette har trolig bakgrunn i resultater fra den norske midtveisevalueringen av innværende programperiode (Ryssevik mfl., 2023), hvor det ble observert at standardisering av terminologi og søknadsprosedyrer også kan lede til fremmedgjøring og avstand til den enkelte sektors særegenheter. Forenklinger på regelverksnivå oppleves ikke alltid som forenklinger på operativt nivå, når målgruppene og tiltakene er så forskjellige som de faktisk er i Erasmus+.

Forenkling

Utover forenklingene som det forventes at den nye programstrukturen vil bidra til, er arbeid for å gjøre programmet enklere å forholde seg til, et gjennomgangstema i den nye forordningen. Alle forenklingstiltak fra innværende periode videreføres og skal etter intensjonen også forsterkes. Dette gjelder blant annet akkrediteringsordningen, småskalapartnerskapene og fastsum-budsjetteringen. Hva som konkret menes med forsterkning i denne sammenheng, er mer uklart. Løftene om forenkling

registreres som positivt blant ulike aktører, men blir også møtt med avventende skepsis. Tidligere forslag til forenkling har ikke alltid gitt de resultatene som har vært forespeilt.

Formuleringen i regjeringens EØS-notat om Erasmus+-forordningen er illustrerende for denne skepsisen:

Det er et positivt signal at Kommisjonen varsler forenkling av programmet både for individer, for søkere og brukere av programmet, samt for nasjonale myndigheter. Det er derimot viktig for Norge at slike tiltak fører til reell forenkling i praksis, og ikke kun på papiret (Kunnskapsdepartementet, 2026).

Inkludering

Inkludering har lenge vært et sentralt mål i Erasmus+, i inneværende periode som en av fire horisontale prioriteringer. Prioriteringen er i noen grad også fulgt opp med insentiver og virkemidler. Inkludering og mangfold er et tungtveiende tildelingskriterium når prosjektsøknader vurderes, og det gis ekstra tilskudd (stipend) til deltakere med færre muligheter.

Også i det nye programforslaget er inkludering et høyt prioritert område, og inkludering og mangfold er viet et eget kapittel i forordningen. Det legges vekt på at inkludering skal omfatte alle målgrupper og aktiviteter, og at mer fleksibel bruk av ulike mobilitetsformater, blant annet korte og blandede mobiliteter, skal gjøre det enklere for alle å delta. Det etableres også en mer eksplisitt kobling mellom inkludering og forenkling for å senke barrierene for deltakelse blant organisasjoner med lite erfaring og lav administrativ kapasitet. Samtidig skal kravene til dokumentasjon og rapportering skjerpes for å sikre at målet om inkludering blir nådd. Det er derimot ingen nye tiltak eller konkrete økonomiske insentiver som er spesifikt innrettet mot deltakere med færre muligheter.¹⁰²

Mangelen på konkrete tiltak og budsjettposter har blitt møtt med særlig høy kritikk fra aktører i ungdomssektoen. Under overskriften «*Lipservice to inclusion*» skriver European Youth Forum følgende:

The Commission's proposal presents inclusion as a key priority, but without any clear definitions, or dedicated funding. There is no designated funding earmarked for inclusion and no mechanism to ensure that young people with fewer opportunities can effectively benefit from the EU's support.

Our own data shows that many youth organisations working with marginalised communities still struggle to access the Erasmus+ programme due to its complexity and lack of resources. These challenges are not adequately addressed in the new proposal. Without structural support, and without adequate funding, inclusion risks becoming a rhetorical priority rather than a reality on the ground (YFJ, 2025)

¹⁰² Et forslag om at mobilitetsstipender også skal ta hensyn til bokostnader, er i noen grad blitt sett i lys av behovet for å senke barrierene for deltakelse blant deltakere med svak økonomi.

EØS-avtalen ikke eksplisitt nevnt

Norges assosiering til Erasmus+ har fra starten vært forankret i EØS-avtalens artikkel 81 om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter. I forslaget til ny forordning har Kommisjonen forenklet og generalisert bestemmelsene om tredjelandsdeltakelse. I stedet for å liste opp spesifikke kategorier av assosierte land (EØS/EFTA, kandidatland, naboland osv.), vises det mer overordnet til at deltakelse skjer «i samsvar med vilkårene fastsatt i de respektive internasjonale avtalene».

Det er vanskelig å avgjøre hva dette i praksis betyr for Norge og de andre EØS/EFTA-landene. Norges deltakelse vil uansett måtte baseres på det rettslige grunnlaget i EØS-avtalens, men utelatelsen har reist usikkerhet om Norges og de andre EØS/EFTA-landenes særskilte status i forhold til programmet. Utelatelsen av en eksplisitt referanse til EØS-avtalen blir omtalt i KDs posisjonsnotat fra oktober:

Norway's association to the Erasmus+ programme is based on the EEA Agreement, which foresees full access to all parts of the programme for participants from the EEA EFTA States. We would welcome a specific reference to the EEA Agreement in the regulation, as this would provide more legal clarity and ensure predictability as regards the rights of the EEA EFTA States.

Spørsmålet er også grundig behandlet i en EØS/EFTA-kommentar om EØS/EFTA-landenes deltakelse i EU-programmene i neste programperiode. Her påpekes det blant annet:

The EEA EFTA States have consistently emphasised the importance of being clearly distinguished from third countries with other association arrangements in all legal documents governing EU programmes. Grouping the EEA EFTA States together with countries such as Andorra, Monaco, San Marino and Vatican City State, or other countries with other association arrangements relative to the respective programmes, risks undermining recognition of the EEA Agreement as the legal basis for the EEA EFTA States' programme association.

Bekymringen gjelder med andre ord den særskilte statusen som EØS-avtalen har gitt EØS/EFTA-landene i relasjon til Erasmus+, og risikoen for å forsvinne i mengden, eller bli likebehandlet med land med helt andre tilknytningsformer.

10.3 Oppsummert

Forslaget til nytt Erasmus+-program for perioden 2028-2034 er langt på vei en videreføring av dagens program. Selv om strukturen i programmet endres, er porteføljen av aktiviteter med noen få unntak den samme som i inneværende periode. Forslaget om stipender på strategiske områder er det eneste nye tiltaket som har skapt nevneverdig diskusjon, både på grunn av kostnadene og på grunn av signalene det gir om et program som i større grad blir sett som et instrument for økt europeisk omstillingsevne og konkurransekraft.

Mye av diskusjonen rundt det nye forslaget har handlet om styring og om balansen mellom Europakommisjonens ønske om fleksibilitet og programlandenes ønske om forutsigbarhet og medbestemmelse. Den slanke forordningen uten en forhåndsbestemt fordeling av budsjettet på sektor og forvaltningsmodell, gir i utgangspunktet Europakommisjonen et betydelig rom for å endre prioriteringene i løpet av programperioden. Forslaget om å fjerne programkomiteen, som i enda

større grad ville fratatt programlandene innflytelse over prioriteringene, ser imidlertid ut til å bli reversert.

Kapittel 11: Samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i Erasmus+ 2028-2034

I dette kapittelet presenterer vi en samfunnsøkonomisk analyse av norsk deltakelse i Erasmus+ i neste programperiode, 2028-2034. Kostnader og nytte av å delta i Erasmus+ sammenlignes med en situasjon hvor Norge ikke deltar og heller forvalter egne ordninger for internasjonal mobilitet og samarbeid i utdanningssektoren. Vi drøfter merverdien som programmet gir, og vurderer den i forhold til merkostnaden ved deltakelse sammenlignet med det å ikke delta.

11.1 Introduksjon til samfunnsøkonomisk analyse

Formålet med den samfunnsøkonomiske analysen av deltakelse i det kommende Erasmus+-programmet er å klargjøre, synliggjøre og systematisere konsekvensene før det fattes en beslutning av hvorvidt Norge skal bli med i neste programperiode eller ikke. Ved å beskrive forventede virkninger av en deltakelse før det tas en beslutning, legges det til rette for å velge den strategien som er til det beste for samfunnet.¹⁰³ Deltakelsen i Erasmus+ er samfunnsøkonomisk lønnsom dersom de samlede nyttevirkningene overstiger kostnadsvirkninger og eventuelle andre ulemper.

Analysen tar utgangspunkt i en fullstendig nytte-kostnadsanalyse, dvs. en kartlegging og verdsetting (så langt som mulig) av alle kostnader og nytte av å delta. De fleste nytteeffektene av Erasmus+ er imidlertid vanskelige å måle og krevende å verdsette i kroner.

Erasmus+ kan også vurderes på andre måter. Én tilnærming er å undersøke om de samme nytteeffektene kan oppnås med mindre ressursbruk, som i en kostnadseffektivitetsanalyse. En annen er å beregne kostnadene uten å tallfeste nyttevirkningene. En tredje er å gjøre en kvalitativ vurdering av om nyttevirkningene har en større samfunnsøkonomisk verdi enn de beregnede kostnadene. I denne analysen kombinerer vi alle tre tilnærmingene.

Analysen bygger på DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser¹⁰⁴ og Finansdepartementets rundskriv R-109/21 (Finansdepartementet. 2021). Denne metoden gir et godt rammeverk for å systematisk kartlegge, sammenligne og vurdere konsekvenser av deltakelse i Erasmus+.

En samfunnsøkonomisk analyse starter med en beskrivelse av det problemet som det aktuelle tiltaket er ment å løse. Erasmus+ skal ikke løse et konkret problem, men har flere mål som er knyttet til flere viktige samfunnsutfordringer. Målene for den pågående programperioden er grundig drøftet i evalueringen, men det som vi er interessert i her, er målene for kommende periode. Det nye

¹⁰³ Ifølge utredningsinstruksen skal alle tiltak som forventes å medføre vesentlige virkninger, herunder budsjettmessige virkninger, være gjenstand for en samfunnsøkonomisk analyse. Deltakelse i Erasmus+ koster i dag ca. 1 milliard per år, en kostnad som er forventet å stige i det kommende programmet. Deltakelse har derfor tilstrekkelig store budsjettmessige virkninger til at beslutningen bør omfattes av en samfunnsøkonomisk analyse.

¹⁰⁴ [Veileder i samfunnsøkonomiske analyser | DFØ](#)

programmet, slik det foreligger, er langt på vei en videreføring av dagens program og målstrukturen kan til stor del forventes å være lik (se omtalen i kapittel 10).

For å løse det spesifikke problemet, eller nå målene, kan det være flere alternative tiltak som kan eller bør identifiseres og analyseres. I dette tilfelle er tiltakene allerede klare, dvs. å enten delta eller ikke delta i Erasmus+ i den kommende programperioden. Hvis vi ikke deltar i Erasmus+, forutsetter vi at tilsvarende midler brukes til alternative tiltak med de samme målene.

I den samfunnsøkonomiske analysen vurderer vi kostnader og nytte i det kommende programmet. Som beskrevet i kapittel 10, er det nye programmet ikke ferdig utformet, og det er bl.a. usikkert hvordan den totale rammen vil fordeles mellom sektorer, mellom desentraliserte og sentraliserte tiltak og mellom mobilitet (pilar 1) og samarbeid (pilar 2). Vi utgår derfor fra dagens Erasmus+, men drøfter også hvordan de forventede endringene kan påvirke nytten.

I forslaget til nytt program legges det blant annet større vekt på å nå grupper som historisk har vært underrepresentert, særlig barn og unge fra sosioøkonomisk utsatte familier og områder. Det er foreløpig presentert få nye virkemidler rettet mot dette målet, men dersom programmet lykkes med å nå flere utsatte barn og unge, kan det gi betydelige samfunnsøkonomiske gevinster. Det er også ventet økt vekt på kompetansebygging, omstilling og europeisk konkurransekraft, noe som kan få stor betydning både for deltakerne og for samfunnet.

I en samfunnsøkonomisk analyse skal identifiserte virkninger tallfestes og verdsettes. Verdsettingen skal reflektere befolkningens betalingsvilje for å oppnå de identifiserte nytteeffektene, eller unngå de negative effektene. For goder som omsettes på et marked, brukes markedsprisen, og for en god del andre goder eksisterer omforente kalkulasjonspriser. Utfordringen i denne analysen er at det for mange av effektene (nytt/godene) hverken finnes markedspriser eller omforente kalkulasjonspriser. For effekter som ikke kan verdsettes i kroner, bruker vi verdimatisemetoden (DFØ, 2026)¹⁰⁵.

Det er betydelig usikkerhet i analysen. Det skyldes blant annet at det kommende programmet ikke er ferdig utformet, at det er uklart hvor stor del av programmets midler som vil tilfalle norske aktører, at nullalternativet er en hypotetisk situasjon som krever forenklede forutsetninger, og at mange nytteeffekter ikke kan kvantifiseres. Analysen er likevel nyttig fordi den gir en strukturert ramme for å vurdere kostnader, nytte og usikkerhet.

Kapittelet starter med en kort gjennomgang av tidligere gjennomførte samfunnsøkonomiske analyser. Deretter drøfter vi et mulig alternativ til å delta i Erasmus+, dvs. det såkalte nullalternativet. Videre beskriver vi kostnader og nytte av å delta eller ikke delta i Erasmus+, basert på kostnader og nytte for inneværende programperiode. Basert på dette estimerer vi den samlede samfunnsnytt av Erasmus+, drøfter usikkerheten i analysen og vurderer fordelingseffektene, det vil si hvem som bærer kostnadene og hvem som får nytten.

¹⁰⁵ Verdimatisemetoden er den metode DFØ anbefaler for å vurdere ikke-prissatte effekter. I metoden vurderes hvor mange som blir berørt, og hvor stor påvirkningen er på hver av disse (som sammen utgjør kvantum og uttrykkes med en syvdelt skala fra stort negativt til stort positiv) og enhetsverdien for effekten (liten, middels eller høy). Sammen gir dette en samfunnsøkonomisk verdi uttrykt i en niddelt skala (fra meget stor negativ virkning til meget stor positiv virkning) (DFØ. 2026).

Tidligere samfunnsøkonomiske analyser

Vi har ikke klart å identifisere noen tidligere fullstendige samfunnsøkonomiske analyser av deltakelse i program for internasjonalt utdanningssamarbeid, som Erasmus+. Det finnes imidlertid en god del analyser av hvorvidt Erasmus+, eller lignende programmer, er en kostnadseffektiv måte å nå de ønskede målene. De aller fleste vurderingene er kvalitative, hvilket i hovedsak skyldes at de identifiserte effektene er kvalitative i sin natur og følgelig vanskelige å verdsette i kroner. Flere av de aktuelle studiene er omtalt tidligere i evalueringen (kapittel 5-7). Her ser vi mer i detalj på studier av kostnadseffektivitet og gevinster for samfunnet, samt et par samfunnsøkonomiske analyser av andre EU-programmer. Studier som prøver å tallfeste de identifiserte effektene for deltakerne (og samfunnet), omtales i kapittel 11.5.

Interimevalueringen av innværende programperiode og sluttevalueringen av den forrige perioden (2014-2020) viser at programmene har gitt en merverdi både for deltakende land og Europa som helhet (samfunnsnivå), og for de organisasjoner og individer som har deltatt (Europakommisjonen, 2025a). Innværende program oppgis å ha en høyere merverdi enn foregående, bl.a. gjennom at programmet har nådd nye målgrupper, som voksne i opplæring og idrettsfeltet. Merverdien er spesielt knyttet til felles EU-verdier, en felles europeisk identitet, økt kulturforståelse og europeisk tilhørighet.

EUs rammeprogram for forskning og innovasjon

EUs rammeprogram for forskning og innovasjon finansierer forsknings- og innovasjonssamarbeid innenfor EU og med tredjeparts-land. Norge har deltatt i rammeprogrammene siden 1980-tallet, først på prosjektbasis, og som assosiert land siden 1994. Den forrige programperioden, Horisont 2020 (2014-2020), hadde en total ramme på 75,6 milliarder euro. Sluttevalueringen av Horisont 2020 estimerer den samfunnsøkonomiske nytten til å være fem ganger større enn kostnaden (Europakommisjonen, 2024b). Programmet er beregnet å ha bidratt til en årlig økning i BNP for hele EU på 15,9 milliarder euro, som i et perspektiv fram mot 2040, vil gi en samlet gevinst på 429 milliarder euro.¹⁰⁶ Videre anslo sluttevalueringen at programmet hadde økt sysselsettingen med 220 000 ansatte, som det meste. Interimevalueringen av det pågående rammeprogrammet Horisont Europa (2021-2027) viser til enda større gevinster med et estimat på samfunnsmessige gevinster på opptil seks ganger kostnaden og en økning i BNP på 11 euro per euro brukt på programmet (Europakommisjonen, 2025c).

Den norske deltakelsen i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er blitt evaluert to ganger, i 2019 og i 2026. Den første evalueringen omfattet en samfunnsøkonomisk analyse av deltakelsen av den da avsluttede syvende programperioden (FP7) og av en eventuell deltakelse i den da kommende programperioden (Horisont Europa, 2021-2027) (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2020). Den samfunnsøkonomiske analysen estimerte at merkostnaden, hvis man kun tok hensyn til kostnader og nytte som kunne tallfestes, ved å delta, var ca. 0,5 milliarder kroner pr år sammenlignet med å gi tilsvarende midler til Forskningsrådet. Samtidig ga deltagelsen en stor ikke-tallfestet mernytte, og deltakelse i FP7 og Horisont 2020 ble vurdert til å være samfunnsøkonomisk lønnsomt for Norge. Det samme forholdet ble antatt å gjelde også ved deltakelse i Horisont Europa. Det å delta i rammeprogrammet ble vurdert som en rasjonell diversifisering av norske FUol-virkemidler.

¹⁰⁶ Til sammenligning er BNP for hele EU estimert til ca. 17 000 milliarder euro.

Den siste evalueringen av den norske deltakelsen i Horisont Europa inkluderer en samfunnsøkonomisk analyse av forventede effekter av deltakelse i neste programperiode (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026). Analysen viser at den prissatte netto nytten av deltakelse er positiv, men også at forskjellen mellom å delta eller ikke delta er liten. At deltakelsen i neste Horisont Europa har en høyere prissatt netto nytte, er for en stor del knyttet til at Norge i inneværende programperiode har hatt en høy returprosent. Og det er forventet at dette vil vedvare, dvs. at norske aktører vil vinne fram i konkurransen om forsknings- og innovasjonsmidler og dermed få en større andel av de samlede midlene, enn hva Norge betaler for deltakelsen.¹⁰⁷ Den viktigste nytten av deltakelsen er tilgang til internasjonal kompetanse, forskningsinfrastruktur, data og FUol-virkemidler som Norge vanskelig kan etablere alene. Det samme gjelder muligheten til å delta i store europeiske satsinger innen blant annet kunstig intelligens, klima, kvanteteknologi, grønn omstilling, digital konkurransekraft og forsvarsrelevante kapabiliteter. Verdien av deltakelse forsterkes av geopolitisk usikkerhet og økende behov for europeisk samarbeid, mens et alternativ uten full assosiering trolig ville gitt lavere norsk deltakelse, mindre finansiering, svakere nettverk og redusert tilgang til strategiske arenaer.

Rammeprogrammet for forskning og utvikling er større enn Erasmus+ og har et annet mandat. Samtidig kan det være en sammenheng mellom de to programmene, ved at nettverk og samarbeidskonstellasjoner som er sentrale i forsknings- og innovasjonsprosjektene, kan bygge på kontakter som er blitt etablert gjennom Erasmus+ eller være knyttet til prestisjetiltak som universitetsalliansene. For eksempel viser vår gjennomgang av hva som har skjedd i Storbritannia etter Brexit (kapittel 8.2), at noen er bekymret for at redusert deltagelse i internasjonalt utdanningssamarbeid, har redusert mulighetene for å utvikle nettverk som i sin tur kan redusere muligheten for å vinne fram i konkurransen om forskningsmidler i Horisont Europa.

Evalueringen av norsk deltakelse i rammeprogrammet for forskning og innovasjon har også sett på erfaringene fra Sveits og Storbritannia. Her vises det til flere studier av effektene av å ikke delta som kan ha relevans for vurderingen av deltakelsen i Erasmus+ (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026a). Dette handler blant annet om svekket rekruttering av studenter og unge forskere til internasjonale forskningsnettverk (Hæring & Wirth, 2025), at britiske forskere og forskningsmiljøer ble vesentlig mindre attraktive som partnere i samarbeidsprosjekter, og at Storbritannia ble mindre attraktivt for unge forskere fra andre EU-land (Marini, 2024).

11.2 Alternativet til deltakelse i Erasmus+ (nullalternativ)

I en samfunnsøkonomisk analyse må man definere et nullalternativ, dvs. det som effektene av tiltaket skal måles mot. Nullalternativet er i de aller fleste analyser en fortsettelse av dagens situasjon. For analysen av Erasmus+ kan man derfor argumentere for at nullalternativet er fortsatt norsk deltakelse, og at tiltaket som analyseres, er alternative måter å nå de samme målene på. Vi bruker imidlertid situasjonen hvor Norge velger ikke å delta i Erasmus+ som nullalternativ, fordi dette gjør det tydeligere hva som er effektene av å delta. Det vi egentlig ønsker å finne ut, er om det er en merverdi i

¹⁰⁷ Målet for den kommende programperioden er en returprosent på 2,8, mens Norge er forventet å betale 2,43 prosent (se omtale av proporsjonalitetsfaktoren nedenfor). Historisk har Norge hatt en lavere returprosent, men i den inneværende programperioden ligger den akkumulerte returprosenten på over 3.

deltakelsen som tilsvarer en samlet verdi for Norge som er lik eller høyere enn det Norge netto betaler til EU for medlemskap i Erasmus+.

Om Norge velger å ikke delta i Erasmus+, kan man tenke seg at midlene for å finansiere aktivitetene og kontingenten brukes på flere forskjellige måter. For eksempel kan midlene frigjøres og brukes til helt andre formål, men det er mer realistisk å forutsette at de samme midlene brukes for å nå samme mål som Erasmus+. Vi forutsetter at de overgripende målene for den norske deltakelsen i den kommende programperiode vil være de samme for innværende periode, dvs. at mobilitet og samarbeid skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer, styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsniv, gi flere muligheten til å delta i et internasjonalt læringsmiljø og bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser. Flere av disse målene kan nås gjennom mange forskjellige typer av tiltak og er ikke nødvendigvis knyttet til internasjonal mobilitet og samarbeid. For å få et håndterbart og hensiktsmessig nullalternativ forutsetter vi likevel at målene knyttes til internasjonal mobilitet og samarbeid, tilsvarende det som Storbritannia og Sveits har forsøkt å få til utenfor Erasmus+.

Vi analyserer dermed ikke nytten av internasjonalt utdanningssamarbeid uansett hvordan dette organiseres, men heller nytten av å organisere mobilitet og samarbeid gjennom Erasmus+ sammenlignet med i å gjøre det i «egen regi» eller gjennom andre samarbeidskanaler.

Det finnes andre programmer for internasjonalt utdanningssamarbeid som det kan være aktuelt å utvide eller videreutvikle for dette formålet, men disse er rettet mot andre land og regioner og omfatter ikke den fulle bredden av aktiviteter som Erasmus+ (se tekstboks under for en beskrivelse av noen aktuelle ordninger).

Hvis Norge skulle velge å ikke være assosiert til Erasmus+, vil Norge være et såkalt ikke-assosiert tredjeland.¹⁰⁸ Mulighetene for deltakelse i Erasmus+ som ikke-assosiert tredjeland, varierer mellom de ulike aktivitetene. I innværende programperiode omfatter mobilitetstiltakene for ikke-assosierte tredjeland primært høyere utdanning. Mobilitet i øvrige sektorer i Erasmus+ er enten ikke omfattet, begrenset til meget få land eller til meget få deltakere. Det er også begrensninger på hvor stor andel av mobiliteten som kan skje med disse landene. Den internasjonale dimensjonen (dvs. utover EU og assosierte tredjeland) i KA131 (mobilitetsprosjekt i UH-sektoren) er begrenset til 20 prosent av prosjektets totale budsjett. Videre finansierer Erasmus+ kun mobilitet inn til disse landene.¹⁰⁹ Erasmus+ kan imidlertid gi støtte til innkommende mobilitet fra ikke-assosierte tredjeland, men det inkluderer ikke land i Europa som har valgt å ikke være assosiert til Erasmus+.¹¹⁰ I 2024 gikk 3,4 prosent av all utgående mobilitet fra Norge innenfor Erasmus+ til ikke-assosierte tredjeland, og 2,7 prosent av den innkommende mobiliteten innenfor Erasmus+ kom fra disse landene, og denne mobiliteten var begrenset til høyere utdanning, fag- og yrkesutdanning og ungdomsfeltet.¹¹¹ Når det

¹⁰⁸ Ifølge artikkel 20 i forordningen om Erasmus+ (EU 2021/817, 21.05.2021) kan juridiske enheter fra ikke-assosierte tredjeland ha rett til å delta i tiltak innenfor Erasmus+, basert på at slik deltakelse er i EUs interesse. Ikke-assosierte tredjeland er delt inn i 14 regioner, og muligheten for å delta i ulike tiltak varierer mellom disse regionene.

¹⁰⁹ For mobilitet til region 13 (Andorra, Monaco, San Marino og Vatikanstaten) og 14 (Færøyene, Sveits og Storbritannia) gis samme stipendsatser som for høgkostnadslandene i EU og de assosierte tredjelandene.

¹¹⁰ Dvs. region 13 og 14.

¹¹¹ Ifølge Erasmus+ årsrapport for 2024 gikk 2,4 prosent av den norske mobiliteten i fag- og yrkesopplæringen til ikke-assosierte tredjeland (hvorav drøyt halvparten til region 14, dvs Færøyene, Sveits og Storbritannia), og 4 prosent av mobiliteten innenfor ungdomssektoren (men ingen til region 14).

gjelder mobilitet til og fra region 14 (som det er sannsynlig at Norge vil havne i hvis man går ut av Erasmus+), utgjorde mobilitet til disse landene omtrent 50 prosent av all utgående mobilitet (innenfor Erasmus+) til ikke-assosierte tredjeland for høyere utdanning og fag- og yrkesutdanning, men kun en marginal andel av den innkommende mobiliteten. Vi kan derfor anta at Norge fortsatt kan ha utveksling med programlandene i Erasmus+ gjennom Erasmus+, både i form av utgående og innkommende mobilitet, men i et vesentlig mer begrenset omfang enn i dag. Den utgående mobiliteten til Erasmus+-land må Norge i tilfelle finansiere selv. Utveksling med enkelte institusjoner i de enkelte programlandene utenom Erasmus+ vil sannsynligvis også være mulig, men må i tilfelle reguleres gjennom egne bilaterale avtaler mellom disse institusjonene.

Når det gjelder samarbeidsprosjekter finansiert gjennom nasjonalkontorene (desentraliserte midler), kan ikke-assosierte tredjeland delta (med unntak fra land i region 1-3, dvs. land i vestlige Balkan, naboland i øst og land i sørlige middelhavsområdet). For noen av de sentraliserte tiltakene, for eksempel innovasjonspartnerskap, kan ikke-assosierte tredjeland delta, men ikke motta støtte gjennom Erasmus+. I de enkelte arbeidsprogrammene kan det også være ytterligere begrensninger på hvem som kan delta.

Norge er i dag ikke-assosiert tredjeland i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Euratom.¹¹² Som ikke-assosiert tredjeland er Norge ikke representert i styringsorganer og har ikke tilgang til prosjektmidler eller koordinatorroller. Det betyr at norske aktører selv må finansiere sin deltakelse i samarbeidsprosjekter. De kan heller ikke delta som prosjektledere, og sannsynligvis får de en mindre andel av prosjektet enn de ville fått, hvis Norge var assosiert. I dag har Forskningsrådet en ordning for å støtte norsk deltakelse i prosjekter innenfor Euratom, begrenset til samme finansiering som EU ville ha gitt hvis Norge hadde vært assosiert til programmet. Spesielt for forskningsinstitutter kreves det høy egenfinansiering, hvilket begrenser muligheten for å delta (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2025). Hvis Norge velger å ikke være assosiert til neste programperiode av Erasmus+, kan det som et alternativ, etableres nasjonale støtteordninger for deltakelse i de sentraliserte samarbeidsprosjektene i Erasmus+, i den grad slik deltakelse vil være mulig. Vi kan uansett anta at deltakelsen i internasjonale samarbeidsprosjekter med land som deltar i Erasmus+, vil bli vesentlig redusert.

Erfaringene fra Sveits og Storbritannia er at de etter at de gikk ut av Erasmus+, etablerte, eller videreførte, mobilitetsprogrammer som delvis motsvarte programmene i Erasmus+, se omtale i kapittel 8. Disse programmene oppfattes imidlertid som noe mer snevre, for eksempel inkluderer ikke mobilitetsprogrammet i Storbritannia mobilitet for ansatte, og det finnes få eller ingen paralleller til mobilitet for aktører utenfor høyere utdanning. Både i Sveits og Storbritannia er det mulig for enkelte aktører (for eksempel universiteter) å fortsette som deltaker i samarbeidene innenfor Erasmus+, som universitetsalliansene. Som omtalt over, må disse aktørene finansiere denne deltakelsen selv. Sveits har et eget program hvor de kan finansiere opp til 60 prosent av kostnadene for sveitsiske organisasjoner som deltar i universitetsalliansene, og Sveits deltar i 12 slike allianser.¹¹³ Hvorvidt Storbritannia har noen tilsvarende ordning er ikke kjent.

En analyse av effektene av Sveits begrensede deltakelse i EUs forskningsprogrammer, inkludert Erasmus+, i perioden 2021–2024, viser at mobiliteten gjennom de europeiske universitetsalliansene og andre bilaterale avtaler, ikke kompenserte for den brede mobilitetsstøtten gjennom Erasmus+

¹¹² Euratom er et komplement til Horisont Europa, og dekker forskning og innovasjon innenfor nukleære teknologier og strålevern.

¹¹³ [European Universities Erasmus+ | Movetia](#)

(Hæring & Wirth, 2025). Fag- og yrkesutdanning trekkes spesielt frem, hvor Erasmus+ ble sett på som særlig viktig for å motivere elever og studenter til å delta på utveksling. Sveitsiske universiteter vurderte heller ikke den sveitsiske løsningen som en langsiktig erstatning.

Hvis Norge velger å ikke bli assosiert medlem i den kommende programperioden, ser vi for oss følgende situasjon:

- Norge vil fortsatt ha en viss utveksling innenfor Erasmus+, som spesielt sikrer noe innkommende mobilitet fra Erasmus-landene.
- Det bevilges tilsvarende midler som brukes i mobilitetstiltakene i Erasmus+, til ulike former for internasjonal mobilitet. Dette kan skje gjennom en kombinasjon av at det etableres ett eller flere nye program og en utvidelse av andre eksisterende mobilitetsprogrammer (i den grad det er mulig). Ved behov opprettes det bilaterale avtaler, enten på nasjonalt nivå eller mellom institusjoner. Ambisjonen bør være at man når samme målgrupper som i Erasmus+, dvs. høyere utdanning, fagskoler, skolesektoren, voksenopplæring, idrett og ungdom, og at både studenter/elever og ansatte kan delta. Hvorvidt det er realistisk å få til mobilitet for alle disse gruppene er usikkert, og den usikkerheten gjelder spesielt for ungdomsfeltet. I den videre analysen legger vi derfor til grunn at mobiliteten innenfor ungdomsfeltet blir kraftig redusert. I analysen er det en forutsetning at de årlige bevilgningene til mobilitet ligger på samme nivå som det som brukes på mobilitetstiltakene i Erasmus+ (se nærmere omtale i kapittel 11.3). Vi forventer likevel at antallet utvekslinger går ned, og at det skjer en dreining i hvem som deltar. Dette kan for eksempel skyldes at deltakende organisasjoner og institusjoner trenger en større andel av midlene for å organisere utvekslingen og/eller at hver utveksling blir dyrere.¹¹⁴
- De desentraliserte samarbeidsprosjektene blir erstattet med økte bevilgninger til nasjonale samarbeidsprosjekt, og (hvis mulig) utvidelse av allerede eksisterende andre ordninger for internasjonalt samarbeid innenfor utdanning.
- Norge deltar fortsatt i sentraliserte tiltak som ikke-assosiert tredjeland, gitt at EU godkjenner dette. Det etableres i tilfelle en nasjonal tilskuddsordning for å delfinansiere deltakelsen for de norske aktørene. Denne tilskuddsordningen forvaltes av HK-dir og Bufdir, med tilsvarende fordeling som i dag. Deltakelsen er imidlertid ventet å bli vesentlig lavere, og norske aktører mister muligheten for å koordinere disse prosjektene.

¹¹⁴ I tråd med Panoramastrategien (2021-2027) har norske myndigheter ønsket å styrke båndene med prioriterte land utenfor Europa innenfor høyere utdanning. Fra studieåret 2022/2023 ble det for eksempel innført et rekrutteringsstipend for studenter som tar hele eller deler av utdannelsen i Brasil, India, Japan, Kina, Sør-Afrika eller Sør-Korea. En styrking av denne stipendordningen, eller lignende til andre land, kan være aktuelt. Denne type tiltak vil sannsynligvis være dyrere pr. student enn Erasmus+.

Andre norske ordninger for internasjonalt kunnskapssamarbeid

Nordplus er det nordisk-baltiske samarbeidsprogrammet for utdanning og livslang læring og er på mange måter det regionale svaret på Erasmus+ i Norden og Baltikum. Programmet eies av Nordisk ministerråd og omfatter de fem nordiske landene (Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige), Åland, Grønland og Færøyene, samt de tre baltiske landene (Estland, Latvia og Litauen). Norge deltar fullt ut, og HK-dir forvalter den norske deltakelsen.

Nordplus støtter mobilitet, nettverkssamarbeid og utviklingsprosjekter på tvers av alle utdanningsnivåer – fra barnehage til høyere utdanning og voksenlæring. Budsjettet er lite sammenlignet med Erasmus+, men programmet har en viktig regional funksjon som supplement til det europeiske programmet.

EØS-midlene (også kalt EEA and Norway Grants) er Norges, Islands og Liechtensteins bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Europa som motytelse for tilgangen til EUs indre marked gjennom EØS-avtalen. Midlene forvaltes av Financial Mechanism Office (FMO) i Brussel og kanaliseres til 15 mottakerland i Sentral-, Sør- og Øst-Europa – primært EU-medlemmer med lavere velstandsnivå enn EU-gjennomsnittet. Norge er den klart største bidragsyteren og står for om lag 97 prosent av de samlede midlene.

Midlene skal bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i Europa og styrke det *bilaterale* forholdet mellom giverlandene og mottakerlandene. Støtten går til et bredt spekter av sektorer: klima og miljø, forskning og utdanning, sivil samfunn, justissektoren, kulturarv og helse. Innenfor utdanning er målgruppen utdanningsinstitusjoner, skoleeiere og institusjoner involvert i beslutningsprosesser og offentlig politikk og omfatter både formell og ikke-formell utdanning, opplæring og ungdomssysselsetting. Student- og ansattmobilitet kan være innbygd i institusjonelle samarbeidsprosjekter, men individuell mobilitet utenfor rammen av institusjonelt samarbeid støttes ikke.

INTPART er et rent norsk finansiert program og er forankret i regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning samt Panorama-strategien for forsknings- og utdanningssamarbeid med prioriterte land utenfor Europa (Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA). Mens Erasmus+ primært er innrettet mot europeisk mobilitet og Horisont Europa mot europeisk forskningssamarbeid, er INTPART eksplisitt utformet for å koble norske fagmiljøer til de aller sterkeste akademiske miljøene globalt – med et klart mål om å løfte norsk forskning og utdanning til internasjonalt toppnivå. Utlysningen støtter etablering og videreutvikling av formalisert institusjonelt samarbeid om forskning og høyere utdanning. Konkret kan dette innebære mobilitet for studenter og forskere og strukturer som støtter mobilitet.

UTFORSK er finansiert av Kunnskapsdepartementet og forvaltes av HK-dir. Programmet er et sentralt tiltak under Panorama-strategien – regjeringens strategi for samarbeid om høyere utdanning og forskning med prioriterte land utenfor Europa. Det overordnede målet er å bidra til økt kvalitet og relevans i høyere utdanning i Norge og i de prioriterte partnerlandene, Programmet støtter institusjonelt partnerskap for utdanning, studentmobilitet mellom Norge og partnerlandene, og økt integrasjon mellom høyere utdanning, forskning og arbeidsliv innenfor institusjonelle partnerskap.

UTFORSK og INTPART er komplementære – de dekker de samme geografiske partnerlandene, men har ulik innretning. Der INTPART er forankret i Forskningsrådet og primært retter seg mot forskningsmiljøer som allerede er i internasjonal front, er UTFORSK forankret i HK-dir og har et bredere utdanningsfokus med eksplisitt vekt på studentmobilitet og studieprogramutvikling.

11.3 Kostnader

I dette delkapitlet går vi gjennom kostnader for deltakelse i Erasmus+ og kostnader ved nullalternativet, dvs. hvis Norge velger å ikke være assosiert medlem i Erasmus+. Gjennomgangen inkluderer både prissatte og ikke-prissatte kostnader.

Kostnader for deltakelse i Erasmus+

Kostnader i inneværende periode

Når vi skal estimere kostnadene (og nytten) for deltakelsen i den kommende programperioden, baserer vi oss på kostnader og fordeling av midler i inneværende periode. Det finnes ikke noen samlet oversikt over bruken av midler hos alle aktører. For å få en oversikt har vi derfor brukt flere forskjellige kilder. Dette inkluderer data fra HK-dir og Bufdir om bruken av desentraliserte midler og norsk deltakelse i sentraliserte tiltak for perioden 2021–2025, inkludert informasjon om direktoratenes egen bruk av midler for å forvalte programmet, og data om ressursbruken i Erasmus+ fra EU for perioden 2021–2024. Førstnevnte er brukt for å fordele midlene på sektorer og type tiltak, mens data fra EU bl.a. er brukt til å estimere hva midlene brukes til (for eksempel fordelingen av stipend til henholdsvis «learners» og ansatte).

Norges bidrag til Erasmus+ beregnes med utgangspunkt i størrelsen på norsk BNP sammenlignet med EUs medlemsland, den så kalte proporsjonalitetsfaktoren (fastlagt i EØS-avtalen). I inneværende programperiode har proporsjonalitetsfaktoren variert fra 2,33 prosent til 3,37¹¹⁵, og for 2026 er den 2,43 prosent, se tabell 11.1. Det finansielle bidraget avhenger også av valutakursen, som i 2021 i gjennomsnitt var på 10,16 og pr 1. juni 2026, 10,79 (og som høyest over 12 euro i løpet av perioden). Gjennomsnittlig proporsjonalitetsfaktor for perioden 2021–2026 er 2,66, og gjennomsnittlig valutakurs er 11,0.

Den totale rammen for inneværende programperiode er 26,4 milliarder euro.¹¹⁶ Gitt proporsjonalitetsfaktoren og valutakursen for hvert år, er den norske betalingen til Erasmus+ beregnet til 8,3 milliarder kroner.¹¹⁷

Finansieringsstrukturen i Erasmus+ er relativt kompleks, og reglene for størrelsen på støtten (enhetsbeløp, regler knyttet til hvem som kan få støtte og hvor lenge mv.) varierer mellom sektorene og tiltakene. Figur 11.1 viser strukturen for betalingsstrømmene i Erasmus+ slik de er i inneværende programperiode. For neste programperiode forutsetter vi at strukturen beholdes, men de relative størrelsene på betalingsstrømmene kan være forskjellig, og de vil sannsynligvis være mer fleksible enn i inneværende programperiode.

¹¹⁵ Med et gjennomsnitt på 2,66 prosent.

¹¹⁶ Erasmus+ - Performance - European Commission

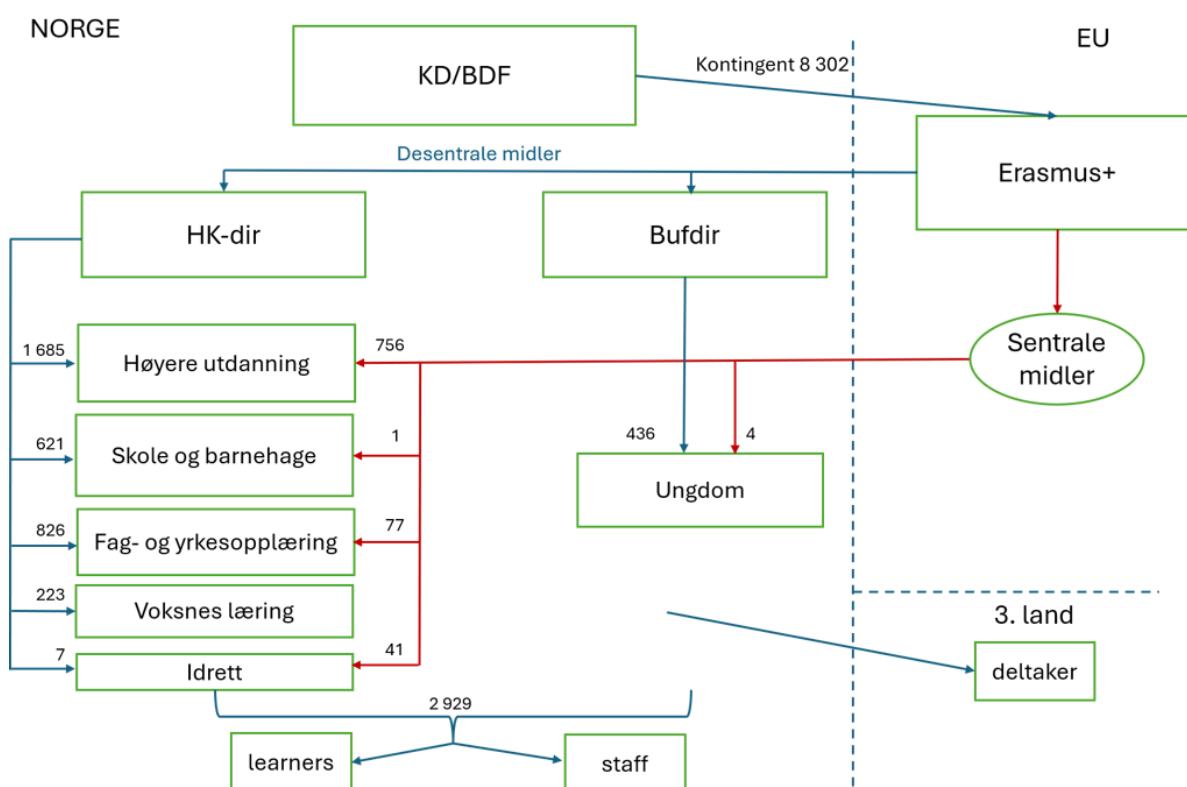
¹¹⁷ Norges bidrag for 2021–2025 er faktisk betaling, mens bidraget for 2026–2027 er forventet betaling. Tallene er hentet fra Efta.

Tabell 11.1 Proporsjonalitetsfaktor, valutakurs (NOK pr euro) og Norges kontingent til Erasmus+ for inneværende programperiode

År	Proporsjonalitetsfaktor	Valutakurs	Norges bidrag mill. €	Norges bidrag mill NOK
2021	2,51 %	10,16	67,4	686
2022	2,33 %	10,10	87,6	885
2023	2,74 %	11,42	110,9	1 266
2024	3,37 %	11,63	140,5	1 634
2025	2,58 %	11,71	111,3	1 304
2026	2,43 %	11,19	112,6	1 260
2027	2,44 %	10,79	117,3	1 266
TOTALT			747,7	8 302

Note: valutakurs for 2026 er gjennomsnitt for valutakursen i perioden 01.01.2026-31.05.2026. Antatt valutakurs for 2027 er lik valutakurs 01.06.2026

Figur 11.1 Strukturen for og størrelse* på betalingsstrømmer i Erasmus+ 2021-2027. Millioner kroner

* Sentraliserte midler omfatter kun midler til norsk koordinatør

I inneværende programperiode er det et mål at minst 75 prosent av den totale rammen for Erasmus+ brukes til de desentraliserte tiltakene, men den faktiske andelen vil trolig ende et sted nærmere 80 prosent.¹¹⁸ De desentraliserte midlene inkluderer de søkbare mobilitetsordningene (KA1), og noen av samarbeidsprosjektene i KA2 og KA3. I tillegg dekker Erasmus+ deler av administrasjonen av

¹¹⁸ Dette fremgår av forordningen, hvor paragraf 24 sier at: «Overall, at least 75 % of the Programme budget should be implemented under indirect management by the national agencies.» Europakommisjonen (2021).

programmet hos HK-dir og Bufdir. Videre vil, som nevnt over, norsk deltakelse i de sentralt finansierte prestisjetiltakene og prosjektene tilføre ytterligere midler.

De *desentraliserte midlene* fordeles mellom HK-dir og Bufdir.¹¹⁹ Basert på tildelte midler pr sektor og aktivitetskode for perioden 2021-2025 (tabell 4.1) forvalter HK-dir 88,5 prosent av de desentraliserte midlene og Bufdir 11,5 prosent, forutsatt at de bruker en lik andel til andre aktiviteter enn de kostnader som inngår i tabell 4.1 (for eksempel aktiviteter i KA3).

De desentraliserte midlene som tildeles organisasjonene, kan deles inn i:

- stipend og tilskudd til individer som drar på utveksling
- tilskudd til de desentraliserte samarbeidsprosjektene med norsk koordinator
- støtte til organisasjonene som gjennomfører tiltakene, såkalte OS-midler.

Stipendene gis til elever, studenter, ungdommer og ansatte og har til hensikt å dekke merkostnadene ved utvekslingen, men det finansierer ikke hele oppholdet. Satsene for studieopphold varierer etter land, type opphold og lengde på oppholdet. For studieåret 2026/2027 får for eksempel studenter i høyere utdanning som er på lenger utveksling (2-12 måneder) 410 eller 460 euro pr måned, avhengig av land,¹²⁰ og de kan i tillegg søke om tilleggsstipend¹²¹ på 250 euro pr. måned. Studenter i fag- og yrkesopplæring får vesentlig høyere beløp, med dagsatser som innebærer at en utveksling på en måned kan variere mellom 907 og 3 200 euro. Individer som trenger tilrettelegging, får også full dekning for disse kostnadene. For studenter, elever og ungdomsarbeidere som er på kortere utveksling, gis en støtte pr dag, som varierer mellom type utveksling og land. Det samme gjelder for ansatte.¹²² Også her kan det søkes om inkluderingsstøtte for ekstra kostnader til tilrettelegging.

Det gis reisestipend til deltakerne i form av et enhetsbeløp som avhenger av lengden på reisen, og hvorvidt minst halve reisen gjennomføres med et grønt transportmiddel.¹²³ Studenter og elever som har rett til lån og stipend fra Lånekassen, får reisestøtte fra Lånekassen, med unntak for utveksling til Norden, se nærmere omtale nedenfor. Studenter som reiser med grønne transportmidler, kan få tilleggsstipend fra Erasmus+, dvs. i tillegg til reisestøtten fra Lånekassen.¹²⁴ Ved utveksling til andre nordiske land kan det gis reisestipend gjennom Erasmus+.

Den innkommende mobiliteten gjennom Erasmus+ betales av landet som deltakerne kommer fra, med unntak av deltakere fra tredjeland som ikke er assosierte til programmet og tilhører region 1-12. For sistnevnte gir mottagende land en individuell støtte på 900 euro pr måned. I 2024 omfattet dette 638 individer, som tilsvarer 3 prosent av den totale innkommende mobiliteten. Denne kostnaden ser vi bort fra i den videre analysen.

¹¹⁹ Se nærmere omtale i kapittel 4

¹²⁰ Den høyere satsen gjelder for Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Island, Irland, Italia, Liechtenstein, Luxembourg, Nederland, Sverige, Tyskland og Østerrike.

¹²¹ Gis om man har barn, varig funksjonsevne, kronisk sykdom, flyktningstatus og/eller tilhører urbefolkning/nasjonal minoritet.

¹²² Det er et relativt omfattende regelverk knyttet til utforming og størrelse på støtten for forskjellige typer av mobilitet. Ansatte får imidlertid en høyere støtte pr dag enn elever og studenter.

¹²³ For eksempel er reisestøtten for en ordinær reise til København 211 euro, mens det for en grønn reise er 285 euro. Grønn reise gjennomføres med tog, buss, sykkel eller samkjøring, og minst halve reisen tur/retur fra hjemsted til vertsuniversitetet må gjennomføres med et grønt transportmiddel.

¹²⁴ [Erasmus+ 2024: Ekstra reisestipend til studenter | HK-dir](#)

De *desentraliserte samarbeidsprosjektene* består primært av samarbeids- og småskalapartnerskap. I disse prosjektene samarbeider aktører innenfor hver sektor for å utvikle og styrke transnasjonale nettverk for læring og erfaringsutveksling, med hensikt blant annet å lære om og utvikle nye innovative metoder og praksiser. Desentralisert forvaltede samarbeidspartnerskap finnes innenfor alle sektorer, unntatt idrett, og de må omfatte minst tre organisasjoner fra tre forskjellige programland. Partnerskapet kan søke om finansiering på 120 000, 250 000 eller 400 000 euro. Som omtalt i kapittel 4, er det koordinator som får utbetalt bidraget, og som fordeler det på øvrige partnere.

Småskala partnerskap retter seg mot mindre aktører fra skole, barnehage, fag- og yrkesopplæring, voksnes læring og ungdom, med liten eller ingen erfaring med internasjonalt samarbeid. Her må minst to organisasjoner fra to forskjellige programland delta. Finansieringen består også her av faste beløp, på hhv. 30 000 og 60 000 euro, og det er den koordinerende partneren som får utbetalt støtten, og som fordeler støtten til øvrige partnere. Vi har kun oversikt over hvor mye støtte som tildeles de norske koordinatorene, men ikke hvor mye av dette som betales videre til utenlandske partnere, eller hvor mye norske partnere får av utenlandske koordinatorene. De norske koordinatorene i de desentraliserte samarbeidsprosjektene har i perioden 2021–2025 fått tildelt 47 millioner euro, men beregningen i kapittel 4 anslår at i alt 41 millioner euro blir tilført norske deltakere.

De desentraliserte midlene inkluderer også *Tverrnasjonale samarbeidsaktiviteter* (TCA)¹²⁵. Som nevnt i kapittel 4, er det særlig Bufdir som har utnyttet disse midlene for å arrangere workshops og samlinger for potensielle deltakere for å utvikle partnerskap og å skrive gode søknader. Videre bruker nasjonalkontorene midlene til opplæringstiltak og tiltak i samarbeid med andre nasjonalkontor, og de finansierer deltakelse i andre nasjonalkontors tilsvarende aktiviteter. Norges deltakelse i forskningsnettverket RAY er også finansiert med disse midlene. Bufdir oppgir å få 370 000 euro pr år, mens HK-dir oppgir 300 000 euro.

OS-midler betales til den institusjonen/organisasjonen som sender ut individer på mobilitet, og midlene varierer fra 100 til 500 euro pr individ, avhengig av sektor og type mobilitet. Disse midlene skal bl.a. brukes til kontaktskapende arrangementer, informasjon og veiledning, valg av deltakere, integrering av innkommende mobilitet, kvalitetssikring, mentorvirksomhet, overvåkning og støtte til deltakere i mobilitetsperioden. De kan også gå til tiltak for å synliggjøre EU-finansieringen. Hvilken type oppgaver og tiltak som OS-midlene skal dekke, avhenger til dels av sektor.

Hvor stor andel OS-midlene utgjør av den totale tildelingen av midler for mobilitetstiltakene, er usikkert og varierer mellom sektorene. Basert på gjennomførte utvekslinger i perioden 2021-2025 (tabell 4.1) og en forenklet beregning av OS-midler for hver av disse, anslår vi at OS-midlene i gjennomsnitt utgjør 1,5 prosent av den totale tildelingen av KA1-midler. Organisasjonene som mottar OS-midler, har imidlertid mulighet for å omgjøre disse midlene til stipend. Tall fra HK-dir for høyere utdanning årene 2021-2023 viser at de deltakende organisasjonene benyttet 79 prosent av OS-midlene til administrasjon mv., og vi forutsetter at resten ble benyttet til stipend og annen støtte til individer på mobilitet. Hvis vi antar at dette er representativt for alle organisasjoner og hele programperioden, reduseres OS-midlenes andel av total tildeling til mobilitetstiltak til 1,2 prosent.

¹²⁵ Training and cooperation activities (TCA)

EU dekker også noe av kostnadene for forvaltning og administrasjon av ordningene hos de to nasjonalkontorene.¹²⁶ HK-dir er forventet å motta knappe 19 millioner euro for hele programperioden, mens tilsvarende tall for Bufdir er 6,5 millioner euro.

De *sentraliserte midlene* i Erasmus+ forvaltes på EU-nivå og består av prestisjetiltak, som universitetsallianser, og andre samarbeidsprosjekter og tiltak for kapasitetsbygging. Se kapittel 4.2 for en nærmere omtale av disse tiltakene. Som for de desentraliserte samarbeidsprosjektene, har vi kun oversikt over midler som går til prosjekter med norsk koordinator. Vi har beregnet at norske aktører for hele perioden vil tilføres 813,5 millioner kroner for disse prosjektene (se kapittel 4, s 51).

Tabell 11.2 viser bruken av kontingenten for Erasmus+ på ulike typer av aktiviteter i programperioden 2021–2027. Vi har basert oss på faktiske tall for 2021–2025 og beregnet tall for 2026 og 2027 basert på total ramme for disse årene og forutsatt at Norge får tilsvarende andeler av denne rammen som i 2021–2025. Av den totale kontingenten på 8,3 milliarder kroner er det forventet at Norge får tilbake i alt 4,7 milliarder kroner, dvs. 56 prosent.¹²⁷ I perioden 2021–2024¹²⁸ har Norge i gjennomsnitt fått ca. 1,5 prosent av den totale rammen for desentraliserte midler. Det er minst ett prosentpoeng lavere enn Norges andel av finansieringen av programmet. Hvor stor andel av de sentraliserte midlene som tilfaller norske aktører, er vanskelig å anslå, men den er beregnet til å være i samme størrelsesorden som for de desentraliserte midlene, dvs. 1,5 prosent (se kapittel 4).

Tabell 11.2 Fordeling av den norske kontingenten til Erasmus+ på ulike tiltak. Faktiske tall 2021–2025, beregnede tall for 2026–2027. Millioner euro og millioner kroner

Aktivitet	Euro	Norske kroner
Mobilitet (stipend)	255	2 825
OS-midler	3	43
Samarbeidsprosjekt, desentraliserte midler	70	682
TCA	4	40
Administrasjon NK	25	278
TOTALT desentraliserte midler	357	3 868
Samarbeidsprosjekt, sentraliserte midler	74	800
Netto bidrag til Erasmus+	317	3 634
TOTALT Erasmus+	748	8 302

Kilde: HK-dir, Bufdir

Når det gjelder finansiering av aktiviteter utover det som finansieres gjennom Erasmus+, består det av følgende kostnader:

- **Administrasjonsmidler fra departementene til nasjonalkontorene**
Kunnskapsdepartementet er forventet å bidra med 130 millioner kroner til HK-dir for hele programperioden. Barne- og familiedepartementet er forventet å bidra med 46 millioner kroner til Bufdir.

¹²⁶ Nasjonalkontorene administrerer utlysningene, tildeler midler og følge opp tilskuddsmottakerne i den perioden de mottar tilskudd. De informerer om programmet, assisterer søkere og bidrar til bygging av nettverk mellom mulige samarbeidspartnere. Videre er de knutepunktet mellom Norge og den sentrale forvaltningsenheten i EU, EACEA, og mellom Norge og nasjonalkontorene i de andre programlandene.

¹²⁷ Sammenlignet med tallene beregnet i kapittel 4, som er 4,3 milliarder kroner, inkluderer denne summen også administrative midler til nasjonalkontorene og TCA.

¹²⁸ Norges andel av totale desentraliserte midler er beregnet utfra årsrapportene for Erasmus+ for årene 2021–2024.

- **Prosjektetableringsstøtte (PES)**

Dette er midler som HK-dir gir til norske aktører for å forberede prosjektsøknader til sentraliserte tiltak. Alle som er kvalifisert til å delta i det aktuelle sentraliserte tiltaket, kan søke om disse midlene. For koordinatorene gis det en støtte på inntil, enten 50 000 eller 100 000 kroner, avhengig av hvilket tiltak det søkes om, mens norske partnere kan søke om støtte på inntil, enten 25 000 eller 50 000 kroner. Tilskuddsmidlene bevilges over Statsbudsjettets kap. 272, post 51/71, tiltak for internasjonalisering. For perioden 2021-2026 har HK-dir bevilget PES tilsvarende 7,2 millioner kroner. For 2027 er det forventet at budsjettet vil ligge på 1,8 millioner kroner. Anslaget for hele programperioden blir dermed 11,7 millioner kroner.

- **Egenfinansiering hos deltakende aktører**

Det er et grunnprinsipp om egen- eller medfinansiering i Erasmus+, og tilskuddene fra EU har ikke til hensikt å dekke de fulle kostnadene ved tiltakene og deltakelsen. Egenfinansieringen kan være i form av støttemottakerens egne midler, inntekter fra tiltakene eller andre finansielle bidrag. Det kan også være bidrag in natura fra tredjeparter. Forventet egenfinansiering skiller seg litt mellom sektorene og type tiltak, men i beregningene benytter vi en egenfinansiering på 20 prosent for alle tiltak og aktører. For nasjonalkontorene legger vi ikke til denne kostnaden, ettersom tildelingen av administrasjonsmidler fra departementene er antatt å dekke denne egenfinansieringen. Gitt at i gjennomsnitt 1,2 prosent av de totale mobilitetstilskuddene er i form av OS-midler, og alle midler til samarbeidsprosjekter (både desentraliserte og sentraliserte) er antatt å gå til organisasjoner, beregner vi at alle deltakende organisasjoner sammen bidrar med en egenfinansiering på 350 millioner kroner. De deltakende individene vil også selv finansiere en del av utvekslingen, dvs. at de totale kostnadene for utvekslingen er forventet å være høyere enn det de får i stipend fra Erasmus+ og andre finansieringskilder, for eksempel Lånekassen. Denne egenfinansieringen gjenspeiler imidlertid deltakernes betalingsvillighet – hvis de mente at deltakelsen ikke var verdt denne betalingen, ville de ikke valgt å delta. Egenfinansieringen motsvares dermed av en like stor nytte, slik at netto kostnad blir lik null. Ettersom det i tillegg er svært usikkert hvor stor deltakernes egenfinansiering er, har vi valgt å ikke inkludere den i analysen.

- **Reisestipend gjennom Lånekassen**

«Learners» som er på utveksling i minst 4 uker, kan få reisestipend fra Lånekassen. Ordningen gjelder ikke utveksling til de nordiske landene. Reisestipendet for europeiske land er på ca 1 000 kroner, mens stipend til land utenfor Europa varierer mellom 3 800 og 6 000 kroner. Basert på andel av totale stipender i 2024 som består av «learners» på utveksling i minst 28 dager til Erasmus+ land utenom Norden og til ikke-assosierte tredjeland, og en antakelse om at 90 prosent av alle får reisestipend, har vi beregnet at bevilgede reisestipend fra Lånekassen for hele programperioden utgjør ca. 70 millioner kroner.

- **Kostnaden av skattefinansiering**

For midler som finansieres ved bruk av skatter, oppstår det en samfunnsøkonomisk kostnad, i det skatteinnkreving gir vridningseffekter i økonomien som gir et effektivitetstap. Denne skattefinansieringskostnaden er beregnet til å være 20 prosent av alle kostnader som finansieres ved skattemidler (Finansdepartementet, 2021). Kostnaden fremkommer ikke i budsjett eller regnskap, men skal inngå i den samfunnsøkonomiske analysen. I denne analysen skal kostnaden legges på kontingenten til Erasmus+, administrasjonsmidlene fra departementene, PES og reisestipend fra Lånekassen. I tillegg må det legges på en del av

egenfinansieringen, ettersom mange av de deltagende organisasjonene er helt eller delvis finansiert av det offentlige. Basert på statistikk over alle tildelte stipend i perioden 2021-2024, beregner vi at ca. 5 prosent har gått gjennom private aktører.¹²⁹ For samarbeidsprosjekter har vi ikke data til å anslå hvor stor andel som går til private aktører, og bruker derfor samme anslag som for mobilitet, dvs. 5 prosent. Det betyr at den totale skattekostnaden er beregnet til 1,8 milliarder kroner.

Utover de prissatte kostnadene er det også noen kostnader som vi enten ikke har tilstrekkelig data for å estimere kvantitativt eller som ikke kan uttrykkes kvantitativt, dvs. ikke-prissatte kostnader. Dette handler bl.a. om kostnader knyttet til å søke på tilskudd og stipend. Det er kostnader som ikke skal inngå i den forventede egenfinansieringen av støttede aktiviteter. I tillegg er dette kostnader som alle som søker, vil ha, også de som ikke får tilslag på sin søknad om midler.

Ifølge tabell 4.1 er tilslagsprosenten 65 prosent for antall søkte prosjekter innenfor de desentraliserte midlene (2 354 tilsagn av 3 615 søknader). For mobilitetsprosjektene er tilslagsprosenten generelt høy (i størrelsesorden 70-80 prosent), mens den for samarbeidsprosjekt er i gjennomsnitt 30 prosent. Vi har ikke anslag på tidsbruken for å skrive en søknad, men det kan antas at søknader til samarbeidsprosjekter er til dels vesentlig mer krevende enn søknader til mobilitetsprosjekt. I tillegg har muligheten for akkreditering for mobilitet redusert søkekostnadene for mobilitetsprosjekter. Tilslagsprosenten for søknader om sentraliserte midler er vesentlig lavere enn for de desentraliserte midlene, og ifølge årsrapporten for Erasmus+ 2024 varierte den fra 12 til 23 prosent (med unntak for voksenopplæring hvor den var 100 prosent).

Tidsbruken for å skrive disse søknadene kan forventes å være relativt høy. I evalueringen av Horisont Europa finnes det anslag på tidsbruken for å skrive en søknad til et forskningsprosjekt, som er 220 000 kroner, gitt en samlet tidsbruk på 8 uker, og hvor tiden verdsettes basert på en forskerlønn (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026a). Hvis vi antar at en gjennomsnittlig søknad til et samarbeidsprosjekt i Erasmus+ har en kostnad på 25 prosent av dette (både grunnet mindre kompliserte søknader, og at den gjennomsnittlige lønnen for de som skriver søknadene, sannsynligvis er lavere enn en forskerlønn) og legger til grunn samme tilslagsprosent som i årsrapporten for 2024 for sentraliserte prosjekter og faktisk tilslagsprosent for desentraliserte prosjekter, så kan søkekostnaden anslås til 73 millioner kroner. Det er imidlertid stor usikkerhet knyttet til forutsetningene, og vi velger derfor å ikke ta med dette som en prissatt kostnad. Likevel trekkes omfattende søkeprosesser fram av flere i evalueringen, og da spesielt innenfor idrett og ungdom, hvor de deltagende organisasjonene i mange tilfeller er små og mindre profesjonaliserte.

Når det gjelder øvrige administrasjonskostnader i organisasjonene, vil en god del av dette inngå i egenfinansieringen som vi har anslått over. UH-institusjoner har gjerne en eller flere Erasmus+-koordinatorer på full tid. Større videregående skoler har også internasjonale koordinatorer, som oftest i deltidsstillinger, men vi har ikke hatt mulighet til å kartlegge den samlede ressursbruken til disse stillingene. Hvorvidt de reelle administrasjonskostnadene er høyere eller lavere enn summen av OS-midler og antatt egenfinansiering, er vanskelig å anslå. Den norske interimrapporten fra 2023 pekte på at kostnadene for å administrere Erasmus+ er relativt høye (Ryssevik, Nordhagen, Hageberg, & Misje, 2023, s. 22). Man observerte imidlertid økt kostnadseffektivitet, spesielt for KA2, og at akkreditering i

¹²⁹ I perioden 2021-2024 utgjorde utveksling fra de 10 største private høyskolene 3,75 prosent av all utveksling (i antall individer).

KA1 hadde redusert den administrative innsatsen. Erasmus+ er også forenklerende for internasjonalt samarbeid, fordi det utgjør et rammeverk og et sett med regler og prosedyrer, både for prosjektsamarbeid og mobilitet, som gjør slike internasjonaliseringsaktiviteter enklere å gjennomføre enn de ellers ville vært. En analyse av effekter av elev- og lærlingemobilitet i Erasmus+ viser til at programmet tilbyr strukturer og rutiner som forenkler internasjonalt samarbeid, bl.a. at det er enkelt å finne nye samarbeidspartnere gjennom Erasmus+-portaler (Jones, Haukanes og Rønning, 2026, s. 58). Uten dette er det usikkert om skolene som deltok i undersøkelsen, ville hatt muligheten å tilby mange elever å reise ut.

Gitt de forutsetninger som vi har lagt til grunn, er den samfunnsøkonomiske kostnaden for inneværende programperiode 10 milliarder kroner. Dette inkluderer 4,3 milliarder kroner som går til norske aktører og individer som deltar i mobilitet og samarbeidsprosjekter. Dette er egentlig ikke en samfunnsøkonomisk kostnad, men en omfordeling av midler fra det offentlige (dvs. alle skattebetalere) til de som mottar tilskuddene. I denne analysen har vi imidlertid valgt å redegjøre for bruttokostnader, hvilket betyr at alle kostnader tas med i omtalen av kostnader, mens overføringen til norske aktører og individer håndteres som en prissatt nytte (se nærmere omtale nedenfor).¹³⁰

Forventede kostnader i neste programperiode

Det er ved gjennomføring av denne analysen fortsatt en del usikkerhet om hvor stor den totale rammen for Erasmus+ vil være for perioden 2028-2034, men Kommisjonens forslag tilsvarer 36,2 milliarder euro (2025-priser).¹³¹

Beregninger fra EFTA viser at forventet kontingent for Norge for den kommende programperioden er 933,6 millioner euro (2025-priser). Hvis vi legger valutakurs pr. 1. juni 2026 (10,8) til grunn, vil den norske kontingenten for den kommende programperioden være 10,1 milliarder kroner, tilsvarende drøye 1,4 milliarder kroner pr år, dvs. en økning på 21 prosent fra dagens kontingent.

Som omtalt i evalueringsdelen, har det over tid vært en dreining i fordelingen av midler mot mer sentraliserte tiltak, og samarbeidsprosjekter (institusjonelt samarbeid og policy-utvikling har fått en mer betydningsfull plass i programmet). I inneværende program har rundt 80 prosent av den totale rammen for Erasmus+ blitt brukt på de desentraliserte tiltakene. En dreining mot mer sentraliserte tiltak kan tilsi at denne fordelingen endres, men vi antar likevel samme fordeling mellom desentraliserte og sentraliserte tiltak som i inneværende program.

Vi forutsetter at Norge i neste programperiode vil få samme andel av både de desentraliserte og sentraliserte midlene som i inneværende programperiode. De norske organisasjoner har i inneværende periode fått omtrent samme andel av hhv. de desentraliserte og sentraliserte midlene til samarbeidsprosjekter, hvilket betyr at det totale beløpet de norske organisasjonene vil motta, vil være den samme uansett hvordan rammen fordeles på hhv. desentraliserte og sentraliserte tiltak. Departementenes finansiering av nasjonalkontorene er forventet å øke med 21 prosent, dvs. i samme

¹³⁰ Den samfunnsøkonomiske analysen av deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon bruker samme fremgangsmåte, dvs. fører hele kontingenten som en kostnad og det som går tilbake til norske forskningsmiljøer som en nytte (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026a). Alternativet til denne tilnærmingen hadde vært å ta ut beløpet som går tilbake til norske individer og organisasjoner fra kostnadene, men da heller ikke føre det som en nytteeffekt. Netto prissatt samfunnsøkonomisk nytte ville dermed ha blitt den samme som ved bruk av vår tilnærming.

¹³¹ [Erasmus+-forordningen \(2028-2034\) - regjeringen.no](#)

størrelsesorden som programmets ramme. Det kan selvsagt diskuteres om en økning i rammen for programmet krever en tilsvarende økning i administrasjonskostnadene, men i mangel på bedre anslag legger vi dette til grunn. Administrasjonskostnadene i nasjonalkontorene utgjør uansett en så liten andel av den totale kostnaden (totalt utgjør de omtrent fem prosent av den totale kostnaden, hvor Erasmus+ finansierer ca. 3 prosent og departementene knappe 2 prosent), at en reduksjon i disse kostnadene kun vil gi en marginal reduksjon i den totale kostnaden.

PES-midlene er forventet å ligge på samme nivå som anslaget for 2027, dvs. 1,8 millioner kroner pr år, hvilket gir en total kostnad på 13 millioner og en økning med 7 prosent fra inneværende periode. Reisestipend fra Lånekassen er forventet å øke tilsvarende økningen i tilskuddene til mobilitet, og egeninnsatsen forutsettes fortsatt å være 20 prosent. Med disse forutsetningene er forventet total kostnad for deltakelse i Erasmus+ 2028–2034 beregnet til 12,9 milliarder kr.

I og med at vi har forutsatt tilnærmet lik fordeling av midlene i den kommende som den inneværende programperioden, og at Norge får samme andel av de sentraliserte prosjektene (og deltar som partner i desentraliserte samarbeidsprosjekter med utenlandsk koordinator i samme utstrekning) skjer det ikke noen relativ endring i fordelingen av den norske kontingenten. I den kommende programperioden er Norge antatt å bidra med netto 4,4 milliarder kroner til EU, dvs. 630 millioner kroner pr år.

Som i inneværende periode, er det en del ikke-prissatte kostnader, som søkekostnader og eventuelle administrative kostnader, som ikke dekkes av de avsatte midlene eller egenfinansiering. Vi vurderer imidlertid at disse kostnadene er moderate og spesielt i forhold til den totale kostnaden for deltakelsen i programmet. Ved bruk av verdimatrisemetoden¹³² vurderer vi at det er et ikke ubetydelig antall potensielle søkere som er lite til middels negativt berørt (dvs. tidsbruken), hvilket betyr at størrelsen på effekten er liten til middels negativt. Enhetsverdien (timeprisen) på denne effekten er vurdert som liten til middels. Samlet gir dette en liten negativ verdi.

Kostnader ved nullalternativet

I nullalternativet forutsetter vi at Norge bruker tilsvarende midler som i Erasmus+ på internasjonal mobilitet og samarbeidsprosjekter innenfor de samme sektorene. Det betyr at det bevilges 3,3 milliarder kroner til mobilitetsaktiviteter og 1,9 milliarder kroner til samarbeidsprosjekter. Hvordan disse midlene forvaltes og bevilges, tar vi ikke stilling til, men vi forutsetter at det skjer i form av en kombinasjon av opprettelse av nye programmer og styrking av eksisterende programmer. Etablering av nye programmer vil ha en oppstartskostnad som vi behandler som en ikke-prissatt kostnad.

Når det gjelder administrasjon av mobilitetstiltakene og samarbeidsprosjektene, forutsetter vi at dette dels består av oppgaver hos en statlig forvaltningsenhet (HK-dir, Bufdir og/eller en annen etat) og hos organisasjonene som deltar i tiltakene og prosjektene, dvs. en tilsvarende struktur som i Erasmus+. Administrasjonen på sentralt nivå er forutsatt å bestå av midler som i Erasmus+ alternativet bevilges

¹³² Verdimatrisemetoden er den metode DFØ anbefaler for å vurdere ikke-prissatte effekter. I metoden vurderes hvor mange som blir berørt og hvor stor påvirkningen er på hver av disse (som sammen utgjør kvantum, og uttrykkes med en 7delt skala fra stort negativt til stort positiv) og enhetsverdien for effekten (liten, middels eller høy). Sammen gir dette en samfunnsøkonomisk verdi, uttrykt i en nidelt skala (fra meget stor negativ virkning, til meget stor positiv virkning) (DFØ. 2026).

fra departementene og det administrative tilskuddet fra EU, inkludert TCA¹³³, men vil legger til grunn at disse kostnadene øker med 50 prosent. Økningen skyldes at det vil være økt behov for arbeid med å forhandle og forvalte flere avtaler med enkelt land og/eller gjennom andre internasjonale samarbeid, dvs. økte transaksjonskostnader. Administrasjonen på lokalt nivå er antatt å være lik det som organisasjonene mottar av OS-midler i Erasmus+ og egenfinansieringen, samt også her en økning med 50 prosent. Økningen er motivert med økt ressursbehov for å administrere flere ordninger og eventuelle egne avtaler mellom organisasjonen og partnere i andre land.

Også i nullalternativet legger vi til grunn at deltakerne i mobilitetstiltakene ikke får dekket sine fulle kostnader, og at egenandelen er lik som i Erasmus+, dvs. 20 prosent. Vi tar her kun hensyn til egenfinansieringen for deltakelse i samarbeidsprosjekter (egenfinansieringen av administrasjonen er tatt hensyn til i beregningen av administrasjonskostnader).

Reisestipend fra Lånekassen antas å ligge på samme nivå som i alternativet Erasmus+. Som vi kommer tilbake til i drøftingen av nytten i de to alternativene, kan det forventes at antallet individer som drar på utveksling, blir lavere enn hvis Norge er med i Erasmus+, grunnet at hver utveksling blir dyrere (til land utenfor Europa). Dette kan være et argument for lavere reisestipend. Samtidig kan det forventes at reisekostnadene pr utveksling øker, ettersom avstandene vil være lengre. Så lenge vi ikke har noe bedre estimat på hvilken av disse effektene som er størst, antar vi at nettoeffekten er at Lånekassen tildeler samme reisestipend i nullalternativet som om Norge fortsatt er assosiert til Erasmus+. I dag forekommer det en viss dobbeltfinansiering av reiser ettersom samme reise kan finansieres både fra Erasmus+ og Lånekassen. Isolert sett taler det for at kostnaden for Lånekassen blir høyere gitt at de som reiser skal få tilsvarende reisestipend i begge alternativer. Vi har imidlertid ikke oversikt over hvordan tilskuddene til mobilitet fra Erasmus+ fordeler seg mellom reiser og opphold, og hele tilskuddsbeløpet håndteres som en nytteeffekt (overføring), uansett hva mottakeren bruker midlene til. I nullalternativet kan det også være tilfelle, dvs. at en del av tilskuddet til mobilitet til de enkelte individene brukes til å finansiere reisen.

I den grad midlene som tidligere har gått til sentraliserte samarbeidsprosjekter i Erasmus+, brukes til andre internasjonale ordninger, og/eller Norge velger å delta som ikke-assosiert tredjeland i de sentraliserte tiltakene i Erasmus+, kan det være aktuelt å opprettholde PES-midlene. Vi forutsetter at PES-midler ikke kan brukes i nasjonale ordninger, da det vil være konkurransevridende. Hensikten med disse midlene er å styrke norske aktørers mulighet for å delta i internasjonale søkebaserte ordninger. Vi velger likevel å opprettholde PES-midlene.

De ikke-prissatte kostnadene i nullalternativet vil være søkekostnader og eventuelle kostnader for å etablere nye ordninger. Søkekostnadene er forventet å øke. Dette skyldes primært at akkrediteringen for mobilitet forsvinner, og det dermed kan forventes økte kostnader pr søknad om mobilitet. I det tilfelle at Erasmus+ blir erstattet med flere ordninger, kan det også forventes en marginalt økt søketid grunnet at søkerne må bruke lenger tid på å finne riktig ordning. Det kan også være mer krevende å finne aktuelle samarbeidspartnere enn hva som er tilfelle i Erasmus+. Erfaringene fra Euratom, hvor Norge ikke er et assosiert medlem, men deltar på prosjektbasis, er at muligheten til å delta i samarbeidsprosjekter bidrar til å opprettholde eksisterende nettverk, men ikke til å utvikle nye nettverk og samarbeidskonstellasjoner (Samfunnsøkonomiske Analyse, 2025). Samtidig er kravene til

¹³³ De aktiviteter som TCA-midlene finansieres vil i nullalternativet sannsynligvis deles mellom sentralt og lokalt nivå, men i beregningen her har vi valgt å legge de på sentralt nivå.

søknader på enkeltmobilitet og samarbeidsprosjekter i Erasmus+ sett på som krevende av mange aktører, og færre søknader (og ingen søknader som koordinator) trekker dermed i motsatt retning, dvs. lavere søkekostnader. Vi forutsetter likevel noe økte søkekostnader sammenlignet med Erasmus+. Verdien er anslått til å være middels negativ.

Etablering av nye ordninger, og eventuelt også styrking av eksisterende, vil kunne ha store kostnader. Vi har imidlertid ikke noe estimat på størrelsen på disse kostnadene, men de kan bl.a. bestå av tidsbruk knyttet til forhandlinger og samarbeid med de land man ønsker å utvikle ordningen med, og utvikling av retningslinjer, søknads- og rapporteringsverktøy og veiledere. Det kan også forventes at det kan ta lang tid å få utviklet disse ordningene, slik at mobilitetsaktivitetene og samarbeidsprosjektene muligens ikke vil komme i gang før det har gått noen år.¹³⁴ Mye av dette vil være kostnader som kun oppstår en gang, dvs. at hvis vi hadde hatt et lenger tidsperspektiv og også sett på programperioder etter 2034, så ville ikke denne kostnaden tas med videre. For den kommende programperioden er kostnaden imidlertid anslått til å være middels til stor negativ.

Gitt disse forutsetningene er de prissatte kostnadene i nullalternativet beregnet til 8,0 milliarder kroner, se også figur 11.2. I tillegg kommer de ikke-prissatte kostnadene som samlet sett er vurdert til å være middels til stort negative.

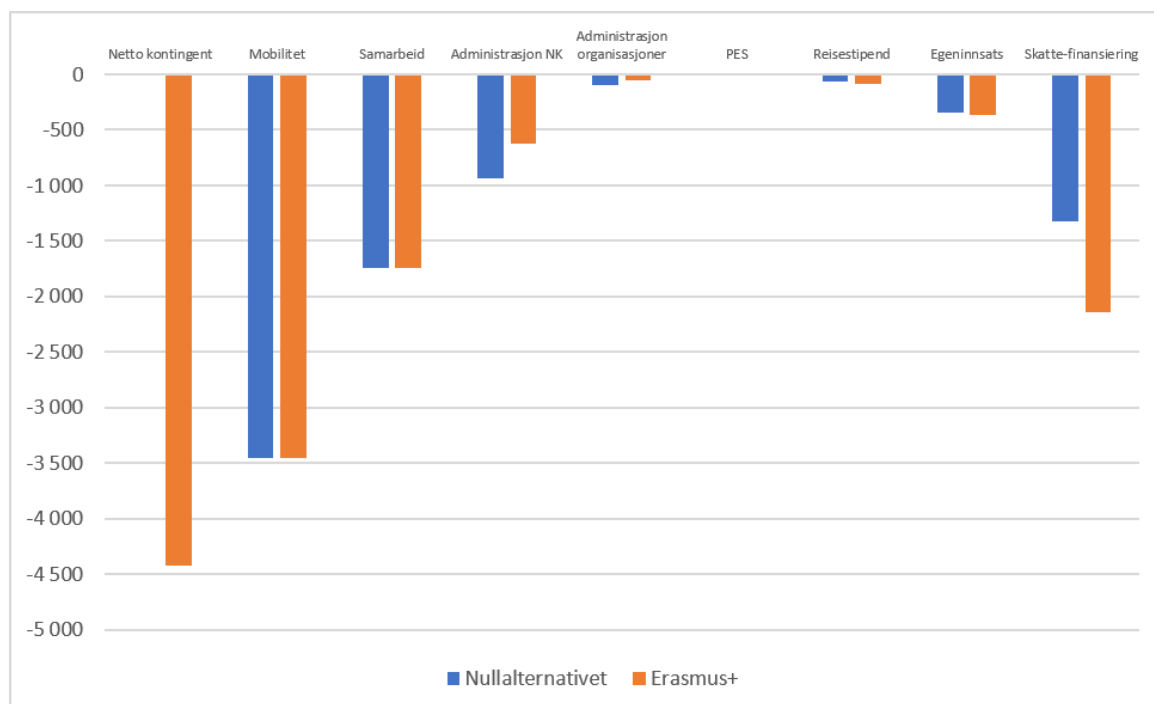
Sammenligning av kostnader

Nullalternativet er beregnet å ha en prissatt samfunnsøkonomisk kostnad som er 4,9 milliarder kroner lavere enn deltakelse i Erasmus+, se figur 11.2. Forskjellen består av nettobidraget som Norge betaler til EU og en høyere skattekostnad. At administrasjonskostnadene er vesentlig høyere i nullalternativet enn i Erasmus+, har mindre betydning, ettersom disse kostnadene utgjør en mindre andel av de totale kostnadene.

Nullalternativet har samtidig høyere ikke-prissatte kostnader enn hva som er forventet i Erasmus+, se tabell 11.3. Det kan imidlertid ikke forventes at disse kostnadene er høye nok til å endre resultatet vesentlig.

¹³⁴ Det er for eksempel først over fem år etter at Storbritannia gikk ut av Erasmus+, som en MoU mellom Norge og Storbritannia på utdanningsfeltet blir signert (9. juni 2026).

Figur 11.2 Sammenligning av forventede prissatte kostnader i nullalternativet og Erasmus+ for perioden 2028-2034

Tabell 11.3 Sammenligning av ikke-prissatte kostnader i nullalternativet og Erasmus+ for perioden 2028-2034

	Nullalternativet	Erasmus+
Søkekostnader	middels negativ	Liten negativ
Etablering av nye ordninger	stor negativ	

11.4 Nyttevirkninger

Deltakelse i Erasmus+ og internasjonal mobilitet og samarbeid generelt gir en rekke nyttevirkninger, for den enkelte (individ eller organisasjon) som deltar, og for samfunnet som helhet. I en samfunnsøkonomisk analyse uttrykkes denne nytten i form av samfunnets samlede betalingsvillighet for å oppnå disse nytteeffektene. Denne betalingsvilligheten kommer bl.a. til uttrykk gjennom de midler som samfunnet er villig til å bruke på disse aktivitetene, enten det er i form av offentlig finansiering eller deltakernes egen finansiering og ressursbruk.

Vi kan forutsette at deltakernes egenfinansiering gjenspeiler en form for minste betalingsvillighet (minimumsverdi). Hvis de mener at deltakelsen ikke var verdt denne betalingen, ville de valgt å ikke delta. Nytten som den enkelte deltaker får, kan imidlertid være større enn hva de selv betaler, enten ved at de ikke trenger å betale mer, eller ved at de ikke er klar over denne nytten på det tidspunktet de velger å delta i aktiviteten. Det kan også være eksterne effekter av aktivitetene som gjør at samfunnets nytte er større enn summen av den direkte nytten for deltakerne.

Spørsmålet er derfor om nytteeffektene som oppstår ved deltakelse i Erasmus+, er lik, mindre eller større enn nytteeffektene som oppstår ved nullalternativet. Videre om summen av de deltakende individenes og samfunnets øvrige betalingsvillighet (nytten) er lik, mindre eller større enn den totale ressursbruken (uansett hvem som finansierer denne).

I dette delkapitlet ser vi først på hvem det er som får nytten av deltakelse i Erasmus+, og da spesielt hvem det er som deltar i mobilitetstiltakene. Deretter drøfter vi nytten av internasjonal mobilitet og samarbeid generelt, og eventuelle forskjeller i nytten av å organisere dette gjennom Erasmus+ eller som beskrevet i nullalternativet. Til sist verdsetter vi de identifiserte nytteeffektene og sammenligner forventet nytte i nullalternativet med forventet nytte av å delta i Erasmus+.

Deltakelse i mobilitetstiltakene

Hvem og hvor mange som deltar i mobilitetstiltak, har stor betydning for den samlede nytten av disse tiltakene.

Basert på tall fra HK-dir og Bufdir om deltakelsen i Erasmus+ i perioden 2021–2025 (Tabell 4.1) og en antakelse om at deltakelsen i 2026 og 2027 vil utgjøre 1/3 av den totale deltakelsen, beregner vi at drøyt 135 000 individer vil delta i mobilitet i inneværende programperiode (se tabell 11.4).

Fordeling av mobiliteten på henholdsvis «learners» og ansatte er basert på data fra Erasmus+ over all mobilitet i perioden 2021–2024. Det er store forskjeller i fordelingen mellom «learners» og ansatte pr år, og data over de enkelte mobilitetene er også svært usikre.¹³⁵ Grunnet at de første årene i perioden var preget av covid-pandemien, har vi valgt å vektlegge fordelingen i 2024 noe høyere enn de tidligere årene. 74 prosent av alle deltakere er «learners», men med store variasjoner mellom sektorene, fra 0 i idrett til 82 prosent i høyere utdanning og fag- og yrkesopplæring.

Tabell 11.4 Deltakelse i Erasmus+ mobilitetstiltak 2021–2027.

Sektor	Utgående mobilitet	Learners	Ansatte	Andel learners
Høyere utdanning	46 850	38 400	8 450	82 %
Skole og barnehage	29 000	17 400	11 600	60 %
Fag- og yrkesopplæring	20000	16 300	3 700	82 %
Voksnes læring	3 600	200	3 400	6 %
Idrett	350		350	0 %
Ungdom	35 900	28 000	7 900	78 %
TOTALT	135 700	100 300	35 400	74 %

Det er flest individer på utveksling i høyere utdanning (35 prosent av all utgående mobilitet), fulgt av ungdomssektoren (26 prosent). Selv om det er flest studenter i høyere utdanning som deltar i mobilitet i Erasmus+, så er det en relativt lav andel av samtlige studenter som er på utveksling i løpet av studietiden. Ifølge HK-dir (2025) var utvekslingsandelen¹³⁶ blant ferdige kandidater fra høyere utdanning 17 prosent i 2024, og samme år utgjorde utveksling gjennom Erasmus+ ca. halvparten av all utveksling fra Norge for studenter i høyere utdanning.

¹³⁵ Det er for eksempel ikke helt samsvar mellom data for hver enkel mobilitet (hentet fra [Downloadable statistics for researchers - Erasmus+](#)) og tallene i Erasmus+ årsrapport 2024.

¹³⁶ Dvs. studenter som har vært på utvekslingsopphold i minst en måned.

Data over all norsk utgående mobilitet i perioden 2021–2024 viser at andel individer som defineres som å ha «færre muligheter», er 4,4 prosent.¹³⁷ Det tilsvarer knappe 6 000 individer, som vi antar kun omfatter «learners». Individer med færre muligheter kan blant annet omfatte individer med funksjonsnedsettelse, eller individer som bor i utkantsområder og/eller har sosioøkonomiske utfordringer. Disse er de som er antatt å ha aller størst utbytte av å delta på mobilitet.

Andelen med færre muligheter er ikke likt fordelt på de forskjellige sektorene, og omtrent en tredjedel av alle som er registrert i denne kategorien i 2021–2024, er fra ungdomssektoren. Det betyr at omtrent en fjerdedel av alle som er på mobilitetstiltak i ungdomssektoren, er deltakere med færre muligheter. En studie av deltakelsen i Aktiv Ungdom-programmet i forrige programperioden (2014–2021) viste at over 50 prosent av prosjektdeltakerne enten tilhørte en minoritet¹³⁸ eller definerte seg som å ha færre muligheter¹³⁹ (Huang og Bøler 2021, s. 16–17).

Det er ikke bare gjennom utgående mobilitet at det oppstår nytte. Individer som kommer til Norge, vil også bringe med seg en del av disse effektene, dvs. at det skjer en form for internasjonalisering hjemme. I perioden 2021–2024 har Norge i gjennomsnitt hatt nesten 50 prosent flere innkommende individer enn utreisende (drøyt 23 000 flere).¹⁴⁰ Det er spesielt innenfor høyere utdanning det er vesentlig flere som kommer til Norge, enn som drar ut fra Norge. I 2024 var det godt over dobbelt så mange som kom inn, som reiste ut.

For den **kommende programperioden** legger vi til grunn samme fordeling av mobilitet på de ulike sektorene og på «learners» og ansatte, og samme andel innkommende mobilitet. Gitt at avsetningen til mobilitet øker med 25 prosent, har vi brukt samme anslag for å beregne antall mobiliteter. Det betyr at det i neste programperiode kan ventes å være mellom 160 000 og 170 000 som reiser ut på noen form for mobilitet, hvorav ca. 125 000 vil være «learners».

Slik vi tolker forslaget til nytt program, vil det legges større vekt på å nå personer med «færre muligheter», og hvis vi øker andelen med 50 prosent, dvs. til 6,6 prosent, vil det omfatte drøyt 9 000 individer. Som påpekt over, er det forventet at mange av disse deltar innenfor ungdomssektoren, og det kan også forventes at den reelle andelen av deltakerne som opplever at de har færre muligheter, er høyere enn de som blir registrert i denne gruppen.

Om vi antar samme økning i innkommende mobilitet som den utgående pr sektor, vil vi i den kommende perioden motta ca. 245 000 individer. Dette er 50 prosent flere enn antall individer på utgående mobilitet.

I forslaget til nytt program innlemmes *Det europeiske solidaritetskorpset* i Erasmus+ igjen. Det kan ha stor betydning for Norge, som ikke har deltatt fullt ut i denne ordningen etter 2018, da den ble tatt ut av Erasmus+ og videreført som et eget program. At solidaritetskorpset tas inn i Erasmus+ igjen, kan

¹³⁷ Kategorien «fewer opportunities» er en administrativ klassifisering basert på forhåndsdefinerte indikatorer. Dette gir høy reliabilitet, men kan bety at mer sammensatte og situasjonsbetingede barrierer ikke fanges opp. I RAY-nettverkets surveybaserte analyser av deltakerne er det en langt større andel som rapporterer slike utfordringer, noe som kan indikere systematisk underrapportering i de administrative dataene.

¹³⁸ Svar på «Tilhører du en kulturell, etnisk, religiøs eller språklig minoritet i landet du bor i?»

¹³⁹ Prosjektdeltakerne som svarte at de hadde utfordringer i livet med å få utdanning, jobb, delta aktivt i samfunn og i politikk eller delta på aktiviteter i utlandet.

¹⁴⁰ Norges andel av utgående mobilitet var 1,1 prosent i 2024, mens andelen av innkommende var 2,3 prosent (Erasmus+ Årsrapport 2024)

bety økte muligheter for internasjonalt frivillig arbeid for ungdommer, som både omfatter ungdommer som reiser ut, og som kommer til Norge. Midtveiseevalueringen av Det europeiske solidaritetskorpsset (2021–2027) Europakommisjonen, (2025d) viser at programmet har en sentral rolle i å fremme ungdomsengasjement, sosial samørighet og solidaritet på tvers av Europa. Programmet oppgis å ha gitt ungdommer flere muligheter til å engasjere seg, styrke lokalsamfunnet og bidra gjennom å jobbe frivillig. Ungdommene som har deltatt, har fått nyttige erfaringer og utviklet ferdigheter som kan forventes å gjøre det lettere for dem å komme seg inn på arbeidsmarkedet. I 2021 fikk Solidaritetskorpsset en egen strategi for inkludering og økt diversitet, og evalueringen peker på at det har vært en positiv utvikling når det gjelder å nå ungdommer med færre muligheter, for eksempel gjennom mentoring, finansiell støtte og bruk av tegnspråk, men at det samtidig er stort rom for forbedringer på dette området. At solidaritetskorpsset blir slått sammen med Erasmus+, vil gjøre at norske ungdommer får mulighet til å delta i disse aktivitetene.

I **nullalternativet** legger vi til grunn at det vil være færre som reiser ut på mobilitet. Erfaringene fra Sveits er at man har hatt en lavere vekst i mobiliteten etter at man gikk ut av Erasmus+ sammenlignet med landene i Erasmus+. Vi har lagt til grunn at en del av den lengre studentmobiliteten vil flyttes fra Europa til land lengre borte¹⁴¹, hvilket mest sannsynlig medfører økte kostnader pr mobilitet. Samtidig kan dette motvirkes hvis mobiliteten til andre nordiske land, gjennom ordningen Nordplus, øker.¹⁴² Vi legger til grunn at student- og elevmobiliteten i utdanningssektoren blir marginalt lavere, regnet i antall studenter og elever, og at det er den mobiliteten som det vil være enklest å opprettholde. Hvorvidt mobiliteten for ansatte i disse sektorene opprettholdes, er mer usikkert, men avhenger dels av hvordan mobilitetstiltakene utformes, og hvilke land man etablerer samarbeid med. Mobiliteten i de andre sektorene, dvs. idrett og ungdom, er det svært usikkert om det er mulig å opprettholde utenfor Erasmus+. Informanter i Bufdir oppgir for eksempel at det ikke finnes noe liknende Erasmus+ som er dedikert til ungdomsfeltet, på ungdommenes og feltets premisser. Hvorvidt det er mulig å bygge opp noe tilsvarende utenfor Erasmus+ er høyst usikkert. Vi legger derfor til grunn svært begrenset mobilitet, om noen, innenfor ungdomsfeltet, i nullalternativet.

Andel individer med færre muligheter som deltar i mobilitet, vil også mest sannsynlig bli redusert, dvs. at antallet reduseres mer enn den antatte reduksjonen i total mobilitet. Det er særlig i ungdomsfeltet at en har arbeidet aktivt med å nå ungdommer med færre muligheter. Gitt at mobiliteten i denne sektoren reduseres vesentlig, eller til og med forsvinner, vil det være færre av de utsatte ungdommene som får ta del i denne type aktiviteter. Inkluderingen av solidaritetskorpsset i Erasmus+ vil ytterligere forsterke denne forskjellen. Samtidig kan det ikke utelukkes at en del av mobilitetssatsingen, eller det som spares ved å ikke delta i Erasmus+, brukes til andre type tiltak direkte rettet mot denne gruppen. Dette er imidlertid svært usikkert, og vi legger ikke det til grunn i vår vurdering.

Når det gjelder inngående mobilitet, forutsetter vi at også den reduseres i nullalternativet. Som omtalt over, kan det fortsatt komme studenter fra Erasmus+-land selv om Norge går ut. I 2024 hadde Sveits, Storbritannia og Færøyene (region 14) sammen drøyt 11 000 innkommende studenter i høyere utdanning fra Erasmus+. Gitt landenes samlede størrelse, er det vesentlig lavere enn innkommende

¹⁴¹ Når mulighetene for utveksling til Europa blir kraftig begrenset, må utvekslingen til land utenfor Europa økes hvis mobiliteten skal opprettholdes. Dette er også i tråd med norske myndigheters ønske om å styrke båndene med prioriterte land utenfor Europa, innenfor høyere utdanning (se Panorama-strategien).

¹⁴² Dette betinger at Nordisk ministerråd bevilger midler til dette programmet.

mobilitet til Norge (som var i samme størrelsesorden for høyere utdanning). For de andre sektorene er det ikke noen utveksling mellom Erasmus+ og region 14 (hvor vi forutsetter at Norge vil havne). Erfaringene fra Storbritannia peker også på lavere nivå på innkommende mobilitet, men dette kan ikke underbygges med statistikk. Etablering av nye eller videreutvikling av eksisterende alternative ordninger vil bidra til at det fortsatt kommer individer til Norge, men sannsynligvis i et lavere omfang, og primært innenfor høyere utdanning.

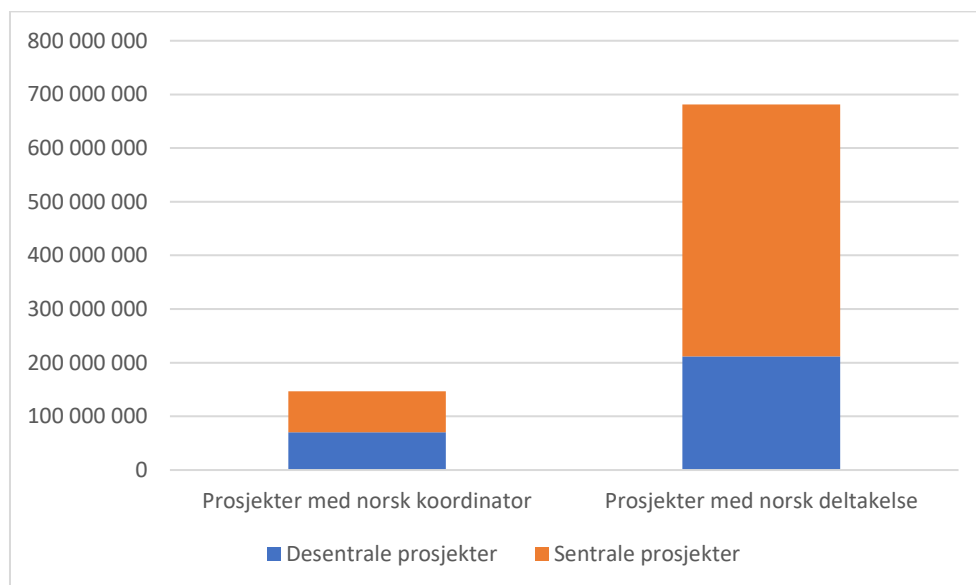
Deltakelse i samarbeidsprosjekter

Norske organisasjoner i alle seks sektorer deltar i samarbeidsprosjekter i Erasmus+, enten som koordinatore eller som partnere, se kapittel 4. I de desentraliserte samarbeidsprosjektene deltar det 82 norske partnere i norskkoordinerte prosjekter og 472 i prosjekter med utenlandsk koordinater. Av de sentraliserte tiltakene er det 39 som har norsk koordinater, og det er med 133 norske partnere i tiltak med utenlandsk koordinater. Disse tallene kan ikke legges sammen for å få en samlet tall på deltakelse fra norske organisasjoner, ettersom en organisasjon kan delta i flere prosjekter eller tiltak, men det tyder likevel på en relativt stor deltakelse blant norske organisasjoner.

Det er usikkert hvor mye av den finansielle støtten i samarbeidsprosjekter som tilfaller norske aktører, se også omtale i kapittel 4.3 og 11.3. Men et vel så viktig poeng er hvor stor samlet prosjektportefølje som norske organisasjoner har tilgang til både i de desentraliserte og i de sentraliserte samarbeidsprosjektene, se figur 11.3. Norske aktører er koordinater for omtrent samme prosjektramme i desentraliserte og sentraliserte prosjekter (om enn fordelt på flere prosjekter i de desentraliserte tiltakene). Men i de sentraliserte tiltakene deltar norske aktører i prosjekter som samlet har en ramme som er 6 ganger så stor som den beregnede finansieringen til norske aktører. For de desentraliserte prosjektene er den samlede rammen tre ganger så stor. Figuren viser også at om den finansielle uttellingen i samarbeidsprosjektene ikke nødvendigvis er så stor, så gir deltakelsen mye større tilgang til nettverk og kompetanse hos andre organisasjoner i Europa.

I den **kommende programperioden** legger vi til grunn at Norge klarer å opprettholde samme andel av rammen for samarbeidsprosjekter innenfor pilar 2 (støtte til kapasitetsbygging, som samler alle tiltak med fokus på institusjonelt samarbeid), både når det gjelder de finansielle og de «organisatoriske» rammene. Ettersom fordelingen av programmets ramme på hhv. mobilitet og samarbeid (dvs. pilar 1 og 2) ikke er kjent, legger vi også til grunn at samarbeidsprosjekter (uansett om disse finansieres av desentraliserte eller sentraliserte midler) utgjør samme andel av den totale rammen som i innværende periode.

Figur 11.3: Desentraliserte og sentraliserte samarbeidsprosjekter med norsk koordinatore og med norsk deltakelse¹⁴³, 2021-2027. Euro

Hvorvidt Norge klarer å etablere tilsvarende internasjonale samarbeidsprosjekter i **nullalternativet**, er svært usikkert. Vi har ikke informasjon om hva som finnes av muligheter for denne type samarbeid, og i hvilken grad det kan erstatte samarbeidsprosjektene i Erasmus+. Det er derfor sannsynlig at en god del av de internasjonale samarbeidsprosjektene vil bli erstattet med mer eller mindre helt nasjonale samarbeidsprosjekter. I den samfunnsøkonomiske analysen av kommende programperiode for Horisont Europa benyttes forskning finansiert gjennom Forskningsrådet som alternativet til Horisont Europa (dvs. som nullalternativ). Selv om mange nasjonalt finansierte forskningsprosjekter har internasjonale samarbeidspartnere, så vil den internasjonale dimensjonen kun utgjøre 4 prosent av den totale forskningsbevilgningen i nullalternativet (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026a). Hvorvidt det samme vil gjelde for samarbeidsprosjekter i nullalternativet, er usikkert, men tallet viser at det kan være vanskelig å opprettholde et internasjonalt samarbeid gjennom nasjonale støtteordninger.

Nytte for individer

Forventet nytte av deltakelse i internasjonal mobilitet for den enkelte (uansett om dette er gjennom Erasmus+ eller andre ordninger) er knyttet til faglig/profesjonell utvikling og motivasjon, arbeidslivsrelevans (employability), personlig utvikling, dannelse, språk, interkulturell forståelse og nettverksbygging. Nyten vil både gjelde for «learners» og ansatte og for personer som ikke selv deltar i mobiliteten, men som har kontakt med de som har vært ute og/eller individer som er på innkommende mobilitet.

Del 1 av evalueringen (kapittel 5) inneholder en kvalitativ gjennomgang av foreliggende kunnskap om nyten av å delta i internasjonale aktiviteter, som Erasmus+, og funnene fra evalueringen. Her oppsummerer vi kort de viktigste nytteeffektene gjennomgått i kapittel 5, komplettert med noen ytterligere studier som eksplisitt har prøvd å tallfeste noen effekter.

¹⁴³ Inkluderer prosjekter med norsk koordinatore og prosjekter med minst en norsk partner

I gjennomgangen av nytteeffekter har vi brukt samme inndeling som i kapittel 5. Dette er imidlertid ikke klart avgrensede kategorier eller effekter, og flere av de vil overlappe hverandre, og ikke minst påvirke hverandre.

Personlige, sosiale og kulturelle ferdigheter

Flere norske studier, som omtalt i kapittel 5, peker på at de som reiser på utveksling, blir mer selvstendige, trygge og uavhengige. Dette ser ut til å gjelde både for «learners» og ansatte. Dette er effekter som i sin natur er kvalitative og dermed er vanskelige, eller umulige, å kvantifisere. Samtidig kan noen av disse ferdighetene påvirke atferd, som i sin tur kan redusere risikoen for ulike former for utenforskap og eventuelt også gi bedre helse. Dette kan gi individet økt livskvalitet, men også spare samfunnet for de kostnader som utenforskap og dårlig helse medfører. Noe av dette fanges opp i arbeidsmarkedsutfall.

Akademiske og faglige ferdigheter – profesjonell utvikling

Når det gjelder faglige ferdigheter, gir tidligere analyser svært varierende resultater. Disse effektene er som regel ikke hovedmotivasjonen for elever og studenter som deltar på utveksling, og det er sannsynlig at betydningen for faglig utvikling ikke vektlegges av deltakerne.¹⁴⁴ Deltakere på sentraliserte tiltak, både studenter og ansatte, ser imidlertid ut til å få et høyere akademisk og faglig utbytte, hvilket kan skyldes at det er et tydeligere faglig fokus i disse aktivitetene (se omtale i kapittel 5.2, s. 60). Lærlingemobilitet viser seg også ofte å være begrunnet med at det kan gi viktig opplæring i teknikker, maskiner eller metoder hvor det ikke finnes en tilsvarende opplæring i hjemlandet, dvs. at det å tilegne seg faglige ferdigheter er den viktigste motivasjonen.

For ansatte som deltar i mobilitetsaktiviteter, viser studiene referert til i kapittel 5 at effektene bl.a. handler om styrkede profesjonelle nettverk, kompetanseheving, økt jobbtilfredshet og motivasjon, som alle kan bidra i den enkeltes profesjonelle utvikling. Det blir også trukket fram at for organisasjoner på ungdomsfeltet kan deltakelse i Erasmus+ gi økte muligheter for profesjonell utvikling av ansatte og frivillige, som det ellers kan være vanskelig å tilby for disse organisasjonene.

En italiensk studie viser at utveksling på bachelornivå har en positiv effekt på karakterene, og at effekten er sterkere for naturvitenskapelige og tekniske fag og for de som deltar i utveksling tidlig i studiene (Granato, Havari, Mazzarella, & Schnepf, 2024). Samtidig varer ikke effekten etter at man er tilbake til sitt vanlige studiested, noe som kan tyde på at effekten kan skyldes generøs karaktergivning ved vertsinstitusjonen og/eller generøs karakterkonvertering ved hjeminstitusjonen.

Styrke sentrale demokratiske verdier

I kapittel 5 pekes det på flere studier som viser at Erasmus+ bidrar til å spre og styrke sentrale samfunnsverdier, knyttet til inkludering, kulturforståelse og internasjonale fellesskap, og til å fremme verdiene av mangfold, menneskeverd og identitet. Deltakerne blir også mer opptatt av verdier knyttet til demokrati, likeverd og medborgerskap. Også dette er effekter som i sin natur er kvalitative og dermed er vanskelige, eller umulige, å kvantifisere. Men akkurat som for personlig utvikling, kan disse effektene påvirke valgene man gjør senere i livet, og dermed ha samfunnsmessige effekter.

¹⁴⁴ Det kan bety at man under utvekslingen ikke prioriterer det faglige, og/eller at man ved rapportering av effekter av utvekslingen ikke vektlegger disse (dvs. at den faglige delen går litt «under radaren»).

Tverrgående ferdigheter

Flere studier finner at Erasmus+-aktiviteter bidrar til å utvikle deltakernes tverrgående ferdigheter (transversal skills), som bla. inkluderer evne til kommunikasjon, analytisk og kritisk vurdering, selvstendighet og samarbeid. Dette er effekter som kan ha betydning for egen karriere, og som potensielt påvirker valg av yrke, muligheter i arbeidsmarkedet og lønn.

Arbeidsmarkedsutfall

Effekten som individer, som har vært på utveksling, har når det gjelder egen karriere i arbeidsmarkedet, kan delvis måles kvantitativt, dvs. at det er mulig å følge disse individene over tid og sammenligne deres karriere med individer som ikke har vært på utveksling. Samtidig er det ikke nødvendigvis slik at utfallet er bestemt av utvekslingen, og en observert sammenheng (korrelasjon) trenger ikke å være kausal.

Som omtalt i kapittel 5, finnes det ikke norske studier som klarer å vise en positiv effekt av mobilitetsopphold på arbeidsmarkedsutfall. Vi har imidlertid funnet en del europeiske studier som viser til en sammenheng mellom deltakelse i utveksling og sannsynligheten for å få jobb etter utdanning, eller høyere lønn. Blant annet viser en analyse av italienske data at studenter som har deltatt i Erasmus+, har syv prosent større sannsynlighet for å være i arbeid ett år etter endt utdanning og 10 prosent større sannsynlighet for å være ansatt i utlandet fem år etter endt utdanning. Den viser også at lønnen er nærmere ni prosent høyere ett år etter endt utdanning og åtte prosent høyere etter fem år, sammenlignet med de som ikke har deltatt i Erasmus+ (Croce & Ghignoni, 2024).

En tilsvarende studie, også det på italienske data, viser lignende resultater, for eksempel økt sannsynlighet for å være i jobb tre år etter endt utdanning, redusert tid for å finne en relevant jobb og høyere lønn (De Benedetto, De Paola, Scoppa, & Smirnova, 2023). Her er det interessant å merke seg at resultatene hovedsakelig er drevet av mannlige studenter i naturvitenskapelige og tekniske fag. Mulige forklaringsfaktorer er at studier i utlandet forbedrer både engelskkunnskapene og kandidatenes akademiske prestasjoner og øker viljen til å flytte for å finne en jobb.

En meta-studie av 17 tidligere studier av avkastningen på utlandsstudier konkluderer med at det er en liten positiv effekt på inntekten etter endt utdanning, men at resultatene grunnet store variasjoner i de empiriske analysene bør tolkes med forsiktighet (Giorgio, 2022). En annen meta-studie, på flere av de samme studiene, drøfter hvorvidt den (eventuelle) positive effekten på lønn delvis kommer av at de som har studert utenlands, har blitt klar over muligheten for økt lønn gjennom økt mobilitet på arbeidsmarkedet, inkludert muligheten for å jobbe utenlands (Netz & Fine, 2021).

Som påpekt i kapittel 5, er det ikke nødvendigvis mobilitetsaktiviteten i seg selv som driver disse resultatene. Det mest sannsynlig er en seleksjonseffekt, og at både deltakelse i mobilitet og arbeidsmarkedsutfall drives av personlige egenskaper, og først og fremst ekstroversjon. Samtidig kan det ikke utelukkes at studenter som deltar i utveksling, blir mer ekstroverte og åpne enn de som ikke deltar, dvs. at man via den personlige utviklingen omtalt over, blir mer attraktiv på arbeidsmarkedet (Sadeghi, Wiers-Jenssen, & Thørrisen, 2023). Som nevnt over, kan også utviklingen av tverrgående ferdigheter være med å påvirke utfallet på arbeidsmarkedet. Dette trekkes også fram som en mulig forklaring til (eventuelle) økte lønninger for studenter som har hatt et studieopphold utenlands (Netz & Fine, 2021).

Det er sannsynligvis flere nasjonale forskjeller, og det kan diskuteres hvor overførbare utenlandske resultater er for norske forhold. Det kan for eksempel antas at norske elever og studenter generelt har gode engelskkunnskaper, og at utveksling derfor vil ha marginal betydning sammenlignet med de italienske studentene i De Benedetto mfl. (2023). En nylig studie av hvorvidt norske arbeidsgivere verdsetter studier i utlandet ved ansettelser, viser at det ikke er tilfelle, dvs. at en utveksling på inntil 1 år ikke har noen betydning for ansettelse. Søkere med en fullstendig utdanning fra utlandet er faktisk mindre attraktive enn søkere med utdanning fra hjemlandet (Skjelbred & Ulvestad, 2026).

Inkludering av deltakere med færre muligheter

Inkludering er et innsatsområde i den norske Erasmus+-strategien (Kunnskapsdepartementet, 2021) og er også forventet å få et økt fokus i den kommende programperioden. Som omtalt i kapittel 5, viser flere studier at de positive effektene av Erasmus+ er særlig sterke for ungdom i denne kategorien. For eksempel finner Huang og Bøler (2021) at unge med utfordringer av ulik art og som levde i marginaliserte posisjoner før de deltok i aktivitetene i Erasmus+, Aktiv Ungdom-programmet, jevnt over rapporterte om et større utbytte av disse aktivitetene enn andre.

Som vi kommer tilbake til nedenfor, har utenforskap store samfunnsøkonomiske kostnader, og tiltak som bidrar til å redusere risikoen for utenforskap, kan dermed ha stor samfunnsøkonomisk nytte.

Internasjonalisering hjemme

Det kan ventes at også de som ikke deltar i ulike former for utveksling, får nytte av at andre som har vært på utveksling, bidrar med ny kompetanse og nye perspektiver som «spiller over». Videre vil innkommende mobilitet bidra til internasjonalisering «hjemme». Tidligere studier, som omtalt i kapittel 5, viser at dette skjer i varierende grad, og at det avhenger av hvor godt de norske institusjonene legger til rette for det. Men hvis vi antar at norske «learners» og ansatte bygger nettverk gjennom deltakelse i mobilitet og samarbeidsprosjekter, bør vi anta det samme om de som kommer til Norge, og at norske aktører også får glede av disse nettverkene.

Interimevalueringen av Erasmus+ 2021-2027

Interimevalueringen av nåværende programperiode bygger opp om effektene som er identifisert i studiene som er omtalt over (Europakommisjonen, 2025a). Interimevalueringen viser at deltakende individer har utviklet evner knyttet til læring, kritisk tenking, motstandskraft, språkkompetanse og bedre studieresultat. Sistnevnte gjelder spesielt for studenter i STEM-fag i høyere utdanning. Programmet er vurdert å fremme europeisk identitet og aktivt medborgerskap, og spesielt for aktiviteter på ungdomsområdet. For ansatte styrket programmet internasjonale nettverk og fremmet grenseoverskridende partnerskap.

Effektevalueringen

I effektevalueringen er utbyttet for individene som deltar, både «learners» og ansatte, kartlagt, se kapittel 5. Disse effektene, som er sammenfattet i tabell 11.5, sammenfaller til stor del med de effektene som er funnet i tidligere studier.

Tabell 11.5: Andel av respondenter som oppgir at de i stor eller i svært stor grad har hatt ulike former for utbytte

Utbytte	Learners	Ansatte
Personlig utvikling (selvstendighet, selvtillit, sosial kompetanse)	93 %	88 % ¹⁴⁵
Interkulturell læring (kultur og samfunn)	90 %	
Verdier (toleranse, sosialt engasjement, demokratiske verdier)	86 %	
Faglig kunnskap	81 %	83 %
Kognitive ferdigheter (kritisk tenking, kreativitet, problemløsning)	76 %	
Styrking av egne muligheter i samfunns- og /eller arbeidsliv	72 %	46 % ¹⁴⁶
Språkferdigheter	71 %	56 %
Pedagogisk kunnskap/praksis		83 %
Internasjonalt nettverk		88 %
Jobbtilfredshet og motivasjon		91 %
Internasjonalisering hjemme	40%	
Internasjonalisering gjennom innkommende mobilitet	78%	

For «learners» er det den personlige utviklingen som er viktigst, fulgt av interkulturell læring og verdier. Det faglige utbyttet vektlegges i mindre grad, men er likevel et viktig utbytte for en høy andel av deltakerne. Som omtalt i kapittel 5, er det relativt liten forskjell mellom ulike grupper av «learners», men det trekkes også fram at ungdomsdelen av Erasmus+ vektlegger effekter knyttet til personlig utvikling, interkulturell læring og verdier spesielt høyt, og ikke minst at deltakelsen bidrar til å styrke egne muligheter i samfunns- og/eller arbeidsliv. Sistnevnte er kanskje et resultat av at ungdomsdelen har vært særlig opptatt av å gi muligheter til ungdom som vanligvis ikke slipper til eller deltar i denne typen aktiviteter, og dermed bidrar til å hindre utenforskap og skape nye rammer for sosial inkludering.

For ansatte er den viktigste nytten jobbtilfredshet og motivasjon, som utover å være nyttig for den enkelte, også er forventet å gi nytte for organisasjonen den ansatte arbeider for, for eksempel i form av lavere risiko for at personen slutter (se også nærmere omtale nedenfor). Den nest viktigste effekten for ansatte er «internasjonalt nettverk». Slike nettverk er kanskje spesielt viktig innenfor høyere utdanning og forskning og er en effekt som både er knyttet til det enkelte individ og til organisasjonen som individet «tilhører». Internasjonalt nettverk er ikke bare viktig for ansatte, det kan også være en viktig effekt for studenter, og da kanskje mest for de som fortsetter med en akademisk karriere. Men dette spørsmålet er ikke stilt, og vi har derfor ikke noe anslag på hvor viktig dette er.

Nytte for organisasjoner

Organisasjoner deltar i Erasmus+ både i form av å organisere mobilitetstiltakene og ved å delta i samarbeidstiltakene. Nyten de vil ha av denne deltakelsen og deltakelse i annet internasjonalt samarbeid, er bl.a. knyttet til økt kvalitet i utdanningen, for eksempel bedre undervisningsmetoder, økt arbeidslivsrelevans, bedre kopling mot forskning og mer motiverte ansatte. Innenfor ungdoms- og idrettsfeltet handler det også om økt kompetanse og kvalitet for deltakende organisasjoner. Videre kan deltakelsen ha effekter for organisasjonens omdømme og synlighet.

¹⁴⁵ Ansatte ble stilt et spørsmål som dekker alle tre kategoriene: Personlig utvikling (sosial og kulturell kompetanse, kommunikasjonsferdigheter etc.)

¹⁴⁶ Ansatte ble her kun spurt om egne muligheter på arbeidsmarkedet

Gjennomgangen av foreliggende forskning om nytten for deltakende institusjoner i kapittel 6 viser at internasjonal mobilitet og samarbeid kan gi institusjoner stor nytte, men at nytten ikke i like stor grad oppstår «automatisk», som for individene. Det er ikke gitt at nytten som den enkelte har, spres til organisasjonen og gir varig nytte der. Foreliggende kunnskap om nytten for institusjonene er dessuten mer usikker enn for individnivået, ettersom nytten som regel kommer senere og er vanskeligere å tilskrive programmet alene. Likevel viser tidligere studier at større samarbeidsformater (som europeiske universitetsallianser og andre sentraliserte tiltak, særlig i rollen som er koordinator) oftere gir tydeligere nytte, med mer systematisk internasjonalisering og kvalitetsutvikling. Institusjonell nytte som trekkes fram i tidligere studier, er styrkede internasjonale nettverk, økt synlighet og omdømme, utvikling av undervisningsmetoder og -tilbud, styrking av fagmiljø og kompetanse, samt økt arbeidslivsrelevans gjennom samarbeid med arbeidslivet.

Både mobilitet og samarbeid er med på å utvikle og vedlikeholde nettverk, for den enkelte og for organisasjonene. Internasjonale nettverk bidrar til kompetansebygging gjennom kunnskapsutveksling, opplæring og tilgang til nye faglige perspektiver. De kan også være arenaer for framtidig samarbeid, erfaringsdeling og innovasjon. Internasjonale nettverk kan dermed både bidra til individuell kompetanseutvikling og som en investering i sterkere og mer robuste fagmiljøer over tid. Det finnes også studier som viser at mobilitet er en sterk indikator for økt framtidig forskningssamarbeid (Yang, Oldac, & Nkansah, 2023).

Interimevalueringen av innværende programperioden trekker blant annet fram at deltakende organisasjoner venter seg langsiktige effekter i form av bedre undervisningsmetoder, økte muligheter for samarbeid, kapasitetsbygging, organisasjonsutvikling og internasjonalisering (Europakommisjonen, 2025a). Mindre organisasjoner oppgir også å ha større fordeler enn større organisasjoner. En nylig gjennomgang av bruk og nytte av Erasmus+ i utviklingen av utdanningstilbud i høyere utdanning viser at Erasmus+ vurderes som et svært nyttig virkemiddel, og at Erasmus+ gir en merverdi man ikke ville fått i andre internasjonale samarbeidsprosjekter om utvikling av utdanningstilbud (Jones, Marti, Haukanes og Gleinsvik, 2026, s. 57). Programmet legger opp til strukturer som gjør internasjonalisering til en integrert del av utdanningen. Det vises her også til at det over tid har vært en reduksjon i nasjonale utviklingsmidler, og at Erasmus+ dermed har blitt et viktigere virkemiddel for nyskaping i sektoren.

Evalueringen (kapittel 6) tyder på at deltakelsen i Erasmus+ i stor grad gir den forventede nytten for institusjonene, og spesielt økt utdanningskvalitet i UH-sektoren og utdannings- og opplæringssektoren og kvalitetsheving i ungdoms- og idrettssektoren. For UH-sektoren og utdannings- og opplæringssektoren, trekkes tilgangen til internasjonale nettverk og kompetanse fram, herunder utvikling og videreutvikling av utdanningstilbud og pedagogisk praksis. At ansatte får økt motivasjon og faglig utvikling, kan også komme hele institusjonen til gode. Når det gjelder kvalitetsheving innenfor ungdomsarbeid og idrett, tyder evalueringen på at deltakelsen kan gi utvidede nettverk, utvikling av kompetanse og personlig utvikling og muligheter for de ansatte i sektoren. Dette kan igjen komme deres organisasjoner til gode. Effekter på institusjonsnivå er imidlertid vanskeligere å påvise enn effekter på individnivå, og det er vanskeligere å skille virkningen av Erasmus+ fra andre innsatser og tiltak.

Et moment som trekkes fram av noen er *koblingen mellom europeisk forskningssamarbeid og Erasmus+*. For eksempel nevner noen informanter at Erasmus+-prosjekter brukes for å utvikle partnerskap og nettverk, for å utarbeide søknader om forskningsmidler fra Horisont Europa. Dette kan

være en måte å få med unge forskere, som er de som i størst grad trenger å bygge nettverk. Erasmus+ kan dermed være med på å støtte nye, yngre forskere i arbeidet med å finne gode samarbeidspartnere.

Nytte på samfunnsnivå

Den forventede nytten av å delta i Erasmus+, og tilsvarende internasjonale samarbeid, er knyttet til de fire målene for norsk deltakelse: bidra til å løse store samfunnsutfordringer, styrke samhandling mellom utdanning, opplæring og arbeids- og samfunnsliv, gi flere mulighet til å delta i et internasjonalt læringsmiljø og bidra til utvikling av politikk og rammebetingelser. Nyten av internasjonalt samarbeid er bla. knyttet til økt tilgang til diversifisert kunnskap og kompetanse. Kunnskapsnettverk, uansett om disse er nasjonale eller internasjonale, trekkes ofte fram som viktige for utvikling og spredning av innovasjoner i samfunnet, og dermed også for økonomisk vekst, se for eksempel Samfunnsøkonomisk Analyse (2026b) som analyserer ulike kanaler for spredning av innovasjoner. Internasjonale nettverk kan være spesielt viktig for et lite land som Norge, som gjennom disse nettverkene utvider sin tilgang til for eksempel kompetanse, som illustrert i figur 11.3.

I evalueringen trekkes samarbeidsprosjektene i Erasmus+ fram som viktige for de norske aktørene, se kapittel 7. Gjennomgangen av situasjonen for Sveits og Storbritannia i kapittel 8.2, viser også at den begrensede muligheten til å delta i de sentraliserte samarbeidsprosjektene har hatt negative effekter, med risiko for svekket innovasjonsevne og redusert kontakt og samarbeid, og at dette spesielt er knyttet til høyere utdanning.

Det er vanskelig å måle hvorvidt de omtalte effektene oppstår og ikke minst å knytte eventuell utvikling til aktiviteter i programmet. Det er få studier som har prøvd å avdekke dette, ref. kapittel 7. Interimevalueringen av innværende programperioden peker på at Erasmus+ har en europeisk merverdi, sammenlignet med hva landene som deltar hadde kunnet oppnå på egen hand (Europakommisjonen, 2025a). Interimevalueringen trekker bl.a. fram at programmet bidrar til å fremme felles EU-verdier, en felles europeisk identitet og tilhørighet og til å skape «framtidsrettede ferdigheter». Den norske interimrapporten konkluderer heller ikke med noen effekter på samfunnsnivå, med unntak av tilgang til policy-arenaer som knytter Norge til pågående utviklings- og reformprosesser på utdanningsfeltet i Europa. Den viser også til muligheten for å komme på innsiden av utviklingen av det europeiske utdanningsområdet, samt det å bygge en sterkere tilhørighet til Europa og felleseuropeiske verdier.

Vår evaluering viser bl.a. at deltakelsen gir bidrag til et mer mangfoldig og inkluderende samfunn, og til et samfunn basert på demokratiske verdier og aktiv deltakelse. Videre nevnes tilgang til kompetanse for et arbeidsmarked i endring og bidrag til politikkutvikling. Det er de verdiorienterte målene som dominerer blant respondentene i evalueringen.

Oppsummeringen av evalueringen i kapittel 9 trekker fram programmets bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit og bånd mellom landene i Europa, som har fått en framtrødende plass i vurderingene til de norske aktørene. I en periode med økte geopolitiske spenninger, og en mulig interesse av tettere bånd til Europa, er dette forventede effekter. Det kan her være interessant også å trekke fram evalueringen av norsk deltakelse i rammeprogrammet for forskning og innovasjon (Horisont Europa), hvor flere av de som er blitt intervjuet, mener at tilgang til europeiske policyarenaer er ekstra viktig for Norge fordi vi ikke er EU-medlem, og fordi den sikkerhetspolitiske situasjonen er mer urolig

(Samfunnsøkonomisk Analyse, 2026a). Flere uttrykker uro for at Norge uten assosiering vil miste tilgang til europeiske arenaer knyttet til forskning og innovasjon, ettersom det kommende rammeprogrammet (FP10) trolig kobles tettere til andre EU-programmer og -strategier. Det kan heller ikke utelukkes at den økte geopolitiske spenningen gjør det mer utfordrende å samarbeide med sentrale kunnskapsnasjoner utenfor EU, som USA og Kina. Disse bekymringene er også gyldige ved vurderingen av norsk deltakelse i Erasmus+.

Nytten som deltakelse gir for samfunnet er, i tillegg til å være vanskelige å måle, også vanskelig å tallfeste. Det er for eksempel ikke mulig å si hvor mye mer mangfoldig eller inkluderende samfunnet har blitt, og/eller hvor mange det er som unngår å falle utenfor eller bli marginalisert gjennom å delta på denne type aktiviteter.

En effekt av internasjonal mobilitet som trekkes fram iblant, er såkalte *ringvirkningseffekter*, som oppstår når utenlandske individer kommer til Norge og bruker penger på kost og losji, og eventuelt annet konsum. Disse inntektsstrømmene vil gi ringvirkningseffekter for den nasjonale økonomien i form av sysselsetting og økt verdiskaping. Samtidig motvirkes dette av at norske individer drar utenlands og bruker pengene sine der istedenfor i hjemme. Men så lenge det kommer flere til Norge på mobilitetstiltak enn det er norske som reiser utenlands, er effekten antatt å være positiv for Norge. Det er gjort beregninger av disse ringvirkningseffektene for Østerrike (Kluge, Laapöhn, Schnabl, & Zenz, 2018) og Slovenia (Kluge & Schnabl, 2019), som viser en økt verdiskaping på henholdsvis 7,3 og 5,6 millioner euro og økt sysselsetting med henholdsvis 80 og 132 personer, som i et nasjonalt perspektiv er å anse som marginale effekter. I samfunnsøkonomiske analyser pleier man ikke å ta hensyn til slike ringvirkningseffekter. Dette skyldes at analysen bygger på en forutsetning om full sysselsetting og ressursutnyttelse i økonomien, hvor økt konsum (ressursbruk) et sted i økonomien kun fortrenger konsum et annet sted, og at nettoeffekten dermed er null. Likevel kan det argumenteres for at tilreisende fra utlandet vil gi et netto bidrag til norsk verdiskaping, men det er krevende å beregne hvor stor denne effekten er. Vi har ikke hatt mulighet til å gjøre slike beregninger innenfor dette prosjektet.

Verdsetting av nytteeffektene

Gjennomgangen over viser at det er mange nytteeffekter knyttet til internasjonal mobilitet og samarbeid, hvorav noen tilfaller de individer som deltar, og noe spres videre i den organisasjon vedkommende tilhører og til samfunnet i stort.

En del av denne nytten gjenspeiles i de beløp som både individet selv og samfunnet bruker på dette. Som nevnt over, kan midlene som brukes til mobilitet og samarbeid, dvs. stipendene og støtten til deltakende organisasjoner, betraktes som en overføring i en samfunnsøkonomisk analyse og ikke en reell kostnad. Det forutsetter at de individer og organisasjoner som mottar midlene, bruker dette til aktiviteter som både de selv og samfunnet har nytte av, og at nytten dermed er minst like stor som beløpene som overføres.¹⁴⁷ Det er imidlertid usikkert hvorvidt dette beløpet er større, lik eller mindre enn samfunnets totale nytte av mobilitet. Men gjennom å anta det samme for både nullalternativet og Erasmus+, kan vi i den videre analysen fokusere på de nyttemomenter som vi mener skiller seg mellom disse to alternativene.

¹⁴⁷ Som påpekt i fotnote 130 kunne vi alternativt ha trukket fra dette beløpet allerede i kostnadene, men da ville beløpet ikke samtidig har blitt ført som en nytte, og netto samfunnsøkonomisk nytte ville ha blitt det samme.

Alle nytteeffekter som vi har identifisert, er vanskelige å kvantifisere, ettersom sammenhengen mellom tiltaket og effekten både kan være usikker og vanskelig å måle. Å sette en samfunnsøkonomisk verdi uttrykt i kroner på disse effektene er dermed tilnærmet umulig. Samtidig vil de fleste effektene ha en stor verdi, både for den enkelte og samfunnet. Denne verdien kan oppstå direkte, for eksempel kan det forventes at økt faglig kunnskap vil gi både økt lønn for den enkelte og økt innovasjon og verdiskaping for samfunnet. Verdien kan også være mer indirekte, og for eksempel kan personlig utvikling, interkulturell læring og verdier, være med på å øke deltagelsen i demokratiet (økt valgdeltakelse og engasjement i politikken), øke integrasjonen og redusere risikoen for å falle utenfor. Det er derfor viktig at disse nytteeffektene blir systematisk vurdert og tillagt vekt i den samfunnsøkonomiske analysen. Vi behandler disse nytteeffektene som ikke-prissatte effekter, og det gjør vi ved bruk av verdimatrisemetoden, se fotnote 105. I bruken av denne metoden har vi hatt fokus på forskjellene mellom de to alternativene. En viktig grunn til det er at det er stor usikkerhet hvor store effektene er, samtidig som vi vurderer at forskjellen i verdi mellom alternativene er mindre usikker.¹⁴⁸

Vi forutsetter at store deler av den individuelle nytten, dvs. store deler av nytten knyttet til *personlige, sosiale og kulturelle ferdigheter, akademiske og faglige ferdigheter* og *tverrgående ferdigheter*, dekkes av den prissatte nytten (overføringen), og dermed er lik i nullalternativet og Erasmus+. Her finnes det ikke noen holdepunkter for at mobilitet eller samarbeid gjennom Erasmus+ skulle være (kvalitativt) annerledes enn mobilitet og samarbeid som finansieres gjennom andre kilder.

Styrking av sentrale demokratiske verdier, som inkluderer interkulturell læring og verdier i tabell 11.6, vil være en nytte både i nullalternativet og i Erasmus+. Det kan imidlertid argumenteres for at verdien er høyere i Erasmus+ enn i nullalternativet. Det er dels knyttet til europeiske fellesverdier og til en viss grad lignende utfordringer og demografi. Det er dermed ikke sagt at mobilitet (og samarbeid) med andre land ikke vil gi interkulturell læring, men det kan hevdes at det har en egenverdi å styrke verdier som er knyttet til Europa. Videre er dette nytte som sannsynligvis er mer til stede i ungdomsdelen, hvor man når ungdommer som kanskje ellers ikke ville ha blitt eksponert for denne læringen og verdiene. Hvis nullalternativet innebærer at det blir færre brede internasjonale tiltak for ungdommer, kan det slå negativt ut. I Erasmus+ forventer vi at flere blir berørt enn i nullalternativet, og at verdien av effekten er høyere. Den ikke-prissatte verdien av nytten knyttet til sentrale demokratiske verdier vurderer vi dermed til å være liten positiv i nullalternativet, og stor positiv i Erasmus+.

Arbeidsmarkedsutfall er delvis dekket gjennom den individuelle nytten omtalt over; men det kan også ha stor betydning for samfunnets nytte. I neste Erasmus+ foreslås det økt vektlegging av kompetansebygging, omstilling og europeisk konkurransekraft, bl.a. gjennom egne stipend innenfor strategiske fagområder (særlig STEM-fag med relevans for grønn og digital omstilling). Våren 2026 ble det lyst ut en pilotordning for strategiske stipend, hvor målet er å støtte utvikling og gjennomføring av stipendprogram som skal få talentfulle europeiske studenter til å studere innen strategiske utdanningsfelt. I den grad norske aktører deltar i/benyttar seg av disse stipendene kan det ha stor nytte både for den enkelte deltaker og for samfunnets omstillingsevne. Hvorvidt denne effekten også er mulig å få til i nullalternativet er usikkert. Gitt den nye satsingen i Erasmus+ forventer vi at flere blir berørt enn i nullalternativet, og at verdien av effekten er høyere. Den ikke-prissatte verdien av nytten

¹⁴⁸ Dvs. at den absolutte verdien er mer usikker enn den relative verdien.

knyttet til arbeidsmarkedsutfall, vurderer vi til å være ubetydelig i nullalternativet og middels positiv i Erasmus+.

Inkludering av deltakere med færre muligheter er en viktig nytte av internasjonal mobilitet som er spesielt knyttet til ungdomsdelen av Erasmus+. Det finnes flere analyser av de samfunnsøkonomiske kostnadene av manglende integrering og inkludering. En beregning av samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom fra 2010 viser at samfunnet kan spare totalt 1,1 milliarder kroner hvis det iverksettes tiltak som reduserer antall ungdommer som ender utenfor arbeidslivet med 100 personer (Vista Analyse, 2010). En annen analyse av kostnadene ved mangelfull grunnopplæring av barn og unge asylsøkende og flyktninger viser at kostnaden kan være opp til 5 millioner kroner per barn (Samfunnsøkonomisk Analyse, 2016). De totale samfunnsøkonomiske kostnadene ved marginalisering¹⁴⁹ og utenforskap¹⁵⁰ er ifølge en beregning fra Oslo Economics anslått til å være 73 milliarder kroner per år (Oslo Economics, 2021). I tillegg kommer kostnader i form av velferdstap på grunn av dårlig helse og livskvalitet, kriminalitet og redusert demokratisk og sosial deltakelse.

De omtalte analysene viser at marginalisering og utenforskap har en stor kostnad både for den enkelte som rammes og for samfunnet. Hvis Erasmus+, eller internasjonal mobilitet og samarbeid gjennom andre ordninger, bidrar positivt gjennom å redusere risikoen for disse utfallene, kan den potensielle nytten for samfunnet være stor. Vi kan imidlertid ikke anslå hvor mange som ikke faller utenfor etter å ha deltatt i en Erasmus+ aktivitet, og hvor stor rolle akkurat denne deltakelsen har for dette utfallet. Som vist over, er det spesielt innenfor ungdomssektoren at Erasmus+ fungerer som et tiltak for økt integrering av ungdommer, som ellers opplever at de har utfordringer knyttet til utdanning, jobb, eller aktiv deltakelse i samfunn og i politikk. Samtidig er tiltakene innenfor ungdomssektoren de som vi antar er vanskeligst å bygge opp uten Erasmus+, og det vil følgelig ramme utsatte ungdommer i stor grad. I Erasmus+ forventer vi at vesentlig flere blir berørt enn i nullalternativet, og at verdien av effekten er høyere. Den ikke-prissatte verdien av nytten knyttet til inkludering vurderer vi til å være ubetydelig/ingen i nullalternativet, og stor positiv i Erasmus+.

Internasjonalisering hjemme gjennom «spredning» fra utgående og innkommende mobilitet, vil være lavere i nullalternativet enn i Erasmus+, gitt antakelsen om færre individer både i utgående og innkommende mobilitet. I Erasmus+ forventer vi dermed at vesentlig flere blir berørt enn i nullalternativet, men at verdien av effekten er tilnærmet den samme i begge alternativene (dvs. at verdien av internasjonalisering ikke er knyttet til Erasmus+ spesifikt). Den ikke-prissatte verdien av nytten knyttet til internasjonalisering hjemme vurderer vi dermed til å være liten i nullalternativet, og middel positiv i Erasmus+.

Internasjonale nettverk er en viktig nytte som tilfaller både individer og organisasjoner som deltar i mobilitet og samarbeid, og som også har eksterne positive effekter for samfunnet. Som vist over (figur 11.3), gir internasjonalt samarbeid tilgang til en vesentlig større prosjektportefølje, og nettverk er en måte å bygge kompetanse gjennom kunnskapsutveksling, opplæring og tilgang til nye faglige perspektiver. Vi har forutsatt at det vil være færre internasjonale samarbeidsprosjekter i nullalternativet, og her vil man heller ikke ha koplingen mot Horisont Europa. Som omtalt over, kan kontakter og nettverk som etableres gjennom Erasmus+, tas videre inn i samarbeider finansiert

¹⁴⁹ Frafall i videregående utdanning

¹⁵⁰ Å stå utenfor arbeidslivet

gjennom Horisont Europa. Vår vurdering er derfor at effekten vil være større i Erasmus+ enn i nullalternativet, og at verdien av effekten er mye større. Den ikke-prissatte verdien av nytten knyttet til internasjonale nettverk vurderer vi dermed til å være liten positiv i nullalternativet, og stor positiv i Erasmus+.

Økt kvalitet i utdanningen er en nytte som det blir pekt på i evalueringen. Denne effekten kan komme både fra mobilitet for ansatte og fra samarbeidsprosjekter. Ansatte på utveksling vil ta med seg ny pedagogisk kunnskap og metoder, og samarbeidsprosjekter er en arena for å diskutere og løse felles utfordringer. Både kraftig redusert ansattmobilitet og færre internasjonale samarbeidsprosjekter i nullalternativet taler for en mindre, eller fraværende økning i kvaliteten, sammenlignet med Erasmus+. Den ikke-prissatte verdien av nytten knyttet til økt kvalitet i utdanningen vurderer vi dermed til å være ingen/ubetydelig i nullalternativet, og middels positiv i Erasmus+.

Europeisk felleskap og politikk er en viktig nytte i Erasmus+, og i evalueringens kapittel 9 trekkes programmets bidrag til konfliktløsning og bygging av tillit og bånd mellom landene i Europa fram. Dette er bl.a. knyttet til økte geopolitiske spenninger, og et mulig behov for tettere bånd til Europa. Dette er en nytte som kun er knyttet til deltakelse i Erasmus+. I nullalternativet vil noen norske aktører selvsagt kunne opprettholde kontakt med europeiske aktører, men man vil ikke ha «tilgang» til EU-nivået på samme måte som innenfor Erasmus+. I tillegg vil et valg om ikke å delta i Erasmus+, kunne sende et signal om at Norge ikke ønsker en tett kontakt med EU. Den ikke-prissatte verdien av den politiske nytten vurderer vi til å være ingen i nullalternativet og stor positiv ved deltakelse i Erasmus+.

Sammenligning av nytteeffekter

Slik vi har formulert henholdsvis nullalternativet og deltakelse i Erasmus+, vil de ha samme prissatte nytte, som beløper seg til 5,6 milliarder kroner for hele perioden (tabell 11.6), fordelt med 3,3 milliarder kroner fra mobilitetstiltakene og 2,3 fra samarbeidsprosjekter¹⁵¹. Dette tilsvarer knappe 800 millioner kroner pr. år, se tabell 11.6. Forskjellen mellom alternativene ligger dermed i vurderingen av de ikke-prissatte nytteeffektene. I vurderingen av de ikke-prissatte effektene er det først og fremst forskjellen mellom nullalternativet og Erasmus+ som er interessant, og ikke den absolutte verdien. For alle de nytteeffekter som vi har identifisert, er nytten i Erasmus+ vurdert til å være større enn i nullalternativet.

¹⁵¹ Dette tallet inkluderer organisasjonenes egeninnsats, som utgjør 20 prosent av 1,9 milliarder kroner (0,4 milliarder kroner). Dette beløpet inngår også i kostnadene både i nullalternativet og Erasmus+. Egeninnsatsen i mobilitetstiltakene har vi, som omtalt i 11.3, valgt å se bort fra i beregningen.

Tabell 11.6: Prissatt og ikke-prissatt nytte i nullalternativet og ved deltakelse i Erasmus+. Millioner kroner, og skala ingen/ubetydelig, liten, middels og stor positiv.

NYTTE	Nullalternativet	Erasmus+
Prissatt nytte	5 560	5 560
Styrking av sentrale demokratiske verdier	Liten positiv	Stor positiv
Arbeidsmarkedsutfall	Ubetydelig	Middels positiv
Inkludering av deltakere med færre muligheter	Ubetydelig	Stor positiv
Internasjonalisering hjemme	Liten positiv	Middels positiv
Internasjonale nettverk	Liten positiv	Stor positiv
Økt kvalitet i utdanningen	Ingen/ubetydelig	Middels positiv
Europeisk felleskap og politikk	Ingen	Stor positiv

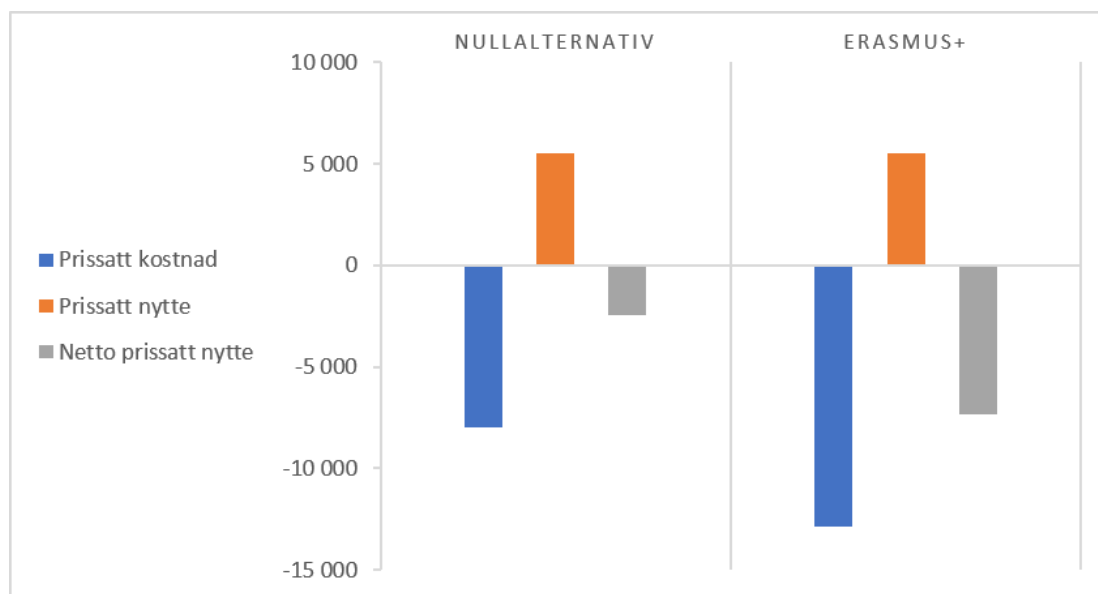
11.5 Samfunnsnytten av å delta eller ikke

Den prissatte nettonytten av deltakelse i Erasmus+ er lavere enn hva en nasjonal forvaltning av tilsvarende midler for mobilitet og internasjonalt samarbeid er forventet å være. Deltakelse i Erasmus+ er beregnet å være i størrelsesorden 4,9 milliarder kroner dyrere for hele programperioden (700 millioner kroner pr år) enn nullalternativet, hvis man kun tar hensyn til den prissatte nytten. Samtidig er de forventede ikke-prissatte nytteeffektene av å delta i Erasmus+ vesentlig større enn i nullalternativet, og de ikke-prissatte kostnadene er høyere i nullalternativet enn i Erasmus+, se figur 11.4.

At den prissatte nettonytten både i nullalternativet og Erasmus+ er negativ, er som ventet ettersom det aller meste av nytten fra internasjonal mobilitet og samarbeid ikke kan prissettes. Det er derfor viktig at de ikke-prissatte effektene vektlegges i vurderingen av den totale samfunnsøkonomiske lønnsomheten.

En alternativ måte å vurdere den samfunnsøkonomiske lønnsomheten på er å spørre om de større positive verdiene fra Erasmus+ kan forventes å ha en verdi som er større enn 700 millioner kroner pr år. Erfaringene fra Sveits og Storbritannia tilsier at de vurderer nytten av å delta i Erasmus+ som høyere enn kostnadene, i og med at begge landene har valgt å assosiere seg til Erasmus+ igjen, etter å ha erfart effektene av å ikke være med i en periode.

Figur 11.4: Samlet forventet samfunnsnytte av nullalternativet og Erasmus+. 2028-2034, millioner kroner

Søkekostnader	middels negativ	Liten negativ
Etablering av nye ordninger	stor negativ	
Demokratiske verdier	Liten positiv	Stor positiv
Arbeidsmarkedsutfall	Ubetydelig	Middels positiv
Inkludering	Ubetydelig	Stor positiv
Internasjonalisering hjemme	Liten positiv	Middels positiv
Internasjonale nettverk	Liten positiv	Stor positiv
Økt kvalitet i utdanningen	Ingen/ubetydelig	Middels positiv
Europeisk felleskap	Ingen	Stor positiv

Usikkerhet i vurderingene

Våre beregninger av kostnader og nytte ved nullalternativet og deltakelse i den kommende programperioden for Erasmus+ har relativt stor usikkerhet, dels for at det fortsatt ikke er helt klart hvordan det kommende programmet vil utformes, og at mange av beregningene bygger på forutsetninger som kan endre seg før, og i løpet av neste programperiode. Vi har derfor sett på hvor mye kostnader og nytte endres hvis man endrer på noen av de sentrale forutsetningene, herunder endringer i proporsjonalitetsfaktoren, valutakursen, Norges andel av de desentraliserte og sentraliserte tiltakene og administrasjonskostnadene i nullalternativet.

Hvordan den norske kontingenten til Erasmus+ utvikler seg avhenger av proporsjonalitetsfaktoren og valutakursen, og begge disse endrer seg over tid. I inneværende programperiode har proporsjonalitetsfaktoren variert mellom 2,33 og 3,37 og valutakursen mellom 10,1 og 11,7. Den faktiske kontingenten kan bli høyere enn vårt anslag både som følge av en høyere proporsjonalitetsfaktor og en svekket krone. Årlige svingninger i proporsjonalitetsfaktor og valutakurs er imidlertid først og fremst et budsjettmessig spørsmål. En svekkelse av kronen vil øke kontingenten,

men også øke beløpet norske deltakere får tilbake (i kroner). Hvis vi bruker den laveste (9,5) og den høyeste (12,1) kursen som har vært i inneværende periode vil netto nytte ble hhv. 600 millioner høyere og 610 millioner lavere enn i hovedberegningen. I nullalternativet vil det også være et internasjonalt samarbeid som er utsatt for valutarisiko, men sannsynligvis i et mer begrenset omfang. En høyere proporsjonalitetsfaktor vil også øke deltakeravgiften. Hvis vi bruker den laveste (2,33) og høyeste (3,37) proporsjonalitetsfaktoren i inneværende periode vil kontingenten være henholdsvis 1 milliard kroner lavere og 3,7 milliarder kroner høyere enn i hovedberegningen, dvs. at proporsjonalitetsfaktoren har stor betydning for kontingenten. Samtidig reflekterer en økt proporsjonalitetsfaktor en situasjon der norsk økonomi vokser raskere enn økonomiene i EUs medlemsland. For Norge må den isolerte effekten av økt BNP vurderes som positiv, og den vil veie tyngre enn enhver «kostnadsøkning» i kontingenten. Denne usikkerheten er kun knyttet til Erasmus+ og ikke til nullalternativet.

Administrasjonskostnadene, både i nullalternativet og Erasmus+, er lave i forhold til den totale kostnaden, hvilket betyr at endringer i disse kostnadene gir mindre utslag i netto nytte. Hvis vi antar at administrasjonskostnadene i nullalternativet er dobbelt så høye som i Erasmus+, vil forskjellen i netto nytte reduseres med omtrent 400 millioner kr.

Det vil ha stor betydning hvor stor andel av rammen for både de desentraliserte og sentraliserte tiltakene som tilfaller Norge. Som nevnt har man så langt i inneværende periode fått en mindre andel av midler til mobilitet og samarbeidsprosjekter enn Norges bidrag til finansieringen («returraten»). At Norge skal «få tilbake» tilsvarende andel som man betaler inn, verken er eller bør være et mål for denne type av internasjonalt samarbeid, men samtidig bør det være et potensial for å øke den norske deltakelsen i samarbeidsprosjektene, både de desentraliserte og sentraliserte. For de desentraliserte samarbeidsprosjektene kan norske aktører ikke være koordinator for flere prosjekter (ettersom den rammen er gitt, og gitt at samarbeidsprosjekter fortsatt deles opp i desentraliserte og sentraliserte midler), men norske aktører kan potensielt delta som partner i flere prosjektet koordinert av utenlandske aktører. En økt deltakelse i de internasjonale samarbeidsprosjektene vil ikke bare gi en større finansiell verdi, men også øke flere av de ikke-prissatte nytteeffektene som vi har identifisert.

I nullalternativet har vi forutsatt at det brukes like mye midler på mobilitetstiltak og samarbeidsprosjekter som i Erasmus+. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved hvor realistisk det er, spesielt i de første årene av perioden. Som påpekt over, kan det ta lang tid å forhandle nye avtaler, hvilket kan bety at tiltakene ikke er i full drift fra start (dvs. 2028), og det kan også tenkes at man ikke klarer å komme opp på samme nivå på tiltakene som i Erasmus+. Konsekvensen vil være at både de prissatte kostnadene og nytten blir redusert, dvs. at netto prissatt nytte i nullalternativet kun endres marginalt. Men det vil ha store konsekvenser for de ikke-prissatte effektene, ettersom man i denne perioden ikke vil få de positive effektene av disse tiltakene, og det kan heller ikke utelukkes at det vil ha noen langsiktige kostnader. En lengre pause, eller avbrudd, i mobilitet og samarbeid kan endre villigheten til å delta i slike aktiviteter, og dermed bety at det kan ta tid før aktiviteten tar seg opp igjen, selv når ordningene er etablert og midlene er tilgjengelige.

Fordelingseffekter

I en samfunnsøkonomisk analyse tas det ikke hensyn til hvem som får nytten av et tiltak eller hvem som bærer kostnadene, basert på en antakelse om at alle har samme «verdi». Samtidig har mange politiske tiltak til hensikt å omfordele ressurser mellom ulike grupper. En samfunnsøkonomisk analyse

bør i tilfelle kompletteres med en oversikt over fordelingseffektene tiltaket har. Erasmus+ innebærer at skattemidler (som innhentes fra «alle») omfordeles først og fremst til barn, unge og studenter, og til en viss del til grupper som normalt ikke deltar i slike aktiviteter, dvs. individer med færre muligheter. Nullalternativet vil i prinsippet ha mål om å oppnå en tilsvarende fordelingseffekt, men gitt vår vurdering at det kan være vanskelig å utvikle alternative tiltak spesielt innenfor ungdomsfeltet og dermed også nå ungdommer med færre muligheter, kan det ikke utelukkes at nullalternativet vil ha en noe mindre sosial omfordeling enn Erasmus+.

11.6 Oppsummert

Den samfunnsøkonomiske analysen av deltakelse i Erasmus+ i den kommende programperioden viser at netto nytte sannsynligvis er høyere enn for alternativet, som er å finansiere internasjonal mobilitet og samarbeid, innenfor utdanningssektoren utenfor Erasmus+ (nullalternativet). Den prissatte netto nytten er lavere ved deltakelse i Erasmus+ enn i nullalternativet, knyttet til at Norge kun får igjen litt over halvparten av kontingenten for deltakelse i Erasmus+, i form av finansiering av mobilitet- og samarbeidstiltak. Men deltakelsen gir samtidig en høyere nytte for deltakende individer, organisasjoner og samfunnet, enn hva nasjonale ordninger er antatt å gi. Det er spesielt tiltakene i Erasmus+ som retter seg mot ungdomssektoren, som det vil være vanskelig å erstatte utenfor Erasmus+. Disse tiltakene retter seg i stor grad mot ungdommer med færre muligheter og kan dermed bidra til å redusere risikoen for at disse marginaliseres og faller utenfor arbeidsmarked og samfunnet for øvrig. Utenforskap har en stor samfunnsøkonomisk kostnad, og tiltak som reduserer denne risikoen, kan følgelig spare samfunnet for noen av disse kostnadene. Samtidig er Erasmus+ først og fremst rettet mot utdanningssektoren, og godt over 80 prosent av midlene brukes innenfor høyere utdanning, fag- og yrkesutdanning, skole og barnehage og voksnes læring. Effektene av både mobilitet og samarbeid, bl.a. i form av økt kvalitet i utdanningen, er store for utdanningssektoren og er ventet å være vesentlig større i Erasmus+ enn i nullalternativet.

Erasmus+ er antatt i større grad å bidra til styrking av sentrale demokratiske verdier enn nullalternativet. Grunnen til dette er fremming av europeiske fellesverdier, og til en viss grad lignende utfordringer og demografi. Dette er også nytte som er mer til stede i ungdomsdelen, hvor man når ungdommer som kanskje ellers ikke ville ha blitt eksponert for denne læringen og verdiene.

Både organisasjoner og individer som deltar i internasjonal mobilitet og samarbeid, kan bruke dette til å bygge og videreutvikle internasjonale nettverk, som i tillegg til å gi nytte til de som deltar, også har eksterne positive effekter for samfunnet. I nullalternativet vil det være lavere mobilitet og færre internasjonale samarbeidsprosjekter og dermed tilgang til færre nettverk. Sammenlignet med deltakelse i Erasmus+, vil det kunne gi mindre tilgang til kompetanse, erfaringer og nye perspektiver.

Nytten av internasjonalt samarbeid og kunnskapsdeling er særlig viktige for et lite land som Norge. Deltakelsen i Erasmus+ kan også forventes å øke verdien av deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, ettersom utveksling og samarbeid i regi av Erasmus+ kan etablere et grunnlag for forsknings- og innovasjonssamarbeid som vinner fram i konkurransen i rammeprogrammet. Verdien av samarbeidet med EU forsterkes ytterligere av dagens geopolitiske usikkerhet, økende handelspolitiske spenninger og kriger, sanksjonsregimer og konkurranse mellom store økonomiske blokker, det vil si USA, Kina og EU. Erasmus+ er en del av de EU-programmer og -strategier som er viktige virkemidler for å styrke europeisk innovasjon, digital konkurransekraft og grønn omstilling.

Det er betydelig usikkerhet i beregningene, særlig knyttet til programmets endelige utforming, størrelsen på kontingenten til Erasmus+ i norske kroner, hvor stor andel av kontingenten som kommer tilbake til Norge i form av finansiering av mobilitet og samarbeid, og hvor raskt alternative nasjonale ordninger kan etableres. Usikkerheten endrer likevel ikke hovedkonklusjonen: Erasmus+ koster mer enn nasjonale ordninger, men gir vesentlig høyere nytten for samfunnet.

Vår samlede vurdering er at Norges deltakelse i det kommende Erasmus+-programmet bidrar til betydelig ikke-prissatt nytte som mest sannsynlig overstiger de prissatte kostnadene ved deltakelsen, og at Norge ikke ville ha fått tilsvarende nytte ved å gjennomføre tilsvarende aktiviteter i egen regi. Nytten av deltakelsen kan imidlertid økes gjennom å legge til rette for at norske organisasjoner deltar i flere samarbeidsprosjekter, enten dette er som koordinator eller partner. Dette vil både øke beløpet som Norge får tilbake fra Erasmus+ og øke de positive effektene som denne type samarbeid gir.

Litteratur

- Aamodt, I. (2022). *Norge blant landene med lavest NEET-andel i Europa*. SSB, 2022. Hentet fra: [Norge blant landene med lavest NEET-andel i Europa – SSB](#)
- Binder, K., & Laaninen, T. (2026). *A reworked Erasmus+ for 2028–2034*. European Parliamentary Research Service.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782658/EPRS_BRI\(2026\)782658_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782658/EPRS_BRI(2026)782658_EN.pdf)
- Cedefop. (2021). *Transversal skills and competences*. Terminology of European education and training policy. Hentet fra:
<https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-glossary/glossary/transversale-faehigkeiten-und-kompetenzen#:~:text=transversal%20skills%20and%20competences%20are%20not%20exclusively,not%20synonymous%20with:%20transferable%20skills%20and%20competences>
- Croce, G., & Ghignoni, E. (2024). The Multifaceted Impact of Erasmus Programme on the School-to-Work Transition: A Matching Sensitivity Analysis. *Research in Higher Education*, ss. 65:732-754. doi:<https://doi.org/10.1007/s11162-024-09774-x>
- Dahle, M. Misje, I. og Ryssevik, J. (2021). *Fag og fellesskap. Betydningen av Erasmus+ skoleutvekslingspartnerskap*. (Ideas2evidence rapport 4/2021).
<https://ideas2evidence.com/sites/default/files/Fag%20og%20fellesskap.pdf>
- Dahle, M. Bråstein, M. og Ryssevik, J. (2019). *Europeisk mobilitet i fag- og yrkesopplæringen – erfaringer og utbytte*. (Diku rapportserie 7/2019). Hentet fra:
<https://www.ideas2evidence.com/sites/default/files/Dikus%20rapportserie%207-2019%20Europeisk%20mobilitet%20i%20fag-%20og%20yrkesoppl%C3%A6ringen.pdf>
- De Benedetto, M. A., De Paola, M., Scoppa, V., & Smirnova, J. (2023). *Erasmus programme and Labor Market Outcome: Evidence from av Fuzzy Regression Discontinuity Design*. Bonn: Discussion Paper No. 16181, IZA Institute of Labor Economics.
- Departementene. (2021). *Hverdagsintegrering – strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet 2021-2024*. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b6ae799c27fb4455a1e5c6d8d06f6c7d/hverdagsintegrering.pdf>
- Det britiske utdanningsdepartementet. (n.d.). *Turing Scheme*. GOV.UK.
<https://www.gov.uk/government/collections/turing-scheme>
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2026a). *Erasmus+ strategiske stipend*.
<https://hkdir.no/utlysninger-og-tilskudd/erasmus-strategiske-stipend>
- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2026b). *Europeiske partnerskap for skoleutvikling*.
<https://hkdir.no/utlysninger-og-tilskudd/europeiske-partnerskap-for-skoleutvikling>

- Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2025). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2025*. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.
- DFØ (2026). *Veileder i samfunnsøkonomiske analyser*. [Veileder i samfunnsøkonomiske analyser | DFØ](#)
- DFØ. (2007). *Veileder for evaluering av statlige tilskuddsordninger*.
<https://dfo.no/sites/default/files/fagomr%C3%A5der/Tilskudd/Evaluering-av-statlige-tilskuddsordninger.pdf>
- Draghi, M. (2024). *The future of European competitiveness: A competitiveness strategy for Europe*. European Commission. https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en
- Eimhjellen, I., Espegren, A. og Nærland, T. U. (2021). *Sivilsamfunn og integrering: En kunnskapsoppsummering*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Rapport 2021:3. Hentet fra: <https://nva.sikt.no/registration/0198cc6eedb9-b7d69514-9b9c-45e8-8830-2de27a54f853>
- Erasmus Programme (2026) i Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Erasmus_Programme
- Erasmus Student Network (2025). *The future is Erasmus: Reaction to the Erasmus+ Regulation and Multiannual Financial Framework 2028–2034*. <https://www.esn.org/news/future-erasmus-reaction-erasmus-regulation-and-multiannual-financial-framework-2028%E2%80%932034>
- Erasmus+ ungdom. (n.d.). *Hva er målet med Erasmus+ ungdom? Erasmus+ ungdom*.
<https://erasmusplussungdom.no/veiledning/malene-i-erasmus/>
- Europakommisjonen. (2021). Regulation (EU) 2021/817 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 establishing Erasmus+: the Union Programme for education and training, youth and sport and repealing Regulation (EU) No 1288/2013. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/817>
- Europakommisjonen. (2025a). *Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the interim evaluation of the 2021–2027 Erasmus+ programme and the final evaluation of the 2014–2020 Erasmus+ programme*. Hentet fra:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0395>
- Europakommisjonen. (2025b). *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing the Erasmus+ programme for the period 2028–2034, and repealing Regulation (EU) 2021/817 (COM/2025/549 final)*. EUR-Lex
- Europakommisjonen (2025c). Directorate-General for Research and Innovation, Horizon Europe at MIDTERM – Delivering high returns for citizens and the economy, Publications Office of the European Union, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/8784427>
- Europakommisjonen. (2025d). Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, PPMI and BearingPoint, [Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, PPMI, BearingPoint], *Interim evaluation for the 2021-2027 European Solidarity Corps, final evaluation for the 2018-2020 European Solidarity Corps and final evaluation for the 2014-*

- 2020 EU Aid Volunteers Initiative – Executive summary, Publications Office of the European Union, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/7143902>
- Europakommisjonen. (2024a). SUPPORT STUDY FOR THE ERASMUS+ 2021-2027 INTERIM EVALUATION AND THE ERASMUS+ 2014-2020 FINAL EVALUATION. FINAL REPORT
- Europakommisjonen (2024b). *Ex post evaluation of Horizon 2020, the EU framework programme for research and innovation*. Report from the commission to the european parliament and the council. COM/2024/49 final
- Europakommisjonen. (2023a). *Erasmus+ Programme Guide* (version 3). European Commission.
- Europakommisjonen. (2023b). NATIONAL REPORTS ON THE IMPLEMENTATION AND IMPACT OF ERASMUS+. GUIDANCE NOTE. Annex 4: 2021-2027 ERASMUS+ PROGRAMME INTERVENTION LOGIC (upublisert).
- Europakommisjonen. (2022). *European strategy for universities* [Melding]. Publications Office of the European Union. <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf>
- Europakommisjonen. (2019). *Erasmus+ higher education impact study. Final report*. Hentet fra: <https://orca.cardiff.ac.uk/id/eprint/123501/1/2019%20NC-02-19-323-EN-N-1.pdf>
- Europakommisjonen. (2014). *The Erasmus impact study: Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions*. Hentet fra: http://www.che.de/en/download/erasmus_impact_en-pdf/?ind=5d1a09477eeb0&filename=erasmus_impact_en.pdf&wpdmdl=10897&refresh=693bf1d802b151765536216
- Europakommisjonen. (n.d. a). *Priorities of the Erasmus+ programme*. Erasmus +. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-a/priorities-of-the-erasmus-programme>
- Europakommisjonen. (n.d. b). *Learning mobility projects*. Erasmus+. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/resources-and-tools/factsheets-statistics-evaluations/statistics/data/learning-mobility-projects>
- European Association for International Education. (2026, February 25). *A call for a stronger Erasmus+ Programme 2028–2034*. <https://www.eaie.org/resource/a-call-for-a-stronger-erasmus-programme-2028-2034.html>
- European Economic Area Standing Committee of the EFTA States. (2025, November 18). *EEA EFTA comment on horizontal issues in the EU programme proposals 2028–2034* (Ref. 25-2149). European Free Trade Association. <https://www.efta.int/sites/default/files/uploads/2025-11/EEA%20EFTA%20Comment%20on%20EU%20programme%20proposals%202028-2034.PDF>
- European Parliamentary Research Service. (2023). *Early implementation of four 2021-2027 EU programmes*. EPRS | European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/747442/EPRS_STU\(2023\)74744_2_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/747442/EPRS_STU(2023)74744_2_EN.pdf)

- European sport and physical activity sector organisations. (2025). *Joint statement on the proposal for a regulation of the Erasmus+ programme for the period 2028–2034: A unified message from the European sport and physical activity sector*.
https://extranet.eusa.eu/siteasp/app/wiims/api_lydoc_fileGet.asp?fileid=JMFNOXEG
- European Students' Union. (2025, October 30). *Statement on the next Multiannual Financial Framework*. <https://esu-online.org/statement-on-the-next-multiannual-financial-framework/>
- European Youth Forum. (2025, July 16). *Young people take a blow in the European Commission's proposal for the post-2027 Erasmus budget*. <https://www.youthforum.org/news/erasmus-reaction-on-new-mff>
- Finansdepartementet (2021). Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser. Rundskriv R-109/21. [Prinsipper og krav ved utarbeidelse av samfunnsøkonomiske analyser](#)
- Funnel, S., og Rogers, P. (2011). *Purposeful Program Theory: Effective Use of Theories of Change and Logic Models*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Gadinger, S., Fennes, H. og Berger, F. (2025). *Long-term effects of Erasmus+ Youth in Action on participation and citizenship*. Youth Policy Labs, Berlin. Hentet fra:
https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2025/01/RAY-LTE-EXT_Transnational-Research-Report.pdf
- Giorgio, D. P. (2022). studying abroad and earnings: A meta-analysis. *Journal of Economic Surveys*, ss. 36:1096–1129. doi:10.1111/joes.12472
- Granato, S., Havari, E., Mazzarella, G., & Schnepf, S. V. (2024, vol 99). Study abroad programmes and student outcomes: Evidence from Erasmus. *Economics of Education Review*.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2024.102510>
- Haru, A., Bryntesson, A., og Börjesson, M. (2022). *The Space of Nordic Erasmus+ Students A Multivariate Statistical Analysis of Characteristics, Preferences and Experiences*. (The Swedish Centre for Studies of the Internationalisation of Higher Education (SIHE), Uppsala University). Hentet fra:
<https://www.opf.fi/sites/default/files/documents/Haru%20Bryntesson%20B%C3%B6rjesson%20%282022%29%20-%20The%20Space%20of%20Nordic%20Erasmus%2B%20Students.pdf>
- Horváth, L., Hangyal, Z., Kasza, G., og Czirfusz, D. (2020). *Teach with Erasmus+ Research Report*. Hentet fra: <https://teachwitherasmus.eu/sites/default/files/2020-04/TWEResearchReport.pdf>
- Huang, L., og Bøler, K. K. (2021). *Deltakelse i Erasmus: Aktiv Ungdom-programmet 2014-2020 i Norge* (Novanotat 5/21). Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2753455>
- Hæring, B., & Wirth, S. (2025). *Mehrwert der EU-Programme für die Schweiz – Effekte der eingeschränkten Beteiligung 2021–2024*. Zürich: Scienceindustries.
- Jones, H. og Høgestøl, A. (2025). *International students in Norway 2025*. (Ideas2evidence rapport 11/2025).
https://ideas2evidence.com/sites/default/files/International%20Students%20in%20Norway%202025_0.pdf

- Jones, H., Haukanes, S. og Rønning, N. E. (2026). *Effekter av elev- og lærlingemobilitet i Erasmus+*. Ideas2evidence rapport 10:2026.
- Jones, H., Marti, A. R., Haukanes, S. og Gleinsvik, A. (2026). *Bruk og nytte av Erasmus+ i utviklingen av utdanningstilbud i høyere utdanning*. (Ideas2evidence rapport 7/2026).
<https://ideas2evidence.com/nb/publications/bruk-og-nytte-av-erasmus-i-utviklingen-av-utdanningstilbud-i-hoyere-utdanning>
- Jones, H. og Rønning, N. E. (2026). *Foreløpige funn fra undersøkelse av effekter av elev- og lærlingemobilitet*. (Ideas2evidence-notat, ikke publisert).
- Jordell, H., Tofteng, M., Åström, T. og Lanestedt, G. (2026). *Evaluering av norsk deltakelse i og utbytte av Programmet for et Digitalt Europa (DIGITAL)*. Samfunnsøkonomisk Analyse 2-2026.
https://www.regjeringen.no/contentassets/0437bb446b6249ed9c4f5689a1aaa16c/rapport-digital_endelig-2.pdf
- Kluge, J., Laapöhn, S., Schnabl, A., & Zenz, H. (2018). *The effects of Erasmus+ incoming participants in the Austrian economy*. Institut für Höhere Studien – Institute for Advanced Studies (IHS).
- Kluge, J., & Schnabl, A. (2019). *The economic effects of Erasmus+ on the Slovenian economy*. Institut für Höhere Studien – Institute for Advanced Studies (IHS).
- Kultur- og Likestillingsdepartementet (2024). *Alle inkludert! Handlingsplan for like muligheter til å delta i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, 2024-2026*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/alle-inkludert/id3036723/>
- Kunnskapsdepartementet. (2026, 24. februar). *Erasmus+-forordningen (2028–2034)*. Regjeringen.no.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2025/sep/erasmus-forordningen-2028-2034/id3133636/>
- Kunnskapsdepartementet. (2025). *Norges posisjonsnotat om det neste Erasmus+-programmet (2028–2034)*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/488b78234d5c49c5a2f5ab24c18bb202/norwegian-position-paper-erasmus-2028-2034.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2024). *Norway's position paper on the future Erasmus+ programme*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/488b78234d5c49c5a2f5ab24c18bb202/norwegian-position-paper-erasmus.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2021). Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b5b57900ef6b4542b8b2d70b2c46b658/212540-kd-strategi-erasmus-web.pdf>
- Marini, G. (2024). *Brexit and the war for talents: Push and pull evidence about competitiveness*. *Higher Education*, 88, 1629-1644. Sitert i Samfunnsøkonomisk Analyse (2026a)
- Meld. St. 26. Den norske idrettsmodellen (2011-2012). Kulturdepartementet. [Meld. St. 26 \(2011–2012\)](#).
- Meld. St. 7. En verden av muligheter (2020-2021). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 7 \(2020-2021\)](#).

- Meld. St. 11. Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (2024-2025). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 11 \(2024-2025\)](#).
- Meld. St. 21. Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden (2020-2021). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 21 \(2020-2021\)](#).
- Meld. St. 27. Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning (2000-2001). Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. [Meld. St. 27 \(2000-2001\)](#).
- Meld. St. 20. Innsats for demokrati, rettsstat og menneskerettigheter i Europa – Norges arbeid i Europarådet (2024-2025). Utenriksdepartementet. [Meld. St. 20 \(2024-2025\)](#).
- Meld. St. 14. Internasjonalisering av utdanning (2008-2009). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 14 \(2008-2009\)](#).
- Meld. St. 14. Kompetansereformen – Lære hele livet (2019-2020). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 14 \(2019-2020\)](#).
- Meld. St. 16. Kultur for kvalitet i høyere utdanning (2016-2017). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 16 \(2016-2017\)](#).
- Meld. St. 30. Kultur for læring (2003-2004). Utdannings- og forskningsdepartementet. [Meld. St. 30 \(2003-2004\)](#).
- Meld. St. 19. Profesjonsnære utdanningar over heile landet (2023-2024). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 19 \(2023-2024\)](#).
- Meld. St. 28. Tro på framtida – uansett bakgrunn (2024-2025). [Meld. St. 28 \(2024-2025\)](#).
- Meld. St. 16. Utdanning for omstilling (2020-2021). Kunnskapsdepartementet. [Meld. St. 16 \(2020-2021\)](#).
- Netz, N., & Fine, C. (2021, Vol 11 (4)). Does Studying Abroad Influence Graduates' Wages? A Literature Review. *Journal of International Students*, ss. 768-789.
- Nordhagen, I., Jones, H. og Høiberg, G. (2024). *Sentraliserte tiltak i Erasmus+*. Norske erfaringer og utbytte. (Ideas2evidence rapport 16/2024). Hentet fra: <https://ideas2evidence.com/nb/publications/utbytte-av-norsk-deltakelse-i-erasmus-sentraliserte-tiltak>
- Nordhagen, I. og Dahle, M. (2017). *National report on the implementation and impact of Erasmus+ in Norway*. Upublisert.
- NOU 1989: 13. (1989). *Grenseløs læring. Mottak av utenlandske studenter, studentutveksling og internasjonalisering av høyere utdanning*. Kirke- og undervisningsdepartementet.
- NOU 2021: 2. (2021). *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring. Tiltak for økt sysselsetting*. Arbeids- og sosialdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-2/id2832582/>
- NOU 1988:28 (1988) *Med viten og vilje*. Kirke- og undervisningsdepartementet.
- OECD (2021). *Applying Evaluation Criteria Thoughtfully*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/03/applying-evaluation-criteria-thoughtfully_45a54ea7/543e84ed-en.pdf

- OECD (2018) *Higher Education in Norway: Labour Market Relevance and Outcomes*, Higher Education, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264301757-en>.
- Oslo Economics. (2021). *Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap*. Oslo Economics.
- Pitschmann, A. (2025). *RAY COMP: Key findings*. Research-based analysis of European youth programmes. Hentet fra: https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2025/04/RAY-COMP_Key-Findings_29042025.pdf
- Regjeringen. (2022). *Fritidserklæringen*. https://www.regjeringen.no/contentassets/547fc860cfc1403d97e842a61024dc48/fritidserklaringen_2022_uu.pdf
- Roy, A., Newman, A., Ellenberger, T. og Pyman, A. (2018). «Outcomes of international student mobility programs: a systematic review and agenda for future research”. *Studies in Higher Education*, 44(9), 1630–1644. <https://doi.org/10.1080/03075079.2018.1458222>
- Ryssevik, J., Dahle, M. og Misje, I. (2021). *Undersøkelse om Erasmus+ skoleutvekslingspartnerskap*. (Ideas2evidence rapport 4/2021). <https://www.ideas2evidence.com/index.php/nb/publications/undersokelse-om-erasmus-skoleutvekslingspartnerskap>
- Ryssevik, J., Jones, H. Dahle, M. Misje, I. og Skyberg, H. (2023). *Lavterskeltilbud eller strategisk universalverktøy? En kartlegging av Erasmus+ ansattmobilitet i UH-sektoren*. (Ideas2evidence rapport 8/2023). Hentet fra: <https://ideas2evidence.com/sites/default/files/Erasmus%2B%20ansattmobilitet%20-%20rapport.pdf>
- Ryssevik, J., og Jones, H. (2020). *Analyser av Erasmus+ deltakerrapporter fra studenter og ansatte i høyere utdanning*. (Ideas2evidence rapport 1/2020). Upublisert.
- Ryssevik, J., Nordhagen, I., Hageberg, E. og Misje, I. (2023). *National Report on the Implementation and Impact of Erasmus+ in Norway*. (Ideas2evidence rapport 4/2023). Hentet fra: <https://ideas2evidence.com/sites/default/files/erasmus-evaluation-norwegian-national-report.pdf>
- Rådet for Den europeiske union. (2026). *Erasmus+: Council agrees position on the EU's flagship programme for education and training, youth and sport*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/05/11/erasmusplus-council-agrees-position-on-the-eu-s-flagship-programme-for-education-and-training-youth-and-sport/>
- Sadeghi, T. Wiers-Jenssen, J., Thørrisen, M. M. (2022). “International student mobility and labour market outcomes: The role of personality dimensions”. *Research in Comparative and International Education*, 18(1), 8-31. <https://doi.org/10.1177/17454999221126065>
- Samfunnsøkonomisk Analyse (2026a): *Impact evaluation of Norway's participation in EU Framework Programmes for research and innovation*. SØA-rapport 19-2026
- Samfunnsøkonomisk Analyse (2026b): *Spredningseffekter av offentlig finansiert forskning*. SØA-rapport 17-2026

- Samfunnsøkonomisk Analyse. (2025). *Evaluering av norsk deltakelse i Euratom*. SØA notat 1-2025.
- Samfunnsøkonomisk Analyse. (2020). *Norway's participation in the EU framework programmes for research and innovation*. SØA-rapport 06-2020.
- Samfunnsøkonomisk Analyse. (2016). *Kostnader ved mangelfull integrering av asylsøkere og flyktninger*. SØA-Rapport 32-2016.
- Skjelbred, S.-E., og Ulvestad, M. E. S. (2026). Distinction or drawback? Employers' perceptions of study abroad experience. *Economics of Education Review*, 110, 102739.
<https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2025.102739>
- Statistisk Sentralbyrå (2021). 115 000 barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt.
<https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/115-000-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>
- St.meld. nr. 40 (1990–1991). *Fra visjon til virke. Om høyere utdanning*. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.
- Stortinget. (2025). *Dokument 15:12 (2024–2025): Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar: Spørsmål nr. 1651–1800*. <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2024-2025/dokument-15-12-202425.pdf>
- Svarteberg, K. (2025, 21. januar). *Britene igjen på topp i Horisont Europa*.
<https://www.khrono.no/britene-igjen-pa-topp-i-horisont-europa/1030541>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. LK20.
Hentet fra:
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.2-identitet-og-kulturelt-mangfold/?lang=nob>
- Wiborg, A. (2023). *Norske erfaringer med deltagelse i Europeiske universiteter (EUI)*. HK-dir-notat 04/2023. <https://erasmuspluss.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/norske-erfaringer-med-deltagelse-i-europeiske-universiteter>
- Wiers-Jenssen, J. Tillman, M. og Matherly, C. (2020). "Employability: How Education Abroad Impacts the Transition to Graduate Employment". *Education abroad. Bridging Scholarship and Practice*. London: Routledge.
- Wiers-Jenssen, J. og Støren, L. A. (2020) "International student mobility and the transition from higher education to work in Norway." *High Educ* 82: 1119–1143 (2021).
<https://doi.org/10.1007/s10734-020-00564-9>
- Yang, L., Oldac, Y. I., & Nkansah, J. O. (2023). *What makes scientists collaborate? International collaboration between scientists in traditionally non-central science systems*. *Higher Education Research & Development*, 43(1), 243-259. Sitert i Samfunnsøkonomisk Analyse (2026a)

IDEAS2EVIDENCE
Bygger kunnskap